

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

‘OSMÂN NŪRÎ PAŞA DİVÂNİ

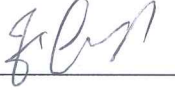
SEDAT KOCABEY

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. RIDVAN CANIM

EDİRNE 2014

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEDAT KOCABEY tarafından hazırlanan ‘**OSMÂN NŪRÎ PAŞA DİVÂNİ**
Konulu **YÜKSEK LİSANS** Tezinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-
Öğretim Yönetmeliği’nin 15.-16. maddeleri uyarınca **22.08.2014 Cuma** günü saat
14.30’da yapılmış olup, tezin **kabul edilmesine*.....
OYBİRLİĞİ/OYÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Prof. Dr. Ali İhsan ÖBEK	<i>kabul edilmesine</i>	
Doç. Dr. Rıdvan CANIM (Danışman)	<i>kabul edilmesine</i>	
Yrd. Doç. Dr. Fatih GÜNAY	<i>kabul edilmesine</i>	

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında “Kabul Edilmesine/Reddine” seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	10048781
Yazar Adı / Soyadı	SEDAT KOCABEY
Uyruğu / T.C.Kimlik No	TÜRKİYE / 33295195502
Telefon	5378993540
E-Posta	sedat_kocabey@hotmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Osmân Nûrî Paşa Dîvânı
Tezin Tercümesi	Osmân Nûrî Pasha Dîvânı
Konu	Türk Dili ve Edebiyatı = Turkish Language and Literature
Üniversite	Trakya Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bölüm	Türk Edebiyatı Bölümü
Anabilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2014
Sayfa	494
Tez Danışmanları	DOÇ. DR. RIDVAN CANIM 21505782482
Dizin Terimleri	
Önerilen Dizin Terimleri	Osmân Nûrî Paşa, Dîvân
Kısıtlama	36 ay süre ile kısıtlı

Tezimin, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında arşivlenmesine izin veriyorum. Ancak internet üzerinden tam metin açık erişime sunulmasının 25.08.2017 tarihine kadar ertelenmesini talep ediyorum. Bu tarihten sonra tezimin, bilimsel araştırma hizmetine sunulması amacı ile Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından internet üzerinden tam metin erişime açılmasına izin veriyorum.

NOT: Erteleme süresi formun imzalandığı tarihten itibaren en fazla 3 (üç) yıldır.

25.08.2014

İmza:

ÖZET

Tezin Adı: Osmân Nûrî Paşa Dîvânı (İnceleme-Metin)

Hazırlayan: Sedat KOCABEY

Yüksek lisans tezimizin konusunu, 19. yy. şairlerinden Osman Nuri Paşa'nın hayatı, edebi şahsiyeti ve divanının transkripsiyonlu metni oluşturmaktadır.

Osmân Nûrî Paşa 19. asrın ilk yarısında yaşamış, dönemin önemli bir merkezlerinden biri olan Diyarbakır'da doğmuş ve yine burada vefat etmiştir. Osmân Nûrî Paşa, unvanından da anlaşılacağı üzere iyi bir öğrenim görerek devletin bazı vilayetlerinde kaymakamlık yapmış ve bu görevler sırasında bazen lütuflar ve bazen de sürgünlere maruz kalmıştır. Divanında başka herhangi bir eseri bulunmamaktadır.

Mürettep divan sahibi olan Osmân Nûrî Paşa, özellikle gazellerinde dil sadeliği, deyimlere sıkça yer vermesi ve Türkçe redifleri ile dikkat çeker. Kasidelerinde ise devrin padişahlarına, lütuflarını gördüğü paşalara ve tasavvuf büyükleri olan Mevlânâ ile Abdülkâdir Geylânî'ye yer vermiştir. Divan şiiri çerçevesindeki nazım türlerinin hemen hemen hepsinde manzumeler kaleme almıştır. Divanda, vezin kusurları görülmekle birlikte bunlar çok değildir. Yazım yanlışları ise yok denecek kadar azdır.

Anahtar Kelimeler: Osmân Nûrî Paşa, Klasik Türk Edebiyatı, Diyarbakır, Dîvân

ABSTRACT

Name of Thesis: Osmân Nûrî Pasha Dîvânı (Adapted Text with Transcript)

Prepared by: Sedat KOCABEY

Our master's thesis includes a text that is about the life of Osmân Nûrî Pasha who was a poet in 19 century and his literal figure with his Dîvân transcription.

Osmân Nûrî Pasha who lived in first half of 19 century, was born in Diyarbakır where was the important center of century and died in here. Osmân Nûrî Pasha had a good education and worked as a district governor of some provinces and he had both help and exile during these missions. He left just one work collected poems which is on Classical Turkish Literature.

Osmân Nûrî pasha who has reorganised divan, take a great impression especially simple language in gazelles, adding idioms and turkish redifs. He would also include this age of sultans, pashas who help him and the leader of sufisms who are Mevlânâ and Abdülkâdir in his eulogiums. He would nearly write all kinds of divan poems. His divan has meter faults but not much. As for that it rarely has miswriting.

Key words: Osmân Nûrî Pasha, Classical Turkish Literature, Diyarbakır, Dîvân

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	vii
ÖNSÖZ	viii
GİRİŞ.....	1
I.BÖLÜM: OSMÂN NÛRÎ PAŞA’NIN HAYATI, EDEBÎ ŞAHSİYETİ VE DÎVÂNİ	
A. Hayâtı.....	4
B. Edebî Şahsiyeti.....	6
1.Dil ve Üslûp.....	6
2.Osmân Nûrî Paşa’nın Şiirlerinde Muhteva Unsurları	
a.Sosyal Hayat.....	13
b. Dinî-Tasavvufî Şahsiyetler.....	17
b.1.Peygamberler.....	17
Hz.Muhammed.....	17
Hz. Yûsuf.....	18
Hz.Mûsa.....	18
Hz. Yâkub.....	19
Hz.Süleymân.....	19
Hz. Nûh.....	19
Hz. Îsâ.....	20
Hz. Dâvud.....	20
b.2.Dört Halife.....	20
Hz. Ali.....	20

Hız. Osmân.....	21
Hız. Ömer.....	21
b.3.Tasavvuf Büyükleri.....	22
Hallâc-ı Mansûr.....	22
Abdülkâdir Geylânî.....	22
Mevlânâ.....	23
Tâcettin Sultan.....	23
Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî.....	23
b.4. Kutsal Kitaplarda Alenen ya da Zımnın Geçen Şahıslar.....	24
Hârut ve Mârut.....	24
Hızır.....	24
Kârûn.....	25
Lokmân.....	25
Yecüc-Mecüc.....	25
Zü'l-Karneyn.....	26
c. Ayet ve Hadisler.....	26
d. Devlet Büyükleri.....	31
e. Atasözleri ve Deyimler.....	31
Atasözleri.....	31
Deyimler.....	31
f. Tarihî ve Efsanevî Şahsiyetler.....	36
Behrâm.....	36
Bihzâd.....	36
Cem-Cemşîd.....	37
Cengiz.....	37

Dârâ ve İskender.....	37
Erdşir-Keykûbat.....	38
Fârâbi.....	38
Ferîdun.....	38
Mani.....	39
Nerîmân.....	39
Nuşirevân.....	39
Öklid.....	39
Peşenk.....	40
Rüstem.....	40
g. Muhtelif Hikaye Kahramanları.....	40
Leylâ ve Mecnun.....	39
Ferhâd ile Şirin.....	41
Vâfeka-Şen.....	41
Vâmık ü Azra.....	42
h. Yer Adları.....	43
C. Divânı.....	45
SONUÇ.....	46
II. BÖLÜM: OSMÂN NÛRÎ PAŞA DÎVÂNÎ'NİN METNİ.....	48
Transkripsiyon Sistemi ve Metin Tespiti ile İlgili Açıklamalar.....	48
Dîvân-ı Osmân Nûrî Paşa	
A.Kasideler.....	49
B.Tarihler.....	137
C.Gazeller.....	160
D. Taştir.....	455

E. Tahmisler.....	457
F. Tercī-bend.....	468
G.Müseddes.....	470
H.Lügazlar.....	473
I. Muammalar.....	482
İ. Kıt‘alar.....	488
J.Müfredler.....	491
KAYNAKÇA.....	494

KISALTMALAR LİSTESİ

ONP	: Osmân Nûrî Paşa
K	: Kaside
G	: Gazel
Kt	: Kıta
SN	: Sâkinâme
M	: Müfret
T	: Tarih
Ef	: Efendi
AE	: Ali Emîrî Efendi
Ktp	: Kütüphanesi
Yay	: Yayınları
Yz	: Yazma
Ünv	: Üniversitesi
Nu	: Numarası
Hız	: Hazretleri
agm	: Adı geçen madde

ÖN SÖZ

Edebi eserler, yazıldıkları dönemin kültürel, dinî, sosyal hayatının gelecek nesillere aktarılmasında önemli taşıyıcılardır. Tabii ki eserleri, ulaştıkları dönemlerde keşfedip çözümleyecek olan yine o kültürün varisleridir. 13. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar yaklaşık altı asır boyunca Türk milletinin bedîî zevkinin bir ürünü olan klasik Türk edebiyatı, İslam medeniyeti etkisiyle şekil almış ve Türk milletinin yaşam biçimini, duygu ve düşünce tarzını ifade etmesinde etkili olmuştur.

“Metin neşri, sosyal bilimlerdeki pek çok bilim dalının ilgi alanına giren çok önemli bir konudur. Özellikle de Türk dili ve eski Türk edebiyatı alanında yapılan akademik çalışmaların büyük ekseriyeti metin neşrine dayalıdır. Kütüphanelerimizde yeni harflere çevrilmeyi bekleyen hâlâ yüzlerce ecdat yadigârı varken son zamanlarda yüksek sesle telaffuz edilmeye başlanan, artık metin neşretme işine son verilmesi gerektiğine dair görüşlere itibar edilmesi mümkün değildir. Elbette yayımlanmış metinler üzerinde tahlil ve türlü bakımlardan değerlendirme çalışmaları da yapılabilir ve bir anlam ifade ettiği takdirde bunlar da önemlidir. Ne var ki edebiyat tarihimizin hakkıyla yazılabilmesi için metin neşri konusunda daha kat edilecek çok mesafe vardır.”¹

Klasik Türk edebiyatı eserlerinin günümüz okuyucusuna ulaşmasında birtakım problemler bulunmaktadır. Alanımızın önde gelen isimleri farklı edebi türlerde bunu aşmaya çalışsalar da bu istenen düzeyde olamamaktadır.

Biz bu çalışmamızda Klasik Türk edebiyatı’nın son demlerini oluşturan 19. yüzyıl başlarında yazılan Osmân Nûrî Paşa Dîvânı’nı inceledik. Bu şekilde ilim dünyasına elimizden geldiği kadar katkı sağlamaya çalıştık.

Çalışmamıza başlarken gerek yerinde gerekse internet üzerinden kütüphane kataloglarını taradık. Çalışmaya uygun gördüğümüz divanı Yükseköğretim Kurulu’nun tez dokümantasyon servisinde, www.osmanliedebiyati.com gibi Klasik

¹M. Fatih Köksal, *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori* Birinci Baskı, Kesit Yay, İstanbul 2012, s. 13

Türk Edebiyatı ile ilgili çalışmaları içeren çeşitli internet sayfalarından ve bazı yabancı üniversitelerin kütüphanelerinin internet sitesinden tarayarak üzerinde herhangi bir çalışma yapıp yapılmadığını kontrol ettik.

Uzun araştırmalar sonucunda Osmân Nûrî Paşa Divanı üzerinde herhangi bir çalışma yapılmadığını gördük. 19. yüzyılın önemli şahsiyetlerinden, devlet adamlığının yanında şair de olan Osmân Nûrî Paşa'nın Millet Kütüphanesi AE Manzum Eserler 471 numaralı kayıtlı divanını tez konusu olarak belirledik. Üzerinde çalıştığımız divan tek nüsha olduğundan, müellif hattı mı yoksa müstensih hattı mı olduğunu belirleyemedik.

Çalışmamız iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm; şairin hayatı, edebî şahsiyeti ve divan metninin tespiti olmak üzere 3 kısma ayrılmıştır. Birinci kısımda şairin hayatından bahsedilmiştir. İkinci kısım onun edebi şahsiyetine ve divanda kullandığı dil ve üslup hakkında bazı tespitlere ayrılmıştır. Bu kısımda divanda kullanılan nazım şekilleri detaylıca ele alınıp, vezin ve redifleri bakımından incelenmiş ve bu inceleme bir tablo halinde sunulmuştur. Divanda belirlenen öğeler bazı hususiyetlere göre sınıflandırılmış, gerekli görülen noktalarda alıntılar yapılmış ve dipnotlar ile bunları belirtilmiştir. Alıntıya ihtiyaç duymayıp kısa başlıklarla verdiğimiz yerlerde başvurduğumuz kaynaklar kaynakça kısmında belirtilmiştir. Üçüncü kısımda divan metninin tespiti yapılmıştır. Çalışmamızın ikinci bölümünde de divanın transkripsiyonlu metni verilmiştir.

Tüm çalışma boyunca Osmân Nûrî Paşa Dîvânı'nın imlasını yansıtırken dönemin dil ve imla hususiyetlerine bağlı kalmaya çalıştık. Divanın, kayıtlı tek nüsha olmasından dolayı okunmayan veya okunsa da manası oturmayan ya da vezni bozan kelimeler yerine vezne ve manaya uygun olanları tercih edip dipnotta gösterdik. Silinmiş ya da müellif tarafından üstü karalanmış kısımları [?] ile işaretledik.

Şiirleri nazım şekillerine göre değil divandaki sırasına göre vermeyi uygun bulduk ve İçindekiler kısmında bunlara madde başlıklarıyla yer verdik.

Klasik Türk edebiyatı'na katkı sağlamak adına ele alıp incelediğimiz bu divan, muhataplarına fayda sağladığı müddetçe kendimizi bahtiyar addedeceğiz.

Tüm bunlardan hareketle çalışmamı hazırlama sürecinde bana gerekli sabrı gösteren ve hep yanımda olan aileme, maddi ve manevi desteklerini şahsımdan esirgemeyen ağabeylerim; Mehmet ÖZBOLAT, Ahmet YILMAZ ve Cihan

YÜKSEL'e değerli ablam Keriman GÜLDİKEN'e, Farsça gazelleri okumamda yardımcı olan Dr. Gülçiçek AKÇAY'a, tezin son tashihindeki katkılarından dolayı Dr. Salih Koralp Güreşir'e, çalışma konumu bulma noktasından incelememizin her safhasına yanımda olup desteğini benden esirgemeyen kıymetli büyüğüm Çağdaş ALBAYRAK'a ve çalışmama ivme kazandırıp kayda değer bir eser haline getirmeme vesile olan, değerli vaktini bana ayıran; çalışmalarımız sırasında önce değerli şahsiyetinden daha sonra ilmi kişiliğinden faydalandığım muhterem Hocam Doç. Dr. Rıdvan CANIM'a sonsuz şükranlarımı arz ediyorum.

Sedat KOCABEY

GİRİŞ

Osman Nûrî Paşa'nın hayatını, edebi şahsiyetini ve divanını tetkik etmeden evvel daha sağlıklı bir çalışma yapabilmemiz için şairin yaşadığı ve divanını oluşturduğu dönemin özelliklerini, siyasi, sosyo-kültürel yapısını ve edebi durumunu ana hatlarıyla ele almamız faydalı olacaktır.

18. ve 19. asırlar Türk siyasi ve edebi tarihi açısından önemli asırlardır. Zira bu yüzyıllarda edebiyatımız, devletin siyasi hareketlerine paralel olarak şekil almışçasına önemli son temsilcilerini çıkarmıştır. *Hüsn ü Aşk* mesnevisiyle klasik Türk edebiyatı'na yeni bir soluk getiren, ve İran'da Saip, Talip, Şevket-i Buhari'nin geliştirdiği *Sebk-i Hindi* akımının temsilcisi *Şeyh Galip* 18. yüzyılda yetişmiştir. Yine bu yüzyılda şiiirleriyle klasik Türk edebiyatına birçok yeni unsur ve deyim kazandıran bunun yanı sıra birlikte *Mahallileşme akımı*'na öncülük eden *Nedim* yetişmiştir.

18. yüzyılda *Lale Devri* ile başlayan siyâsi duraklama döneminde, kurulan şuarâ meclisleri artsa da ortaya çıkan edebiyat ürünleri azalmış ve bu meclislerde daha az lütuf gören şairler, nitelik bakımından eskiye oranla basit sayılabilecek eserler vermeye başlamışlardır. Kazanılan savaşlar azaldıkça şairlerin padişaha caize alabilmek amacıyla sundukları kasidelerin nitelikleri ve nicelikleri de değişmiştir.

19. yüzyılda ise Osmanlı Devleti artık eski gücünü tamamen yitirmiş, her geçen gün kaybedilen topraklar artmıştır. Tüm bunlarla birlikte sosyo-ekonomik ve kültürel alanlarda da değişiklikler yaşanmıştır. Görülen değişiklikler edebiyat alanına da sirayet etmiştir.

Bu yüzyılda mühim şairler yetişmişse de klasik Türk edebiyatını gerileme sürecine girmekten kurtaramamışlar ve maalesef bir önceki asrın edebiyatı üzerine yeni unsurlar katamamışlardır.

Bu yüzyılda yetişen şairlerin önde gelenlerinden bazıları şunlardır: *Keçecizâde İzzet Molla*, *Yenişehirli Avnî*, *Hersekli Ârif Hikmet*, *Enderunlu Vâsıf* tır. Yine aynı gelenek içinde *Leylâ Hanım*, *Şeref Hanım* ve *Âdile Sultan* gibi bayan şairlerin olması da dikkat çekicidir.

Divanını ele aldığımız Osman Nuri Paşa da bir 19. yüzyıl şairidir ve devletin çeşitli kurumlarında görev yapmıştır. 1848'de Urfa mutasarrıflığı, 1850'de Kars

sancağı kaymakamlığı ve daha sonra da Muş, Mardin mutasarrıflıklarında bulunmuştur.¹

“Mevcut edebi telakkiye göre belirli kategorideki şiirlerle belirli bir kadroyu dolduracak hale gelmesi gereken bir divan, şairin edebi hayatının hemen erken bir devresinde değil zamanın getirdiği bir birikim sonunda, çok daha ileri bir çağında meydana çıkmaktadır. Divanını tertip edene kadar yazdıklarını önceden ayrı ayrı kitaplaştırmadan nihayet tek bir kitapta bir araya getiren şair, bundan sonra kaleme aldığı şiirlerini başka bir eser tertip etmeden yine onun içine katar. Bunlar yeni istinsahlarla kronolojik bir ayırım gözetilmeden divan nüshalarında yerlerini alırlar. Bir divan böylece varsa mesnevileri dışında, bir şairin hayatı boyunca yazdığı şiirleri toplayan tek kitap olmaktadır. Divan, şairin eski ve yeni bütün şiirleri için adeta bir mahfaza teşkil eder. Nitekim bazı şairler divanın, yazdıkları şiirlerin dağılıp kaybolmaktan korunmasını sağladığını açıkça ifade etmişlerdir.”²

“Divan şiirinin üzerine kurulduğu temel ve onun ayrılmaz bir rüknü, İslami edebiyatların ortak vezni olan aruz veznidir. Aruz tek ve rakipsiz bir vezin olarak divan şiirine hükmetmiş, onun ifade ve lügatına yön vermiştir. Türk şiiri İslami edebiyatın başlangıcı ile beraber bu vezinle temasa gelmiş, asırlarca onun tesiri altında yürümüştür. Klasik Türk şiiri bütün gelişmesini aruzla ve aruzun etrafında yapar. Divan şiiri asırlar boyunca sesini aruzdan alacak, musikisini hep onun içinde arayacaktır. Türk edebiyatı, Arap edebiyatının malı olan aruzu İran şiirindeki işlenmiş ve farklılaşmış şekliyle kabul etmiş, onun bahirleri arasından zamanla kendine göre bir seçme yapmıştır. Acem aruzundaki on beş bahirden muktedab, cedit, karib, maşakil, mütedarik bahirleri Türk zevkini okşamadıklarından ve Türkçe’nin bünyesine yatkın olmadıklarından hiç kullanılmamış veya terkedilmiş bulunmaları sebebiyle Türk aruzu dokuz bahirde toplanmıştır.”³ Osman Nuri Paşa da, bu geleneği bozmamış ve divanında klasik Türk edebiyatı’nda kullanılan vezinlerin dışına çıkmamıştır.

¹Gülay Durmaz, “NÛRÎ, Diyarbakırlı Osmân Nûrî Paşa”, *Türk Edebiyatında İsimler Sözlüğü* http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&genel_arama=osman+nuri+pa%C5%9Fa

²Ömer Faruk Akün, “Divan Edebiyatı”, *İslam Ansiklopedisi*, c. 9, s. 396.

³ Agm. s. 402.

“Divan şiirinde kullanılan redifler genellikle Türkçe kelimelerden seçilir. Ancak, özel isimler ve isim soylu kelimelerden daha çok, fiiller ve çekimli halleri kullanılır. Bilhassa bil-, et-, eyle-, gör-, göster-, ol- köklerinden türetilmiş fiillerin çekimli şekilleri ile bu kelimelerde yapılan birleşik fiillerin redif olarak kullanıldığı görülür. Fiil soylu rediflerin kullanım sıklığı şiirde ritmik alışkanlığın da bir göstergesi sayılabilir”.⁴ Osman Nuri Paşa da genel itibariyle Türkçe redifler kullanıp geleneğin dışına çıkmamıştır. Türkçe olmayan kelimelerden meydana gelen rediflerde ise Türkçe eklerle ses uyumunu sağlamıştır.

⁴Mustafa İsen (Edt.), *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*, 7.Baskı, Grafiker Yay, Ankara 2012, s. 199.

I.BÖLÜM

OSMÂN NÛRÎ PAŞA’NIN HAYÂTI, EDEBÎ ŞAHSİYETÎ ve DÎVÂNİ

A. HAYÂTI

“Diyarbakırlı Osmân Nûrî Paşa, 1217/1803'te Diyarbakır'da doğmuştur. Diyarbakır eşrafından şair Şeyh-zâde İbrâhîm Hafîd Paşa'nın oğludur. Osmân Nûrî Paşa, tahsilini tamamladıktan sonra memleketinde bazı memuriyetlerde bulunmuştur. 1830'da Bağdat'a gitmiş, Vali Ali Rıza Paşa zekâsını ve bilgisini takdir ettiğinden maiyetine almış ve ona Beylerbeyi rütbesini vermiştir. Uzun müddet Bağdat ve havalisinde bulunmuştur. Paşa'nın Şam vilayetine tayini üzerine Diyarbakır'a dönmüştür. Sonra İstanbul'a gitmiş, 1848'de Urfa mutasarrıflığı, 1850'de Kars sancağı kaymakamlığı ve daha sonra da Muş, Mardin mutasarrıflıklarında bulunmuştur. İbnü'l-Emin Mahmud Kemal İnal, Osman Nûrî Paşa'nın bir ara sürgün edildiğini ancak hangi tarihte, ne sebeple, o cezaya uğradığının bilinmediğini vurgulamaktadır (1988: 1246). Osmân Nûrî Paşa, son memuriyetinden ayrıldıktan sonra memleketi Diyarbakır'a gelip yerleşmiş ve 1272/1856'da vefat etmiştir. Mezarı Fatih Camii'nin bitişiğindeki mezarlıkta, babasının yanındadır. Ölümüne, hemşehrisi Saîd Paşa şu tarihi söylemiştir: “Gülşen-i Adn'e mürûr eyledi Osmân Paşa” (Beysanoğlu 1996: 321).

*Müretteb **Dîvân**'ı vardır. Millet Kütüphanesi AE MNZ Nu.: 471'de kayıtlıdır. Paşa, **Dîvân**'da Nûrî mahlasını kullanmıştır. **Dîvân**'ın başında Mevlânâ, Abdülkâdir Geylânî, Şeyh Hâlid ve muhtelif devlet adamları için yazılmış kasideler bulunmaktadır. Görsel şiire ait bir örneğin de yer aldığı eserde 1 muaşşer, 3 müseddes, 1 sâkî-nâme, 2 terci'-bend ve tarihler, harf sırasına göre düzenli gazeller yer almaktadır. **Dîvân**'ın sonunda 1 taştir, 7 tahmis, 3 terci'-bend ve 2 müseddes, lügaz, muammalar, kıtalar ve müfredler vardır.*

Ali Emirî, Diyarbakır A'yânının Mevâkıb ve Eşrâfının Terceme-i Halleri adlı eserinde Diyarbakırlı Osman Nûrî Paşa'nın şiirlerinin latif olduğunu belirtmiştir.”⁵

Hayatı hakkında, kaynaklarda sınırlı bilgiler verilen Osman Nuri Paşa, yukarıda verilen bilgilerin dışında şiirlerinden anladığımız üzere gerek mesleğinden dolayı gerekse yaşadığı sürgünler ile farklı vilayetler gezmiş ve bu vilayetlerin bazı özelliklerini şiirlerinde işlemiştir:

Mübtelâ-yı küfr-i zülf oldum ruğundan geçdim âh

Terk idüb dârü's-selâmı işte gitdim Şâm'a ben G.344/4

Bir müfretinde, Sivrihisâr'da çektiği sıkıntıların sebebini parlak yanaklı dellâkın yanağına sıkmasına bağlar:

Şıkdım ruğ-ı pür tâbını dellâk-ı nigâruñ

Çıkdı götümüzden acısı Sivrihişar'ıñ M.11

Diyarbakır'ın ikliminde yetişen Osman Nuri Paşa, Kars'ta kaymakamlık yaparken çektiği soğuk havayı tarife ve bahse gelmeyecek derecede şiddetli bulur:

Bu yıl çekdigimiz Kârşda şiddet-i sermâ

Ne bahşer hor ne ta'rîfe ne şümâre gelür G.149

Ölümü üzerine Said Paşa'nın söylediği tarihin tam metni aşağıdadır:

“Zâirân dîde-i ibretle nigâh etsün kim

Böyle bir zâti felek hâke düşürdü hayfa

Vasfi irfân ile ol mertebe meşhûr idi kim

Hüner ü fazlına tahsîn eder idi dünya

Vefk-i dil-hâh-ı şehenşâh-ı cihân-bân üzre

⁵http://www.turkedebiyatiisimleri-sozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&genel_arama=osman+nuri+pa%C5%9Fa

*Hidmetin vardığı yerlerde ederdi ifā
Kafes-i tenden edüp tair-i rūhi pervāz
Eyledi bāğ-ı cinān içre makaam ü mevā
Yazdı merkuut ile tārīh SA 'İDĀ hāme
Gülşen-i Adn'e mürūr eyledi Osmān Paşa Sene:1272''⁶*

B. EDEBÎ ŞAHSİYETİ

1. Dil ve Üslup

Divanındaki manzumelerinde akıcı, sade ve canlı bir dil kullanan, mahalli söyleyişlere yer veren Osman Nuri Paşa'nın bu manzumelerinin bir kısmında zaman zaman vezin kusurları görölmektedir. Elimizde bulunan divan nüshasının, müellif nüshası mı yoksa müstensih nüshası mı olduğunu tespit edemediğimizden, bu vezin aksaklıklarının şairin kendisinden mi yoksa müstensihten mi kaynaklandığını kestiremiyoruz. Aşağıya aldığımız beyitlerin italik yazıyla belirttiğimiz kısımları yukarıda zikrettiğimiz bu vezin aksaklıklarına örnektir:

Klasik Türk edebiyatında zihaf yapmak önemsenen hatalardandır:

İsrāili bir şūh idüb 'aqlımı yağma bī-ķayd u meḥābā
Sevdā-yı ser-i zūlfı beni eyledi *şeydā* başdan ķara rüsvā G.14/1

El virür ey dil-i şūrīde bu ğavġādan geĉ
Heves *al ruh-ı zūlf-i* semen-sādan geĉ G.39/1

Gittikçe ol perī ne 'aceb saḥn-ı dil olur
Kār itmez *ehemm* aña ki fūlāda kār ider G.111/3

Ehl-i bezmi *münīf* pervāne-i dil-tenk ider
Māhtābında cihānda şādı var maḥzūnı var G.114/5

⁶Şevket Beysanoğlu, "Osman Nûrî Paşa". *Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları*. c.I, San Matbaası, Ankara 1996, s. 321-326.

Çekdim o āfitābı ben āgūş-ı vuşlata
Ey māh sen daħi var sīneñe dāğ-ı hāle baş G.207/2

Şair yer yer gazellerinde redd-i matla‘ da yapmaktadır. Bunu bazen ilk mısraı bazen ikinci mısraı tekrarlayarak sağlar:

Bogazı viridi ele bezmde bu şeb mīnā
Rehā bulur mu yedi kaydına ‘aceb mīnā G.9/1

Tehāzür üzre iken Nūrī ehl-i ‘işretten
Bogazı viridi ele bezmde bu şeb mīnā G.9/5

Osman Nuri Paşa, divanında döneminin şiir anlayışının *kolaycı* olduğundan şiirlerde mana aranmadığından, hezliyat tarzında şiirlerin rağbet gördüğünden, yine eksik ya da fazla mısralı şiirlerin vezni tam şiirlerden daha fazla kıymet gördüğünden, şiirlerdeki manaların kimse tarafından anlaşılmaya çalışılmadığından, herkesin *hazır lopçu* olduğundan aşağıdaki gazelinde istihza ile bahseder:

Zamānemizde geçen şi‘r sāde olmalıdır
Ya fuḫşiyāt-ı hezel yā hecāda olmalıdır
Tamām vezin olan eş‘ār bir kıṛāt itmez
Ya nākış olmalı ya ziyāde olmalıdır
Refīk-i ma‘nī almaz zamāne ḥavşalası
Hāzır lob olmalı sehlü’l-ifāde olmalıdır
Teseḫhür ile olub kendü şi‘rine delāl
Mecālis-i Kübrāda kepāde olmalıdır
Bir āferin mi deger düz nāmçe-i eş‘ār
Meger ki verāsında Nūrī dāde olmalıdır G.154

Tüm bunlara değinirken kendi şiirlerinin özelliklerini ve niçin gazel yazdığını söylemeyi ihmal etmez:

Ol nigār-ı nāzenīni vaşla rām itmek de güç
Böyle şā‘ir dilbere ‘arz-ı merām itmek de güç G.40/1

Girmez āgūş-ı hayāle ol per-i peyker güzel
Nūriyā bīhūdedür bu nüşha vü teşhīrler G.58/6

Önceden şiirlerini hezl-āmiz bir tarzda yazdığını dile getiren şair, Abdülkâdir Geylânî Hazretlerine gönül verdikten sonra o tarz şiirlerini yırtıp atarak şiirde yeni bir mecraya yol aldığını ifade eder:

Hezl-āmīz ki dimişdüm eş‘ār
Heb o müsveddeleri çāk itdüm G.262/3

Yine şair, kendi şiir anlayışından bahsettiği bir beyitte ağzına gelen her sözü söyleyerek şairlik yapmaya çalışmadığını, şairlik için esas olan şeyin ince ve nazik bir hayal ve ince manalar olması gerektiğini şöyle bildirir:

Ögütmeyüz ne gelürse dehāna gendüm-var
Hayāl-i nāzik ile ma‘ni-i daķıķ araruz G.185/5

Osman Nuri Paşa bir şiirin nasıl iyi bir şiir olacağı ile ilgili görüşlerinde; *ihām*, *tevriye*, *tecnis* gibi edebi sanatların olmazsa olmaz olduğundan ve bir şiirin ancak *ilgi çekici*, *cazip mazmunlarla* oluşturulabileceğinden bahseder:

İhām-ı selīs ile idüb *tevriye tecnīs*
Mazmūn-ı dilāvīz ile it nazmuñı te’sīs
Çār ebrū bütān gibi gerek kıt‘aları hūb
Tā kim oluna mühr-i Süleymān gibi taħmīs
Şi’ri keç ü mec söyleyerek çekme beyāza
Ruḥsārını mecmū‘aların eyleme *tecnīs*
Bī-māye ṭabī‘at viremez neş’e-i iksīr
Sermāye-i endişesini itse de teklīs

Nev kisve-i maẓmūn ile sۆylense ne hoşdur
Tanzīr ü ğazel Nūri gehī kıt‘a ü tesdīs G.190

Osman Nuri Paşa bir gazelinin mahlas beyitinde *nazire* yazmanın zorluğunu söyle dile getirmektedir:

Nūri tanzīr eylemek mümkün mü şi‘r-i muhlīşi
Ser-te-ser her mışra‘ında biñ dūr-i meknūnı var G.114/7

Osman Nuri Paşa, felsefe ilmi için evham ve vesvese veren bir yol olduğunu ve o yola uyulamayacağını ifade eder:

Ne deñlü *felsefe* te’sīr virse ecrāma
Haķıķat ehli o *evhāma* i’tikād idemez G.161/4

Yine Osman Nuri Paşa farklı beyitlerde şiirle ilgili görüşlerinden bahsederken bir şiirde en elzem şeylerin *mazmun*, *nükte*, *anlam*, *kafiye*, *vezin* ve *ince hayalden* oluştuğunu söylemektedir:

Şi‘rde *nükte* vü *maẓmūn* u *me’āl* olmayıcak
Beyt-i mevzūn mı dinür *ince hayāl* olmayıcak G.225/1

Naẓımda *ma’ni-i rengīn* ile *me’al* gerek
Güzelde ān ü melāmet ile kemāl gerek G.235/1

Haṭṭ-ı berāverde gibi olmalı rengīn eş‘ār
Tāze maẓmūn-ı dil-āviz ile ma’nā ara bul G.252/5

Osman Nuri Paşa’nın divanında kullandığı dil oldukça sadedir. Uzun Arapça ve Farsça terkiplere şiirlerinde çok nadir olarak rastlanır:

Būs-ı leb-i cānbaḥşuñā her derde devādur

Dil ḥastesine eylese em yār devādur G.97/1

Ḥayāl-i ḥasret-i la'lüñle āb u nāb virür

Sirişk-i dīdelerim nūkheth-i şarāb virür G.99/1

Zarif bir söyleyiş sahibi olan Osman Nuri Paşa'nın, divanındaki gazellerinin ekserisinde Türkçe redifler bulunur. Bunları gazel numaralarını vererek aşağıda belirttik:

3 (baña), 8 (-dur sensiz baña), 10 (olmaz baña), 11 (isterüm meşreb bu ya), 12 (söylerüm saña), 30 (-a at), 32 (gittikçe git), 38 (-den geç), 39 (-den geç) 40 (itmek de güç), 41 (-den geç) 54 (şeklin gösterür), 57 (emelimdür), 60 (-ı getir), 61 (öter ötüşür), 62 (olur), 63 (-a düşer), 64 (mıdur), 65 (olmaz da n olur), 67 (-muz uç verür), 69 (iledür), 70 (olur), 71 (olur), 80 (ider), 81 (aranur), 82 (olur), 84 (ider), 86 (mü olur), 90 (çeker), 91 (göster), 92 (emelimdür), 96 (emründürür), 99 (virür), 100 (olur), 101 (-a döner), 103 (-ı var), 104 (koyar), 106 (-ı neyler), 107 (-miz vardur), 109 (mıdur), 111 (ider), 114 (-ı var) 115 (olur), 118 (olur), 119 (mıdur), 120 (-i var), 121 (gelür), 122 (olur), 124 (el verür), 125 (müdür), 126 (kalur), 127 (-ı söyledür), 129 (-ı ditredür), 130 (olmak isteyen), 131 (-a çıkar), 134 (eyler), 135 (-sı var), 137 (idecektür), 138 (-a gelmişdür), 139 (olur), 140 (ditrer), 141 (-lık yaraşur), 142 (olur), 147 (gerekdür), 149 (-a gelür), 154 (olmalıdır), 155 (vardur), 156 (ister), 161 (idemez), 162 (miyiz), 164 (olmaz), 165 (-ız biz), 167 (gerekmez), 168 (olmuşuz), 169 (idemez), 170 (çekerüz), 173 (olan ister istemez), 176 (ister istemez), 177 (olmaz), 178 (gerekmez), 179 (araruz), 180 (oluruz), 181 (çekerüz), 182 (itmez), 183 (-den boş komuşuz), 184 (olmaz), 185 (araruz), 187 (olmaz), 188 (iderüz), 195 (-a değişmiş), 196 (-a alışmış), 197 (ya güneş), 199 (göstermiş), 201 (-a yasdanmış), 202 (-e düşmüş), 203 (-lere düşmüş), 204 (imiş), 205 (-a bas), 207 (bas), 208 (bas), 218 (-yı unuttuk), 223 (olduk), 224 (-muz yok) 225 (olmayacak), 226 (-sı yok), 228 (-a düşürdük), 232 (gerek), 234 (gördük), 235 (gerek), 236 (-si bir kimsenin), 237 (gelecek), 241 (değil), 243 (değil), 247 (ister gönül), 249 (-dur gönül), 250 (ol), 251 (ol), 252 (ara bul), 253 (değil), 254 (değil), 255 (-a gel), 256 (değil), 257 (değil), 260

(-im vardur benim), 262 (itdüm), 267 (olan gönülceğizim), 269 (itdüm), 272 (-ın öpeyim), 275 (kesüb biçelüm), 276 (idelüm), 279 (-ım efendüm), 284 (sürelüm), 285 (oldum), 286 (idelüm), 287 (eyledüm), 288 (idelüm), 289 (iden gönlüm), 290 (güzelüm), 291 (-a değişmem), 292 (olalum), 293 (-ı çekemem), 294 (eyleyelüm), 296 (-a sarıldum), 297 (idelüm), 299 (-sin güzelüm), 300 (-a benzetdüm), 301 (-lere düşdüm), 307 (eylediğimden), 310 (olmasun nolsun), 311 (görünsün), 312 (görünsün), 313 (-ı neylersün), 314 (-ın ırsun), 316 (dilinden), 319 (olsun), 322 (iken), 325 (olsun), 326 (-dur heb rüy elinden), 329 (olsun), 335 (-ı neylesün), 337 (arar mısun), 341 (-a ben), 343 (-a ben), 344 (-a ben), 348 (olayım dirsən), 349 (olmasun), 350 (geldi bugün), 351 (eyleyen), 352 (-a mı baksun), 354 (şu), 355 (şu), 362 (ile), 363 (eyle), 371 (olmasa), 382 (-ı gider mi), 383 (eyle), 388 (ola), 391 (ile), 295 (ele girse), 396 (değil ā), 402 (döne döne), 407 (eyle), 416 (söyler söylese), 417 (olsa), 423 (eğlencesi), 424 (gelmedi), 425 (gelmedi), 426 (beni), 429 (oldı), 430 (olalı), 431 (gitmedi), 434 (gibi), 435 (gibi), 437 (değdi), 438 (düşdi), 439 (görünmeli), 440 (ucı), 441 (oldı), 442 (ayrılığı), 446 (iş), 447 (efendi), 449 (dutdı), 450 (oldı), 451 (itdin beni), 453 (ucı), 455 (bitdi), 458 (oldı), 459 (gibi), 460 (geçdi), 461 (oldı), 463 (bigi), 464 (idi), 465 (gibi), 466 (değil mi), 467 (olmaz mı), 468 (gelmez mi).

Gazellerinin; 336'sını 5, 26'sını 6, 70'ini 7, 6'sını 8, 12'sini 9, 2'sini 10, 7'sini 11, 4'ünü 12, 1'ini 13, 1'ini 14 ve 1'ini 15 beyitten meydana getirmiştir. Ayrıca bir de 4 beyitten oluşan mahlas beyiti olmayan bir gazeli vardır.

Osman Nuri Paşa, şiirlerinde 13 farklı vezin kullanmıştır. Bunlar bahirlere göre şu şekilde sıralanabilir:

Bahr-i Hezec

1 . mefâ'ılün mefâ'ılün mefâ'ılün mefâ'ılün

49 gazel

2 . mef'ülü mefâ'ılün mef'ülü mefâ'ılün

3 gazel

3 . mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

102 gazel

4 . mef'ülü mefā'ilün fe'ülün

2 gazel

Bahr-i Remel

1 . fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün

1 gazel

2 . fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

125 gazel

3 . fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

2 gazel

4 . fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

80 gazel

5 . fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

3 gazel

Bahr-i Muzāri

1 . mef'ülü fā'ilātün mef'ülü fā'ilātün

2 gazel

2 . mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

49 gazel

Bahr-i Müctes

1 . mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

43 gazel

Bahr-i Hafif

1 . fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

4 gazel

2. Muhteva Unsurları

a. Sosyal Hayat

Osman Nuri Paşa'nın bazı şiirlerinde dönemin sosyal hayatına ait bazı sahneler de görebiliriz. Kullanılan aksesuarlar giyecekler şiirlerinde kendine yer bulmuştur. Osman Paşa'nın şiirlerinde örf, adet, gelenek göreneklerin önemli bir yeri vardır. Şair yaşadığı dönemin bazı adet ve alışkanlıklarını şiirlerine yansıtmıştır:

Kullanılan aksesuar ve giyecekler ile ilgili beyitler:

Elim koyunına şokdum istedümdü *başma bir sâ'at*
Utandı şöñra virdi *mînekârî* yoşma *bir sâ'at* G.31/1

Fransızkârî bir sâ'at 'inâyet eyledi Nürî
'Aceb ihsân ider mi bir de olma *başma bir sâ'at* G.31/5

Osmanlı Devletinin son yüzyıllarında kullanımı artan fes, Osman Nuri Paşa'nın şiirinde, heybet ve sevinç uyandıran bir şekil olarak görülüyor:

Böyle gör rengîn edâ la'lûñ *ķabâ* kec-rev reviş
Behçet-edâ heybet-efzâ bir şekildür sâde *fes* G.190/10

Başka bir beyitinde fesin püsküllerini, bir sancağa, bayrağa benzetilmektedir:

Ėaldırub râyât-ı kâkûl aldı *fes* iķlîmini
Şâh-ı hüşnüñ şimdicek Manşûr şeklin gösterür G.54/7

Okçuluk terimleri, aynı zamanda askeri sınıfa mensup olan Nuri Paşa'nın şiirlerinde de yer almaktadır. Kaşları yay gibi olan sevgilinin eline, zihgir ok atarken parmağının zarar görmemesi için işaret parmağına takılmış.

Engüşt-i nigâhında *ķazâ* olması *zihgîr*
Olmuş yed-i kudretle *ķaşuñ* yâyına *tehcîr* G.72/1

“*Hamam eski devirde içtimai hayatın hususi bir köşesini teşkil eder. Eski hayatın zevkleri arasında mühim bir yer tutan hamam, hemen her şairin divanında – en ağır başlılar da dahil olduğu halde – hiç olmazsa birer mazmuna vesile olarak yer tutar.*”⁷ Osman Nuri Paşa da sevgilinin olmadığı bir hamamı boş kadehe benzetmiş ve hamamın aydınlığı olan gül bedenli dellâkı seyretmenin gerekliliğini beyitte ifade etmiştir:

Şâhid-i maḥbûbsuz *germābe* bir boş cāmdur
Gül-beden *dellâkı* seyr it revnâk-ı ḥamāmdur G.76/1

Günümüzde de önemini koruyan ve icra edilen terzilik mesleğinden de sevgiliyi tarif ederken yararlanmıştır:

Derzî mi ‘aceb şan‘atı ol âfet-i cānuñ
Kesdi bize bir tahtada çok işler efendi G.447/2

Ata sporumuz olan güreşte bir yenme şekli olan, *tuş etme* teriminden şair hayata olan mağlubiyetini dile getirirken istifade eder:

Tuş olaldan berü bu hicr-i ḥayāt-ı âzāre
Sensiz ey rûḥ-ı revānum görünür bār baña G.3/3

Hazineleri yılanın koruması, şair sevgilinin saçlarınının kıvrımını kavuşma hazinesini bekleyen yılanı benzetir :

Ṭılsım-ı genc-i vişâli almaz efsûn-ı niyâz
Mâr olur her târ-ı gîsûsı birer ejderlenür G.55/6

İslam fıkına göre Ramazan Bayramı’nın gerçekleşmesi için ayın hilal şekline dönüşünün görülmesi gerekmektedir:

⁷Agah Sırrı Levent, *Divan Edebiyatı-Kelimeler ve Remizler-Mazmunlar ve Mefhumlar*, 4. Baskı, Enderun Kitabevi, İstanbul 1984 s. 275.

Şöyle yaķasın çekdi ki çāk eyledi rindān
Māh-ı nevi zann itme *hilāl-i ramazāndur* G.56/4

Şair, iftarda sevgilisinden bir bûse alabilmek için oruç dahi tutacağını fakat sevgilinin bûseyi imsak vakti vereceğinden korkmaktadır:

İftāriye bir bûse için şāim olurdum
Nûri o perī ańı da imsāk idecekdür G.137/5

Eski şiirde mehtabın keten üzerine etkisi en dikkat çekici teşbihlerdendir. Bu etki ayın ilk evresinde, ikinci evresine göre daha çoktur ve eski kimya âlimleri mehtabın keteni eskitmesinin mahiyetini izah edememişlerdir:

Dülbent-i dü çeşmüm olalı pīrehen ey yār
Mehtāb-ı cemālūñ ile fersūde ketendür G.77/4

Kettān gibi itmezse eger cismimi fersūd
Ol māh ruķun ıal‘at-ı tābānına efsūs G.194/8

Fersūde rīze rīze ķo olsun ketān gibi
Bir dil ki yoluña senüñ ey meh fedā degil G.256/2

İslam inancına göre, Ramazan ayı diğeri 11 aydan daha mübarek bir ay sayıldığı için bu ayın kendine has belli başlı özellikleri vardır. Osman Nuri Paşa, Ramazan ayının gelişinin, beraberinde belli yasakları da getirdiğini aşağıdaki beyitte şöyle ifade eder:

İrişdi māh-ı rūze şimdi *dāmişger hamūş olsun*
Yasāğ oldu mey-i nāye dil-i zühhād hoş olsun G.325/1

Onun şiirinde inanışlarla ilgili motifler de görmek mümkündür. Eski bir inanışa göre; şaraba tuz katıldığı takdirde, şarap sirkeye dönüşür ve haram olmaktan çıkarmış:

Cur‘ası mestâne’i huşyār ider huşyār-ı mest
Hem nemek efşān olur hem bādeye dārū koyar G.104/3

Yine bir başka gazelinde şaraptan ve şarabın bir çeşidi olan *sabuh*’tan (ayyaşların ayılabilmek için sabah vakti içtikleri şarap) bahsederken aşk hastalığının devasının şarap olduğunu ifade eder:

‘İlāc-ı haste-i dil ey tabīb şarābdadur
Devāsı re’y-i humāruñ şarāb-ı nābdadur G.112/1

Lebinden olur olur ise ‘ilāc Nūri begim
Humār derdine dermān yine şarābdadur G.112/5

Gerdiş-i cām-ı ğabūķı niceden boş komuşuz
Heb şurāhi-i şabūhı giceden boş komuşuz G.183/1

İnanışa göre hazinelerin viran yerlerde olduğu ve bunları yılanların koruduğu kabul edilir. Aşağıdaki beyitte şair bu inanışa atıfta bulunmuştur:

Ruḥşat-ı nezzāre virmez kākül-i ḥamdur ḥamuñ
Mārdur efsūnile çıkmaz begüm gencīneden G.315/4

Saki, şaraptan uzaklaşıp el çektikçe, şair de o vakit hasretle nargile çektiğini ve ahıyla da nargile dumanını göğe saldığını söyler:

Bādeden ‘işve ile sākī elin çekdükçe
Āh u ḥasretle o dem biz daḥi ḳalyon çekerüz G.181/3

b. Dinî-Tasavvufî Şahsiyetler

Klasik Türk şiiri divan yazıcılığının olmazsa olmazlarından olan dini mefhumlar, peygamberler, dini şahsiyetler; ayet ve hadisler de Osman Nuri Paşa'nın şiirlerinde sıklıkla kendilerine yer bulur.

1 . Peygamberler

Hz. Muhammed

Hz. Muhammed, ümmetine ahirette şefa'at edeceğini söylemiş ve bunun için Hz. Allah'a miraç mucizesinde dahi dualar etmiştir. Peygamber efendimiz klasik Türk edebiyatı'nda en çok telmihte bulunulan ve adına şiirler yazılan peygamberdir. Kendini mücrim bir kul olarak gösteren şair de, çaresiz olduğunu bu sebeple Peygamber efendimizden şefâat istediğini söyler:

Nûri-i bî-çâreyi ümmetlige eyle kabûl

Yâ Resulallâh fedâ rûhum senüñ kurbânuñum

G.302/5

İran'da bir şehir olan İsfahan, sürmesiyle meşhurdur. Klasik Türk edebiyatı'nda da bu yönüyle sıkça anılmaktadır. Aşağıdaki beyitte de İsfahan sürmesi aşıkların nezdinde Hz. Muhammed'in ayağını bastığı bir toprak gibi değerlidir:

‘Âşıkân kuhl-ı Şıfâhân’a ururlar püşt-i pâ

Hâkipây-i Muştafa’dur çeşm-i câna tütîyâ G.1/1

Hz. Yûsuf

Güzelliğiyle dillere destan olan Hz. Yusuf dahi, sevgilinin yüzünün hatlarının karşısında çaresiz kalıp aşık olacaktır:

Ruhsâr u hadd u hâl u haţ u la‘l-i nâz-gîn

Yûsuf da görse ‘âşık-ı hüsn-i cemâl olur G.62/4

Hz. Yusuf, onunla birlikte olmak isteyen Züleyha'ya itiraz edince, O'nun iftirası üzerine zindana atılmıştır. Aşağıdaki beyitte bu olaya telmih vardır:

Nice biñ hikmeti var Nūrî rumûz-ı ‘aşkuñ
Şanma ki koydı felek *Yûsuf’ı zindāna* ya güneş G.197/9

Aziz-i Mısır, orada hükümdarlık yaptığı için Yûsuf Peygamber’e verilen bir sıfattır.

Nūrî olur mu hâl-i dil zāde āşinā
Kim ki ‘*Azîz-i Mışr* dilinden cüdā degül G.256/5

H. Mûsa

Tur Dağı’nda Allah’ın nurunu görmeye nail olan Hz. Musa gibi, işret meclisinin mumunu gören de aydınlanmış olacaktır:

Kim olur lem‘a-i envār-ı *tecelli-i Tūr*
Olsa bir dilde fûrûzân-ı çerâğ-ı ‘işret G.29/3

Hz. Musa Mısır’dan kaçınca Şuayp Peygamber’in yanında çobanlık yaptı. Daha sonra ailesiyle tekrar Mısır’a dönmek üzere yola çıktığında yağmura yakalandı. Sığınacak bir yer arayan Hz. Musa yolunu şaşırınca Eymen Vadisi üzerinde yolunu kaybederek Tur Dağı’na yöneldi ve burada Allah’ın nidasını işitti. Daha sonra Hz. Musa Allah’ı görmek isteyince Hz. Allah O’na nurunu göstermek için dağa baktı ve dağ küle döndü. Şair burada buna telmihte bulunmuştur:

Şu‘le-i dil ta‘na sâz-ı *âteş-i Tūr* olmada
‘Arz-ı dîdâr eyleyelden şâhid-i envār-ı ‘aşk G.221/2

Telemmu‘ itse *Tūr*-ı dilde Nūrî şu‘le-i âteş
Olur *vâdi-i Eymen*-veş dil-i ger ü beyân âteş G.194/5

Yine Hz. Musa Firavun ile girdiği iddia üzerine mucize göstermiş ve elindeki asa yılanı dönüşmüştür. Şair de görünüşte bir karınca olduğunu fakat şiirde bir efsun ile ejdere dönüştüğünü dile getirir:

Mûrum nazarda Nûri şî'rde fûsûn ile
Hemçün 'aşâ-yı *hazret-i Mûsâ* bir ejderim G.266/5

H. Yâkub

H. Yakup, oğlu Yusuf için hasretle ağlayarak gözlerini feda etmiş ve kör olmuştur. Şair de sevgiliyi göz açıcı olarak nitelendirip, evinin önünden geçmesi için çağırmaktadır:

Gel ey nûr-ı başa besdür esef beytû'l-hazenden geç
Açılmaz dîde-i *Ya'kûb* bûy-ı pîrehenden geç G.38/1

Kûlbe-i ahzan, H. Yâkub'un, oğlu Yûsuf'un hasretiyle sürekli gözyaşı döktüğü kulübesinin adıdır.

Kûlbe-i ahzânımı itdüñ gülistân-ı İrem
Tâzelendürdüñ dîl-i nevmîdi kılduñ bü'l-heves G.192/4

H. Süleymân

Bir diğer telmih de H. Süleyman ile ilgilidir. H. Davut'un oğludur ve o da peygamberdir. İns ve cin, yılan ve karınca ona tâbidirler.

Qudret-i imkânı seyr it dîde-i temyîz ile
Her *Süleymân-ı* zamân bir mûr şeklin gösterür G.54/10

Hikmet-i mühr-i *Süleymân* mızmar-ı engüşteri
'Ukde-i re'y-i zerîn devleti bulmaz kes G.192/11

H. Nûh

İnanişâ göre H. Nuh'un gemisi Cudi Dağı'na oturmuştur. Şaire göre gönül gemisi de baharın getirdiği hareketlenme ile çoşmayı bırakıp Nuh'un gemisi gibi bir yerde karar kılacaktır:

Nevrûz oldı döñdi cihân baħr-ı aħzara

Bu *Cūdî*’de tuřarsa ‘aceb fûlk-i dil qarār G.153/4

Hz. İsa

Hz. İsa, nefesi ile ölülerin dirilmesine vesile olmuş, hastaları iyileştirmiştir. Şair de yaşlı, zayıf bedeninin iyileşmesi için İsa nefesli bir güzele ihtiyaç duyduğunu bildirir:

Nihāl-i gül gibi bir dil-rübāya muħtācız

Bu za‘f-ı pırde lā-büdd-i ‘*İşā*’ya muħtācız G.172/1

Hayr muħaddem ey berīd ħande rū-yı dil-güşā

Ķāşıd-ı maķşad peyām ü ‘*İsa-i Meryem*’ nefes G.192/2

Huşyār olamazdı nice dem *Ĥızr u Mesīhī*

Bir kerre eger ķoķlasa sīb-i zeķanımdan G.309/5

Hz. Dâvud

Hz. Allah, Hz. Davut Peygamber’e öyle güzel bir ses vermiş ki, kimse böyle bir sese sahip olamamıştır. Hatta O, Zebur okuduğu vakit bütün kuşlar üstüne toplanıp onu dinler ve dağlar yankılanırmış:

O lāle ħad ile germābede olub mey nūş

Meger ki böyle şifā-sāz-ı *Dāvudî* olalum G.292/4

2. Dört Halife

Hz. Âli

Hz. Ali, iyi bir dövüşçü olduğu için Allah’ın Aslan’ı lakabını almıştır Peygamber’imiz tarafından. Onun kılıcı çift başlı olan Zülfikar’dır. Klasik Türk edebiyat’ında sevgilinin kaşına benzetilen bu kılıçtan şair de aynı yolla yararlanmıştır:

Sāyesin seyr it hayāl-i Zülfikār-ı gamzenüñ
Merdüm-i çeşm-i dil-i ‘uşşākı kıldı kad u kaç G.209/4

Hz. Ali’nin kölesinin adı Kanber’dir. Onunla yaptığı yol arkadaşlıkları ve bu esnada geçen olaylar ile meşhurdur. Şair burada bir tarikata intisab ederek Hz. Ali’den feyz almaya atıfta bulunmaktadır:

Qadrüñ erbābı bilür hem gāşiye-dāduñ olur
Kesb-i feyz-i intisābile ‘Alī’ye Qanber ol G.250/9

Hz. Osmân

Hz. Osman, Kur’an-ı Kerim’i derleyip kitap haline getirmiştir. Bu sebeple Kur’an-ı Kerim için *Mushaf-ı Osman* nitelemesi de kullanılmış ve Hz. Osman bu yönüyle sıkça ele alınmıştır. Ayrıca klasik Türk edebiyatında sevgilinin yüzü Kur’an-ı Kerim’e benzetilir. Şair de sevgilisinin yüzüne el sürmüş ve sonra sevgilisinin yüzüne bakmıştır. O vakit sevgilisi ona abdesti olup olmadığını sormuştur. Çünkü Kur’an-ı Kerim’e abdestsiz dokunmak İslâm inancına göre haramdır.

Bağdım yüzine güldi didi var mı vuzū’uñ
Dest-i nighüñ Muşhaf-ı ‘Osmān’ıma degdi G.437/2

Hz. Ömer

Hz. Ömer, 2. Halife olup adaleti ile meşhurdur. Haklı ile haksızı ayırmakta mahir ve titiz olduğu için *Faruk* lakabı ile anılır. Şair, Sultan Abdülmecit’i övdüğü kasidesinde onu adaletiyle Hz. Ömer’e benzetiyor:

Rūḥ-ı pāk-i Hazret-i Fārūḳ hoşnūd eyledi
‘Adl ü dāda eyledi ol deñlü sa’y ü ihtimām K.6/4

3. Tasavvuf Büyükleri

Hallâc-ı Mansur

“Ene-l-Hak” dediği için derisi yüzülerek şehit edilen ve sonra bir nehre atılan ünlü sūfidir Hallâc-ı Mansur. Aşık, dar ağacına yaslanmış yani ölümü göze almış Hallâc-ı Mansur gibidir. Gözünün sürmesini ayıplanmaktan uzak olmak için düzenler:

İder tertüb-i kuhl-ı dīdesinüñ ta‘ndan ‘āşık

O *Manşūr*-ı muḥabbetdür ki çüb-ı dāra yaşdanmış G.201/4

Sevgilinin sırlarını Hallâc-ı Mansur’un *Ene-l-Hak* sırrı gibi başına serpuş edenlere eyvallah diyen Mevlevi müridlere sesleniyor:

Rāz-ı cānāneyi *Manşūr* gibi sırta çeküb

Serini sırrına ser-püş idene ey-v-Allāh G.375/2

Abdülkâdir Geylânî

Osman Nuri Paşa, Divanında din ve tasavvuf büyüklerinden Abdülkâdir Geylânî’ye müstakil olarak bir kasidede ve gazellerinde yer vermiştir.

Gönlünün her manada gamlı olduğunu fakat lütfunun ümidiyle bağlanacağı, sığınılacak bir yer olan Geylani Hazretleri’nin varlığını vurgular:

Her cihetden ey göñül kimden gamım vardur benim

Kuṭb-ı Ceylānī gibi bir melce’im vardur benim G.260/1

Cān u dilden bendeyim *Sulṭān-ı ‘Abdü’l-kādir’e*

Luṭfunuñ ümidi var daḥi neyim vardur benim G.260/3

Mevlânâ

Osman Nuri Paşa'ya göre; aklı arındırıp sikke giymek için Mevlânâ Dergahına bağlanmak gerekir:

Naqd-i şu'ûrî hâliş idüb sikkelenmege
Dergâh-ı *Mevlevî*'ye kavî intimâ gerek G.232/7

Mevlana'dan şiirlerinde bahsederken Rum yani Anadolu illerinin Mollası olduğunu, O'na intisab edenin keramet kimyasının bilgisine sahip olacağını bildirir:

Sikke-tırâz himmet-i *Monlâ-yı Rûm* olub
İksîr-i kimyâ-yı kerâmetle cevher ol G.251/7

Tâcettin Sultân (Tâcettin İbrâhim)

Kânuni Slutân Süleymân döneminde Ankara'da yaşamış bir zat olup Şeyhül-Meşayih'ten ve Kırklardan olduğu rivayet edilir. Medreselerde müderrislik yapmıştır. Bir müfretinde Osman Nuri Paşa, Tâcettin dergahına vardığından beri gamlı bir gönüle avuntu verdiğini söyler:

Tesliyet itmedeyüz hâtır-ı bir ğamgîne
Ol nice eyleyli dergeh-i *Tâcettîn* M.7

Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî (1779/Süleymaniye-1827/ Şam)

Nakşibendi tarikatının Halidiye kolu kurucusu ünlü mutasavvıftır. Bağdat'ta yaşamış ve burada Kadiri dergâhında eğitim görmüş bir Mevlevi'dir.

Zâhir-i şer'îyle tev'emdür *tarîk-i Hâlîdî*
Şâh-râh-ı 'arş-ı a'zâmdur *tarîk-i Hâlîdî* K.3/1

b.4. Kutsal Kitaplarda Alenen ya da Zımnı Geçen Şahıslar

Hârut ve Mârut

Rivayete göre, insanların amel defteri gökyüzüne çıkınca melekler bunu görerek insanların Allah'ın cömertliğine ve nimetlerine karşı bu kadar fazla günah işlemelerini ayıplamışlar. Hz. Allah bunun üzerine, insanlarda nefis, istek olduğunu aynısının meleklerde olsa günah işleyip işlemeyeceklerini sormuş. Melekler işlemeyeceklerini dile getirince Allah sınava tâbi tutmak üzere iki meleğin seçilip dünyaya gönderilmesini emretmiş. Gündüz dünyada vazifelerini yerine getiren melekler, gece (ism-i azam) duasını okuyarak tekrar göğe çıkarılmış. Bir gün Zühre isminde bir kadın kocasından boşanmak üzere meleklerle müracaat eder. Melekler O'na aşık olurlar. Kadın ise onların kavuşma isteğine karşılık önce şarap içmelerini daha sonra puta tapmalarını meleklerle şart koşar. Bununla yetinmeyen kadın (ism-i azam) duasını meleklerden öğrenir ve semaya çıkar. Hz. Allah kadını gökte yıldızla dönüştürür.

Aff olunmak üzere İdris Peygamber'e giden meleklerle Peygamber, ya dünya azabını ya da ahiret azabını tercih etmelerini ister. Bunun üzerine dünya azabını isteyen melekler Babil'de bir kuyuya baş aşağı kıyamete dek asılırlar.

Vâridât-ı Hâkka tav'an vir rızâ olma melûl

Yoksa anuñ dañi soñda başka bir *Mârût*'ı var G.114/6

Hızır

Âb-ı hayat suyunu içip ölmezliğe erişen kişi olarak rivayet edilir. Benî İsrâîl'dendir ve peygamber olduğu da söylenir. Yaşadığı zaman il alakalı ihtilaflar olsa da Musa Peygamber ile görüştüğü rivayeti oldukça kuvvetlidir. Âb-ı hayattan bahsedilirken *Hızır*'a telmihte bulunulur. Nasip, kısmet olmadıktan sonra İskender olup Hızır (as)'a rehber de olsa bir kişi, âb-ı hayata erişemez.

Âb-ı hayât girmez ele kısmet olmasa

İster iseñ *Sikender* olup *Hızır*'a rehber ol G.251/3

Kârûn

Hz. Musa zamanında yaşadığı bilinen Kârûn, zenginliği ve aynı zamanda cimriliği ile meşhurdur. Hz. Musa'nın himmetiyle kimya ilmini öğrenmiş ve zengin olmuştur. Fakat Hz. Musa'nın istediği vergiyi ödemeyince tüm varlığı hâk ile yeksân olmuştur.

Beyitte, sevgilinin güzellik zekatının bir buse olduğunu; aşık, sevgiliye Kârûn'dan ibret alması gerektiğini dile getirir:

Büsedür hüsni zekâtı 'âşığı men' eyleme

Bir kez ihsân eyle cânâ 'ibret al *Kârûn'dan* G.318/4

Lokmân (as)

Kur'an-ı Kerim'de de zikredilen bir zat olan Lokman Hekim'in Hz. Davut ile muasır olduğu rivayet edilir. Her derdin devasını bildiği, otların onunla konuştuğu rivayeti yaygındır. Türk Edebiyatı'nda manzum ve mensur eserlerde bu yönüyle sıkça ele alınmıştır. Osman Nuri Paşa da, maşukun derdiyle yok olma hastalığına tutuşup yatağa düşen hastanın Lokman (as)'ın şifa veren ilacına bakmayıp sevgiliye muhtaç olduğunu mübalağa ile işler:

Derdünle düşen pister-i bîmâr-ı helâke

Dârû-yı şifâ-perver-i *Loqmân'a* mı baksun G.352/2

Yecüc-Mecüc

Nuh Peygamberin çocuklarından olduğu rivayet edilen; Yâfes'in soyundan geldiklerine inanılan iki kabilenin ismidir. İsimleri Kur'anda iki yer de geçmektedir. (Kehf/97 – Enbiya/96) Tefsirlerde ve İslami kaynaklarda bunların soyları ile ilgili detaylı bilgiler verilmektedir. (coğrafyaları, tipleri, dilleri, özellikle de insanların başına ahir zamanda açacakları belalar) Beyitte de buna telmihte bulunan şaire göre (Sultan Abdülmecid), Yecüc fitnesine karşı kemikten set yapacak ve hiç zorlanmayacaktır. Bu ona külfet değildir.

Fitne-i *Ye 'cūc* re'y-i üstüvârı sedd ider
Külfete hâcet mi var ki disün etüni yerler K.7/28

Zü'l-Karneyn

Kur'an'da adı geçen ve kıssası anlatılan, fakat peygamber olup olmadığı ile ilgili ihtilaflar bulunan Zü'l-Karneyn, Makedonyalı İskender ile sıkça karıştırılmıştır. Klasik Türk edebiyatında bu iki şahsiyetten müteşekkil âb-ı hayatı arayan bir İskender daha bulunmaktadır. Bunlar iç içe geçmiş şahsiyetler olarak görülür edebiyatımızda. Şair de bu beyitte Zü'l-Karneyn ve İskender-i Rûmî'yi (Yunanistan başlayarak tüm Asya'yı kontrolü altına aldığı için bu lakabıyla anılır.) buluşturur.

Bunı Zü'lkarneyn dahî itmişdi böyle i'tikâd
Dem-be-dem İskender-i Rûmî dahî eylerdi yâd K.18/13

c. Ayet ve Hadisler

Klasik Türk edebiyatında şairler manzum ve mensur eserler kaleme aldıkları zaman, anlatımlarını kuvvetlendirmek için yer yer dinî kaynaklara; ayet, hâdislere yer vermişlerdir. Bazı yerlerde ise din büyüklerinin ve tasavvufi şahsiyetlerin yaşadığı olaylara atıflarda bulunarak telmih yolunu seçmişlerdir.

Aşağıdaki beyitlerde bunlara Osman Nuri Paşa'da rastlanan örnekler göreceğiz:

"Ve darebe lenâ meselen ve nesiye halkah(halkahu), kâle men yuhyil izâme ve hiye remûm(remîmun). 36/Yâsin-78

Ve kendi yaratılışını unutup Bize misal getirdi: "Kemiklerimiz çürüyüp dağılmış haldeyken kim onlara can verecek?" dedi. 36/Yâsin-78

Nîmnigâh-ı iltifâtuñ mürdeyi ihyâ ider
Sırr-ı enfâs-ı Mesîhâ hemdemüñ yuhyi 'l-izâm K.6/29

"Allâhu nûrus semâvâti vel ard(ardı), meselu nûrihî ke mişkâtin fihâ mısâbâh(mısâbâhun), el mısâbâhu fî zucâceh(zucâcetin), ez zucâcetu ke ennehâ kevkebun durrîyyun, yûkadu min şeceratin mubâraкетин zeytûnetin lâ şarkîyetin ve lâ

garbiyyetin, yekâdu zeytuhâ yudîu ve lev lem temseshu nâr(nârun), nûrun **alâ nûr(nûrin)**, yehdillâhu li nûrihî men yeşâu, ve yadribullâhul emsâle lin nâs(nâsi), vallâhu bi kulli şey'in alîm(alîmun). 24/Nûr/35

Allah, göklerin ve yerin nuru'dur. O'nun nuru, içinde misbah (lâmba) bulunan kandil (ışık saçan bir kaynak) gibidir. Misbah, sırça (cam) içindedir. Sırça (cam), inci gibi (parlayan) yıldız gibidir. Doğuda ve batıda bulunmayan mübarek bir ağacın yağından yakılır. Onun yağı, ona ateş değmese de kendi kendine ışık verir. Nur üzerine nurdur. Allah dilediğini nuruna hidayet eder (ulaştırır). Ve Allah, insanlara örnekler verir. Ve Allah, herşeyi en iyi bilendir.⁸ 24/Nûr/35

Ziyâretgâh-ı ehl-i hâcet olsun işte bu yâhu

Yapıldı üstüne nûrun 'alâ nûr oldu bu türbe T.20/4

“İnnemâ harrame aleykumul meytete ved deme ve lahmel hinzîri ve mâ uhille bihî li gayrillâh(gayrillâhi), fe menidturra gayra bâgin ve lâ âdin fe lâ isme aleyh(aleyhi), innallâhe gafûrun rahîm(rahîmun)” 2/Bakara-173

“Fakat (Allah) size, sadece ölü hayvan etini, kanı ve domuz etini haram kıldı. Ve Allah'tan başkası için olanı (putlar ve şahıslar adına kesilen hayvanı) helâl kılmadı. Ama kim zarurette (açlıkta ve zor durumda) kalırsa, o taktirde (başkasının) hakkına el uzatmamak ve zaruret miktarını aşmamak (şartıyla) onun üzerine günah yoktur. Muhakkak ki Allah, Gafur'dur, Rahîm'dir.” 2/Bakara-173⁹

Şair de susayan aşıklara sevgilinin dudaklarının saf su olacağını, zorunluluk halinde de şarabın helal sayılacağını ayete telmihte bulunarak anlatmıştır:

Dil teşne-gâne leblerüñ âb-ı zülâl olur

Hengâm-ı ıztırârda bâde helâl olur G.62/1

“Kul yâ ibâdiyellezîne esrefû alâ enfusihim **lâ taknetû** min rahmetillâh(rahmetillâhi), innallâhe yagfiruz zunûbe cemîâ(cemîan), innehu huvel gafûrur rahîm(rahîmu). 39/Zümer-53

⁸ http://www.kurantefsiri.com/kuran_tefsiri/bakara/nûr_suresi_tefsiri.aspx?ayet=35

⁹ http://www.kurantefsiri.com/kuran_tefsiri/bakara/bakara_suresi_tefsiri.aspx?ayet=173

De ki: "Ey nefsleri üzerine israf yüklemiş (haddi aşmış) kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin. Muhakkak ki Allah, günahların hepsini mağfiret eder (sevaba çevirir). O, muhakkak ki Gafûr'dur (mağfiret eden), Rahîm'dir (rahmet nuru gönderen)." 39/Zümer-53¹⁰

Bir ipucu olmasa da “Allah’tan ümid kesmeyin.” ayeti vardır. Yoksa Osman Nuri Paşa kendisini cehennem ateşine dahi layık görmemektedir:

Olmasa ser-rişte elde it *Lātaķneŭ*
Kendimi nār-ı caķīme dāhī görmezdüm sezā G.1/5

Levlāke levlāk lemā ḫalaktü'l eflāk. “Sen olmasaydın bu alemleri yaratmazdım.” manasına gelen kudsi bir hadistir.

Olan perverde-i dāmān-ı ḫubb-ı maḫḫar-ı *Levlāk*
Yakınımdur ki zaḫmdār-ı ūemŷîr-i ‘itāb olmaz G.164/6

“Ve kâlerkebû fihâ bismillâhi mecrâhâ ve mursâhâ, inne rabbî le gafûrun rahîm(rahîmun).11/Hud-41¹¹

Ve ona binin. Onun yüzmesi ve demir atması (durması) Allah'ın adıyladır. Muhakkak ki benim Rabbim mutlaka Gafûr'dur (mağfiret eden), Rahîm'dir (rahmet nuru gönderen).” 11/Hud-41

Ehl-i beytin dostu, seveni olduktan sonra korku çekmeden bu dalgalara kendini bırakmak (tasavvuf tarikine), Nuh’un Gemi’sine biner gibi *Bismillâh-i mecrâh*’a demek yeterlidir:

Muḫibb-i ehl-i beyt ol çekme ḫavf mevce-i deryā
Süvār-ı keŷti-i Nūḫ ol di *Bismillâh-i mecrâḫ*’a G.2/1

¹⁰ http://www.kurantefsiri.com/kuran_tefsiri/zumer/zumer_suresi_tefsiri.aspx?ayet=53

¹¹ http://www.kurantefsiri.com/kuran_tefsiri/hud/hud_suresi_tefsiri.aspx?ayet=41

“*Ve men yuslim vechehu ilâllâhi ve huve muhsinun fe kadistemseke bil **urvetil vuskâ**, ve ilâllâhi âkibetul umûr(umûri). 31/Lokman-22*

Ve kim muhsin olarak vechini Allah'a teslim ederse, o taktirde sağlam bir kulba tutunmuş olur. Ve işlerin sonucu Allah'a (ulaştır). ” 31/Lokman-22

“*Va'tasimû **bihablillâhi** cemiân ve lâ teferrekû, vezkurû ni'metallâhi aleykum iz kuntum a'dâen fe ellefe beyne kulûbikum fe asbahtum bi ni'metihî ihvânâ(ihvânen), ve kuntum alâ şefâ hufretin minen nâri fe enkazekum minhâ, kezâlike yubeyyinullâhu lekum âyâtihî leallekum tehtedûn(tehtedûne).*”

“*Ve hepiniz, Allah'ın ipine sımsıkı tutunun, fırkalara ayrılmayın! Ve Allah'ın sizin üzerinizdeki ni'metini hatırlayın; siz (birbirinize) düşman olmuştunuz. Sonra sizin kalplerinizin arasını birleştirdi, böylece O'nun (Allah'ın) nimeti ile kardeşler olduk. Ve siz ateşten bir çukurun kenarında iken sizi ondan kurtardı. İşte Allah, âyetlerini size böyle açıklıyor. Umulur ki böylece siz hidayete erersiniz.*”¹² 3/Âli İmran/103

Allahın ipine ve urvetü vüskaya sıkıca sarılmanın gereğini şair şöyle ifade eder:

Ḳavīyy-i ḥablü 'l-metīn intisāba rabṭ-ı ḳalb eyle

Meded hıfz eyle itme infişām-ı 'Urvetü 'vüsḳa G.2/2

“*Ve lemmâ câe mûsâ li mîkâtinâ ve kellemehu rabbuhu kâle rabbi erinî enzur ileyk(ileyke), kâle **len terânî** ve lakininzur ilel cebeli fe inistekarre mekânehu fe seyye terânî fe lemmâ tecellâ rabbuhu lil cebeli cealehu dekkân ve harra mûsâ saıkan, fe lemmâ efaka kâle subhâneke tubtu ileyke ve ene evvelul mu'minîn(mu'minîne).*”¹³7/A'râf-143

¹² http://www.kurantefsiri.com/kuran_tefsiri/ali_imran/ali_imran_suresi_tefsiri.aspx?ayet=103

¹³ http://www.kurantefsiri.com/kuran_tefsiri/araf/araf_suresi_tefsiri.aspx?ayet=143

Musa (A.S), tayin ettiğimiz (belirlediğimiz) zamanda gelince, Rabbi onunla konuştu. (Musa A.S) şöyle dedi: “Rabbim, bana (Kendini) göster, Sana bakayım.” (Allahû Tealâ): “Beni asla göremezsin. Ve fakat dağa bak! O, mekânını kararlı tutabilirse (yerinde durabilirse); o zaman sen, Beni görürsün.” buyurdu. Rabbi, dağa tecelli ettiği zaman onu paramparça etti. Musa (A.S), bayılarak yere düştü. Sonra ayıldığı zaman: “Sen Sübhan'sın (Seni tenzih ederim). Sana tövbe ederim. Ben, mü'minlerin ilkiyim.” Dedi

İşret meclisinin gözdesi olan sâki, şairin kulağına sessizce “*Len terâni*” yani beni göremezsin der.

Sâkî didi gûşuma nihâni

Der neş'e-i ‘aql *Len terâni* SN/42

“*E lâ inne evlîyâ allâhi lâ havfun aleyhim ve lâ hum yahzenûn(yahzenûne).*”¹⁴ 10/Yûnus-62

“*Muhakkak ki Allah'ın evliyasına (dostlarına), korku yoktur. Onlar, mahzun olmazlar, öyle değil mi?*” 10/Yûnus-62

İsteyenin sırrını keşfeden Mevlânâ Hazretleri için korku yoktur. Çünkü o da Allah dostudur. Bu sebeple şair ayete telmihte bulunuyor.

Şânına âyet-i *Lâ havfun aleyhim* okunur

Kâşif-i sırr-ı recâ Hâzret-i Mevlânâ'dur K.1/9

“*Em yekûlûne şâirun neterabbesu bihî reybel menûni.* 52/Tûr-30

Yoksa: “*O bir şairdir, zamanın musîbetinin ona ansızın gelmesini gözlüyoruz.*” mu diyorlar? 52/Tûr-30”¹⁵

Ėamze-i mestâne-i ‘âşık-küşî *reybe 'l-menûn*

Kaşdı var cāna meger müjgānları kurmuş meşāff G.212/3

¹⁴ http://www.kurantefsiri.com/kuran_tefsiri/yunus/yunus_suresi_tefsiri.aspx?ayet=62

¹⁵ http://www.kurantefsiri.com/kuran_tefsiri/araf/Tûr_suresi_tefsiri.aspx?ayet=30

d. Devlet Büyükleri

Sultan 2. Mahmut için yazdığı kasideden bir örnek:

Ya‘ni Maḥmūd-şiyem Ḥazret-i Sultān Maḥmūd
İder endîşe-i medḥi dil ü cānı ta‘tîr K.5/5

Devrin padişahı Abdülmecid Han'ı, adaleti ve sıkça yaptığı gezileriyle ele almıştır:

Ḥazret-i ‘Abdü’l-mecîd Ḥān pâdişāh-ı dādger
Eyledi Hızr u Süleymān gibi seyr ü baḥr u ber K.7/1

e. Atasözleri ve Deyimler

Atasözleri

Sıkça deyim kullanan Osman Nuri Paşa'nın şiirlerinde atasözleri kullanımına fazla rastlanmamaktadır. Nadir örnekler vardır:

1 . Denize düşen yılana sarılır.
Cān havli ile kākül-i dildāra şarıldum
Şankim deñize düşmüş idim māra şarıldum G. 296/1

Deyimler

Şiirlerinin birçoğunda konuşma diline yakınlaşır. Bolca deyim kullanır. Bu deyimler şiirlerine canlılık ve sadelik katar ve yine az da olsa şiirlerinde atasözlerine de rastlanır. Tespit ettiğimiz deyimler ve atasözleri şunlardır:

1.Zülf-i yāre dokunmak:
Çekerim ḥaddeye kāküllerini şarma gibi
Zülf-i yāre doḡunur ḳorḳarım eş‘āruñ ucu G.440/2

2.Kara sevdaya düşmek:
Çeşmine meftūn iken olmuş esîr-i perçemi
Bir ḳara sevdāya düşmüş ‘āşık-ı rüsvā bigi G. 463/4

3.İpliğini pazara çıkarmak

İpliği bāzāra çıkdı kōrkarum ḥaṭṭ-ı ruḥuñ

Yüz k̄aralığı ider bey‘ ü şirāmuz uç verür G.67/2

4.Şekerleme yapmak:

Çeşm-i mesti süzilür nāz u şeker-ḥābdadur

Yine meyl-i nigeḥi cāna mey-i nābdadur G.74/1

5.Zayıflıktan kuş kadar kalmak:

Gayret-i ḥār ile her dem āḥ idüb çırpınmadan

Kuşca kalmış za‘file cism-i nizār-ı ‘andelīb G.19/4

6.Meydana at sürmek:

At kopardı Nūriyā bu vādide çok ehl-i dil

Raḥş-i pāk-i ṭab‘ile sür sen daḥī meydāna at G.30/6

7.Yılan hikayesine dönmek:

Meclisi telḥ eyleme efsāne-i aḡyār ile

Nūriyā kışşa tükenmez mārdañ itdikçe baḡş G.37/5

8.Laf atmak:

Şerm-i ḥacletle yine gül gibi olmuş yañağı

Söz mi atmış ‘aceb ol lebleri mercāna kadeḥ G.42/2

9.Kalp kırmak:

Korķum ki şikest eylesin kalbimi bir gün

Zülfüñ gibi āḥım seni de eyleye ber-bād G.45/2

10.Hazır cevap olmak:

Hışm u ḡazabla çeşm-i siyeh pür ‘itābdur

Ġamzeñ cefāda şorma ne ḥāzır cevābdur G.53/1

11.Belini bükme:

Gerçi çok kimselerün bükdi belini ammā
Felek-i pīre de bu kıddi dü-talık yaraşur G.141/3

12. Gözüne uyku girmek

Girmez göze uyku o kızu girmese koyuna
Her şeb o perī Nūri der-āğuş gerekdür G.147/5

13.Toz kondurmamak

Konmasun hātırā toz tırma reh-i yārı şular
Bu iki çeşm-i nerm olalı saķā-yı heves G.191/3

14.Kur'an'a el basmak

Dün gice ağıyar ile olmadığın halvet-nişin
Dest-i sevgendün gel ey meh şafha-i Kur'an'a baş G.206/5

15.Yola düşmek

Yollara düşüb semt-i dil-ārā-yı unutduk
Ġurbet çekerek cām-ı muşaffāyı unutduk G.217/1

16.Ser verip sır vermemek

Manşūr-ı 'aşķ iseñ çekilüb çüb-ı dāra dek
Ser vir bu yolda sırrı 'ayān itme ser ver ol G.251/6

17.Ağız açık kalmak,

Bir şive-i nāz ile güzār itdi ki dildār
Pāpūş gibi ağızım açıkda baķa kıaldum G.280/4

18.Dilinde tüy bitmek

Kıl bitdi dilinde bu hayāl ile yetişmez
Kāküllerini şāne gibi tırma tararsun G.304/2

19.Kılı kırk yarmak

Gülzār u miyān çekme ‘abeş teng-i hayāle

Diğkatle eker bir kılı da kırk yararsun G.304/4

20. Ciğerini delmek

Deldi cigerim ey büt-i ra‘nā bu tegāfūl

Çeksün nola bir kāse tolı şehd-i ‘itābuñ G.320/3

21.Taşa çalmak

‘Āşık ol Nūrī cünūn iklīminüñ sulṭānı ol

Ṭaşa çal geç şīşe-i nāmūs-ı teng-i ‘ārdan G.323/5

22.Aklını almak

‘Aqlım aldı ‘aşka şaldı bir nigehele ol civān

Bülbül-āsā rūz u şeb itsem nola āh u figān G.328/1

23. Bir içim su olmak

Teşvīr-i harāret ile serşārsın ammā

Sāķīnūñ elinde bir içim şu gibi pestsin G.342/3

24.Aklını kaçırmak

Ey mest-i nigehele bir gice ol Nūrīye mihmān *it derdine dermān*

Efkār-ı gam-ı hicrūñ ile ‘aqlım uçurma *uykumu kaçurma* G.359/5

25.Göğüs germek

Zahm açar merhem şarar biñ pāre eyler haṭṭı var

Gögsümi gerdüm o şūhuñ hañçer-i bürrānına G.364/2

26.Yanıp yakılmak

Yanub yakılmanuñ ol şūha Nūrī dahli var kāme

Hüveydādur bu ma‘ni micmer-i ‘anber huşūşunda G.367/5

27. Kurban olmak

Yüz kere kurbānı olsun Nūri¹⁶ tīg-ı ğamzenūñ
Būseye virmez rızā ol şūh bayram olmasa G.371/7

28. Ayağına sarılmak

Şarıldum ayağına bugün pīr-i muġānuñ
Bintü'l-‘inebi çekmek için ‘ağd-i nikāha G.374/2

29. Can kulağıyla dinlemek

Nūri iz‘ān-ı serāirde açub cān kulağın
Cismini nā ser ü pā gūş idene ey-v-Allāh G.375/5

30. Kıl kadar kalmak

Bir kılca kaldı nāz ile şöyle üzüldüğüm
Cānım şarıldı rişte gibi bend-i mūlara G.380/4

31. Göz değmek

Firāka şaldı bizi göz toķundırub ‘ıyşa
Ne āteş oldı felek bu ten-i pesendimize G.381/4

32. Gönül akmak

Mübtelā oldum yeñi bir serv-i kāmēt tāzeyeye
Ağdı gönülüm şu gibi bir dilberi tannāzeyeye G.387/1

33. Fırsat düşürmek

Furşat düşürüb dün ser-i kūyunda raķībe
Nūrī o ħabeşūñ başını taşlara çaldım G.280/5

¹⁶ Divanın elimizdeki nüshasında ۛ harfi bulunmamaktadır. Mahlas beyiti olduğu için Nur’u, Nuri diye okumayı uygun bulduk.

34. Taş atmak

Elbet tokunur başına bir rîze-i sengi

Halka atanuñ taşu bu meydân-ı cezâdur G.160/2

35. İki eli kanda olmak

Hañcer-i ğamzelerüñ tâ ki dil ü cândadur

Merdüm-i dîdelerim iki eli kâdadur G.87/1

36. Çiviye saz asmak

Âşdı çiviye sazını hunyâger-i gerdün

Rehl-zen-i imsâk-nevâ-yı ‘üryândur G.56/5

f. Tarihî ve Efsânevî Şahsiyetler

Klasik Edebiyatta önemli bir yer tutan meşhur ve efsânevi şahsiyetlere, çeşitli özellikleri ile Osman Nuri Paşa’nın şiirlerinde rastlıyoruz:

Behrâm

Behrâm, İran Sâsâniyân sülalesindendir ve lakabı Gur ile de anılır. Sıkça yaban eşeği avına çıktığı için bu lakap ona verilmiştir. İyi ve güçlü bir savaşçıdır. Beşinci gökte Mirrih yıldızının adı da Behrâm olarak kabul edilir.

Felek, kendini Behram’ın şesper okundan sakınmak için güneşin altın renkli tasını başına mifer olarak çeker.

Re’sini hâzer itmege *Behrâm* kim şesper çeker

Mihr-i zerrîn tāsı gerdün başına miğfer çeker G.90/1

Bihzâd

İran’ın meşhur ressamıdır Bihzâd. Klasik Türk Edebiyatı’nda da çizdiği resimlerin güzelliğiyle övülür. Sevgilinin güzelliği Bihzâd’ın dahi çizemeyeceği kadar olağanüstüdür. Bunu bilen şair; sevgilinin güzelliğini çizmenin, nezâketen bir şaire bir de Bihzâd’a verildiğini söyler:

Nezāket üzre hüsni yârı çekmek levh-i taşvîre
Senüñle bir daği Nürî meger *Bihzāda* gelmişdür G.138/5

Cem

Büyük pâdişâh manasına gelen Cem, İran hükümdarlarındandır. O'na ait olan İrem bağında rivayete göre şarab bulunmuştur. Yine nevruz gününün bayram sayılması da ona atfedilir.

Sakinin elinden bade içenin Cem gibi olacağını ve kavuşma meclisinin İrem bağı gibi şenleneceğini söyler:

Dest-i sâķiden içen bâde *Cem* olmaz da nolur
Bezm-i vuşlat daği bāğ-ı İrem olmaz da nolur G.65/1

Cengiz

Asıl ismi Timuçindir. Moğolların büyük hükümdarıdır. Moğol devleti onun zamanında bütün Asya'ya sahip olmuş sonrasında da hakimiyetleri uzun süre devam etmiştir. Yaptıkları istilalar ve yağmalar ile meşhurdurlar:

Sevgili de Nuri'nin gönlünde rahat bir yer bırakmamış, gönül mülkünü Cengiz'in askerleri gibi talan etmiştir:

Koymadı cāy-ı feraḥ Nürî gönülde kaç'ā
Tutdı mülk-i dili ğam 'asker-i *Cengiz* gibi G.435/5

Dârâ ve İskender

Dara, İran'ın meşhur kahramanlarındandır. Onun zamanında İran doğu ve batıda en geniş sınırlarına ulaşmıştır. Beyitte geçen diğer kahraman ise Makendonyalı İskender'dir. Asya üzerine yaptığı seferler ve Dârâ ile mücadeleleriyle bilinir. Şaire göre, Dârâ ve İskender gibi büyük savaşçılar dünyaya gelselerdi, sevgilinin mahaline Kabe gibi el sürüp selam verirlerdi.

Gelseler 'aşrında *Dārâ* vü *Sikender* 'āleme
Āsitānuñ Ka'be-veş eylerler idi istilām K.6/35

Erdşir, Keykûbad

Erdşir, İran hükümdarlarından birkaçının adıdır. Klasik Türk edebiyatında kahramanlıkları ile işlenirler. Keykubat'ta, meşhur İran hükümdarlarındandır. Şehnâme'de sıkça geçer. Yüz yıl İran tahtında oturmuş ve devleti adaletle yönetmiştir. Şairler övdükleri kişileri Keykubad ile mukayese etmişlerdir.

Padişahın saltanat yıllarını görse Erdşir kıskanır, Keykubad sultanın kılıcının cevherine su vermekle yetinir.

Reşk ider ‘asr-ı hümayûna revân ü *Erdeşir*

Cevher-i şemşirine görse virir cân *Keykubād* K.8/20

Fârâbi

Fârâbi, mûsikinin riyazi ilimlerden sayılmasını ve insanın nabız atışlarının belli makamlara göre değişik düzenler alabileceğini savunan alimlerden.

Şair, kendisini de inleyişinin sesini Fârâbi'ye benzetir. Gönlünden gelen âhlamalar uşşâk makamını andırmaktadır:

Özge bir *Fârâbi* 'yem nağmem nevâ-yı nâledür

Perde-i ‘uşşâkdur heb dildeki âh u enîn G.340/4

Ferîdun

Feridûn, meşhur İran hükümdarlarındandır. Babasının katili Dahhâk'ı yendiği ve 500 hükümdarlık yaptığı için sıkça gücü ve kahramanlıklarıyla ele alınır. Ayrıca Şehnâme'de ismi en çok geçen İran şâhlarındandır. Şair de bu beyitinde Ali Rıza Paşa'yı Feridun'a benzetip istese gücüyle dünyayı dahi döndürebileceğini söylüyor:

Ya'ni ol aşaf-ı yektâ-yı *Ferîdûn* bende

‘Ali Pâşâ ki rızâsıyla olur çerh devvâr K.7/49

Mani

Hristiyanlık, Zerdüşizm ve daha başka diğer dinlerden de esinlenerek oluşturulan dinin kurucusudur Mani. Klasik Türk edebiyatında daha ziyade resim ve heykel sanatındaki ustalıklarıyla anılır.

Şair put gibi olan güzelleri öyle bir resm eder ki, onu ne nakkaş ne Mâni ve ne de Bihzâd aynı şekilde resmedebilir.

Şöyle taşvîr eylerüm hüsn-i bütânı Nûriyâ

Anı ne nakkâş hûd ne Mâni vü Bihzâd ider G.80/5

Nerimân

Nerimân; Rüstem'in dedesi, Sam'ın babasıdır. Feridun zamanında yaşamıştır. Meşhur pehlivanlardandır ve kahramanlık sembolüdür. Şehname'de sadece onun ölümüne sebep olan olaydan bahseder.

Olur ammâ çeke tûr-i nige-h-i tabla-i dil

Olmaz emm yâremize zaḥm-ı *Nerîmân* çekerüz G.170/5

Nûşirevân

İran'ın Sasani sülalesinden olan Nûşirevân, adaletiyle meşhur padişahlardandır. *Kisra* lakabı ilk kez onunla anılmıştır. Asıl adı *Hüsrev*'dir.

Şair de beytinde, sultanın adaletinin ve muhafazasının her yere eriştiğini, Nuşirevân'ı kimsenin hatırlamayacağını söyler:

İrişdi her ṭarafa şîṭ u ḥıfz-ı ma'deleti

Zamân-ı Nûşirevânı dahî kim eyler yâd K.11/25

Öklid

Osman Nûri Paşa, bir yapının temeli için düştüğü tarihte geometrinin babası olarak bilinen meşhur İskenderiye'li matematikçi Öklid'den de yararlanmayı ihmal etmemiştir. Beyitte, yapının güzelliği tasvir edilirken; Öklit dahi seyr edip çözmeye kalkışsa düzenlemesinin sırrını bulamayacak kadar güzel olduğundan bahseder.

Mükā'ab tarḥ-ı mevzūnun temāšā itse Öklīdis
 Kuşūr şeklini itmāma eyler sa'y mā evfā T.15/2

Peşenk

Turan ülkesi hükümdarı olan Peşeng, Efrasiyab'ın babasıdır. Aynı zaman da İranlı bir hükümdarın da adı Peşeng'dir.

Ne Nerīmān ü ne Sām ü ne *Peşeng* ü Rüstem
 Toyamaz hamlesine rezmd e bī-reyb ü riyā K.12/9

Rüstem

Rüstem, Firdevsi'nin Şehname'sinde adı çokça geçen savaşçı, meşhur bir kahramandır. Afrasiyab ile yaptığı cenkler ile de çokça anılır.

Perçemūñ *Rüstem* begim kāküllerūñ *Behrām* 'dur
 Hüsrev ü Şīrīn-i zūlfūñ *Sām* 'dur gīsūlarūñ G.238/4

g. Muhtelif Hikâye Kahramanları

Leylâ ve Mecnûn

İslâm edebiyatlarında çokça geçen meşhur aşk hikayesidir. Mecnun'un asıl adı Kays'tır. Benī Āmir kabilesinden Kays ile Leyla henüz çocukken birbirine aşık olurlar. Fakat Leyla'nın babası onu çadıra kapatır. Leyla'yı göremeyen Kays ise deli olur ve çöllere düşer. Bundan sonra adı Mecnun olarak anılır. Ka'be'ye çare bulmak için gittiklerinde ise aşkının daha da artması için dua eder ve duası kabul olur. Artık şifadan da uzaktır. Şair de buna atıfta bulunur:

Kays ise dārū'l-şifā-yı 'aşqdan bī-gānedür
 Kimiñe tavḫ-ı inkiyād dil-rübādan ser çeker G.90/2

Leyla ile Mecnun'un çocukken aşık olmalarını hatırlatan şair, her yeni yetmenin binlerce aşık olduğunu, gönül çalan sevgilin de geniş çölleri bulunduğunu belirtir:

Her gül-i nev-restenüñ biñ *Ḳays* u biñ *Mecnūn* 'ı var

Hüsn ü ān-ı dil-rübānuñ füşhat-ı hāmūnı var G.114/1

Ferhād ile Şirin

İran edebiyatından Türk edebiyatına geçen hikayelerdendir Ferhat ile Şirin. Sevgilisi Şirin için Bīsütūn adındaki dağı delerek şehre su getirmeye çalışan Ferhat ömrünü burada geçirmiş ve ölmüştür.

Şair, bilmezden gelerek acaba bu işin aslını Mecnun'un mu aradığını, dağı delip su getirmeye çalışan Ferhat'tan suyu Mecnun'un mu istediğini sorar:

Sū-be-sū Mecnūn mı eyler tefahḥus bilmedüm

Yoksa ister tīşe-i *Ferhād* 'dan bir kām şu G.354/3

Vâfeka-Şen

Bir zamanlar Şenn adında çok zeki ve bilgili bir adam yaşamaktaymış. Bir gün kendisi gibi bilgili ve akıllı bir kız bulup evlenmek için atına atlayıp yola çıkmış. Yolda yolculuk eden bir adama rastlamış. Şenn de adama katılıp birlikte yolculuk etmeye başlamışlar. Şenn adama: “Ben mi seni yükleneyim, yoksa sen mi beni yüklenirsin?” diye sormuş. “Bu nasıl söz? İkimiz de atlıyken birbirimizi nasıl yükleniriz?” diye cevap vermiş adam. Biraz daha gittiklerinde ekin tarlasının biçilmiş olduğunu gören Şenn tekrar adama sormuş: “Bu ekinler yenmiş mi yenmemiş mi?” Adam daha çok sinirlenip, tarlanın ekildiğini gördüğü halde sual eden Şenn'e kızmış. Daha sonra yola devam eden Şenn ve yolcu köye girdiklerinde bir cenazeye denk gelmişler. Şenn yine sormuş: “Bu tabutun içindeki ölü mü yoksa diri mi?” Adam iyice öfkelenerek “Senin gibi tuhaf ve cahil bir adam görmedim!” diye Şenn'e kızmış. Adamcağız, sorularına bir anlam veremediği bu yol arkadaşını o gün evinde konuk etmiş. Evde Tabaka adında bir kızı varmış. Kız babasına konuğun kim

olduğunu sorduğunda, adam da onun kendisine sorduğu aptalca soruları sıralamış ve pek tuhaf bir adam olduğunu söylemiş. Fakat kız “Baba, o adam tuhaf değil.” “Birinci sorusu, ‘Ben mi söze başlayayım sen mi?’ demektir. İkincisi, ‘Ekin sahipleri onun parasını yemişler mi acaba?’, üçüncüsü de, ‘Acaba bu ölü kendi adını yaşatacak evlat bırakmış mıdır?’” Bunun üzerine adam, Şenn’in yanına dönüp soruların yanıtını aktarmış. Şenn ise, “Bu sözler senin değil.Sahibini açıklar mısın?” deyince adam kendi kızı olduğunu söylemiş. Şenn bunun üzerine “Ben de evlenmek üzere böyle bir kız arıyordum der.” Anne babasının da rızasıyla Tabaka ile evlenen Şenn, kızı alıp ailesine götürmüştü. Yöredeki, “Vafeka şenn tabaka”, yani “Kap kapağına uygun düştü” demişler. Çünkü “Şenn” su kabı, “Tabaka” ise kapak anlamına gelmektedir. Türkçe’imizde ise bu söz, “Tencere yuvarlandı, kapağını buldu” atasözüne dönüşmüştür.

Osman Nuri Paşa da, zeki, kalbi meftun eden, beğenilen Vafeka gibi bir hanıma gönül düşürmek ister:

Nükte-dân âşûb-ı cân bir dilbere vir Nûri dil

Dil-pesend olsun deñülsün *Vāfeka şenn tabak* G.227/5

Vāmık ü Azrâ

Vāmık u Azra, İran aşk hikayelerindendir. Hiç çocuğu olmayan Çin hakani Talmus’un, Tūran şahının Azra isimli kızına aşık olmasıyla başlar. Tūran şahının kızıyla evlenen Talmus’un bir oğlu olur ve adını Vāmık koyar. Vāmık’ın dillere destan bir güzelliği vardır. Bu Gazne padişahının çok güzel olan kızı Azra’nın kulağına gider ve Vāmık’ı görmeden ona aşık olur. Azra’nın dadısı Azra’nın fotoğraflarını Vāmık’a göndererek O’na aşık olmasını sağlar. Azra’ya kavuşmak için yola çıkan Vāmık çeşitli maceralar atlatır. Aynı zamanda Azra da yola çıkar. Bir müddet sonra tüm maceraları atlatan iki aşık kavuşurlar. İlk kez bir hikayenin sonunda sevenler kavuşur.

Hikayenin sonunda Vāmık ile Azra’nın kavuştuğunu bilen Osman Nuri Paşa da, sevgili onu delirtse de güzelliğine laf edemeyeceğini belirtir.

Nürîyi nola itdi ise *Vâmuk-ı şeydâ Şehbâda o ğarrâ*

Yer yok dimeye hüsüne bir este vü beste **Ancağ gözi haste** G.385/5

h. Yer Adları:

1.Keşiş Dağı:

Çekilmez sıklet-i bār-ı girānı bezm-i ‘işretde

Bürüdetde *Keşîş dāğı* mürā-yı şūfî rengîdür G.89/

2.Diyarbakır

Fuşûl-ı erba‘a hükümüñ idüb tamām icrā

Diyārbekirimiz ’üñ vaqt-i iştihārdur G.150/

3.Kars

Bu yıl çekdigimiz *Kārşda* şiddet-i sermā

Ne bahşe hor ne ta‘rife ne şümāre gelür G.149

4.Şam

Mübtelā-yı küfr-i zülf oldum ruḥundan geçdim āh

Terk idüb dārü’s-selāmı işte gitdim *Şām ’a* ben G.344/4

5. Antakya

Cindi ḥamāmı Anṭakya’da ḥayli nefis

İki ḥamāmı var ammā biri birinden pis Kt.7/1

6. Sivrihisar

Şıkdım ruḥ-ı pür tābını dellāk-ı nigāruñ

Çıkdı götümüzden acısı Sivriḥişaruñ M.11

7. Halep, Şanlıurfa ve Birecik

Ḥaleb Anṭakya Urfa Birecik ḥamāmı

Ne ḥamām her birisi şanki bir eşek ṭamı M.12

8. Sivas

‘Arz itmişidüm hālîmî Sīvās’dan evvel

Qaldı gözimiz yolda efendüm olub aḥvel K.16

9. Kütahya

Sāyeñle Kütahya’ya bī-vāhime vü bīm

Qavvāşları itdi ḥerīfūñ bizi teslīm K.16/16

C. Dîvânı

Osman Nuri Paşa'nın sadece bir divanı bulunmaktadır. Eser Millet Kütüphanesi AE MNZ Nu.: 471'de kayıtlıdır. Fakat Erverdi, Ezel, Mustafa Kutlu, İsmail Kara (1990). "Nûrî" *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi /Devirler/İsimler/ Eserler*. C. 7. İstanbul: Dergâh Yay. 87 adlı eserde divanın, İÜ. Ktp. Ty. Nu.470'te bulunduğu beyan edilmiştir. Buradaki bilgiyi bu vesileyle düzeltmek isteriz. Eser Millet Kütüphanesine daha sonra getirildi ise de af dileriz.

Burada şunu da belirtmek isteriz: Şevket Beysanoğlu'nun *Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları* (1996) adlı eserinin *Osman Nûrî Paşa* maddesindeki beyanına göre divanın bir nüshası Millet Kütüphanesinde diğer nüsha ise yazarın şahsi kütüphanesindedir. Fakat yazar vefat ettiği için bu nüshaya ulaşamadık. Araştırmamız sırasında yazarın kitaplarının çıktığı yayınevleri vesilesiyle varisleriyle irtibata geçmeye çalışsak da netice alamadık. Eğer nüsha elde edilirse elbetteki çalışmalarımızın gözden geçirilmesinde büyük katkısı olacaktır.

Divanın müellif ya da müstensih hattı olduğu ile alakalı net bir malumata sahip olmadığımızı önceden de belirtmiş idik. Divanda, 16 kaside, 11'i Farsça 468 gazel, 34 tarih, 1 muaşşer, 3 müseddes, 1 sâkî-nâme, 2 terci'-bend, 31 muamma, 8 kıta, 2'si mensur 9 lügaz, 25 müfred vardır.

SONUÇ

19. yüzyılda Anadolu ve Rumeli’de, devletin kötü gidişatını düzeltebilmek için birçok alanda yapılan değişim ve yenilik hareketleri sonuç vermemiştir. Kötü gidişattan edebiyatta etkilenmiş ve bu yüzyılın şairleri klasik Türk edebiyatına bir yenilik getiremeyerek önceki yüzyıl şairlerinin izinden gitmekle yetinmişlerdir.

Klasik Türk edebiyatında değişim, gerek üslup gerek muhteva olarak çok yavaş olmuştur. Bu esnada birçok unsur *eski*’den alınmaya ve *eski* tarzda işlenmeye devam etmiştir. Bunun yanında Klasik Türk Edebiyatı’nda konular ve kaynaklar sabit olduğu için edebiyat hızlı bir şekilde gelişmemiştir. Arap ve Fars edebiyatının etkisi giderek azalmıştır. Türkçe kelimelerin, deyimlerin kullanımı artmıştır. Buna rağmen 16. 17. yüzyıldaki gibi orijinal söyleyiş sahibi 1. Sınıf şair yetişmemiştir. Bu yüzyılda müstehcen kelime ve mazmunların kullanımı artmıştır. Osman Nuri Paşa da manzumelerinde bu türden örnekler zaman zaman vermiştir. Önceki dönemlerde başlayan mahallileşme akımında olduğu gibi hece vezniyle şiir yazan şairler bu dönemde de olmuştur. İncelediğimiz Divan’da da Osman Nuri Paşa bu şekilde yazan şairleri alay konusu olarak şiirlerinde işlemiştir.

Osman Nuri Paşa, divanında birçok nazım türünde eser vererek velut bir şair olduğunu göstermiştir. Kasidelerinde hem devrin padişahları Sultan 2.Mahmut ve Sultan Abdülmecit’e, *Mevlânâ*, *Abdülkâdir Geylânî* gibi din büyüklerine çeşitli manzumelerinde yer vermiştir. Divanında 468 gazel bulunan şair, bu türden manzumelerinde yaşadığı devrin sosyal hayatına değinmiş ve klasik Türk edebiyatı unsurlarına yer vererek edebiyat geleneğine vakıf olduğunu göstermiştir.

Bununla birlikte Klasik Türk Edebiyatının vazgeçilmezi olan aruz veznini yer yer kusurları olsa da başarıyla kullanan Osman Nuri Paşa, Türklerin Klasik Türk Edebiyatında kullandığı vezinleri büyük bir ustalıkla kullanmıştır.

Çalışmamızda 19. Yüzyıl Klasik Türk Edebiyatı son temsilcilerinden olan Osman Nuri Paşa’nın divanını önce Latin harflerine aktarıp günümüz okuyucusuna ulaştırmaya çalıştık. Daha sonra hayatı, edebi şahsiyeti, şekil ve muhteva unsurları ile çalışmamızı genişlettik.

Çalışmamızın giriş ve edebi şahsiyeti bölümünde şairin yaşadığı devrin; siyasi, sosyo-kültürel yapısını ve edebi kişiliği ile alakalı verdiğimiz bilgilerin sonraki çalışmalara katkı sağlayacağı düşüncesindeyiz.

TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ VE METİN TESPİTİ İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Metnin tespitinde ilmi eserlerde uygulanan transkripsiyon sistemi esas alınmıştır.
2. pādšāh/pādišāh, hānmān/hānīmān, gibi iki şekilde okunabilecek kelimelerde pādišāh, hānīmān şeklinde okunması tercih edilmiştir.
- 3 . Önekler ve tamlamalar kısa çizgi ile ayrılmıştır. hūn-çegān, sitem-cū, bī-ma‘ni, bī-zār gibi.
4. Atıf vavları ünlü uyumuna göre “u”, “ü” şeklinde, ünlüyle biten kelimelerden sonra gelmişse “vu”, “vü” şeklinde gösterilmiştir.
5. Farsçadaki “vav-ı ma‘dule” ile yazılan kelimeler “ḥāb”, “ḥān” şeklinde gösterilmiştir.
6. Metni Eski Anadolu Türkçesi’ne göre okuduğumuz için –dır, -dir, gibi ekleri okurken –dur, -dür şeklinde okuduk.
7. Metinde okunmayan yerleri [?] işaretleri ile gösterdik.

1 b. 1

İstigāse ez-cenāb-ı Mollā-yı Rūm Kuddise Sırrıhu

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

(fā‘ilātün)

(fā‘lün)

- 1 b. 1. Menba‘-ı feyz ü ‘atā Hazret-i Mevlānā’dur
Maẓhar-ı sırr-ı Hüdā Hazret-i Mevlānā’dur
2. Kāse-lis-i kerem-i maṭbaḥ-ı feyzi ‘ālem
Melce’-i şāh u gedā Hazret-i Mevlānā’dur
3. Hā’izi mertebe-i ḥatm-i füyūzāt-ı celī
Maḥrem-i bezm-i vefā Hazret-i Mevlānā’dur
4. Mihr-i deryūze ider şa‘şa‘a-i feyzinden
Pertev-endāz-ı recā Hazret-i Mevlānā’dur
5. Şevk-i nāyile döner girerdi semā‘ā eflāk
Miḥver-i evc-i ‘alā Hazret-i Mevlānā’dur
6. Nağme-i maẓharıdur maẓhar-ı feyz-i aqdes
Vākıf-ı remz-i ḥafā Hazret-i Mevlānā’dur
7. Tutdı āfākı bütün şavṭ-ı kudūm-i kademi
Pīşvā-yı ‘urefā Hazret-i Mevlānā’dur
8. Zer-mesgūn gibi ḥāliş olur bendeleri
Rehber-i rāh-ı hüdā Hazret-i Mevlānā’dur

9. Şânına âyet-i *Lâ havfun* ‘*aleyhim*¹⁷’ okunur
Kâşif-i sırr-ı recâ Hazret-i Mevlânâ’dur
10. Cür‘a-i cāmına nûş eyleyene ‘aşk olsun
Hum-ı şahbâ-yı şafâ Hazret-i Mevlânâ’dur
11. Nice bî-mâyeyi ednâ nazarı cevher ider
‘İyd-ı ekber-i beķâ Hazret-i Mevlânâ’dur
12. Mâlik-i mülk-i ‘atâ sikke-zen-i ‘İyd-ı beķâ
Şeh-i iklim-i fenâ Hazret-i Mevlânâ’dur
13. Tene cân cāna şafâ âyîne-i kalbe cilâ
Sere zevķ rûha gıdâ Hazret-i Mevlânâ’dur
- 2 a. 14. Merkez-i dâire-i zât-ı şıfât-ı aķdes
Pîr ü ehl-i ‘abâ Hazret-i Mevlânâ’dur
15. Nev-şüküfte-i gül-i ra‘nâ-yı gülistân-ı ‘aşk
Nâzenîn-i hunefâ Hazret-i Mevlânâ’dur
16. Kimiyâ-yı germi feyz-res-i bây ü gedâ
Destgîr-i fuķarâ Hazret-i Mevlânâ’dur
17. Ka‘betü’l-İlah gibi hıfz-ı dahîl eylemede
Kuṭb-ı i‘câz-nümâ Hazret-i Mevlânâ’dur

¹⁷ “*Muhakkak ki Allah'ın evliyasına (dostlarına), korku yoktur. Onlar, mahzun olmazlar, öyle değil mi?*” 10/Yûnus-62, meâlindeki ayet.

18. Meşnevi-ẖān-ı şenāsi ol anuñ kâfidür
Nūri her derde devā H̱azret-i Mevlānā'dur

2a. 2

İstigāse ez-cenāb-ı Ḵutbū'l-aq̱ṭāb Muḥyiddīn

‘Abdū'l-kādir el Ceylānī ḵuddise sırrıhu

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. İrişdi lafzın avānı kerem kıl eyle iḥsānı
İdüb imdād-ı rūḥānī yetiş yā ḵuṭb-ı Geylānī
2. Eyā maḥbūb-ı sübhānī eyā ḵandīl-i nūrānī
Raḥīlim ey kerem ḵānī yetiş yā ḵuṭb-ı Geylānī
3. Yüz üzre dergehūñ geldüm ḵuşūr-ı maḥremīn bildüm
Ḵapuña ilticā kıldum yetiş yā ḵuṭb-ı Geylānī
4. Benim ol sīne-i şadpāre garīb bigī avāre
Buyur derdime bir çāre yetiş yā ḵuṭb-ı Geylānī
5. Efendüm pādīşāhımsun ümīd-i kıble-gāhımsun
Müdām-püşṭ ü penāhımsun yetiş yā ḵuṭb-ı Geylānī
6. Ḵamū nā-kām olur ḵāmuñ çağırsa bir kere nāmuñ
Cihān ‘ām-ı in‘āmuñ yetiş yā ḵuṭb-ı Geylānī
7. Benim ol kemter-i bī-zār ‘ināyātuñla it imdād
Ḵulun ğamdan idüb azād yetiş yā ḵuṭb-ı Geylānī
8. Senüñdür ‘arşa-i meydān senüñdür ḵūy-ı hem çevgān
Senüñdür buyruk u fermān yetiş yā ḵuṭb-ı Geylānī

9. Siyâdet goncası zâtuñ cihânı tutdı âyâtuñ
Açık bâb-ı ‘inâyâtuñ yetiş yâ kuṭb-ı Geylânî
10. Mu‘ṭîmin-i müfhûmin meger ki ‘arş-ı a‘zâmun
Kerâmetde müslimîn yetiş yâ kuṭb-ı Geylânî
- 2 b. 11. Saña olmuşdur erzânı taşarruf itmede ekvânı
Ki sensün gavş-ı Ceylânî yetiş yâ kuṭb-ı Geylânî
12. Eyâ sultân-ı Muhyiddîn kuluñdur Nûri-i gamgîn
Anı luṭfuñla kıl teskîn yetiş yâ kuṭb-ı Geylânî

3

2 b. (Kaside)¹⁸

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. Zâhir-i şer‘iyle tev’emdir ṭarîḳ-i Hâlîdî
Şâh-râh-ı ‘arş-ı a‘zâmdur ṭarîḳ-i Hâlîdî
2. Sâlikân-ı gavvâş-ı der ḥabs-ı nefis etmek gerek
Pür dür ü cevherle pür yemdür ṭarîḳ-i Hâlîdî
3. Görmese kör dilân ḥaffâş-veş veh ḥâline
Şems-i tâbân-ı dü ‘âlemdür ṭarîḳ-i Hâlîdî
4. Kim ki inkâr itse ḥarb itmiş olur Mevlâ ile
Ma‘na-i Furḳân-ı muḥkemdir ṭarîḳ-i Hâlîdî
5. İttibâ‘-ı sünnete itmekdür hem sîretleri
Her cihetden böyle eslemdür ṭarîḳ-i Hâlîdî

¹⁸ Bu kasidenin başlığı tarafımızdan konulmuştur.

6. Bādgird ü bāzgeşt esrārınuñ gencīnesi
Hūş derdimile maṭlemdür ṭarīḳ-i Ḥālīdi
7. Çünkü her bir nefḥa nefḥa şifāü'ş-şadr olur
Heb delidür delülere emdür ṭarīḳ-i Ḥālīdi
8. Kör ider āb-ı zümürüd çünki çeşm-i ef'iyi
Anın için münkire semdür ṭarīḳ-i Ḥālīdi
9. Ḥāk pāyı kuḥl-i çeşm-i sāir bi'l-lahdur
Maḳşad-ı şıdḳ-ı mufahḥamdur ṭarīḳ-i Ḥālīdi
10. Bir nefesle pāk ider jeng-i kederden ḥātırı
Bu dil-i āyīneye nemdür ṭarīḳ-i Ḥālīdi
11. Bendegān-ı rüsiyāhı vāşıl-ı ḥaḳ etmede
Reşk-i İbrāhīm Edhem'dür ṭarīḳ-i Ḥālīdi
- 3 a. 12. Nūrī bī-çāre reh-i sāliklerün Kıtırmir'idür
Ṭālībe rāh-ı müsellemdür ṭarīḳ-i Ḥālīdi

4

3 a. (Kaşide)¹⁹

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
(fā'ilātün) (fā'lün)

1. Göñül ister isen 'izzet-i dārīna vuşul
Naḳşibendīlere iḥlāş-ı derün ile ḳul ol
2. Yüz sürüb dergeh-i vālālarına eyle niyāz
O ḳapudan olur olursa ḥuşul-ı me'mül

¹⁹ Bu kasidenin başlığı tarafımızdan konulmuştur.

3. Ber teveccühleri seng-i sehî gevher ider
Nice biñ tîre-dil itdi oradan feyz-i qabûl
4. Bendelik dâğınî ur nâşiye-i ihlâşa
Şıdk u âdâb ile it sen de o dergâha şol
5. ... derûnunda olan cümle nuķûş-ı ğayrı
Naķşibendi olagör tâ bulasun maţlaba yol
6. Nice bî-mâyelere virdi o şeh sermâye
Nice şâhenşehi itmişdür vâlâsına kûl
7. Nûri-i zârî olaydı kapusınıñ köpeĝi
Der idi ni‘am-ı su‘âl ü yâ ni‘me‘l-mes‘ûl

5

3 a. Kaşîde der-sitâyiş-i merhûm u Maĝfûr Sulţân Maĥmûd Hân

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

(fâ‘ilâtün)

(fâ‘lün)

1. Bârekallâh eyâ zıll-ı Hüdâvend-i qadîr
Görmedi çeşm-i felek sen gibi a‘da tedbîr
2. Ser-te-ser ‘âlemi tutmuş idi tãĝi bâĝi
Âb-ı şemşîr-i ‘adâletle sen itdün taţhîr
3. Virdi bir gûne cilâ ‘âleme tîĝ-ı ‘adlûñ
Ĝam degül toĝmasa şimden girü ger mihr-i münîr
4. Hâmdulillah bir alay teşne-i zehrâb-ı fiten
Âb-ı şamşâm-ı cezâ ile olub cümlesi sîr

5. Fitne-i ıķāzı degöl havf ile tā rūz-ı kıyām
Kuramaz halk daħi birbirine dām-ı tezvīr
6. Sa'y-ı ifsāda meger zühre mi var a'dāda
Cümlesi havfile oldu çek-i ma'dūma esīr
7. Şüphesiz bu eşer-i feyz-i Hüdā'dur yohsa
Nice mümkün ki ola 'aql ile böyle tedbīr
8. Sensüñ ol pādīşāh baħr u berr ü pāk u nijād
Geh oldu evşāfuñ ile her nefesüm müşk ü 'abīr
- 3 b. 9. Nice enfās anda virmeye būy-ı 'anber
Ki ide bir halk-ı cihāngīr dem-ā-dem taħrīr
10. Ya'ni Maħmūd-şiyem Hāzret-i Sultān Maħmūd
İder endīşe-i medħi dil ü cānı ta'tīr
11. İrişür ehl-i dile lutf u 'atāsı her bār
Zālīm-i serkeşi hışımıyla ider der zencīr
12. Kullaruñ lutf u 'atā düşmānuña renc ü 'anā
Eylemek rūz-ı ezel saña olupdur taķdīr
13. Ey şehensāh-ı mekārım şiyem u 'adl āyīn
İtdi Mevlā seni bī-şübhe muvaffaķ bi'l-hayr
14. İtdi ol āşaf-ı vālāya muvaffaķ seni Hāķ
Gelmedi devr ideli çerķ aña mişl ü nazīr

15. Öyle bir āşaf-ı düstür-ı mükerrem ki olur
Emr-i düşvār-ı felek kendine āsān u yesīr
16. Çerh aña sābük ile ol kadar eyler ta‘zīm
Her ne emr itse olur emrini itmez tağyīr
17. Nice Āşaf ki ider istese nesr-i kuluñı
Pençe-i bāz-ı himemle bī-tekellūf tehcīr
18. Hāk Te‘ālā ide hüs-n-i nazar-ı şāhānuñ
Mazhar tā ke felek eylemede ‘ālemi sīr
19. ‘Avn-i Hāk yāverüñ olsun senüñ ey kân-ı kerem
Eyle şemşīr ile dünyā-yı ser-ā-ser teshīr
20. Kabza-i şevketüñe ola musahhār ‘ālem
Bulmaya düşmenüñ oturmağa bir eski haşīr
21. Ola şāhān-ı cihān dergehüñe nāşiye-sā
İdesün anlara sen luṭf ile ihsān-ı keşīr
22. Sensüñ ol zıll-ı Hüdā şāh-ı memālik-ārā
Hazret-i ‘azze ve celle eyledi zātuñ tevķīr
23. Bī-tereddüd gussāñ düşmene zehr-i kātīl
Söz mi var bendelerüñ luṭfuñ olursa iksīr
24. Bilürem ‘acz ü kuşūrum idemem evşāfuñ
Eylemem her ne kadar gūşīş-i sa‘y ü tahrīr

- 4 a. 25. Ben ne hāk-ı kademüm ki ideyüm evşāfuñ
Kudsiyān mähü Hākka idebilmez ta‘bır
26. Ne kadar itdi ise Nūrī kuluñ na‘atun̄da
Ey mürüvvetlü keremkāni efendüm takşır
27. Bakma noķşānına luţf eyle anuñ hünkārum
Sen Süleymān-ı zamānsun bu kuluñ mūr-ı haķır
28. İrdi hengām-ı du‘ā dergeh-i Hākka sürüb yüz
İt du‘ā tā ki kabūl eyleye ‘Allām u Habır
29. Ebr-i cūduñla olub bāğ-ı cihān pūr-nem-i feyz
Pertev-i ma‘deletuñ ‘ālemi kılsun tenvır
30. Nice ki ‘ālemi pūr feyz ide vaķt-i bahār
Sen dahī bendeleruñ eylesün luţf-ı vefır
31. Ola tevfiķ-i Hūdā pış-i rikābında revān
Feyz-i nuşret ola ardınca müdām dāmengır

6

4 a. (Kaşide)²⁰

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Habbezā şāhenşeh-i vālā-yı İskender gulām
Rāyız ü derbānı lāyık olsalar Behrām u Sām
2. Şöyle ‘ādil dil-i müeyyed kavıyyü’l-ıktidār
Kıldı heb gerdenkeşānı emrine münkad u rām

²⁰ Bu kasidenin başlığı tarafımızdan konulmuştur.

3. Cūy-ı ‘adliyle cihān pür sebz ü berk oldı yine
Dest-i ihsānı o deñlü eyledi in‘ām-ı ‘ām
4. Rūh-ı pāk-i Hāzret-i Fārūḡ hoşnūd eyledi
‘Adl ü dāda eyledi ol deñlü sa‘y ü ihtimām
5. Hāḡ vūcūd-ı pākini bu ümmet-i merḡūmeye
Maḡz-ı ḡayr itmiş Hūdā ḡıfz eyleye zātın mūdām
6. Aḡsen-i şūretle itdi vaż‘-ı ṡanzīmāt-ı ḡayr
Bā‘iḡ-i āsāyiḡ-i mülk oldı bu yasa tamām
7. Nice aḡḡāb eylesün Mevlā muvaffaḡ zātını
Dürlü dürlü emr-i ḡayra etmege sa‘y ü ḡıyām
- 4 b. 8. Sāye-i ‘adlinde ‘ālem şöyle emniyetde kim
Şadr-ı pehlū-yı esed āhūlara cā-yı [?]
9. ‘Adl-küster bende perver Ḳahramān-ı rüzḡār
Māḡi-i ḡulm ü sitem baḡşende-i ihsān [?]
10. Ḳurretü’l-‘ayn-ı müselmānān şehensāh-ı cihān
Hāzret-i ‘Abdü’l-mecīd Ḥān ḡāh-ı vālā-yı benām
11. Mehbiṡ-i ilhām-ı feyż-i Hāḡ mübārek ḡāṡırı
Vāḡıf-ı sırrı ḡazā itmüş anı Rabbü’l-enām
12. Ḳuṡbü’l-aḡṡāb-ı zamān sulṡān-ı ḡılliyyet-penāh
Vāriḡ-i taḡt u ḡilāfet ḡāris-i beytü’l-ḡarām

13. Nāzım-āyīn-i nıṣfet hādım-ı bünyān-ı cūd
Vāzı‘-ı erbāb-ı [?] rāfı‘-i ḳadr-i kirām
14. Şīr-şavlet bebr-heybet āsumān miknetüñe çerḥ
Zīr-i rānında olur bir tevsen-i zerrīn licām
15. Seyf-i meslül-ı ‘adālet pīşesin seyr eyleyüb
Tīg-ı ḥūn bālāsını Behrām ḳıldı der-niyām
16. Gūş idelden şīt u ‘adl u heybet-i şāhānesün
Çeşmine a‘dā-yı dīnūñ oldu uyḳusı ḥarām
17. Tıtdı şankim çilesün teb lerze-i bīm ü hirās
Düşdi cān düşmen-i bed-kāre ḥavf-i intiḳām
18. Ağzına gelmez mi cānı ḥavfle a‘dālaruñ
Cenk ü ḥarb esbābına gördükçe böyle ihtimām
19. Eylemüş bāzū-yı şāhāneñ müşeyyed ‘avn-i Ḥaḳ
İtmüş esbābuñ müheyyā cümle ber vefḳ-i merām
20. ‘Asker-i şāhānenüñ her bir bir şīr-i jiyān
Elleründe her tüfenk şu‘bān-ı a‘dā’l-taḳām
21. Cünbüş-i reftār-ı düş-ā-düş şaff-ı ‘askeri
Tāğılur eczā-yı cismi görse a‘dā-yı levvām
22. Halka-i dūd-ı tüfenk top ejder-i peykerüñ
Şayd-ı murğ-ı rūḥ a‘dā-yı ‘anūde ḳurdu dām

23. Lā-cerem beynünde çatlar top gibi top dānesi
Emr ü fermānuñ muğāyir itse kim meyl ü harām
- 5 a. 24. Her t̄abur f̄ulāddan maṣnū‘ ṣān bir ḳal‘adur
Zābiṭān-niṣān-ı zīṣān ile hūrṣīd-i aḥṣām
25. Her ṣīr a‘zam olmuş bir cenāḥ-ı salṭanat
Sāye-i ṣāhenṣehīde cümlesi mālā kelām
26. Bā-ḥuṣūṣ ser ‘asker-i zīṣān-ı vālā menḳabet
Sāye-i luṭfuñda gerdūn aña eyler iḥtirām
27. Hem emīn ü hem ṣecī‘ü hem hemīm ü pāk dil
Olmada re’y-i zerrīn ile nesak-sāz mūhām
28. Şübhesiz āṣār-ı tevḫīḳ-i İlāhīdür bu da
Ḥazret-i ḥāḳāna böyle bende-i ṣıdḳ-ı enām
29. Nīmniḡāḥ-ı iltifātuñ mürdeyi iḫyā ider
Sırr-ı enfās-ı Mesīḥā hemdemūñ *yuhyi l-izām*
30. Āb-ı ṣemṣīrūñ söyündürdi ocāḡ-ı düşmeni
Ḳaldı reyk-i ḥāṭıruda cümlesi nā-puḥte ḥām
31. Baḡrı çatlar sāye-i tīḡuñ ḡayāl itse ‘aduv
Nerde ḳaldı ḡod-be-ḡod itmek efendüm iḳtiḡām
32. Riṣṭe-i kīnūñ geḡürse ḡāṭırundan düşmünān
Zahm-ı ḡūnpāṣ-ı derūnı bulmaz aṣlā iltiyām

33. Şer' ü kânûn üzre mülki şöyle te'sîs eyledüñ
Kıldıñ ıķā-yı eşerüñe levh-i fî zımnı's-selām
34. Almasa re'y-i zerīnūñ anı başķı altına
Olmaz eczā-yı cihān şīrāze-bend-i intizām
35. Gelseler 'aşrında Dārā vü Sikender 'āleme
Āsitānuñ Ka'be-veş eylerler idi istilām
36. Dürre-i iklīl-i taht ü baht ü mülk ü salţanat
Sensün ey şāh-ı mu'azẓam kıurretü'l-'ayn-ı enām
37. Micmer-i endīşe medhūñle 'abīr-efrūz-ı kām
'İtr-ı evşāfuñla hāme lahlaha sāy-i meşām
38. Hāme-i hūrşīd ile evşāfuñı kerr ü beyān
Şafha-i cān üzre taḥrīr eylesün her şubḥ u şām
39. Yok liyāķat medhūñi Ḥaķ araya bendede
Luţf u iḥsān-ı şehensāhiye kıldum i'tişām
- 5 b. 40. Bir du'ācı 'abd-i memlūküñdür ey faḥrū'l-mülūk
Bende-i dirhem ḥarīdüñdür bu çāker müstehām
41. Hem kıluñdur hem köleñ hem çāker-i dīrīnedür
Nūr-i bī-çāre üftādendür ey şāh-ı hümām
42. 'Afv kıl noķşānını na'tuñda ey şāḥib-kerem
Şevket-i cāh ü celāl ü kıdretün tutsun [?]

43. Her zamān ḥüsn-i ḳarīnūñ ola imdād-ı Hüdā
Her umūruñ fevz ü nuşretle bula ḥüsn-i ḥitām
44. ‘Ömr-i Nūḥ iḳbāl-i Hüsrev ü feth-i İskender hemīn
Sen şehenşāha naşīb ola budur Ḥaḳ’ dan ricām

7

5 b. (Ḳaşıde)²¹

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Ḥazret-i ‘Abdü’l-mecīd Ḥān pādīşāh-ı dādger
Eyledi Hızır u Süleymān gibi seyr ü baḥr u ber
2. Maḳşadı seyr ü seyāḥāt-i hümayün itmeden
Ḳılmadur feyz-i ḳudūmile cihānı pür güher
3. Maṭlabı gāhī Mesīḥ-āsā seyāḥāt itmeden
Mülk ü milletden merāmı almadur her dem ḥaber
4. Her seyāḥāt-i hümayununda bī-reyb ü riyā
Nice def’-i muzlimiyle mülki ḳıldı tāze ter
5. Yoḥ ü yoḥ ‘ālem oldu Nūḥ-veş keştī süvār
Aḳdeñiz seyrine ḳıḳdı işte ol şeh bu sefer
6. Şevket ü ‘ömri füzün olsun Neci’y-allah-veş
Keşt-i iḳbāline Cūdi-i ḥıfz olsun maḳarr
7. ‘İzzet ü iḳbāl ile vāpūra oldukça süvār
Yürisin pīş-i rikābında müdām peyk-i zafer

²¹ Bu kasidenin başlığı tarafımızdan konulmuştur.

8. İzmir ü Sâkız ü Girîd atâların seyr idüb
Hamdülillah tahtgâha geldi ol nûr-ı başar
9. Bir hümâyûn kaldur teşrîfine tev'em gelen
Haber-i maqdem-i resmini icrâ için şehzâdeler
- 6 a. 10. Pâdişâhı Hâk Te'âlâ şâhzâdegân ile
Eylesün taht-ı hümâyûnunda dâ'im mustekarr
11. Naşb- ı 'ayn-ı çâkerîdür cümle târîh-i selef
Gelmemişdür böyle bir sulţân-ı memdûhü's-siyer
12. Luţf ile ihsân ile dâd ü hümâm-ı rahm ile
Bâkiyâtü's-şâlihât ol şeh kodı nice eşer
13. Bezl ile ihsân ile tertîb-i ceşş-i pâk ile
Virdi dîn ü devlete ikbâl ile çok zîb ü fer
14. Zâbiţân-ı 'askerinüñ her biri bir qal'a-gîr
Şavlet-i cûletle 'askerüñ biñ heb tîr ü ner
15. Sâyesin baş-ı zemîne eylesün Hâk münbasıt
Sâye-i şafder cihâna dâ'im olsun sâye-ver
16. Şâmil-i ahvâl-i 'âlem olalı terbiyyeti
Nice murğ oldu derûn-ı beyzada per-bâl-per
17. Mevc-hîz oldukça deryâ-yı kefi ihsân ile
Baħr u kân fark eylemez bây ü gedâyadur [?]

18. ‘Adl ü dādı ‘ālemi ma‘mūr u mesrūr eyleyüb
Hānımān zulm-i vücūdu eyledi zīr ü zeber
19. Hıfzı bir gāyetde kīm mülkinde hīc tuymaz idi
Çeşm-i mūr-ı nātüvān olsaydı bile ger memerr
20. Cūdı bir vefretde kīm vaqt-i nidāda pencesi
Sīm ü zer bezl itmede dāğ-zen-i şems ü kamer
21. Hılmi bir şūretde kīm mizān-ı ‘aql ü şer‘le
Olsa sencīde degil noķşān ü zāid kıl kadar
22. Seyfi bir haddinde kim düşmezden evvel sāyesi
Fevķ-i a‘dāya dü nīm eyler ider hāke eşer
23. Satvet-i šāhānesi mülke olaldan pāsbān
Kurt koyundan şīr āhū becceden eyler hāzer
24. Heybeti virdi cihāna şöyle bir emn ü emān
Bāzlar [?] ile bāğda oynar gezer
25. Eyledi ‘adli o deñlü mülkden def‘-i huşām
‘Arķını kesdi fesāduñ koymadı hīç şūr u şer
26. Nişfeti şol deñlü te‘şīr eyledi eşyāya kim
Penbe vü pervāne şem‘-i şu‘leden görmez zarar
- 6 b. 27. Vāye dār-ı nīmniğāh-ı luţfı olsa nāmiye
Feyz ile berk-i dühān üzre şererdür gül-i ter

28. Fitne-i Ye'cûc re'y-i üstüvârı sedd ider
Külfete hâcet mi var ki disün otunı yerler
29. Satvetünden mûr olub girse yere bulmaz halâş
Pençesinden cân-ı düşmen olsa kuş bulmaz [?]
30. Şevket-i şāhānesinden havf ile Behrām-ı çerh
Mihr ü mehden başına hergün çeker zerrîn siper
31. Tıgına verdikçe şu nuşretle üstād-ı kazā
Teşne-leb her mevcine a'dā virir bîñ cān u ser
32. Şıhhat-i ahkām ile infāz için fermānunu
Tā ezelden iki haq şāhid kazā ile kader
33. Çün sipihrüñ dāğ-ı fermānı vü şāhü's-şadrdür
Emrine münkād olur gerdüne tav'en baş eger
34. Yā degil mi bu daği āsār-ı tevfiķ-i Hüdā
Şadr-ı a'zam olsa böyle bir vezīr-i pūr hūner
35. Mīr 'Ali Şīr Nevāī re'yini eyler pesend
Aşaf-ı ibn-i [?] tedbīrini taḥsīn ider
36. Vüs'at-ı imkāndan hāric umūr-ı dāhiye
Hüsni-i tedbīri katında emr-i sehl-i muhtaşar
37. Zālīm-i bedkār-ı haşma haşm-ı cān-ı bī-emān
Muḥliş-i fermānberāne mihribān hemçün peder

38. İltifāt-ı Hâzret-i şāhenşehüñ aşārıdur
Bende-i ihlāş qarīnūñ eyleyen heb müştehir
39. Öyle şāhenşeh ki ednā bende-i dergāhına
Bīñ temennā ile Behrām tīg virir cevzā meger
40. Ol şehenşāh-ı ferişte tal‘at-ı kerī [?]
Eylese Dārā’yı lāyıkdur eger derbāndur
41. Müşteri her beytine bīñ cān ile bīñ kân virür
Nüşhasun minnetle tīr-i evrāk cān üzre çeker
42. Çerhe gerdüne sipihre kim virür bir dānesin
Midhat-ı şāhānenūñ her mışra‘ı bīñ cān deger
43. İ‘tirāf-ı ‘acz olur zīb-i zebān mādihi
Her ne deñlü vüs‘at-ı ma‘nāya imkân olsa ger
- 7 a. 44. Y [?] Qarş ile tab‘ olmasa ger muncemid
Bikr-i fikrüm samt-ı nazma gör ne incüler düzer
45. Şā‘irān-ı ‘asrı taḥsīn itdirirdüm şi‘rme
Ben de olsaydum civār-ı salṭanatda mu‘teber
46. Bende-i dīrīneyüm erşā vü ḥasren bir kulum
Nīmniḡāh-ı merḡametle çākerūñ eyle nazār
47. [?] şıdk ittisāma besdür ey fahrü’l-mülük
Her zamān endīşe-i medḡūñle olmaḡ mufteḡir

48. El acub şıdk-ı hülûş ile du‘â eyle hemân
Mâveceb [?] taqdîmin it taşdı‘i ço Nûri yeter
49. Taht u baht-ı salţanatda Rabbim itsün ber qarâr
Devha-i iķbâlden olsun nice hayırlu şemer
50. Her haţardan zâtını hıfz eylesün Rabbü’l-mecîd
Konmasun hîc bir cihetle şab‘ına gerd-i keder
51. Baħr u ber mülk ü milel fermânına olsun muţı‘
Nice kim yelken kürek deryâda keştîler gezer
52. Ber ziyâd olsun müdâm cûş-ı ħurûş-ı şevketi
Felek-i gerdün nice ki bu berr ü baħr üzre döner
53. Şevket ü nuşretle olsun günbegün ‘ömri mezîd
Dünya tırduķca beĤaķķ-ı Ĥazret-i Ĥayrü’l-beşer

8

7 a. (Kaşîde)²²**fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün**

1. Tâze revnaķ buldı eyyâm ħalk-ı ‘âlem oldu şâd
Şâ [?] kıldı tecessüs pâdişâh-ı ‘adl ü dâd
2. Eyleyüb her cânibe bir bendesin me’mûr vüsuk
Ėıı‘a-i şarkıyye teftiş daħi kıldı murâd
3. Eyledi ‘Oşmân Efendi ħulunı bi’l-intihâb
Cânib-i mezkûre me’mûr ol şeh-i ‘ârif-nihâd

²² Bu kasidenin başlığı tarafımızdan konulmuştur.

4. Rikḳat ü himmetle elḥaḳ eyleyüb geṣt ü güzār
Eyledi ḥüsn-i edāyı ḥıdmet ol ḥālīṣ fu’ād
5. Māh-ı ḥālūñ on birinde eyleyüb Ḳarṣ’a vürūd
Maḳṣad-ı ṣāhāneyi tefhīme ḳıldı ictihād
- 7 b. 6. Ḥarf-be-ḥarf maẓmūn-ı emr-i ‘āliyi bi’l-i’tinā
Cümleye taḳrīr ile mefhūmunu ḳıldı irād
7. Celb-i da‘vāt-ı ṣehenṣāh-ı cihān-ārā için
Nāzikāne çok veṣāyā eyledi [?] ü yād
8. Ḥaḳ Te‘ālā ṣevket-i ṣāhāneyi günden güne
Berḳarār ü berziyād itsün el yevm-i [?]
9. Her taraftan ‘adlini iḥṣānını şular gibi
Eyledi icrā cihāna ol ṣeh-i ‘ālī nijād
10. Ḥazret-i ‘Abdü’l-mecīd Ḥān pādiṣāh-ı baḥr u berr
Ḥāmi-i mülk ü milel sulṭān-ı gerdün inḳiyād
11. Ḥamdü’l-illāh sāye-i ṣāhānesinde cümle ḥaḳḳ
Şöyle bir rāḥatdadurlar kim Ḥüdā itsün ziyād
12. ‘Arḳını kesmişdi cevruñ gerçi seyf-i ‘adl ile
İḥtiyāten eyledi teftīṣ o Fārūḳ i’tikād
13. Pādiṣāh-ı dīn-penāh böyle taḥarri etmeden
Oldı musteyḳız eger var ise de ehl-i ruḳād
14. Vaz’-ı Tanzīmāt-ı Ḥayriyyeyle ‘ālem ser-be-ser
Emn ü āsāyiṣle oldı cümleten ḥayrū’l-bilād

15. Naşfet-i şāhānesi şāyi‘ olaldan ‘āleme
Havf ile cümle tezādd itdi qabūl-i ittiḥād
16. Birbirine eylemez aşla tecāvüz kı1l kadar
Eylese fermān-ı ‘adli bir yere cem‘-i tezād
17. Kebk-i şāhīn ile ūlfet itse de görmez zarar
Hıfz-ı ‘adl-i pādīşāha var o deñlü i‘timād
18. Pilden itmez teḥāşi mūr-ı za‘if eḳvān [?]
Şīrlər dehşetle itmez meyl-i cevri-ı ıstıyād²³
19. Şu‘le-i şemşīr-i qahrı düşmeni iyler dūr
Tāb-ı tīgī üstüḥ‘ān-ı fitneyi eyler remād
20. Reşk ider ‘asr-ı hümāyūna revān ü Erdeşīr
Cevher-i şemşīrine görse virir cān Keyḳubād
21. Behre-dār-ı ḥ‘ān-ı luṭfı bendegān-ı muḥlişān
Sīr-āb-ı tīg-ı qahrı olsun erbāb-ı ‘inād
22. Āfitāb-ı mülk ü millet māh-ı burc-ı ma‘delet
Ġayş-ı ebr-i cūd u himmet şāh-ı iḥsān i‘tiyād
- 8 a. 23. Midḥat-ı şāhāneyi taḥrīr içün hic bulmadum
Ḥāme-i müjgān ü sevād dīdeden ġayrı midād
24. Öyle şāhenşeh ki taḥrīr eyledikce vaşfını
Ḥaber ü ḥāmemden gelür bŷ-ı hoş misk ü ziyād

²³ Kelimenin orijinalinde ط harfi ile yazılmaktadır.

25. Gerçi taqdīme degil şāyeste ‘afv it bu kuluñ
Bir kemīne bendedür ednā qabūl itmez azād
26. Nūriyā taşdı‘ı kıo el aç du‘āya şıdk ile
Vaşf-ı şāh-ı dīn-penāha var mıdur haşr-ı ‘idād
27. [?] re’y-i serīr-i salţanat olsun müdām
Nice kim devrāna aġāz eyleye seb‘-i şidād
28. Sāyesi mümtedd ola Kārneyn’e İskender gibi
Her haţardan zātını hıfz eyleye Rabbü’l-‘ibād

8 a. 9

Kaşīde-i Bahāriyye der Sitāyiş-i Vāli-i vālā Şām Bağdād Merhūm ‘Alī Rızā Pāşā

Revveha’l-İllāhu Rūḫahu

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

(fā‘ilātün)

(fā‘lün)

1. Ğam-ı endūh-ı kādīmiyle dil pür efkār
Ülfet ile geçirirken gününü leyl ü nehār
2. Çekülüb gūşe-i miḫnetde zebūn-ı nālān
Ḥaremine eyler iken şubḫ u mesā istigfār
3. Geh ḫayāl-i ğam-ı nev-resteye dildāde gibi
Bir iki tūrfā sühan eyler iken istifsār
4. Ye’s-i eyyām-ı neşāt ile şafā-güster idi
Maḫdem-i tıfl-ı keder dīdemize çün ruḫsār
5. Ğam daḫi başladı i‘rāza göñülden gideren
Jeng ü miḫnetle o deñlü dil olub tārīk ü tār

6. Bir iki gün dil-i bî-çāre alub oz bāına
Gücile bir am idüb hāırına istizār
7. am-ı hicr-i amla dā-ı dili ‘arz iderek
Elem-i fırati aduda aa bu dīl-i zār
8. Didi yok mı haberüñ irdi bahār eyyāmı
Gül gibi ‘ālemi açdı yine nevrüz-ı bahār
9. Sen dahī ık hele bir künc-i am-ı minetden
Gör nice şahn-ı emenzārı uşanmış ezhār
- 8 b. 10. Rak ider name-i bülbul ile serv-i āzād
Gül açılmış gülerək ahaha ile gülnār
11. Sū-be-sū arf-ı gülistānı tecessüsde ular
Rūd-ı cedvel gibi āūuna almış enhār
12. Boadub meygedeyi rind-i arābāt-ı cihān
Hāır-ı zāhide döndürdi odı bī-āār
13. ekilür seyr ü temāāya bütün ehl-i hevā
Geç gele bāde be-dest cümle perīān destār
14. Didim ey am beni o hālime lu it Lillāh
Elem ü minet ile itmiş iken ülfet-kār
15. İ‘tiyād eylemişüz biz am-ı dīrīne ile
El akub rak iderüz gird-i kederle her bār

16. Dile gösterme yine rū-yı şafā vü şādı
Korķarım şöra dü bālā ola cevr ü āzār
17. Didi terk eyle bu vāhī sözi seyre çıķalum
İtme beyhūde yire serd ü beyān-ı a‘zār
18. Ben daķi terk iderem şöra seni ve’l-hāşıl
Göremezsın daķi rū-yı ğamıde āķır-kār
19. Çār u nā-çār virüb bizde ‘ināna irķā
Semt-i şahrā-yı kemiyyet dile ķalduķ eş‘ār
20. Zeyn idüb eşheb-i çālāk dili tız-i rūyı
‘Azm-i gülgeşt-i gülistān içün olduķ derkār
21. Cām-ı gülgünü ceküb vaķt-i seķer sür‘atle
Bezm-i ‘ıyş-ı şeh-i nevrūza bıraķduķ ilgār
22. Ne çemen maştaba-i Cem gibi pür zevķ ü şafā
Gül ü mül bülbul ü sünbülle tōnanmış gülzār
23. Düşürüb her tarafa ğulgule-i bād-ı şabā
‘Anber āmız-i eser oldu nesīm-i eşhār
24. Başlamış murĝ-ı hoş-elhān sürür eylemege
Naĝamāt ile okuyub birāz a‘lā eş‘ār
25. Nola bu keyifle ben daķi teĝazzül itsem
Kebk-i ma‘nā-yı idüb dām-ı ħayāl ile şikār

26. Tāze maẓmūn gibi bir şūḥa göñül oldu dü-çār
Mest-i bŷy leb olmuş ʈolaşur bād-ı bahār
- 9 a. 27. Vaşf-ı ‘aks-i rūḥunu gūş edicek āyīnede
Dilini ʈutdı ḥacāletle ḥamūş oldu hezār
28. Nŷkhet-i la‘li ile girdi şabā gŷlāra
Kıldı her goncayı bir nāfe-i mŷşk-i tātār
29. Nergise ḥışmile dŷn dīdeleri şaldı aķın
Virdi yağmāya metā‘-ı çemeni her ne ki var
30. Dāğ urub lāle benefşeyle ser-ā-ser diline
‘Arz idŷb ḥāl-i dil-i zārını kıldı iẓhār
31. Sāye-i kākŷli mŷşgīni mŷrebbi olalı
Sŷnbŷle itdi tecemmŷl ile ‘arz-ı dīdār
32. Gŷl ŷ nesrīn bu kadar olmaz idi zīb gŷle
Ten-i sīmīnine vech-i şebēh olmasa medār
33. İhtirāz-ı kadd-i dil-cŷsuna ŷftāde ʈudar
Bir ayak ŷzre mŷdām serv-i behişt-i ser-şār
34. Dŷn o gŷl gŷlşene gelmiş gibi Nŷrī seyre
Tehniyet eylemede birbirine zīrā eşcār
35. ʈarḥ idŷb bu gāzeli bende şikeste beste
Oķuşub murg-ı çemenle bilişŷb olduķ yār

36. Şöyle lebrîz-i neşâf oldu göñül vaşf idemem
Kalmadı zerre kadar hâtır-ı pür gamda gubâr
37. Geh çeküb cām ü müli la‘l-i leb-i dilberden
Geh şorub rāz-ı dehenden nice gizlü esrār
38. Geh atub bülbüle harf gāh gül-i ra ‘nāya
Sünbüle besteler ile okunub rû-yı nigār
39. Elde zerrîn kadehi bezme gelince sākī
Sepdi şu jāle ruh-ı nergise kıldı bī-dār
40. Açıcağ çeşmini nergis görüb ehl-i çemeni
Didi bī-hūş odur ki ola şimdi huşyār
41. İçelüm rıtl-ı girān zevk idelüm pey-der-pey
Tā ki dil olmaya hamyāze-keşi vakt-i humār
42. Böyle hengāme ile olmuşiken germā-germ
Başdı gam meclisi çün zāhid-i bī-‘izz-i vaqār
- 9 b. 43. Ğam-ı nāki rese şordum sebeb-i teşrīfîn
Didi geldüm seni ğamhāneye idem ihzār
44. Didüm ey ğam yūri şimden girü luṭf it beni қо
Bu sürūrı biraқub saña enīs olmam var
45. Başladı çīn-i cebīn ile birāz ibrāma
Ekşidüb çehresini haylice kıldı ısrār

46. Çekdi şimşîr-i zebân şūsen o dem hışma gelüb
Yan çıkub bendeñā virdi söze bu tarz-ı karar
47. Yürî şimden soñra emrũñ dañi olmaz cārî
Şaldı o perr-i hümā sāye-i dil üzre tekrār
48. Sāye-i zıll-ı Hüdādur o hümā bũn-ı sāye
Sāye-bān olsa nola ‘adli cihāna her bār
49. Ya‘ni ol aşaf-ı yektā-yı Ferīdũn bende
‘Alî Pāşā ki rızāsıyla olur çerh devvār
50. Tev‘em-i şīve-i takdīr idügünden hükmi
Olunur qalbine esrār-ı kazā heb ihtār
51. Zehr ider tehi mey-i tābı hum-ı şahbāya
Çeşm-i hūbān gibi dildūzluk eyler ikdār
52. Meşreb-i devleti dāğ-zen-i qalb-i Hoten
Nā‘il-i cūd-ı i‘nāyātı şıgār ile kibār
53. Qadr-i erbāb-ı ma‘ārif ne kadar ber ter ise
Yok yanında o kadar qadr-i metā‘ u dīnār
54. Nūkhet-i vaşfı sirāyet ideli gūlzāra
Bū-yı gül revnaq-ı sūnbūl vireyor her has u hār
55. Hıfzı sārī olalı bāğçe-i dūnyāya²⁴
Girdi bir hāsıyete vaqt-i hāzān ile bahār

²⁴ Bu mısra da vezin eksiktir.

56. Şāh-ı gülde okunur vaqt-i seher ra‘vātı
İtmiş aşhāb-ı çemen vaşf-ı şinās-ı ezkār
57. Kişver-i hüsn olalı zīr-nigīn fermāna
Pāsbān oldı dil-i ‘āşıkā çeşm-i tarrār
58. Āşinālıkla dil-i ‘āşıkā müşfik geçinür
Rūy-ı dil göstererek gamze-i hūn-rīz-i nigār
- 10 a. 59. Mu‘tekife havfile şemşīr-i nigāhı bırakub
Tāk-ı mihrāb-ı dü ebrūda dü-çeşm-i hūn-hār
60. Düşse ‘aks-i nazarı āyīne-i hūrşīde
Dīde-i ‘āleme göstermez idi hiç şeb-i tār
61. Luṭfı şāmil olıcak terbiyyet-i nāmiyeye
Bitürür berk-i duhān üzre küli toḥm-ı şerār
62. Kāsem itsem nola vaşfuñda degil şā‘irce
İ‘tikādımca yeminimde olurdum daḥi yār
63. Olsa kahıryla vezān bār eger şahıraya
Raşş ider pīşe-i mīnā gibi gökde kuhsār
64. Dehşet-i şavletini görse olur ser-sām Sām
Kudret ü satveti hayrete de Dārā bin dār
65. Rezmde Rüstem olur rāizī biñ minnetle
Tā ki ta‘līm ide bir nebze uşul-i peykār

66. Nasb-ı hāme yazılır başa kader- i heybetle
Vaşf-ı peykârı dil-i münşiden itdikde güzâr
67. Hāmi-i dīn-i mübîn māşīyy-i bağy ü tuğyân
Şāhib-i seyf ü kalem nāzım-ı âyîn ü şî‘âr
68. Özine hıfz-ı Hüdâ [?] haşib mahşûş
Zâtı ber vefk-i şad ender şad şāh-ı Kerrār
69. Zabı u rabtı olalı vâsıl-ı gûş-ı ‘âlem
Ehl-i dilden elini çekdi sipihr-i gaddâr
70. Sāyesinde o kadar bendeleri fāriğ-i gam
Dûş-ı gülde olamaz dāne-i şebnem daği yâr
71. Düşe mi şânına bu bende-i hâş elhâşîn
İde dest-i gam u endüha esîr ü bî-zâr
72. Bâ-ğuşuş ben gibi bir bende-i dîrînesine
Zehresi var mı gamuñ eylemege istikbâr
73. Nola şimdengerü ben dāğ-zen-i gam olsam
Sāye-i lutf-ı veliyyü’n-ni‘am ile her bār
74. Ne kadar sehv ü haṭā eylese de bendeleri
‘Afv u ihsânına nisbetle haṭā sözi mi var
75. Kerem it sehv u kuşûr itdim ise ‘afv eyle
‘Afv olur kul idicek cürmünü elbet ikrār

- 10 b. 76. Dest-i ğamdan yaqamı kırtar efendüm lutf it
Çatlasun zehr-i ħasedle ħased erbābı çomār
77. Tıtmasa jeng ü elem āyīne-i ħātır-ney
Vaşfuñı böyle mi eylerdi dil-i sihr-aşār
78. Nice rengīn-i ħayālātı çekerdüm nazma
Ki ola her nüktesi ħayretde ‘aql-ı ‘ayyād
79. Bu kıadar kıuvvet-i tab‘ile yine mümkün mi
Medħüñi itme edā Ħaqq ile kilik-i seħħār
80. Lāyık oldur ki bilüb ‘acz ü kıuşūr-ı nazmın
Ħākipāye sürüb üz gözleye ħadd ü mikdār
81. Bu bahāriyye kıaşıdıyle kıuluñ maqşūdı
İtmedir ħāk-i derüñ ħālını ‘arz-ı ihbār
82. İr görüb maṭlabına lutfuñ ile eyle bekām
Şıfr-ı yed eyleme çün dest-i temennā-yı çenār
83. İrdi söz ġāyete taşdı‘i bıraķ eyle du‘ā
Nūriyā derdli olur gerçi meşeldür mekşār
84. Nice ki şāh-ı bahār eyleye teşrīf bahār
Mıhr ü meh tā ki ola evc-i felekde seyyār
85. Sāye-i zıll-ı Ħüdāda olasın āsūde
Ħāḫişüñ üzre alub naḥl-i emelden nice bār

86. ‘Ömr ü iḳbāl ile ‘ālemde olub pā-ber-cā
Görmeye bendelerüñ ḥāṭır-ı rû-yı efkār
87. [?] cāh ü elāl ola der mükerremetüñ
İde ḥürşīd-i ḳamer kesb-i füyûż-ı envār

10 b. 10

Ḳaşıde der Sitāyış-i Merḥûm ‘Ali Rızā Pāşā

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. ‘İyd oldı göñül beste-i zencīr-i sitemdür
Gurbet-keş-i dil-rīş ü ğayr-ı vehm ü ğamdur
2. Zehrāb-ı sitem olmaya mı cür‘a-i cāmı
Bir dil ki dem-ā-dem hedef-i tūr-i elemdür
- 11 a. 3. Güm kerde reh-i deşt-i beyābān-ı selāmet
Üftāde-i nāz-ı nıgeh-i sū-yı ‘ademdür
4. Āhuñ nice āvīze-i ṭāḳ-ı felek itmez
Bir bende-i bī-çāre ki pejmürde raḳamdur
5. Yaḳsam felegi çok mı taḥassürle bu demde
Pā-būs-ı vişāle irecek dem ki bu demdür
6. Herkes irişe maṭlab-ı mesrūr-ı mübāhi
Bu bende-i dīrīne esīr-i ğam u vehmdür
7. Cām-ı ecele minnet ile ṭālib olurdum
Nāmūs ile zīrā ki ölüm emr-i ehemmdür

8. Ammā nideyim bu dil-i endüh-naşībim
Lebrîz-i ümîd-i şeref-i būs-ı kademdür
9. Dā'im bu hevā ile ider terbiye zātuñ
Bu zevk ile dāğ-zen-i alām d [?]
10. Bir devlet-i būs-ı kademe cān ile meftūn
Kīm hāk-i der-i devlet-i iksîr-i keremdür
11. Ya'ni 'Ali Pāşā ki Rızā maḥlaş-ı pāki
Mir'āt-ı dili mazhar-ı envār-ı ḥikemdür
12. Hıfz eyleye Hāk zātını aḳsām-ı kederden
Cūd u kerem u luṭf ü 'ināyâtı e'ammdur
13. Faḥr itse ne var zāt-ı şerîfiyle mürüvvet
Bu mes'ele ma'lûm-ı dil-i cümle ümemdür
14. Hüsni-i nazarı bendelere māye-i iksîr
Ḳahr u ğazabı düşmene zehr-âb-ı sitemdür
15. Re'yinde hemîşe görünür naḳş-ı işābet
Ḥaḳdan bu daḥî zātına maḥşûş-ı keremdür
16. Nūrî ola şadrında sa'âdetle ser-efrâz
Diller ki nice ḥaymeñe şādi vü ğamdur
17. Her rûzı ola 'ıyd u şeb-i ḳadr-i mübārek
Ḥar tikke-i sikke nice ki rû-yı [?]

11 a. 11

Kaşıde Der Medh-i Şadr-ı Sābık Merhūm Reşīd Pāşā**mefā'ilün fe'i lātün mefā'ilün fe'ilün (fa'lün)**

1. Şükür Hüdāya yine oldu feth-i bāb-ı murād
Açıldı 'uqde-i ser-rişte-i hātır oldu güşād
2. Pür itdi nağme-i zevk u sürūr-ı şahñ-ı dili
İrişdi müjde-i hengām-ı kām ehl-i reşād
3. Te'ākub eyledi birbirini nesīm-i feraḥ
Tulū'-ı şubḥ-ı sa'ādet cihāmı eyledi şād
4. Göründi emn ü refāḥuñ zuhūrı bī-şübhe
Açıldı gül gibi ḥandān olub kulüb-ı 'ibād
5. Çalındı evc-i 'alāda nefīr-i 'izz ü nuşret
Oğundı bām-ı felekde hemīn mübārek-bād
6. Ki buldı şāḥibini yine emr ü nehy-i umūr
Nizām-ı 'āleme çıkdı vezīr-i 'adl ü nihād
7. Hidīv-i ma'delet-i aşār-ı merḥamet küster
Dilīr-i 'ārif-i hoş-dil kerīm-i pāk-nejād
8. Semiyy-i fahr-ı 'ālem Reşīd Pāşā kīm
Şenā vü medḥini ḳābil mi eylemek ta'dād
9. Ne deñlü ḥilm ü mürüvvetde yok ise mişli
Seḥā vü 'afv vü keremde o deñlü bī-endād

10. Der-i ‘ināyeti müstecmi’-i şunūf u kerem
Velī sebak-amūz-ı rüşd ü ‘akl ü sedād
11. ‘Aṭāda sāyesini sā’ilin kıomaz maḥrūm
Nevāl-i luṭfı virir ḥāhiş-i gedāya zād
12. Dilī rumūz-ı kadir-āşinā-yı sırr’ül-ğayb
Dehān-ı nāṭıka kūy-ı güşād u ḥall u ‘iḳād
13. Kim alsa destine ḥāme şinās-ı imlāya
Devāt-ı ḥayrı virir bŷy-ı ḥoş müşk ü ziyād
14. Yazınca vaşf-ı müşīr-ānesini bir şā’ir
Sevād-ı çeşmini lāyıkdur eyler ise midād
15. Dehān-ı ḥāmede olsa hezār-ı dil-i müdgām
Zamān-ı ḥaşre dek eyler şenā vŷ medḥini yād
16. [?] fevz ü zaferdür hemīşe iḳdāmı
Nizām-ı mŷlke hemīn sa’y ü himmeti mu’tād
- 12 a. 17. Eger o ‘ādil-i dil olmasa mü’eyyed yed
Bu deñlü kāfir ile kim iderdi cenk ü cihād
18. Ṭoyar mı ḥamlesine olsa ḥaşmı Rŷstem ü Sām
Ṭurur mı tıĝı siperde olursa da fŷlād
19. Kālur mı dŷşmene yer ḥiç bu saṭḥ-ı ĝayrāda
Görünce heybetini olmasa ‘adem-ābād

20. Çıkınca at ile cenge özi bi-izn-illâh
Duğar hezîmete elbette yüz ‘adû-yı ‘inâd
21. Ne dem sa‘âdet ile ‘azm ü cezm-i harb itse
Rikâb-dâr ü fetih h̃andur anuñ o evtâd
22. ‘Add ü hayâl edicek berķ-i cevher-i tîguñ
Olur teninde bütün üstühânı h̃ak-i remâd
23. Olursa her biri alırsız temkîn-i a‘dâsı
Hücûmı şarşar ider şeml-i düşmeni ber-bâd
24. Uçardı himmeti be‘âd h̃arâ-yı kişveründen
‘İmâret olmağa yüz dutdı sâyesinde bilâd
25. İrişdi her tarafa şît u hıfz-ı ma‘deleti
Zamân-ı Nüşirevânı dahî kim eyler yâd
26. Bir elde şer‘ ü kalem bir elinde seyf-i hümem
Mu‘în-i bî-kes ü mazlûm mühîn-i ehl-i fesâd
27. Tıyunca ‘adlini havfile koydu şemşîri
Döşendi semt-i müdârâya ğamze-i cellâd
28. İrişdi sām‘ia-ı nâsa ‘adl ü merhametüñ
İderler ise nola şimdi cümle h̃alk-ı a‘yâd
29. Göründi yine zamân-ı sürûr u şevķ u neşât
Olundu vaķt-i ğam ü miñnet ü sitem ib‘âd

30. Pür itdi günbed-i gerdūı zevk u şevk u ıarab
Kim oldu ħüzn ü elem irdi inbisāt-ı fū’ād
31. Nevāya başladı murğ-ı çemen şafāsundan
İdince çenk ü rebāb çīgāneler feryād
32. Nola cihān gibi erbāb-ı dillerüñde dili
Yapılsa luıfuñ ile olsa heb feraı-ābād
33. Bu demde olmasa ābād kağı demde olur
Kulūbı ehl-i dilüñ ey vezīr-i şāhib-dād
34. Bu ‘abd-i ‘ācize de eyle nīm-nigāh-ı kerem
Kuluñı luıfuñ ile eyle guşşadan azād
- 12 b. 35. Teşebbüş eyledi dāmen-i luıf u merıametüñ
‘İnāyetüñle bu kemter kuluñ buyur imdād
36. Kādīmi bende-i dergāh-ı ‘abd-i ħāşuñdur
Du ‘ā-yı devletüñi şıdk ile idüb evrād
37. Kuşūr-ı cürmüm ile bendelige eyle kabūl
Kuluñda gerçi ki nā-būd efendim isti’dād
38. Zebān-ı ħāmeye ğam olmasaydı pīçide
Şenāñı böyle mi eylerdi bu kuluñ inşād
39. Ne çāre ħātır-ı bīmār-ı teng ü kāfiye teng
Merām-ı şıdk-ı ‘ubūdiyyet her çi yād-abād

40. Var ise sehv ü kuşurum kaşidede kerem it
Bağışla cürmümi ‘ömrüñ hemîşe ola ziyād
41. İrişdi vaqt-i du‘ā eyle Nûri tırma hemān
Hulûş ile diye emîn-i kuṭb ile efrād
42. Cihānı nice ki devr eyleye fuşul-i çehār
Şükûfeler açılub olalar gönüller şād
43. Ola serinde ebed sāye-i şehenşāhı
Muḥāfızıyla döne üstüne bu seb‘-i Şeddād
44. Cemī‘-i işde muvaffak ide seni Mevlā
Derûnden eyleye cümle ekābir istimdād
45. Cenāb-ı Hakk ide efzûn ‘ömr ü ikbālûñ
Hemîşe nuşret ü fevz ü zafer-i muḳārin yād

12 b. 12

Kaşide Der Medḥ-i Meḥammed Pāşā Vāli-i Kerkük

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

(fā‘ilātün)

(fā‘lün)

1. Ḥabbezā dāver-i dārāya gulām kim yaraşur
Olsa derbānı der-i mekremeti cūd u ‘aṭā
2. Zāt-ı müstecmi‘-i envā‘-ı ‘ināyāt u kerem
Dil-i mecmū‘a-i eşnāf-ı ma‘ārif ḥaḳḳā
3. Heybeti zühre-şikāf-ı dil-i a‘dā-yı ‘inād
İltifāt-ı kerem-āmūz-ı mürebbi-i gedā

4. Hâtırı mehbîṭ-ı esrâr-ı rumûz-ı taḳdîr
Dili âyîne-i şâf-ı şuver-i râz-nümâ
- 13 a. 5. Dergeh-i devletidür menşe'-i 'izz ü iḳbâl
Âsitân-ı keremi maḳsem-i feyz-i Mevlâ
6. Aşaf-ı vaḳt Felâṭûn-ı zamân aña dil
Rüstem-i ma'reke pür râz-ı Meḥammed Pâşâ
7. Hışmı düşmen-küşî a'dâ-küş-i ṭâbûr-şiken
Nigeh-i 'âṭıfeti bende-nüvâz-ı zu'afâ
8. Kahramâna ğazabı çekse eger tîĝ-ı nigeh
Düşmene yer mi ḳalur ğayr-ı beyâbân-ı fenâ
9. Ne Nerîmân ü ne Sâm ü ne Peşeng ü Rüstem
Ṭoyamaz ḥamlesine rezmde bî-reyb ü riyâ
10. At sürüb düşmene iḳbâl ile çekse şemsîr
Ḳorḳusundan ṭaĝılur ṭoz gibi nefer-i a'dâ
11. Ṭob çeküb düşmenine devlet ile itse hücûm
Kim ṭurur ḳarşusuna olmasa kûh u şahrâ
12. Rezmini görse olur nice ğazanfer bî-fer
Bezmini görse ḳalur luṭfuna ḥayrân 'uḳalâ
13. Çâk olur zühre-i a'dâ işidine āduñ
Nice ṭâḳat getürür itmege dâḥî ğavĝâ

14. Vaşfına böyle olur nice olunsa āgāz
 Kahramān-ı vüzerā ‘ārif-i manşūr-ı livā
15. ‘Adl ü dāduñ görelî oldı du‘āya ma‘mūr
 ‘İllet-i zulme ‘ināyātuñ ile irdi şifā
16. Kalmadı zulm ü sitem irdi sürūra ‘ālem
 Devletüñden irişüb cümleye ihsān u ‘atā
17. Heb şafālandı kemāl-i kereminden ‘ālem
 Olalı merḥametüñ revnaḳ-ı bāğ-ı dünyā
18. Açılub ḥatır-ı pejmürde-i erbāb-ı hüner
 Pāre-i nāḥun-ı ihsānuñ olub ‘ufre-küşā
19. Nehy idelden sitemi ehl-i dil ü dānişden
 Felek-i keḳ-reviş itmez daḥī bir ferde cefā
20. Emr ü nehyüñ felegüñ var bu kadar ta‘zīmi
 Fevri ‘aksine döner şübhesiz itseñ imā
- 13 b. 21. İnḳıyādı var iken saña sipihrüñ böyle
 Alıvir dādımı ey āşaf-ı ferḥunde-liḳā
22. Kullaruñ cümlesi sāyeñle sürür üzre iken
 Şānuña elvire mi benden olam bī-ser ü pā
23. ‘Afv idüb cürmümi hem eyle şefā‘at ḳuluña
 Himmetüñle ide tā ‘afv-ı veliyyü’n-nü‘amā

24. Ne kadar var ise cürmüm kerem it ‘afv itdür
Destgîr ol köleñe va‘deñi eyle ibkâ
25. Niceler sāyeñ ile aldı murād u kāmũñ
Keremũñ bende-i dîrîneye de eyle revâ
26. Himmetũñle olayım ben dañi mesrûr u beķâm
Sāye-i devletũñ ile göreyim rû-yı şafâ
27. Cāize ben kuluña himmetũñi gör cāiz
‘Ömr ü iķbālũñi efzũñ-ter ide bāri Hüdâ
28. İlticâ eyledüm iķsānuña luţf it kerem it
Baķma nokşānıma ‘afvuñla kuluñ it iķyâ
29. Yaķamı keşmekeş-i derd ü sitemden ķurtar
Çāresāz ol keremũñle kuluñı eyle recâ
30. El virür Nûri du‘â eyle bıraķ ta‘cîzi
Şānıdur elbet ider va‘de o destûr-ı vefâ
31. Nice ki devr ide eflāk tura rû-yı zemîn
Geh ola işnâ gâhi ola pür şûr-ı vegâ
32. Nuşret ü devlet ile duta cihānı şānı
Yâr ü yāver ola tevfiķ aña şubħ u mesâ
33. Dîde-i tālî‘i hiç görmeye rû-yı idbār
Gün gibi baħtı ola sa‘d ile pür nûr u ziyâ

34. Hıfz ide Hakk özini dâire-i devletini
Sāye-i hâzret-i şāhīde ola pā-ber-cā
35. ‘Ömrüñi devletüñi artura iqbāl ile Hakk
Olasın şöhet ile şān ile kutbü’l-vüzerā

14 a. 13

Ḳaṣīde Der Medḥ-i ‘Ali Rızā Pāṣā
fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
(fā‘ilātün) (fā‘lün)

1. Dest-i sākīden içüb zehr-i ğam-ı gūn-ā-gūn
Zahm-ı gerdūn ile dil olmuş iken zār u zebūn
2. Dil-i ğam dīde şakāyık gibi pūr dāğ-ı sitem
Ḥasret-i ḥāk-i der-i yār ile çün kāse-i ḥūn
3. Semt-i maṭlūba ḥırām itmeden olurdı girīz
O kadar olmuş idi tevsen-i iqbālī ḥarūn
4. Yār-ı idbār-ı cefā kāmetimi eyledi lām
Neler itdi baña gör bu felek-i būḳalemūn
5. Añladı āh-ı dilimden tutuşur dāmānı
Terk-i cevır itdi murād-ı dile oldu maḳrūn
6. Virdi yol dergeh-i vālā-yı veliyyü’n-ni‘ama
Cümle itdiklerine itdi telāfi gerdūn
7. İr görüb ḥāk-i der-i Ḥazret-i Destūr’a beni
Ḥamduli-llāh ḥareket eyledi ber vefḳ-ı derūn

8. Ya'ni ol dergehe çārüb-keş itdigi beni
Gerd-i eyvān-ı şeref-bağş durur kuhl-ı 'uyūn
9. Hāzret-i āşaf-ı zī-şān-ı 'Alī Pāşā kim
Pāye-i himmetine nisbet ile gerdūn-ı dūn
10. Ebr eger müstefid-i feyz-i şehāsi olsa
Eylemez dest-i temennā-yı çenār-ı mağbūn
11. Baħr eger mültefit-i nīmniğāhı olsa
Sāhilin eyler idi ğarķa-i dürr-i meknūn
12. O ķadar luṭfi cihān hāķķını ķıldı mesrūr
Kimse bilmez ki nedir ma'ni-i lafz-ı maḥzūn
13. 'Adl ü dād-ı keremi ṭıtdı bütūn āfākı
Zulm ü bīdād ü sitem çāh-ı 'ademde mescūn
14. Bām-ı çerḥde çalınub nevbet-i 'adl ü dādı
Ṭoldı āvāze-i 'adli ile deṣṭ ü hāmūn
15. Ülfete başladı şāhīn ile kebk ü dārcı
Sitem-i şīrden āhū beççeler oldı maşūnn
16. Gerek derinde ider terbiye [?] tenhā
Sāyesinde bu ķadar oldı [?] me'mūn
- 14 b. 17. Şarf-ı a'yāna eger himmeti olsa maşrūf
Çehre-i mihr-i cihāntābı iderdi şebgūn

18. Tār-ı zülf-i şeb-i deycûrı olurdı hûrşîd
Olmadan emri henüz şâne-zen-i perçem-i nûn
19. Leyli men‘ itse eger muhtesib-i ma‘deleti
Haşre dek gice görünmez idi bî-şekk-i zûnûn
20. İstese itmeye tebdîl-i havâş-ı eşyâ
Şu ‘leyi mûncemid eylerdi şavukdan kânûn
21. Berf-i bârîde harâretle olurdı cemerât
Şöyle germ eyler idi ‘âlemi hâdden efzûn
22. Nazar-ı devletidür mûcib-i ikbâl-i sürûr
‘İzz ü rif‘at nigeḥ-i ‘âṭıfesinde merhûn
23. İtse yek lahza eger hüsn-i nazarla manzûr
Kays-ı dîvâne olur Leyli vü Leylâ Mecnûn
24. Ma‘ni-i ḥalk-ı kerîmi kim iderdi îzâḥ
Olmasa zât-ı şerîfindeki tavr-ı mesnûn
25. Hâk-i pâyinde kerem-bende vü iḥsân çâker
İki kemter kölesi fâzl ile ṭab‘-ı mevzûn
26. Levḥ-i maḥfûz gibi vâkıf-ı esrâr-ı dili
Çok mudur olsa eger mâ-ḥazarı cümle fûnûn
27. Yazsa bir fâzıl-ı ‘allâme nikât-ı vaşfuñ
Ola her vaşf-ı şerîfi nice biñ şerḥ ü mütûn

28. Böyle bir zāt-ı veliyyü'n-hümemüñ bendesiyüz
Ki meḥāmid ü şenāsı ile 'ālem-i meşḥūn
29. Baḥt-ı bed ortaya bir dūrri şūret saldı
Telḥ-kām itdi dili qoymadı ārām u sūkūn
30. Mecd ü iclāl ile teşrīfini Ḥaḳ'dan dilerüz
Nūriyā āh u taḥassūr ile yā şevḳ u derūn
31. 'Ömrini vü devletini eyleye efzūn Ḥüdā
'İzzet ü rif'at ü cāhı ola ḥadden bīrūn
32. Sāye-i devletini eyleye maḥdūd İlāh
Nīce aḥḳāb ibretile beḥaḳḳ [?]

15 a. 14

Kaşide Der Sitāyiş Ḥasan Rızā Pāşā

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

(fā'ilātün)

(fā'lün)

1. Ḥalka taḳsīm idicek zevḳ u şafā dest-i ezel
Ġālība düşdi bizim ḥişsemize kerb ü kesel
2. Yazıcaḳ ḥalka feraḥnāmeden bir gerdūn
Baña geldikde olur pençe-i taḥrīri eşell
3. Bir içim şu daḥi virmez bize sāḳi-i felek
Zaḥm açar sīnemize lāle gibi cāma bedel
4. Göremez bu ḳara baḥtım beni meş'al yaḳsam
Ḳara şu mı gözine indi yāḥūd ra'y-i sebel

5. Deşt-i kuhsāra bizi şaldı yayan yapıldağ
Bir yana fırkat-i ğam bir yana bārān-ı veĥel
6. Dil-i bī-kīneme cevriyle nice köz başdı
Ateş-i miĥnete çerĥ itdi vücūdum menķāl
7. Hātır-ı fātırımız şöyle girih-gīr oldı
Ba‘dezīn nāĥun-ı tedbīr ile olmaz maĥall
8. Rişte-i hātırımız şöyle mu‘aķķad ki hemīn
Ĥalli müşkil görünür hemçu mu‘ammā-yı ezel
9. Dürr-i ma‘nā-yı ĥazef-pāradan itmez tefrīķ
Bikr-i fikrim ne ķadar destine alsa sūĥan
10. Bir iki ĥarf biliversün diyü bu pīr felek
Beni iskāta çeküb eyledi çok baĥş ü cedel
11. Şi‘r ü inşāyı unuttuķ nesyen mensiyyen
Nazm-ı neşri bırakub çekdik o vādīden el
12. Nazm u inşāna dimek ol ķadar itdiki sitem
Ṭab‘ıma geldi kesel oldı dimāğım muĥtell
13. Lafz u ma‘nāyı unuttuķ hele mebhūt olduķ
Bilmez olduķ ki nedir baĥr-ı hezec ile remel
14. Ṭoymayub itdigine bu felek-i sıfle-perest
Viridi bir gūne daĥī hātırıma şöyle kelel

15. Yād-ı idbāride şimdi yeñi ser-i yār itdi
Bizi diz üzre çökertdi yine manend-i cemel
16. Kaşr-ı vīrān-şode-i hātırmız yıkdı felek
Temelinden t̄āğıdub kıymadı aşār-ı t̄alel
- 15 b. 17. Her taraftan t̄okunur hātıra nīş-i āzār
Şanki üşdı başıma bir süri zenbūr-ı ‘asel
18. Yaşamı eyledi teslīm bir alāy nādāna
Kendi zu‘munca dahī her birisi belhüm edall
19. Biri ol müdbiri bedbahtki hele naşb olalı
Nez‘-i Hāfızla müdām itmededür cerre ‘amel
20. Kendidür nākıs-ecvef ki beyāna gelmez
‘İllet-i kızb ü nifākile mizācı mu‘tell
21. Gerçi yok mantıķı ammā ki diyānet kat‘ā
Hadd-i evsat gibi sākıṭ o kaziyye mühmel
22. Küfr-i şirk olduğuna nāşiyesinde zāhir
Olsa maḳbūl şehādet ide ‘Uzzā vü Hübel
23. Öyle bir Rāfizi mülhīd mütecāsir-i kuzāf
İt boḳuyla anı yandırmalıdur katle bedel
24. Aramış kendini bulmuş gibi heb halk-ı zemīm
Gelmemiş ‘āleme bir böyle dahī nekbet-ezel

25. Mişli nā-yāb-denā'edde ki gerdün-ı denī
Göremez nedeni eylerse de çeşmin ahvel
26. Beni ol deñlü sipihr eyledi cāndan bī-zār
Elime girse içerdim kanaraķ cām-ı ecel
27. Böyle ye's ile göñül olmuşiken üftāde
Dil-i bītāba dahī gelmişiken hayli hālel
28. Tesliyetle olur ammā ki ele hātırımı
Gāhice yādıma düşdükçe hadīs-i emşel
29. Ne turur böyle mu'aṭṭal yine üstād-ı kalem
Yine urmaz dil-i pürjenge 'aceb kim şayķal
30. Döner āyīne-i İskender'e destinde göñül
Ursa ger māşeṭa-i hāmuñ aña bir mışķal
31. Tır-i elfāz-ı dehānım kalemimdür nīze
Esb-i ṭab'um çekeli şaḥn-ı me'ānīde kütel
32. Yine bu ğazel-i refīķa bulamazsam nessāc
İderüm dest-i nedāmet ile kesr-i miğzel
33. Yaraşur derdimizüñ şerḥi koyub şekvāyı
Tāze mażmūnlar ile eyleyelüm ṭarḥ-ı ğazel
- 16 a. 34. Tengdür tā o kadar şıĝmaz aña dāne-i ṭall
Dehen-i vaşfi gezer elsinede ğonca-meşel

35. Hatt-ı nûrun olunur gerçeğe bir ma'ni tıraş
Zülf-i sevdâsı hame-i 'aşıkâ bir tûl-i emel
36. Sîneme şarmaya merhem arayor şimdi benim
Nâvek-i nâzile biñ pâre iderken evvel
37. Ne kadar pür ise de nâvek-i müjgân ile dil
Gelse gamzeñ iderüz aña da cân içre maḥal
38. O peri ittigi evzâ'a peşimân görünür
Bellüdür gül yañağından henüz aşâr-ı ḥacel
39. Şâne bir tel mi yine kırdı tıyub oldu şabâ
Nûkhet-i kâkûl-i müşgîn ile pür ceyb ü beḡal
40. Açtığı zaḥm-ı dile heb mütesâviü'l-izlâ'
Dest-i ḥüsnünde 'aceb kaşları olmuş pergel
41. Nûriyâ terk idüb ıtnâbı bıraḡ taşdı'
Sözde maḡbûl olan oldur ki ola kıll ü dil
42. Dehr-i dūn perver-i bî-müḥr ile tâ kim ḡavḡâ
Nice bir çerḡ-i sitem-keş ile bu cenk ü cedel
43. Seni bir ḡazret-i vâlâya hidâyet ideyüm
Ki ola ḡâk-i ḡademi nâşiye sâ-y-i [?]
44. Ya'ni ol âşaf-ı zîşân-ı Rızâ Pâşâ kim
Zâtını mazḡhar-ı ḡayr eyledi Ḥallâḡ-ı Ezel

45. Hāk-i pāyine o destūr-ı kerem eṭvāruñ
Yüz sür ādāb ile dergāhına it ‘arz-ı emel
46. Oldı bāb-ı keremi [?] eşfāh-ı enām
İzdihām üzre olur dā’imā ‘azb u menhel
47. Hāriş-i dīn ü düvel himmet-i vālā-i nehmi
Şafḥa-i mülke çeker re’y-i zerīni cedvel
48. Buldı bir tāze ṭarāvet çemenistān-ı zamān
Ḳabza-i re’yine teslim olalı mülk ü milel
- 16 b. 49. Şāmil-i terbiyet-i nāmiye olsa keremi
Pür ider dallarını tāze-i raṭb ile fesl
50. Berḳ-i şemşīrini görmezden evvel şaf-ı ‘adū
Ḥavf ü ḳahrile olur münhezim ü müste’şal
51. Şadme-i süm-i semendüñ tıyabilmez zannım
Tünd-i reftāra gelince bir olur fī cebel
52. Bezmgāhında kerem dīdesi erbāb-ı hüner
Rezmgāhında olur emrine münḳād-ı beṭl
53. Sende bu dād-ı himem var iken ey mecd-i kerem
Çok mı ilḳā baña taḥrīr olunsa a‘del
54. Luṭf u ṭab‘uñ dilese zecr ide zevḳıyyātı
Ḥum-ı şaḥbā-yı şafā fevren olur birden ḥall

55. O şafā vār yine ṭab‘uñda ki emr-i bi’l-‘aks
Bāde-i nāb olur mā-ı ‘aşīr-i ḥanṣal
56. Olsa te’şīr idebilmezdi ḥazān ḥaşra degin
Bu çemenzāra eger nīmniḡāhuñ eşmel
57. Ṭab‘uñ incāz-ı va‘adde o ḡadar müsri‘kim
Ma‘ni-i māzi’i pā-māl ider müstaḡbel
58. Luṭf u iḥsānuñ ile ḡātemi çekseñ vezne
Zerre-i cūduñ efendüm gelür andan eşḡall
59. Ḥāk-i pāyüñden olur sürme ḡazālān-ı Çīn
Bulsa āhū-yı ḡarem daḡı çeker tā be kifl
60. Yazsam evşāf-ı şerīfüñde hezārān yek beyt
Çeşm-i inşāf ile baḡsañ ḡörine yine aḡall
61. İtse rü’yāda biri derḡehüñe ‘arz-ı merām
Ḳalkıcaḡ dest-i ümīdinde bulur naḡd-i emel
62. Her ne dem derdini ‘arz itse baña bir ‘āciz
Dād ider merḡametüñ luṭfuñ ider müsta‘cıl
63. Bā-ḡuşuş bende-i dīrīne-i devlet-ḡāhın
Ne ḡadar şefḡat ü luṭf eyleseñ oldı maḡall
64. Kerem it dādımı al bu felek-i kec-revden
Ḳoma du‘āmızı ḡerdün eyle ḡalsun mühmel

65. Bır kulumusun diyivir çākerüñi şād eyle
Şād idüb Hāk seni her bir işüñ itsün eshel
- 17 a. 66. Yok liyākat bilürem bende efendüm luṭf it
Kıl kabül bendelige cāize-i şî're bedel
67. Sözü 1şgā olunursa yeri var sultānım
Yaraşur gūş-ı gül nerde yine dāne-i ṭall
68. Dest ber dāşte-i ḥayr-ı du‘ā ol Nūrī
Ḥāṭır-ı devletine itmeye īrāş-ı milel
69. Nāşın re‘yi ile ḥall oluna her müşkül
Ḥüsn-i tedbīr ile köhne cihān ṭuta temel
70. Ola şıfr-ı kâlemi ḥāl-i ruḥ-ı mülk-i milel
Bula revnaḳ o kadar zātı ile dīn-i düvel
71. Olalar şadr-ı sa‘ādetde müdām mazḥar-ı ḥayr
Aṭvel-i ‘ömr ile becāh-ı nebi-i mürsel

17 a. 15

(Kaşide)²⁵

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
(fā‘ilātün) (fā‘lün)

1. Olalı şayrafiy-i cevher deryā-yı vücd
Kaṭre-i eşkimiz oldı dürr-i yektā-yı vücd
2. Tıfl-ı dil şalınarak mehd-i ‘ademden gelicek
Bildi ma‘dūmdur āḥir bu mezāyā-yı vücd

²⁵ Bu kasidenin başlığı tarafımızdan konulmuştur.

3. Ne kadar eyler ise ketm-i ‘ademden icād
Ol kadar itmelidür lā-cerem ifnā-yı vücūd
4. Bir vücūduñ ki vücūdı ola [?] ‘ademīn
Lāzib olmaz mı daḥī terk-i tevellā-yı vücūd
5. Selb ü icāb ile terettüb kıyās eyleyerek
Bir netice virür elbette kazāyā-yı vücūd
6. Ne kadar ḥalline sa‘y itdi ise ehl-i fūhum
Qaldı mübhem yine esrār-ı mu‘ammā-yı vücūd
7. Maḥv u işbāt-ı vücūd-ı va‘dimi añlamağa
Gösterür şüret-i mir’āt-ı merāyā-yı vücūd
8. Eyleyelden berü ümmīdi beḳā-yı şūrī
Şafr-ı yed qalmada derdest-i temennā-yı vücūd
9. Geldi mehzūm-ı mükedder yine dār-ı ‘ademe
Döndi ma‘kūs-ı livā cümle ser-ā-pā-yı vücūd
- 17 b. 10. Hāşılı ferruḥ-ferāḥ-ı ‘adem olmaz zāhir
Nā şikest olmayıcaḳ beyza-i beyzā-yı vücūd
11. Sırrını fehm idene ni‘met-i lāyūḥsadur
Ḥān-ı yaḡmā-yı ‘ademden bize ālā-yı vücūd
12. Yıkılub qalma diyü pāy-ı ḥum-ı meygedede
İder işrāb-ı ‘adem neş’e-i şahbā-yı vücūd

13. Kāfes-i tende neyistān-ı ‘adem vaşfuñdan
Ne terennümler ider tūṭī-i bebġā-yı vüçüd
14. Olur elbette esāsı bu binānuñ mehdūm
Yapdı eczā-yı ‘ademden anı bennā-yı vüçüd
15. Şadme-i süm-i semend-i ‘ademe tāb idemez
Mütezelzil görünür kişver-i şahrā-yı vüçüd
16. Bilmedük ki neye geldük bu ‘adem-i ābāda
Bāiş-i ġafletimüz oldı temāşā-yı vüçüd
17. Kays-ı meşşāta bu āyīnede Mecnūn görünür
Olmadan şāne-zen-i turre-i Leylā-yı vüçüd
18. Reng-i mekkāre-i gerdūnı işāret eyler
Müdde‘ā fehmi oluna dest-i muḥannā-yı vüçüd
19. Çār-nā-çār bizi şahn-ı ‘ademden çıkarub
Koydı bu muzīķ-ı ecsāma teķāzā-yı vüçüd
20. Kimi gitdi ‘ademe kimi vüçüda zāhib
Fezleke bulmadı bu mebhāş ü ġavġā-yı vüçüd
21. Müttelā [?] hūbūb-ı nesemāt-ı ma‘dūm
Nice ġarķ olmaya felek yemm-i ḥazrā-yı vüçüd
22. Ve ger āsāyişe ḵonmazdan uçardı ‘ademe
Becce-i bāz [?] ārā-yı vüçüd

23. Çün zamānında müyesser degil a‘rāza beḳā
‘Azm-i dār-ı ‘adem itdi nice Dārā-yı vüçüd
24. Şiddet-i emr-i zuhūr oldı hafāyā bāiş
Nice tecdīd-i libās itdi bu verḳā-yı vüçüd
25. Her nefes muttaşıl i‘dām ile icād eyler
Cereyān eylemede şu gibi mecrā-yı vüçüd
26. [?] olur ḡaşy çıkub āhiri bir gün ‘ademüñ
Tābişinden eriyüb mihr-i mücellā-yı vüçüd
- 18 a. 27. Evvel-i neş’ede sermest-i ‘adem olmayıcaḳ
Keyf-i vahdet viremez bāde-i ḥamrā-yı vüçüd
28. Ḥaberi olmayanuñ kuvve-i vicdānından
Cism-i ma‘dūmı ider şüret-i da‘vā-yı vüçüd
29. Müteferriḳ olur eczāsı ḥulūl ile ‘adem
Ḳābil-i şüret olan cümle heyūlā-yı vüçüd
30. Pāk-ı dāmen bizi dergāh-ı ‘ademden çıkarub
Lekedār eyledi kālāmızı tamḡā-yı vüçüd
31. Her ḳarīn-i ‘adem oldukça olur [?]
Nice ādem toḡurur dāhı bu ḥavvā-yı vüçüd
32. Bir nefesle idüb iḥyā bu mevāt-ı ‘ademi
Gösterür kuvve-i ḳudsiyye Mesīḥā-yı vüçüd

33. Bir ğazel tarzı idelüm şive-i cānāne gibi
Yetişür olduğımız laḳlaḳa fermā-yı vüçüd
34. İki maḥbūbe maḥall şadr-ı mu‘allā-i vüçüd
Biri dildār-ı ‘adem biri dil-ārā-yı vüçüd
35. Bu iki şūḥ gibi levḥ-i vüçüd u ‘ademe
Çekmedi bir de ‘aceb şāni‘-i pīrā-yı vüçüd
36. Vesme-i ebrūsı nūr-ı siyeh zūlf-i ‘adem
Ṭal‘at-ı nāşiyesi ğurre-i ğarrā-yı vüçüd
37. Çıkarur mı ‘acabā bir daḥi ğavvāş-ı ‘adem
O perī çehre gibi lü‘lü’-i lālā-yı vüçüd
38. Görmeseydük gözümüzle o vüçüd-ı pāki
Bī-hemtā görünürdi bize esmā-yı vüçüd
39. Rākib-i dūş-ı ‘adem eylesün i‘zāz iderek
Beslesün nāz ü ni‘mmla anı lālā-yı vüçüd
40. Nā-vüçüd olmayıcaḳ ‘ākif-i zü re’y-i ‘adem
Olamaz Nūri gibi vāşıl-ı ıḳşā-yı vüçüd
- 19 b.
1. Nāzım eyleyen ‘adāletüñe odur Nūriyā vāḳıf-ı esrār-ı rumūz-ı ḥikmet
 2. Yektā-yı Süleymān-ı zamān faḥr ider zāt-ı şerīfi ile şān ü şöhret
 3. Mufahḥam ki odur sāye-i ṭall-i İlahīde müşīr-i devlet
 4. Bulur ḥüsn-i tedbīr ile gülşen-i ‘ādem nuşret
 5. Mazḥar-ı fātiḥa-i şubḥ-ı şabīḥ-i nuşret
 6. ‘Āliye fevz ü felāḥ ü ‘izzet
 7. Cāh ü celāl ü ‘azamet

8. Mekân u ziynet
9. Vü töhmet
10. Hâbbezâ dâver-i vâlâ-yı mu‘azzam ki odur merkez-i dâ’ire-i rüşd ü
sedâd ü himem
11. Vü ‘iffet
12. Vü kemâl-i zü fûnûn
13. Hilm-i vaķâr-ı himmet
14. Fâhire-i re’y-i zerrîn u naşfet
15. Hâ’iz-i mertebe-i bezl ü ‘aṭâ vü Cevdet
16. Olur nîmnigâh-ı keremi bâiş-i ‘izz ü rif‘at
17. Mükerrerem gözidür resm-i ihsânda dâğ-zen-i kalb-i haset
18. Dâna-yı ma‘ârif-perver ki eylemiş zâtını Haķ mazhar-ı rahm u şefkat
19. Şâhib taķvâ-yı diyânet ki müdâm hayrâdur sa’y-i Hüdâ ‘ömrine virsün
bereket

18 b. 6

Kaşîde Şecere-i Der-sitâyiş Re’isü’r-rüesâ Meclis-i Ahkâm-ı

‘Adliyye-i Devletlü Süleymân Pâşâ Yesser-Allâhu Mâyeşâ²⁶

mef‘ülü mefâ’ilü mefâ’ilü fe‘ülün

- 19 a. 1. Hâk-i der-i vâlâya budur ‘arz-ı kemîne
Zâtuñ ide Haķķ rûkn ü rekîn devlet ü dîne
2. Tevfîķini Rabbim ide dâ’im saña yâver
Elķâb-ı şerîfûñde yazılsun heme dâver
3. İķbâl ile iclâlûñ ola gün-be-gün efzûn
Bir vechile Mevlâm seni hiç itmeye maḥzûn
4. Bî-ḥadd ola Nûḥ ‘ömrî gibi ‘ömr-i şerîfûñ
Gül gibi küşâd ola müdâm ṭab‘-ı münîfûñ

²⁶ Mesnevi nazım şekliyle yazılmış bir kaside.

5. Luṭfuñda ola ‘āleme emrūñ gibi cārī
Gün gibi cihān ḥalkına feyzūñ ola sārī
6. Ḥüsn-i naẓarı ola saña şāh-ı cihānuñ
Pençeñ ola tuğrāsı berāt-ı vüzerānuñ
7. Senūñle olub pādişehūñ ḥüsn-i rızāsı
Sāyeñde emīn ola re‘āyā fuḳarāsı
8. [?] ide Mevlā dilūñi feyz-i celīye
Mazhar olasin ḥikmet-i esrār-ı ‘alīye
9. Gördükçe işitdükçe senūñ düşte-gīnūñ
Gelsün yüregi ağızına heb düşmen-i dīnūñ
10. Dergāh-ı Ḥüdā’ya oluruz dest-küşāda
İhlāş ile her şubḥ ü mesā işbu du‘āda
11. Allāh kabūl eyleye ḥayr ile du ‘āmuz
Redd olmaya dergāh-ı İlāhīde ricāmuz
12. Vācibdür efendüm kuluña ḥayr du‘ālar
Çok itdūñ efendüm köleñ iḥsān u ‘aṭālar
13. Her birine Mevlā ide biñ ḥayr-ı mücāzāt
Benden gibi bīkeslere etdikçe ‘ināyāt
14. Ez cümle bu def‘ā kuluña itdügūñ iḥsān
Vallāh riyāsızca kuluñ eyledi ḥayrān

15. Sen eylemeseydün felegün rağmına talât
Eylendi o ğaddâr bizi hallîce ta'nîf
16. Sâyeñle Kütahya'ya bî-vâhime vü bîm
Kavvâşları itdi herîfün bizi teslîm
- 19 b. 17. Hâlâ burada mu'tekifiz hayr du'âya
Kalmış işimiz luţfuñile bâr-ı Hüdâ'ya
18. Himmet senün ey âşaf-ı destür-ı mükerrem
İhsân senün ey dâver-i vâlâ-yı mu'azzam
19. Bu 'ukde-i hall itmez ise kilik-i şerîfün
Müşkül görünür hâl-i dili 'abd-i za'îfün
20. Ğurbetle kuluñ gerçi ki me'lûf-mizâcım
Ğayret taşî kesr itmededür tab'-ı zücâcım
21. İmdâda birişmezse eger luţf u mürüvvet
Çok beklerüz ey kân-ı kerem kûşe-i ğurbet
22. Bu bende-i dîrîne-i ihlâş-nümâya
Lâyıkdur iderseñ ne kadar hıfz u himâye
23. Hıfz eyleye zâtuñ kerem-i hazret-i Mevlâ
Günden güne Haq mertebai eyleye i'lâ
24. Nûrî köleñ ey şâhib-i ihsân u 'inâyât
'Afvuñ şıgıñub eyledi taşdî'e cesâret

25. Bu çākeri it nīmniḡeh-i luṭfla meṣmūl
Tā dīdelerim ḡāk-i rehūñle ola mekhūl
26. Çokdanberü bu çāker-i nālān senüñdür
Her ḡālde iḡsān ile fermān senüñdür
27. Şad şerm ü ḡacāletle budur şadr-ı şudūra
Ma‘rūzı kemer-beste ḡuluñ ‘izz ü ḡuzūra
28. Baḡtuñ nazarı degmeye hiç vech-i züyüle
Necm-i şerefüñ uğramıya semt-i ufüle
29. Zātuñ ola dü noḡda-i cārbāliş-i erkān
Devletle sa‘ādetle tırāzende-i dīvān
30. İḡbāl ile tevḡiḡ olub ḡüsn-i ḡarīnūñ
Her ḡālde Allāh ola ‘avn ü mu‘īnūñ
31. Ḥıfz eyleye her dürlü kederden seni Allāh
Çekdirmeye hiç iki cihānda biricik āh
- 20 a. 32. Mühtezz ola destūñde müdām ḡāme-i fermān
Ta‘ṡil ile itdürmeye Ḥaḡ vaż‘-ı ḡalemdān
33. Kilḡuñ ola miftāḡ-ı dürr-i genc-i maḡāşıd
Neşr eyleye eṡrāfa hemān dürr-i fevāid
34. Bir vefḡ-i merām ola müheyyā bütün esbāb
Her maṡlabuñı ḡāzır ide ḡazret-i Vehhāb
35. Miftāḡ ola her ḡayra sa‘ādetle zebānuñ
Sāyeñde ola emn ü refāhı fuḡarānuñ

36. Oldukça müdām şevk ü şetâretle şafâda
Maḥsūd olasun ‘izz ile silk-i vüzerâda
37. Şad sâli güzâr eylesün ‘izz ü şerefle
Mesrûr olasun nice nice ḥayr ü ḥalefle
38. Dergâh-ı İlâhî’de kabûl ola ricâmuz
Boş gitmeye dilden atılan tîr-i du‘âmuz
39. Dâ’im olasun ḥıfz-ı Hâḳ bâr-ı Hüdâ’da
‘Arz eyleyelüm ḥâlümüzi zeyl-i du‘âda
40. Devletlû ‘inâyetlû mürüvvetlû efendüm
Luṭfuñla işit dâr-ı dil-i cûd-pesendüm
41. Siz cānib-i şehbāya idelden soñra teşrîf
Bu pîr felek itdi bizi ḥaylice ta’nîf
42. Her çend ḳuluñ itdüm ise de meyl-i mudārâ
Şeyṭân’a uyub eyledi bizden o teberrâ
43. Hıdmetde ḳuluñ eylemedüm zerrece takşîr
‘Azl ile bizi eyledi o bir nice tekdîr
44. Ol itdi ise her ne ḳadar şa‘b-ı tekālûf
Göstermedüñ aşlâ aña bir vech-i muḥālîf
45. Hattâ ider oldı o da izhâr-ı melâlet
Gördükçe iderdi köleñ izhâr-ı ḥacâlet
46. İtdi yeñiden çâker ile ‘ahdini tecdîd
Sevgend ile güyâ sözini eyledi temhîd

47. Ne ‘ahdi var imiş ne sözi ne h d yemini
Ne ni fet u temk ni v  ne re’y-i zer ni
48. Bi   l ile aldatdı  ulu  itdi per   n
 a  vire cez -y  ‘amel   ey  eh-i z   n
- 20 b. 49.  ayy eyleyel m  imdi o   m r-  mel li
Sult n ma tefh m idel m leb-i me’ali
50. ‘Ar  itmi sid m h limi S v s’-dan evvel
 ald  g zimiz yolda efend m olub a vel
51. H l  da yine muntaz ruz redd-i cev ba
Ya’ni ki b r z-  kerem-i lu f u me’ ba
52. Z tında olan mer amet   himmet-i ‘ li
Bir vechile h ’ib mi ider dest-i su’ li
53.   s nu  ile eyle  ulu  ma  ada v   l
Lu f eyle b rakma k le i h  b-i h   l
54. Gel koyma ‘in yet   l efend m bu  en da
Menfada  ulu  b yle y zi  zre f t da
55.  af-beste-i h dd mu  olub ben da i man  m
S ye de  uyub istemiyenler ola mehz m
56. Oldu ca k le  s ye  ile zev     af da
 alsunlar olar mi net ile   h u bel da

57. Hıfz eyleye Hâk zâtuñı aḡsâm-ı belâdan
Zerrece keder görmeyesüñ sen huşemâdan
58. Evlâduñı ahfâdunı hıfz eyleye Mevlâ
Sâyeñle ola her biri bir ḡazret-i pâşâ
59. ‘Afv eyle ḡuluñ eyledi taşdı‘e cesâret
Ey şâḡib-i luṭf u kerem ü şân-ı vecâhet
60. Raḡm eyler iseñ ḡâlîme ey âşaf-ı devrân
İki satır inhâñla olur derdime dermân
61. Redd olmaz efendüm senüñ inhâ-yı şerîfüñ
Yazsa siyemâ ḡâme-i iḡsân-ı redîfüñ
62. Bir vâsıṭadur ḡâl-i dili itmek ifâde
Sultânımızuñdur yine fermân u irâde

17

20 b. (Ḳaşıde)²⁷**mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün**

1. Cefâ-yı dehr-i nâ-hemvârdan dil bî- meḡâbâdur
Esîr-i ḡayd-ı kâkûl beste-i zencîr-i sevdâdur
- 21 a. 2. Ne pervâ pençe-i zâḡ-ı ezâ-yı çerḡ-i keḡ revden
Mekân-ı âşiyâna dilüñe zîr bâl-i ‘anḡâdur
3. Ne mümkün al renk itmek daḡî mekkâre-i gerdün
Baña ‘arz itdigi şimdengirü heb âl-i dîbâdur

²⁷ Bu kasidenin başlığı tarafımızdan konulmuştur.

4. Ki bildi intisābım hāk-i pāy-i mīr-i vālāya
Anuñçün çekdi el kārī baña şimdi temennādur
5. O mīr-i zīmekārum kim semāḥāt-yāb-ı ‘izzetde
Kemīne bendesi şāḥib-i mūrūvvet nūkte-pīrādur
6. Ḥacāletle düşerdi ıztırāba Ḥātem ü Ca‘fer
Eger görseydiler cūduñ bu bir bī-şübhe da‘vādur
7. Kemāl-i ma‘rifet ‘ilm ü tevāzu‘ bir kitāb olmuş
Vücūd-ı bī-naẓīri ol kitāba lübb-i ma‘nādur
8. کر مو رهبر اه دایت ابع قت
رحم شرب پاک دیمنده ویدادر
9. Ḥasīb ü mekremet pīr [?] ü fāzıl u dānā
Gül-i bāğ-ı necābet ḥānedān-ı ‘ismet-ārādur
10. Semiyy-i cāmi‘ü’l-kurān ḥalīm ü şāḥibü’l-iz‘ān
Kibār-ı cümle erkān kātib-i dīvān-ı vālādur
11. Ḥüdā hıfz eyleye zātuñ heme ola dü ensābuñ
Görüb aḥfād-ı aḥfādun di bu bir luṭf-ı Mevlā’dur
12. Ne mümkün vaşfuñ iḥşā maṭlabım hāk-i der-i luṭfa
Bu yüzden şıdk-ı da‘vā-yı ḥulūş-ı ḳalbim inhādur
13. Şu‘ūd itse ne deñlü evc-i medhūñ murğ-ı endīşe
İrişmez ḳadr ü şān-ı devletūñ ol rütbe a‘lādur

14. Kerem kıl lutf idüb noķşānūnı ‘afv eyle sultānum
Kuluñdur muhlişuñdur Nūri hem bir bī-ser ü pādur

21 a. 18

(Kaşīde)²⁸

1. Virmesün ‘ömrüñ fenāya h̃āhiş-i teksīr kuvvet
Nefs-i şom hırşuñı mehd-i kanā‘atda uyut
2. Bes degil mi ‘ārife taḥşīl-i kuvvet Lā-yemūt
Devlet-i faqr-ı cihānuñ yok qarāruna şübūt
- 21 b. 3. Seyr idüb ḥālī cihānı ur lebe mühr-i sükūt
Kimseye qalmaz cihān bu pendümi eyüce tut
4. Merd olan yapmaz cihānda böyle bünyād u büyūt
Mekteb-i ḥikmetde tıfl-ı ṭab‘a bu beyti okut
5. Perde dārı mi koned ber ṭāḳ-ı Kısra ‘ankebūt
Büm nevbet mi zened ber ḳal‘a-i Efrāsiyāb
6. Ḳahramān şavlet Nerīmān saṭvet ü Rüstem cenāb
Nice yüz biñ pādīşāha ḳaldırub çeng ü rebāb
7. Cümlesin virmiş fenāya çerḫ-i bī-şerm ü ḥicāb
Cām-ı Cemşīd’i ḥabāb itmiş mey-i nābuñ serāb
8. Nerde qalmış Ḥüsrev-i Pervīz ey ‘ālīcenāb
Nice Behrām ü Sikenderler yirüñ itmiş türāb

²⁸ Bu kasidenin başlığı tarafımızdan konulmuştur.

9. Urma pāy-ı tevsen-i fikre çekāl irtiyāb
Dīde-i ‘ibretle seyr it ‘ālemi anuñla ḥarāb
10. Perde dārı mi koned ber ṭāḫ-ı Kısra ‘ankebūt
Būm nevbet mi zened ber ḫal‘a-i Efrāsiyāb
11. Her ne deñlü eylesen ‘ālemde sa‘y ü ictihād
‘İzz ü cāh-ı devlet-i dünyāya olmaz eṭrār
12. Köhne dellāl felek günde ider nice mizāc
Başa dek virmiş degildür kimseye kām-ı murād
13. Bunı Zü’lḫarneyn dahī itmişdi böyle i‘tikād
Dem-be-dem İskender-i Rūmī dahī eylerdi yād
14. Dāimā bu beyti tekrār eyler idi Keyḫubād
Zīver-i gūş-ı ḫabūl eyler ḫamu ehl-i sedād
15. Būm nevbet mi zened ber ḫal‘a-i Efrāsiyāb
Būm nevbet mi zened ber ḫal‘a-i Efrāsiyāb
16. Derd-i devrān eyledi Dārā-yı dārından beri
Serd-berd devr-i dūn Dārā-yı ḫıldı serseri
- 22 a. 17. Tīg mīg ü ḫahr-ı dehre virdi çok sürūr-ı seri
Pister-i ḫākister itmiş nice gülberk-i teri
18. Tünd bāri eyledi bīyād [?] bīñ ḫaşr u deri
Zīb-i ḫān mār u mūş itmiş vücūd-ı Ḳayşeri
19. Kimseye iki pul aldırılmaz cihānuñ şeşderi
Diñle gūş-ı cān ile bu ma‘ni rūḫ-ı perveri

20. Perde dāri mi koned ber tāk-ı Kısra ‘ankebūt
Būm nevbet mi zened ber qal‘a-i Efrāsiyāb
21. Renk renk bīd dehre ey maqlūb-ı nās
Giydirür eknūnuña hāra gehī virmez palās
22. Qābildi āyīne-i İskender’i ye’siyle pās
[?] rūze cām-ı Cemşīd oldı bir [?] tās
23. Qaşr-ı dīlcū-yı havernaqsa serū‘l-endürās
Hiç bünyād ü büyüтуда cihānuñ yok esās
24. Devlet-i dünyāyı başdan başa it buña kıyās
Nūriyā bu beytden bu ma’nii kı l iktibās
25. Perde dāri mi koned ber tāk-ı Kısra ‘ankebūt
Būm nevbet mi zened ber qal‘a-i Efrāsiyāb
26. Mir’āt-ı tecellā-yı nuqūş oldı bu ‘ālem
Timsālī güzār itmededür çünkü dem-ā-dem
27. Aşār-ı hudūş ile dilūñ eyleme dirhem
Ol vāqıf-ı esrār qadem çekmeye gör hem
28. Bir mes’eledür halli bunuñ müşkül mübhem
Bu nükte yeter ‘āqıl iseñ edrik ü fefehm
29. Duht-ı rez ile sākı it meclise mahrem
Aḥbāb-ı sebük-rūḥ ile sür bir iki gün dem

30. Yārān ile hem-şoḥbet olub çekme şaḳın ğam
Dünyā aña degmez ki cefāsun çeke ādem
- 22 b. 31. Cemşīdi ḳodı cāmı tehī çekdi ayāğı
Devrān şikest itdi Ferīdūn’ı bayāğı
32. Behrām u Sikender ḳanı hic var mı sürāğı
Bu ‘arşada kim oldı Süleymān’uñ oṭāğı
33. Yandırmadı tā şubḥa deġin kimse çerāğı
Oldı ḳamunuñ kūy-ı ḥamūşān yatāğı
34. Aldanma ki ḳalmaz bu yerüñ bāğıle rāğı
Añla sözimi dut baña eyyüce ḳulağı
35. Yārān ile hem-şoḥbet olub çekme şaḳın ğam
Dünyā aña degmez ki cefāsın çeke ādem
36. Bu ‘arşa ki cevelānuña esb-i ‘ademdür
Her rīk-i beyābānı birer cā-yı nedmdür
37. Gerçi ki cihān muġtenem-i nāz u ni‘amdur
Ammā ki nihāyet görilan derd-i [?]
38. Cām-ı felegüñ cur‘ası zehrāb-ı sitemdür
Her neş’esinüñ ‘āḳıbeti nīş ü elemdür
39. ‘Āḳillere esbāb-ı şafā emr-i ehemmdür
Erbāb-ı ḥired ḳāfile-sālār-ı hümemdür

40. Yārān ile hem-şoḥbet olub çekme şaḳın ğam
Dünyā aña degmez ki cefāsın çeke ādem
41. Ne mihr-i celī şa‘şa‘a ne muzlim u tār ol
Ḥürşīd-i cihān-tāba meh-i āyīnedār ol
42. Bir şūḥa göñül vir reh-i ‘aşḳuñda ğubār ol
Būy-ı dehen-i ğonce gibi bād-ı bahār ol
43. Ne zār u ne āzār u ne esbāb-ı nizār ol
Ne hīme vü ne hīmekeş ü ne külḥan-ı nār ol
44. Geh ṭālib-i dīdār gehī maṭlab-ı yār ol
Zevḳ u ṭarab u ‘ıyş ile evḳāt güzār ol
45. Yārān ile hem-şoḥbet olub çekme şaḳın ğam
Dünyā aña degmez ki cefāsın çeke ādem
46. Dil virme amān dehre ki eyler seni rüsvā
Degmez bu cihān dinmege ḥayfā vü dirīğa
47. Eyle dilüñi āyine-i şūret-i ma‘nā
Bir ‘uḳdeye ḥāṭırda maḥall bulmaya ğam tā
48. Baḥt yāver olub ṭālī‘ olursa eger a‘lā
Seyfī gibi ol şāhid-i envār-ı tecellā
49. Nūrī gibi maḥbūb u mey eyle müheyyā
Dāḥī yürüt it mürde-dilī rūḥile iḥyā

50. Yārān ile hem-şoḥbet olub çekme şakın ğam
Dünyā aña degmez ki cefāsın çeke ādem

19

23 a. (Kaşīde)²⁹

1. Ey gözi kaşı siyeh kākül-i müjgānı siyeh
Taraf-ı ebrūya neden keç-rev olub düşdi güle
2. ‘Aşkuñā yanmayanunñ ḥāline ey meh veh veh
Saña bīñ cānile dil virreme vallāh güneh
3. Oldıguñ yok sözümüz şimdi güzeller şāhı
Severüz cān u gönülden seni biz vallāh
4. Bu edā bu yürüyüş ü bu nigh-i mestāne
Bu gülüş bu seviliş bu kıdd-i zībende nümā
5. İtdi kālā-yı metā‘-ı dil birden yağmā
‘Aql u cān u dil ü dīn cümlesi yoluña fedā
6. Şeh-i ḥūbān-ı cihān oldıguña yok sözümüz
Sendedür ey gözi āhū gice gündüz gözümüz
- 24 b. 7. Süzme çeşm-i siyehün böyle begim mestāne
Dürdan itme tebessümle beni dīvāne
8. Olma ey āhū-yı vaḥşī bu kadar bī-gāne
Kays-ı şeydā gibi şalma bizi de yābāne

²⁹ Bu kasidenin başlığı konulmuştur.

9. Nice bir asretle  ateŐ-i hıcre yanalum
Emelim la‘l-i leb-i n aziki biz de  analum
10. T r-i ebr ya ta amm l idemezken cevşen
Nice its n ya sen n  ateŐ-i hicr ne d Ően
11. Gel a ıl g l gibi g llerle a ılsun g lŐen
G ster ey meh y z n  eyle cih n  r Ően
12. P Ő n  eyleme mir‘ t-ı ru un p Ő de
Ola te‘Ő r-i cem l n le m Őerref d de
13. T g-ı ebr   eker m p reler n  aralasa
T r-i m j s ne-i s z n muz  p relese
14.  a er-i  amze-i dil   c n m z  p relese
D d-ı  hum felek  y nesini  arelese
15. Ne  adar cev r   sitem eyler ise n heb bird r
G n l m z   nk  sa na bende-i ferm n bird r
16. G l e-i s mden ey s nesi berr k u se id
Tolanub Őub a de in k yu n  meh olsa bed d
17.  ok m dur gelse ser-i k yu na her g n   rŐ d
Eyledi Şa‘Şa‘a-i   sn ne   nkim ta l d
18. Ta  dub k k li d ny y  Şeb-i t r itme
‘Anber n b  ile bir n fe-i t t r itme

19. Āh u ḥasretle girībānımı çekdim öyle pek
Eyledüm perde-i şabrım gibi çāk dāmına dek
- 24 a. 20. Çocucuğdan saña ben virmişiken bunca emek
Çatdı dilkülenerek kurd gibi ağıār-ı köpek
21. Düşürüb fırsatıñ ol kelbe tayāk çektürdüm
Ser-i kūyuñdan o bedbahtı hele sekdürdüm
22. Saña çok söyledüm ağıāre şaķın yār olma
Açılub ellere düşme gül-i bāzār olma
23. Dil-i ‘uşşāķuña ḥançer gibi ḥunḥār olma
Güzel ol köleñ olam böyle sitemkār olma
24. Āh-ı serd-i dil-i ‘uşşāķuñı gel alma gözüm
Küçiciksün henüz ey iki gözüm diñle sözüm
25. Vārub ağıār ile bezm-i taraba mest olma
Murğ-ı āzār gibi herkese derdest olma
26. Yıkılub serv gibi orta yere pest olma
Zevraķ-ı bādeyi çok sürme kıızıl mest olma
27. El ḥazer düşmeyesün ey büt-i ra‘nā dāma
Şoñra korkum ki tayanmaz olasun ibrāma
28. Varma her meclise tā olmayasun āşüfte
Gördigüñ hemser olub olma şaķın ālüfte

- 29 - Şu‘arā söylemesünler üzeriñe güfte
And içüb tã diyeler saña dür-i nāsifte
30. Olma her bezmiñ efendüm güzelüm sāk̄isi
Olsa da her birisi ‘aşrımızuñ Bāk̄i’ si
31. Virmez yüz ‘āşuķa āgyār ile şöhet eyler
‘Āşıķa cev̄r ü cefā ğayrıya şefkat eyler
32. Dil-i bīmārlıķa ħurde-i firkat eyler
Ruķabā ile bütün gün varur ülfet eyler
- 23 b. 33. Böyledür k̄ā‘ide-i devr-i zamān velḥāşıl
‘Āşık-ı āgyār ola ğayr-ı vişāle vāşıl
34. Be meded ‘āşıkı āgyārlara başdırma
Luṭf it ey şūḥ-ı cihān göñlümüzi küstürme
35. Açılub gülme güzel herkese yüz gösterme
Ḥāk olub herkes ile üstüñe toz esdürme
36. Her gören ḥātıruñı keyfüñi şormak ister
Vararak la‘l-i leb-i nāzuñı şormak ister
37. Yeter ey şūḥ yeter ‘āşıkı itdüñ dil-rīş
Olub abdal-şıfat cümlesi oldu dervīş
38. Eyledün cev̄r ü cefā her ne ki vardur kem ü pīş
Vaķt-i rīşı gözedüb olma gerek devr-i endīş

39. Hatt gelür şive-i hüsnüñ tağıdur ey meh-rû
Şoñra ‘uşşâkda dirler saña yâ hû yâ hû
40. Hüsnüñe itme amân ey gül-i nevreste gurûr
Hañcer-i gamzeñe eyler şoñra irâş-ı fütûr
41. Giderek itmeye başlar hatt-ı nev dâhi zuhûr
‘Âşıkânda o zamân olur efendüm mağrûr
42. Bu kadar cevır ü cefâ-yı saña itme mu‘tâd
İrişür lutf it efendüm kerem it itme ‘inâd
43. Yeter olma bu kadar mest-i mey-i naḥvet ü nâz
‘Âşıkunḥatır-ı maḥzûnını al ele birâz
44. Yetişür cilve vü nâz eyleme pek tûl-i dırâz
Nâza başlar ‘âşıkunḥatır şoñra düşer saña niyâz
45. Bu cihândur a kuzum niceyi almış şatmış
Nûri-veş çok deli dîvâneleri uşlatmış
- 25 a. 46. Tâ be key itlâf idersün vaḳti âh-ı vâh ile
Ey divâne geçti ‘ömrün arzû-yı câh ile
47. Bezm-i tâ‘âte gelürseñ ey gönûl eger âh ile
Ma‘şiyetde cust-i cû itmekdesün iştâh ile
48. Yâr olursun gördüğün her bir dil-i gümrâh ile
İtdüğün ‘ahdi unuttun mı ezel Allâh ile

49. Defter-i a‘mālî itdüñ zenb ile yekser siyāh
Gevher-i ‘ömr-i ‘azîzi eyledüñ eyvāh tebāh
50. Fāide itmez nedeñlü şöñra itdüñ āh vāh
Hādim-i lezzātı zikr it saña gelsün intibāh
51. Yār olursun gördüğün her bir dil-i gümrāh ile
İtdüğün ‘ahdi unuttun mı ezel Allāh ile
52. Tā‘āt itmezsen huzūr ile eyā ‘abd-i saķīm
Arzū itmekdesün her demde olmaķlıķ za‘īm
53. Bundan özge ola mı ey bül-heves cürm-i ‘amīm
Kābı u ‘isyān u şeķāvet sende keṭṭūr’i-l‘azīm
54. Yār olursun gördüğün her bir dil-i gümrāh ile
İtdüğün ‘ahdi unuttun mı ezel Allāh ile
55. Geçmedüñ bir kere veh veh bāb-ı istiğfārdan
Hiç ḥavf itmez misün sen ḥazret-i Kāhḥār’dan
56. Mağfîret ile ṭaleb-zār eyleyüb Ğaffārdan
Alvirür gül kec göñül ‘işyāna bu ahrārdan
57. Yār olursun gördüğün her bir dil-i gümrāh ile
İtdüğün ‘ahdi unuttun mı ezel Allāh ile
- 25 b. 58. Hāķ ‘azābından ḥalāşa cānuñı eyle heves
Yerişür cürm-i şeķāvet eyledüñ ey bül-heves

59. Rehber-i ehl-i Hüdā olmaqlık ise iste bes
Sālik-i silk-i necāt olmaya gel eyle heves
60. Yār olursun gördüğün her bir dil-i gümrāh ile
İtdüğün ‘ahdi unuttuñ mı ezel Allāh ile
61. Eyle gel bir iki gün de Nūri t̤ā‘at Hālīk’a
Düşme rızqın ardına eyle tevekkül Rāzīk’a
62. Fırşatı fevt eyleyüb vaqti koma elden çıka
Çirk-i ‘iṣyānı meded eşk-i nedāmetle yıka
63. Yār olursun gördüğün her bir dil-i gümrāh ile
İtdüğün ‘ahdi unuttuñ mı ezel Allāh ile

20

25 b. (Kaşıde)³⁰

1. Gūş eyleyince dil yine çengi yasāgını
Hayretle düşledi hele gör dil turağını
2. Döndi ‘aşā-yı zāhid-i huşki kalub tehi
Nāy inleyüb yanur akıdur bağı yāgını
3. Girdi gılāfa çekdi sukūta çiğāneler
Vā‘ız şafālanub girüb aldı zāgını
4. Sanṭūr sīne çāk olub ıztırāb ile
Setr itdi kendiñ örtđi qutunuñ қаpağını

³⁰ Bu kasidenin başlığı tarafımızdan konulmuştur.

5. Sehv ile kırmısun diyü til bir de muṭribān
Burmuş yed-i-cefā ile ‘ūduñ kulağını
6. Kāfir de raḥm iderdi defiñ görse ḥālını
Buz gibi şavıdı daḥi atdı bu yāğını
7. Bülbül gibi ḥamūş olub çārpāreler
Ötdürdi köhne çerḥ yine ḳāre zāğını
8. Açıldı sīm-i sīne-i boyası tā-benāf
Çāprāst zer-keşüñ o perī çözdü bāğını
- 26 a. 9. Ḥāke bıraḳdı ‘āşıkı bu dehşete dūş
Başdan çıkardı zülfi gibi sāc bāğını
10. Meclisden ol biri idüb i‘rāz-ı ‘ārızı
Göstermez oldu ‘āşıkına gül yañāğını
11. Raḳḳāş-ı şūḥı itdi nihān dīdeden bugün
Bezmiñ sevindirüb yine devrān çerāğını
12. Raḳḳāşdan terennüm-i çeng-i çeğāneden
Ehl-i şafānuñ itdi tehī çerḥ durāğını
13. Zāhidlere olub yine hem-dest-i dehr-i dūn
Erbāb-ı zevḳüñ eyledi muḥtell dimāğını
14. Gördiki bāğ u rāğ tehī ḳaldı sākīden
Peymāneler de çekdi o şudan ayāğını

15. Meyhāneler boşatdı tehī kaldı rindden
Toldı ğamıyla atdı ħum-ı mey ħapāğını
16. Dil düşdi sapıdub yolını bezm-i vā'ize
Farķ itmez oldu ehl-i hevā şol u şāğını
17. Ehl-i dile derūnı olan kīnesini çerħ
Fi'le getürdi güçle bulub şimdi çāğını
18. Sāķī ki yok bezmde terennüm terāne yok
Çalsun felekde başına engūr bāğını
19. Tak-i zer cihānı kesüb bāġbān-ı çerħ
Destīyle ferc-i zühreye şoķub budağını
20. Tabl-i ħudūm-i 'ıyşuña men' itdi ba'dezīn
Şoķsun kesene pīre-zen-i çerħ çomağını
21. Rāmiş-gerān ki çekdi eli şimdi sāzdan
Rind-meşrebüñ görme gerek güç berāğını
22. El yudı 'ıyşden çekilüb inzivāya dil
Āh ile duıdı ħānķeh-i ğam bucāğını
23. Nūrī toķındı ehl-i dilüñ ħalbine bu tır
Kim virdi bilmezem bu yasāġuñ mesāğını

21

26 a. (Sākīnāme)

mef'ülü mefā'ilün fe'ülün

1. Ey maḥrem-i bezm-i yār-ı sākī
Vey hemdem-i ḡamkūsār-ı sākī
- 26 b. 2. Tırdurma kemiyyet 'ıyşı gezdür
Tā kim tuta dil ḡarār sākī
3. Devr eyle piyāle var bezmi
Rūzuñ ola pāyidār sākī
4. Gül kāsesi oldu müll ile lebrīz
Geldi yine nev-bahār sākī
5. Vir 'aqlımı bāde ile bāda
Ey 'ārız-ı gül'izār-ı sākī
6. Senden irişürse bir 'ināyet
Rindāna olur cahīm-i cennet
7. Ey māh furūḡ-ı ehl-i 'işret
Mestüre-i ḡacle-ḡāh-ı 'ismet
8. Cemşīd gibi biñ yaşardı 'āşık
Būs-ı lebūñe bulaydı fırşat
9. Destinde ḡadeḡ gelince raḡşa
Mestāne düşer bir özge ḡālet

10. Nāz ile kıyām edince devre
Meclisde o dem kopar kıyāmet
11. La‘lūñ düşeli mey ü muğāne
Şahbāda göründi başka lezzet
12. Sensiz içilen şarāb semmdür
Her kāsesi mūrış-i elemdür
13. Ey sākī-i bezm-i ‘işret ābād
Derd-i nighinden āh u feryād
14. Ğamzeñ şuvarılmış iki neşter
Kana şuşamış dü-çeşm-i feşād
15. Bu nāz ü kirişmelerle ebrū
Şemşīr-i bedest şanki cellād
16. Ne la‘l-i lebūñ virür teselli
Ne қatl ile ğamdan eyler āzād
- 27 a. 17. Dil hasteñe vir hayāt-ı tāze
Bir cūr‘a-i meyle ey perī-zād
18. Bīmār-ı ğama қadeh devādur
Sākī senūñ ayāğuñ şifādur
19. Sākī bize bir ayāğı tolandur
Peymāne-veş ağzımız şulandur

20. Her neş'e mey-i surûr-ı sermed
Her cur'a hayât-ı cavidândur
21. Vîrânen hân mân-ı endûh
Sermâye-i 'aql u hırz-ı cândur
22. Her kâse ki sen anı şunarsın
Zehr olsa da içmemek yamândur
23. Sen maḥrem-i hân zâd-ı dilsün
Her râz-ı nihân saña 'ayândur
24. Gel böyle tegâfûl itme izhâr
Terk eyleme cevır ü nâz-ı zinhâr
25. İtse ne kadar çemende bülbül
Şevk u tarab u nevâ-yı gulğul
26. Şâyân-ı simâ' olur mı hergiz
Bî-nağme-i cân-fezâ-yı kulğul
27. Sen de gel ecl-i çemende sâķī
Ey gonce-i nev-şükûfte gel gül
28. [?] virür kümeýt-i bâde
Sebķ itmede bezmi hemcû döldül
29. Nuķl eyle şarâb-ı la'le hâli
Sâķī bize şun bir iki kulğul

30. Bî-bâde vü bî-şarâb-ı mestüz
Biz cur‘a-keş-i mey elestüz
31. La‘l-i leblerüñ ile alub nevâle
Sâķî kerem eyle şun piyâle
- 27 b. 32. ‘İyş eyleyelüm senüñle imrüz
Ferdâya gel eyleme havâle
33. Yok devr-i gül ü mülk-i beķası
Aldanma bu neş’e-i ĥayâle
34. Sâķî vü mey ile ķâlî ĥâl it
Vâ‘iz gibi düşme kıyl ü ķâle
35. Bir kez niye geldüñ eyle idrâk
Bu dehr-i denî vü bî me‘ale
36. Ref‘ eyle bu renc bu ĥumârı
Pây-ı ĥum-ı meyde tüt ķarârı
37. Vir sâķi bu bî-nevâya bâde
Tâ gelmeye bu vücûd yâda
38. Depret leb-i la‘l-i cân-baĥşuñ
İr gür bizi maķşûd u murâda
39. Tayy eyleyelüm bisât-ı ‘ıyşı
‘Azm eyleyelüm sū-yı ma‘âda
40. Dün pîr-i muġân buyurdi rind ol
Çeng ü def ü neyle olma sâde

41. İhlâş ile iç şarâbı kalma
Ten mezbelesinde bu riyâda
42. Sâkî didi gūşuma nihâni
Der neş'e-i 'aql *Len terâni*
43. Ey sâkî getür mey-i muğânı
'İyş u ıarabuñ budur zamânı
44. Feryâd-ı hezârmest ü bî-bâk
Âvâze getürdi gülsitânı
45. Her fâhite bir nevâya dem-sâz
Her surûra bir nice eğânı
46. Kebk ile tezerv-i şūh reftâr
Birbirine söz atar nihâni
- 28 a. 47. Biz de süzelüm senüñle bâde
İhyâ idelüm bu mürde cāmı
48. Dey gitdi yine bahâr irişdi
Leyl âhîr olub nehâr irişdi
49. Ey sâkî yeter bu nâz u 'işve
İtdikse de biz niyâz-ı 'işve
50. Ğammâzlık eyler ise ğamze
Âhîr tıyulur bu râz-ı 'işve

51. Zülfüñ teline toktındı şâne
Oldı o da dilgüzār-ı ‘işve
52. Bir şu‘besine taḥammül olmaz
Böyle çalınursa sâz-ı ‘işve
53. Nūrī gibi heb olurdı meftūn
İtseydi o dilnüvâz-ı ‘işve
54. Sākīye gönül olub fütāde
Kalmadı gözünde beng-i bāde
55. Sākī bize bir ‘ināyet eyle
Vir bāde bizi ḥimāyet eyle
56. Ben cur‘a-keş-i ḥumār-ı dehri
Bir pīr-i muğa hidāyet eyle
57. İt ta‘biye meyde la‘l ü nābuñ
‘Aql u dīn ü dili ġāret eyle
58. Şahbā-yı leb-i şeker-nişāruñ
Sākī bize vir ri‘āyet eyle
59. Tīğ-ı nıgehūñ gibi raḥīkī
‘Āşıklara şun ıñnā‘at eyle
60. Biz mest-i müdām-ı nev ‘aşīrüz
Sākīnūñ elinde bir esīriz

- 28 b. 61. Şahbā ki hayāt-ı cān u tendür
Derdi daḥi māye-i bedendür
62. Her cur‘ada biñ hayāt muẓmerr
Āb-ı ruḥ-ı gülşen ü çemendür
63. Her ẓatresi āteş-i dil-efrüz
Her kāsesi merd-i dil-fiğendür
64. Her neş‘esi ḥūb-ı rūḥ-perver
Her cilvesi şūriş ü fitendür
65. Mestüre-i ḥaclegāh-ı Cemşīd
Ḥūn-ı dil-i āhū-yı Ḥotendür
66. Biz mā‘il-i cām-ı rāḥ olduk
Mürde dile tāze rūḥ bulduk
67. Rāḥ oldığı yerde dil olur şād
Āb ile olur virāne ābād
68. Āyīne-i ḥāṭıruñ ğubārı
Bī-bāde ne mümkün ola berbād
69. Mey āteş-i ‘aql-ı mağz cāndur
Gör ḥükmüni kıldı cem‘-i ezdād
70. Mey ‘āşıkā çün belā-yı cāndur
‘Āşık olamaz belādan āzād

71. Mest olmasa ‘aşk gülşeninde
Bülbüller ider mi hiç feryād
72. Bī-bāde cāhimdür çemenzār
Bī-neş’e olur mı seyr-i gülzār
73. Sākī meded it ki bī-ḥuzūrum
Maḥmūr-ı mey-i ğam u futūrum
74. Bir cām ile itmesün mudārā
Bil şıḥhatden beni ki dūrum
- 29 a. 75. Ayāguña düşmüşüm kerem kıl
Bir mest-i siyāh-ı bī-şu‘ūrum
76. Pīr-i meye ideli irādet
Başdan ayağa tamām nūrum
77. Çeşmüñ gibi bī-şu‘ūr şanma
Müstagraḳ-ı neş’e-i surūrum
78. Sākī kerem it şarābı gezdür
Düşizedür ammā duḥt-ı rezdür
79. Şahbā ki muḥrik-i şafādur
İksīr-i ḥayāt-ı bī-behādur
80. Bezmüñ ‘araḳ olsa şebçerāğı
Dilmürdelere ‘aceb revādur

81. Cānbaḥşdur egerçi ervāḥ
Rūm ehline cümlesi şifādur
82. Bunca heves eylemek rahīka
Şūfī dime ta‘n idüb ḥaṭādur
83. Erbāb-ı dile şafā-yı ḥaṭır
Devr-i ḳadeḥ-i cihān-nümādur
84. Biz ehl-i dilüz bizüm nemüz var
Bir şīşe-i mey muḡānımız var
85. Ey maḥrem-i bezm-i ehl-i ‘işret
Bānū-yı tutuḳ güzīn-i ‘işmet
86. Bir nīmnigehile ‘aḳlımız al
Ey duḥt-ı rez itme hiç ḡaflet
87. Sen cān-ı revān-ı ‘āşīḳānsın
Düşmez saña böyle itme vaḥşet
88. Muḥtell görünür dimāḡ-ı ‘ālem
Cem‘ olmasa ‘ıyş-ı nūş-ı şoḥbet
89. Nūrī çekilür mi vaż‘-ı gerdūn
Dil itmese bāde ile ülfet
- 29 b. 90. Yokdur ḡam-ı dehre başka çāre
Çek sāḳiyi meyle bir kenāre

22

29 b. (Kaşide)³¹

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Āşaf-ı zīşān Reşīd Pāşā ki mülke sū-be-sū
Neşr-i 'adl itmek cibillī zātına mahşūş hu
2. Zīr ü bālānuñ vir her huşūşa mū-be-mū
Fikr-i hikmet āşināsı eylemekde cüst ü cū
3. Sāye-i şāhenşehīde mülk ü millet haqqı bu
Hüsn-i tedbīriyle buldı tāze revnağ āb-ı rū
4. Var iken bir böyle āşaf reşk ber dil rāst-gū
Dāmen-i mülke irişmez dest-i kütāh-ı 'adū
5. اصف اران ملکر اضبط اینجینکردی که او
کم کجا کردی سلیمان مدنی انگشتی
6. Mülhem-i gayb olduğından Hāzret-i Sultān Mecīd
Mühre lāyık gördi zātuñ şevketi olsun mezīd
7. Berk-sāz olduñ cihānda himmet ü iqdāmile
'Ömr ü iqbālūñ zamāne 'ömr-veş olsun medīd
8. Zülmet-i zulmi giderdi mihr-i re'yūñ Pertevi
Fitne-i Yecüce çekdi himmetüñ sedd-i sedīd
9. Sen gibi olsaydı ger mülkünde bir āşaf Reşīd
Mührünü yek lahza itmezdi Süleymān nā-bedīd

³¹ Bu kasidenin başlığı tarafımızdan konulmuştur.

10. Halk bilür Hâlik bilür bu sözde yok reyb ü riyâ
Maḥz-ı hayr itmiş vücūduñ devlet ü dīne Hüdā
11. Görse tedbīr-i ḥekīmāneyla re'y ü aşvebüñ
İ'tirāf eyler kuşūr-ı re'yine bin bir ḥayā
12. Haḳ muvaffaḳ eyleyüb her bir umūrunda seni
Hıfz ide zātuñ küdüretten cenāb-ı Kibriyā
- 30 a. 13. Sen gibi olsaydı ger mülkünde bir āşaf Reşīd
Mührünü yek laḫza itmezdi Süleymān nā-bedīd
14. Āşefā re'y-i sedīdüñ olmasaydı destgīr
Mülk ü millet dest-i cevri zulme olmuşdı esīr
15. Hüsni tedbīr ile imdād itmeseydi himmetüñ
Olmasayduñ sen eger aḫvāl-i 'ālemden ḥabīr
16. Destşū-yı ye's idi mülk-i rāḫat u sāmāndan
Vāz'-ı tanzīmāt ile kılduñ sen āsāyiş-pezir
17. Sen gibi olsaydı ger mülkünde bir āşaf Reşīd
Mührünü yek laḫza itmezdi Süleymān nā-bedīd
18. Haḳ budur mühr-i vekāletle olaldan şād-kām
Sāye-i 'adlinde buldı emn ü āsāyiş enām
19. Bezmiña ḥayrān ḫalır görse Hüseyin Bayḫarā
Rezmiña ṭāḳat getürmez görse ger Behrām u Sām
20. Haşmı ilzāma zebānuñ Zülfikār-ı Haydar'ı
Hāme-i ḥikmet-nüvīsüñ mār-ı düşmen iltikām

21. Sen gibi olsaydı ger mülkünde bir āşaf Reşīd
Mührünü yek laḥza itmezdi Süleymān nā-bedīd
22. Re'y ü tedbīrūñ hemīşe sırr-ı gayb mefhūmıdır
Şāh-ı İskender gulāmuñ dāḥi bu ma'lūmıdır
23. Bāzū-yı zulmi kıraldan pençe-i fermān ile
Mülk ü millet mihr-i mühr-i ma'delet mevsūmudurr
24. Bir müselleme da'vidür yok bunda yārā-yı ḥilāf
Bendegānuñ Nūri-veş bu ma'ni heb meczūmıdır
25. Sen gibi olsaydı ger mülkünde bir āşaf Reşīd
Mührünü yek laḥza itmezdi Süleymān nā-bedīd

30 b. T~ĀRİḤ

1

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Yek zümürüdān Ḥüdā-yı lem-yezel
Şeyḥ Ḥālid maḥzar ḳalb-i selīm
2. Şod zi dilhā Nūri goft tārīḥ fevt
Reft Mevlānā begülzār-ı na'im =1238

رفت مولانا بگلزار نعیم

30 b. 2

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Menba'-ı iḥsān ü himmet şāh-ı vālā menḳıbet
Āb-ı cūduñ teşnegāna ḳıldı icrā bī-mekān

2. Çeşmesün tecdīd idüb ‘Abdü’l-kerīm Ağā ҡuluñ
Rūḥuñı şād eyledi luṭf ile şāh-ı dilsitān
3. Ҷағ‘ olub zīrā şuyı mecrāsı olmuştı ḥarāb
Eyledi ta‘mīrine fermān sulṭān-ı zamān
4. Düşdi bir tāriḥ Nūrī bendesi itmāmına
Eyledi iḥyā bu dīlcū çeşmeyi Maḥmūd Ḥān = 1243

ایلدی احیا بو دلجو چشمه یی محمود خان

30 b. 3

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Oldı pür ḡonce nesīm-i ‘adl-i ‘adlile cihān
Oldı āb u tāb-ı luṭfile zamān baḡ-ı cinān
2. Ser-te-ser mülkünde olmazdı hüveydā bir ḥarāb
Dūrbīn-i diḡḡat ile baḡsa ger çeşm-i zamān
3. Bir faḡaṭ bu çeşme-sār-ı dil-küşā ҡalmıř idi
Sāḡa-i şaḡn-ı feżā-yı cennet-āsāda vīrān
4. Rūḡ-ı pāk-ı vālīde sulṭānı da şād eyledi
Emr idüb ta‘mīrine anuñda gördükde hemān
5. Bende-i bī-māyesi Nūrī didi tāriḡini
Eyledi cārī bu sūde bu şuyı Maḥmūd Ḥān = 1225

ایلدی جاری بو سوده بو صویى محمود خان

31 a. 4

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- 31 a. 1. Çeküb tuğrā-yı şāhī eyledüm ta‘līk dīvāre
Ola ser meşķ-i ta‘līm isteyen tıfl-ı heves-kāre
2. Kala bu haţţ-ı destüm yādigār aḥbāba çok demler
Zamān-ı āşafīde bā‘iş olsun bād u tündkāra
3. Vezīr-i şīr-şavlet bebr heybet-i āsumān miknet
Şu virdi tūğ ile yekser Moğilistān-ı eşrāra
4. [?] bī-edeb [?] du‘āya eyleyüb tevbe
Halef oğlu amāna geldi buldı derdine çāre
5. Uyub tā bekārı bir yürüşde [?] eyledi berbād
Tağıtdı nūresün cem‘üñ urunca ḥānesün tāre
6. Çeküb himmetle toplar ḳal‘a-i Mardīn’e bī-pervā
Şecā‘at gösterüb parmak ıştırtdı çerḥ-i devvāre
7. Şarub eţrāfını urdı lağamlar atdı eflāka
Çağırdı [?] Allāh ḥayret ile heft-i sāre
8. Çekilmişken gurāb-āsā semāya burc-ı bārūsı
Yine çengāl-bāz-ı himmetiyle aldı minḳāra
9. Ne çāre düşmedi taḳdīre tev’em ḥūsn-i tedbīri
İrişmişken ‘adem-ābāda düşmen çıkdı tīmāra
10. Semiyy-i mefḥar-ı ‘ālemdür ol destūr-ı şīr-efgen
Nola nuşretle zātuñ Ḥaḳḳ mü’ebbed itse hemvāra

11. Nigāh-ı iltifātı muhlışāne māye-i iksīr
Çeker havf ü hayāl çeşmim kahrı düşmeni dāra
12. Düşer kabrinde rūḥ-ı Rüstem'e teb lerze-i heybet
Çeküb şemşīr-i cevher-dārı çıkısa cenk ü peykāra
13. Hüdā efzūn ide 'ömr-i şerīfın eyledi fā'iz
Ki *biñ iki yüz ellide* kulını böyle aşāra
14. Müveşşah bir güzel kaṭ'a olur Nūrī bu tevķī'e
Bağılsa çeşm-i inşāf ile beñzer dürr-i şehvāra

31 a. 5

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Ebr-i kef deryā kerem gerdün himem Maḥmūd Hān
Āb-ı iḥsānuñ yürütdi 'āleme her yandan
- 31 b. 2. Cūybār-ı 'adli iḥyā kıldı bāğ-ı 'ālemi
Yüz çevirmişken ḥarābe bir nice iḥyāndan
3. Seyf-i meslūli idelden vaż'-ı resm-i iḥsān
Ref' [?] zulm kıldı kef [?] [?]
4. Vāye-dār-ı āb-ı iḥsānı nice pejmürde dil
Gonca-i şād-āba döndi nūkhet-i reyḥandan
5. Müstefīd-i feyz ebr-i cūd-ı güher pāşiden
Ḥayra dürr-i çeşm-i temennā-yı şadef nīsāndan

6. ‘Ālemi kıldı ‘imāret yaptı çok āṣār-ı hayr
Her cihetle geçdi elḥaḳ cümle-i ṣāhāndan
7. Eyledi Bağdad’a da bir nīmniḡāh-ı iltifāt
Kıldı iḡyā elyevm-i ṣekk [?] dermāndan
8. Himmet-i ṣāhānesinde sehl-i mümkün ‘add olur
Her ne şey ḡāric görünse vüs‘at-i imkāndan
9. Miknet-i ṣāhānesün seyr it o ‘ālī himmetüñ
Çekdi Zevrā’ya şu virdi Dicle-i iḡsāndan
10. Himmet-i ṣāhānesi müstelzim-i tevḡīḳ olub
Kıldı inṣā bir sebīl-i dilḡüşā bünyāndan
11. Yaptı bir böyle mu‘azzam bergeh-i Kevṣer miṣāl
Miṣli meṣḡūd olmamış āyīne-i devrāndan
12. Şerbet-i şehd-i ‘ināyātını kıldı selsebīl
Eyledi def‘-i atṣa dilsūḡte-i ‘atṣāndan
13. Mıṣra‘-ı tārīḡini Nūri Rızā Pāṣā didi
Āb u nāb iç bergeh-i Sulṡān Maḡmūd Ḥāndan =1256

اب و ناب ایچ برگه سلطان محمود خاندن

31 b. 6

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Ḥüdā efzūn ide iḡbālını ‘Abdü’l-mecīd Ḥānuñ
Ki dā’im himmet-i ṣāhānesi maṣrūfdur ḡayra

2. Mü'ebbed olduğında şübhe yok bürhân-ı vâzıhdur
Düşer her dem muvâfiķ re'y-i hânîsi taķdîre
3. Raşānet üzre te'sîs eyleyince millet ü mülki
Koyub taķt-ı nîzāma 'askeri sa'y itdi bu hayra
4. Nesakşāz-ı mehāmm-ı dîn ü devlet oldı haķķa kim
Ribāt-ı köhne-i dehri muvaffaķ oldı ta'mîre
- 32 a. 5. Görünce pâdişāhuñ himmet-i müstevcibü'l-hayruñ
Çalışdı bendegān-ı salţanat bu emr-i tesyîre
6. Huşûşıyle sipihdār-ı kerîmü'l-şān-ı şāhib re'y
İdüb vaķtiyle himmet 'askeri tevfir ü teksîre
7. Hekîmāne neţāret eyleyüb her bir huşûş üzre
Yeñiden maşrafı mîzāna çekdi baķdı teksîre
8. Hulûş-ı niyeti āsarıdur şāhenşeh-i 'asruñ
Muvaffaķ olması bir böyle şāhib-re'y-i tedbîre
9. Serîr-i salţanatda Haķ te'āla pāyidar itsün
Ziyā-ı devleti çeşm-i 'adū-yı eylesün hayra
10. Uşûl-i maşrafı ilfā idüb şāhenşeh-i devrān
Neţāret itdi ol destûr-ı vālā-yı şadaķ seyre
11. Dü bālā hüsn ü nef'i oldı zāhir cümleye bir beyt
İdince sâbıķa nisbet çekince vezn-i taķrîre

12. Dikimhāne uşūlī şöyle buldı hūsn-i şūret kim
Bağılsa çeşm-i inşāfile gelmez bahş ü takrīre
13. Dikildikçe libās-ı nev-be-nev ‘asker için her dem
Dikilsün şukka-i rāyāt-ı devlet mülki teshīre
14. Mu‘aşşer harf ile Nūrī-i çāker söyledi tārīh
Buyurdı bendegānle pādīşeh enbārını seyre =1260

بیوردی بندگانله پادشه انبارینی سیره

32 a. 7

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Şāh-ı vālā menkabet Maḥmūd Hān dār-ı bahş
Dūdımān-ı āl-i ‘Osmān’uñ şecī‘ ü eşrefi
2. Gösterünce şu‘le-i şemşīr-i āteşbārını
Yağdı mağz-ı üstüh‘ānı fitne-i tāb u tefi
3. Bāğ-ı huşk-ı ‘ālemi pür sebz ü reyyān eyledi
Ebr-i dūr-bāş ‘ināyāt ü kerem oldu kefi
4. Vāli-i Zevrā ‘Ali Pāşā rızācu bendesi
Fazl u takva ile vaqtüñ Bāyezīd ü ahfi
5. Hilm ü selm-i ‘afv u şafḥ vü lutf u ihsān eyledi
Bağdād’ı eyledi ihyā o destūr-ı vefā
- 32 b. 6. Hātır-ı ‘āşık gibi kalmadı bu köhne sarāy
Mülk-i Zevrā’da [?] çeşm-i himmetden ḥafi

7. Yapdı dilkeş resmile ma'mūr u ābād eyledi
Söyledi gördükde bu tārīhi 'abd-i ez'āfı
8. İçkapuya dürr kalemle Nūri yaz tārīhini
Maṭla'-ı mihr-i himāyetdür bu bāb-ı āşafı =1238

مطلع مهر حمایندر بو باب اصفی

32 b. 8

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1. Zihī sultān-ı şāhib dār-ı zıllullāh-ı fī'l-'ālem
Şerī'atle kühen kânūn-ı yekser eyledi tecdīd
2. Bir elde şer' ü hikmet bir elinde hañçer-i himmet
Olub Fārūḡ-ı ümmet kıldı dīn-i Aḥmedī te'yīd
3. 'Adālet-pīşe luṭf endīşe Ḥān Maḥmūd-ı kişver-gīr
Ḥüdā iḡbāl ü 'ömr şevket ü zıllını ide temdīd
4. Ḥidiv-i ma'delet āşarı destūr-ı felek kudret
Rızā Pāşā ki Bağdād'ı ser-ā-ser eyledi teşdīd
5. Havādişle yıķılmış bir hemān bu bāb ḡalmışdı
Anuñda eyledi ta'mīrini fermān ile te'kīd
6. Ḥüdā efzūn ide 'ömr ü celāl ü cāh ü iḡbālün
Melekler bām-ı 'arşda eylesünler zātına temcīd
7. Medenk-i ḡāme Nūrī söyledi itmāmına tārīḡ
'Alī Pāşā yeñiden Aḡḡapu'yı eyledi temhīd =1150

علی پاشا یکیدن اق قیوی ایلدی تمهید

32 b. 9

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Hüdā efzūn ide iḵbāl ü ömr-i Hān-ı Maḥmūdı
Yapıldı sāyesinde oldı bu cāy-ı feraḥ i‘lā
2. Didi bir mıṣra‘-ı tām ile Nūrī bendesi tārīḥ
‘Alī Pāṣā buyurđı sāḥil-i cūda ḵulle inṣā = 1240

علی پاشا بیوردی ساحل جوده قله انشا

33 a. 10

mefā‘ilün fe‘i lātün mefā‘ilün fe‘ilün (fa‘lün)

- 33 a. 1. Şehenşeh-i felek evreng-i Hān-ı Maḥmūd kim
Refāḥ-ı mülk ü mileldür hemīşe āmāli
2. ‘Adālet ile virüb ‘āleme uşul-i nızām
Hezār şükr ḥoş oldı ra‘iyye aḥvāli
3. Yapıldı nice nice ḵışlalar şehirlerde
‘Asākir ile biḥamdillāḥ oldı heb mālı
4. Ne himmet itdi Meḥemmed Paṣā ḵulı seyr it
Olunca devlet ü ‘izzetle Mūşul’a vāli
5. Kenār-ı Dicle’de ḵıldı bu ḵışlayı inṣā
Muşul daḥī bu sa‘ādetden olmadı ḥālī
6. Rızā-yı ḥāzret-i sulṭān içün o şīr-i dilīr
Aḵıtdı şu gibi şarf itdi naḵd ü emvālī

7. Ne kışla ƙaşr-ı Havernaƙ yanında ƙaver ü ƙafır
Görülmemiş felek āyīnesinde emşāli
8. Esās ü ƙarhını Nūrī görüb didi tārīh
Mübārek olsun efendüm bu ƙışla çok ‘ālī = 1253

مبارك اولسون افندم بو قشله چوق عالى

33 a. 11

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Yıƙub bu mescidi tevsī‘ idüb bu ƙarzile yaymaƙ
Bu belde ƙalkına tevfiƙ-i Rabbānidürür muƙlaƙ
2. Kemāl-i himmet ile sa‘y idüb şarf itdiler emvāl
Ƙamūsı men bennā sırrına mazhar düşseler elyaƙ
3. Esāsı üzre nev-ƙarhını Nūrī görüb didi tārīh
Ne dilkeş ma‘bed oldı cāmī‘-i Sāre Ƙadın elƙaƙ =1253

نه دلکش معبد الدى جامع ساره قدين الحق

33 a. 12

mefā‘ilün fe‘i lātün mefā‘ilün fe‘ilün (fa‘lün)

1. Binā-yı mescidi Sāre Ƙadında bi‘l-iḥlāş
Cemī‘-i ehl-i beled itdi sa‘y mā evfā
2. Tefe’ül eyleyicek Nūrī geldi tārīhi
Tamām-ı üssise ‘ale’t-taƙva =1269

تمام اسسى على التقوى

33 b. 13

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 33 b. 1. Habbezā Dervīş Pāşāzāde mīr Muştafa
Şıdk ile kıldı temessük sünnet-i irsāliye
2. Eylesün Mevlā mübārek mīr-i 'ālī himmetüm
'Anberīn haţţile döndi şu'le-i cevvalēye
3. Şöyle zīnet virdi haţţ-ı nev-ruḥ-ı zībāsına
Şanki bir şu işlenilmiş atlas-ı pengāleye
4. Lıhye-i nevle kumaş-ı rūy-ı āli faḥr ider
Nesc-i mā kūy-ı hūnerle bāfte nev kāleye
5. Haţţ-ı nev eţrāf-ı ruḥsāruñ iḥāta eyledi
Gör nice a'lā yarışdı renk-i sūnbül lāleye
6. Mülket-i ḥüsnün fenāya virdi teşrīf-i haţţı
Bestedür fitne zuhūrı kevkeb-i dūnbāleye
7. Dūze-dār-ı muḥliş Nūrī didi tārīḥini
Vechine haţţ geldi şan yā māh girdi hāleye =1244

وجهنه خط کلدی صان یا ماه کیردی هاله به

33 b. 14

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1. Esāsın 'izz ü cāhın eyleyüb günden güne teşyīd
Ḥüdā bāzū-yı baḥtın eylesün iḳbāl ile te'yīd
2. Olub bu ḥayra maẓhar men benāya mā şadaḳ düşdi
Ḥulūş-ı ḳalb ile kıldı bu köhne ma'bedi tecdīd

3. Görünce tarḥ-ı zībāsın didi tārīḥini Nūrī
‘Alī Pāşā bu vālā cāmi‘i kıldı güzel inşā

33 b. 15

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Zihī kaşr-ı mu‘allā ravza-i zībā ü müsteşnā
Reḥāmetde hüveydā ‘aks-i naķş-i ḳubbe-i mīnā
- 34 a. 2. Mükā‘ab tarḥ-ı mevzūnun temāşā itse Öḳlīdis
Ḳuşūr şeklini itmāma eyler sa‘y mā evfā
3. Müşemmen şaṅki bir āyīnedür ḥavz-ı muşāffāsı
Anı āgūşa çekmiş anda şādırvān-ı bī-hemtā
4. Olanlar pāk-tıynet şu gibi rif‘at bulur āḥir
Lisān-ı ḥāl ile fışkıyye bu remzi ider īmā
5. İḥāṭā eylemiş eṭrāfını ezhār-ı gūn-ā-gūn
Açılmış cā-be-cā güller çemenzārında ser-tā-pā
6. Hemān bir ḳıṭ‘a-i cennet gibi ezher-i cihet maṭbū‘
Bu kaşrı mīr-i vālāya mübārek eylesün Mevlā
7. Küşāde ḥāṭır olsun gül gibi iḳbāl ü ‘izzetle
Gubār-ı dehrden göñlüne hiç toz ḳonmasun aşlā
8. Şafā vü zevḳ ü rāḥatda dem-ā-dem şād-ı kām olsun
Ḥüdā devletle ḳılsun ḳadrini günden güne a‘lā
9. Ne yerde olsa ol kendüsine berde’n-selām olsun
Nihāl-i cāvidānisinden itsün ḥaṭṭ-ı istīfā

10. Hıŝul-ı maṭlabıyla irişüb ‘ömr-i ṭabī’iye
Nice böyle kûŝur-ı dîlkûŝâlar eylesün inŝâ
11. ‘Aceb bu mışra’-ı târîhe düşdi mâ ŝadaḵ Nûrî
Sebâ-âsâ hevâ zîbâ mişâl-i cennetü’l-me’vâ =1269

سبا اسا هوا زيبا مثال جنت الماوى

34 a. 16

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

1. Kevkebüñ mihr-i dıraḥŝân ide Hâḵ
Burc-ı iḵbâlde tâbân ide Hâḵ
2. Şebnem-i ŝubḥ-ı sa‘âdetle müdâm
Hâṭıruñ gonce-i ḥandân ide Hâḵ
3. Sâye-i luṭf-ı ŝehenŝehde seni
‘İzz ile fâiḵ-i aḵrân ide Hâḵ
4. Nice maḥdûm-ı güher perverle
Dilüñi ḥurrem-i ŝadân ide Hâḵ
5. Bu güher pâre-i ‘izz ü nâzı
Mehd-i ŝıḥḥatde ḥırâmân ide Hâḵ
- 34 b. 6. Nâm-ı nâmisi Meḥemmed ḵondı
Şâḥib-i ŝervet-i sāmân ide Hâḵ

7. Maḥlaşı-veş ola zātı rāşid
Dilin āyīne-i iz‘ān ide Ḥaḳ
8. İsm-i maḥlaş ‘add-ı dīn it taz‘īf
Ol kadar ‘ömr aña iḥsān ide Ḥaḳ
9. Lafzatullāh ‘add-i dīni daḥi zamm
Eyle ki tārīhin āsān ide Ḥaḳ
10. Oldı bir böyle muşanna‘ tārīḥ
Zebūr-ı şafḥa-i dīvān ide Ḥaḳ
11. Nūri tārīḥi gibi ol güheri
Çeşm-i bedden heme pinhān ide Ḥaḳ = 689

چشم بددن همه پنہان ایده حق

34 b. 17

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Nūriyā mīr-i me‘ālī himmetüm Rif‘at begüm
Eyledi çünkü temessük sünnet-i irsāleye
2. Liḥye-yi nevle görüb menķūt tārīhin didüm
Gird-i ruhda ḥat mıdur yā meh mi girdi hāleye = 1240

کرد رخدہ خطمیدر یا مه می کیردی ہالہ یہ

34 b. 18

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Eylemek irsāl-i liḥye bir büyük emāredür
Sāye-i şāhānede iḳbāl-i ‘ömr ü devlete

2. Didi tebrîkinde Nûrî cevheri târîhiyle
Geldi revnak-ı hatt ile Mîr Meḥmed Rif'at'a = 1250

گلدی رونق خط ایله میر محمد رفعتہ

3. Her yüzünden iki bûse cā'izemdür Nûrîyâ
Lıḥye-yi nevle bekâm olsun benim Rif'at begüm

34 b. 19

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Hâḫ ḫudûmün ḫayr ide Nûrî didi târîhini
Ziynet-i gehvâre-i sa'd oldı İbrâhîm Besîm = 1260

زینت کهواره سعد اولدی ابراهیم بسیم

35 a. 20

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

- 35 a. 1. Zamānuñ ḫuṭbı Mevlānâ-yı Ḥâlid ḫuddise sırrahu³²
Otuz toḫuz da hicret eyleyince Şâm'a ol nuḥbe
2. Rehâda necl-i pâki Şeyḫ Şahâbettîn idüb rıḫlet
Geçüb bu ḫaşr-ı fânîden çekildi 'âlem-i lûbbe
3. Müheyyâ itdi esbâb-ı sefer ol şâha şayfiyye
Beyâz dülbennden şân aña ḫayyâṭ-ı ḫader cûbbe
4. Ziyâretgâh-ı ehl-i ḫâcet olsun işte bu yâhu
Yapıldı üstüne *nûrun* 'alâ *nûr*³³ oldı bu türbe

³² Bu mısradâ vezin bozuktur.

³³ Allah, göklerin ve yerin nuru'dur[?] meâlindeki âyet. O'nun 24/Nur-35

5. Çıkub bir hâtif-i ğayb didi Nūrî türbe târîhin
Kafesdür tûṭî-i rūḥ-ı Şahâbettine nev kubbe = 1263

قفدر طوطى روح شهاب الدينه نوقبه

35 a. 21

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Raḥmet-i raḥmāna vāṣıl oldı târîhin didüm
Rūḥ-ı reyḥānile rūḥ-ı Fāṭımā dılşād ola = 1258

روح ريحانيله روح فاطمه دلشاد اوله

35 a. 22

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Bir veled itdi yine şulb-ı Meḥemmeden zuhūr
Nūrî kılsun anı Mevlā bākıyāt-ı şālihāt
2. Böyle târîḥ-i dil-ārā biñde bir vārid olur
Oldı İbrāhīm-i Bākır zīb-ārā-yı ḥayāt = 1263

اولدى ابراهيم باقر زيب اراى حيات

35 a. 23

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Hâṭır-ı ğayb āşinā-yı pādişāh-ı dîn-penāh
Mehbûṭ-ı ilḥām-ı ḥaḫdur bunda yok hiç iştibāh
2. 'Ömrini ikbālını iclālını günden güne
Ber ziyād u ber-fürüz-ı ber-ḫarār itsün İlah

3. Bende-i hāşuñ çerāğ-ı hāş idüb i‘zāzla
Seyf-i şārim gibi bir destūr yine kıldı nigāh
- 35 b. 4. Mührüni ol āşafa virdi Süleymān-ı zamān
Oldı bir burc-ı şerefde şān muķārın mihr ü māh
5. Hilm ü silm ü ‘afv u şafh u şıdkda bī- [?]
Hem hemīm ü hem şecī‘ ü hem ‘adālet-i destgāh
6. Başka revnaķ buldı zātıyla şadāret manşıbı
Zāt-ı vālāsıyla fahr itse nola ‘izziyle māh
7. Hākipāye yüz sürüb Nūrī kulu ādābıyla
‘Arz ider tebrīk-i tārīhin bu ‘abd-i rū siyāh
8. Gerçi kim şāyān degil ‘izz-i huzūr-ı devlete
‘Af v kıl noķşānını luţfile kılma iktināh
9. ‘Ömr ü devlet ber ziyād olsun didüm tārīhini
Seyf-i şārimle muvaffaķ dā’im olsun pādişāh =1247

سیف صارمله موفق دائم اولسون پادشاه

35 b. 24

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Hüdā ‘ömrini müzdād eylesün ‘Abdūlmecīd Hān’uñ
Yine mecrā-yı aşlısından itdi luţfunı icrā
2. Müeyyed oldıgında şebbe yok ol şāh-ı zī-şānuñ
Kerāmetden degil hāli müeyyed eylesün Mevlā

3. Yine destūr-ı vālā-yı hemīmüñ eyleyüb talât
‘Umūma bendegānuñ ğarķ-ı ihsān itdi ser-tā-pā
4. Hüdā zīr-i cenāh-ı salţanatda eylesün dā’im
Zülāl-i luţfi kılsun bendegānı dem-be-dem ihyā
5. Didi Nūrī kullı tebrīk içün cevher gibi tārīh
Sipeh-sālār oldı yümñ ile āşaf Rızā Pāşā = 1254

سپهسالار اولدی یمن ایله آصف رضا پاشا

35 b. 25

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Cenāb-ı hāzret-i Hāfız Efendi kıddise sırrehu
Vücūd-ı mekremet ulū dini hıfz eylesün Mevlā
2. Esāsından yıķub yapıdı güzel tarķ üzre bu beyti
Şafā-yı hāţır ile bi’l-havāşı eylesün İvā
- 36 a. 3. Sürüb yüz āsitān-ı dergehe bil‘acz ü ittifā
Bu yüzden cürmüni Nūrī-i kemter eyler isti‘fā
4. Didi tārīhini Kıţmīr-yāb kehf el-āmānuñ
Mübārek-bād efendüm kaçır-ı dılcū-yı feraķ-efzā = 1265

مبارك باد افندم قصر دلجوی فرح افزا

36 a. 26

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Oldı zīb-i mihr-i ‘ālem şulbimizden bir veled
‘İlm ü ‘ırfān ile Hāķķ anı münevver eylesün

2. Nūriyā zīr-i cenāḥ yaz elṣehīde mūdām
Mīr-i ‘Abdülkādir’i Mevlā mu‘ammer eylesün
3. Tıycaḳ fevtin dūdüm tārīḥ içün Nūrī hemān
Mehdini laḥd itdi ‘Abdülkādir’ün seyf-i zamān = 1266

مهدینی لحد ایتدی عبدالقادرک سیف زمان

36 a. 27

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Olunca pā-nihāde mehd-i dūnyāya didüm tārīḥ
Vücūd iḳlīmīni seyr itmeye geldi Hüsameddīn = 1269

وجود اقلیمنی سیر ایتمه یه کلدی حسام الدین

2. ایروث برین فاسو حیف برزن رومی

36 a. 28

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. ‘Ademden çekdi pā geldi vücūda oldı tārīḥi
Hüsameddīn-i şānī ola yāhū bu ciger-pāre = 1268

حسام الدین ثانى اوله یاهو بو جکرپاره

36 a. 29

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Cenāb-ı Hācī Şeyḥ ‘Oşmān Efendi şulb-i pākinden
Olunca pā-nihāde bir veled bu mehd-i dūnyāya
2. Meserret-baḥş olub yūmnī ḳudūmi muḥlişāne hep
Ola behcet-fezā dīdārı ṭab‘-ı pāk-ı ābāya

- 36 b. 3. Hemîşe ‘ilm ü ‘irfân ü kemâlât ola lâlâsı
Heme hıfz-ı cenâb-ı hâzret-i biçün olub rāye
4. Tıyunca müjde-i teşrîfini Nūrî didüm târîh
Hüsameddîn’dür yāhū bu maḥdūm seni pāye = 1266

حسام الدين در ياهو بو مخدوم سنى پايه

36 b. 30

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Erzurūm vālîsi ḥālā Ḥamdi Pāşā-yı benām
Yapdı bu köşki Ḥavernaḵ gibi oldı bî-bedel
2. Gül gibi ḥandān olub şadr-ı vezāretde mūdām
‘Ömr ü iḳbālın füzūn itsün Ḥüdā-yı Lem-yezel
3. Gūş idince söyledi Nūrî ḵulî tārîḥ-i tām
Ḥamdi Pāşā eyledi inşā bu ḵaşrı pek güzel = 1166

حمدى پاشا ايلدى انشا بو قصرى پك گوزل

36 b. 31

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Ḥamdulillah mülk ü millet ‘adlinüñ ābādıdur
Pādişāhın cümle ‘ālem luḫtunuñ dilşādıdur
2. ‘Ömr ü iḳbālî füzūn olsun du‘ā-yı devleti
Gice gündüz cümleñ iḫlāş ile āverd ider
3. Sāyesinde sūz-ı dil hic ḵalmadı elamekr
Bezmdе çeng ü çemende bülbulüñ feryādıdur

4. Sāye-güster mülk-perver Qahramān-ı rüzgār
‘Ālem iḥyā-kerde-i iḥsān ve ‘adl ü dādıdur
5. Kaḥ-ı eyvān-ı ‘adālet emrinüñ ma‘mūrı heb
Hāne-i zulm ü sitem fermānınuñ berbādıdur
6. Eyle şāhenşehüñe hengām-ı sürür devleti
Emn ü āsāyişle her dem ‘ālemüñ a‘yādıdur
7. Pādişāh-ı kader [?] mülhem [?] bī-iştibāh
Böyle iẓhār-ı kerāmet her zamān mu‘tādıdur
8. Bende bende zādesin dāmād idüb kıldı çerāğ
Şānıdur şāhenşehüñ hem sünnet-i ecdādıdur
- 37 a. 9. ‘İyd-ı ber ‘ıyd olsun işte cevheri tārīhdür
Necl-i pāk-i şadr-ı a‘zam pādişeh dāmādıdur
10. Tıyalı bu müjde-i cān-perveri ḥasbe’l-hulūş
Hāmeden cāri olan yekser mübārek-bārıdur
11. Zātı birdür dāne-i aşdāf-ı ‘ummān-ı kerem
Raḥm ü şefkat cūd u himmet ḥalk-ı māder-zādıdur
12. Ol vezīrān ol vezīrūñ tarz u tavrı dilpesend
Olmasun mı şadr-ı vālā gevherüñ evlādıdur
13. Mecma‘ül-ḥayrdur vücūdı şadr-ı ‘ālī himmetüñ
‘Ömri efzūn olsun ol cem‘üñ bu da eḥādıdur

14. Ya'ni kim Ğālib 'Ali Pāšā müşīr-i ma'delet
Re'yine taḥsīn ile pīr felek münkādıdur
15. Menba'-ı cevır ü ḥayā der-menhel-i 'izb ü kerem
'İlm ü 'irfān ve şalāḥ u taḳva ḥayr'ul-zādıdur
16. Ṭab'-ı līn ü nermi iḥyāya zülāl-i rūḥ-baḥş
Düşmünān-ı şīr-pençe pençe-i fülādıdur
17. Tīşe-i endīşe ile cevher-i medḥūñ bulur
Nük-ı ḥāmem Bī-sütün-ı Ma'ni'nün Ferhād'ıdur
18. Olmasa sārī bürüdet ṭab'ına Nūrī ḳuluñ
Bu nigāristān-ı şī'rūñ gör nice Bihzād'ıdur
19. Ḥaḳ te'āla 'ömrüni ve iḳbālını müzdād ide
Çākerūñ her dem ri'yāsız bu du'ā mu'tādıdur

37 a. 32

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. İrmeden 'aşrına 'ömrü irdi emr-i imrārcıgı
Geçdi bu dār-ı fenādan gitdi ol raḥmet ḳarīn
2. Raḥmet olsun rūḥuna Nūrī didüm tārīḥini
Cilve-gāḥ olsun nihāl-i nāza ḥuld-i berīn = 1263

جلوكاه اولسون نهال نازه خلد برين

37 a. 33

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1. Şehenşāh-ı mu'azzam ḥazret-i 'Abdūlmecīd Ḥān'ı
Serīr-i salṭanatda dā'ima manşūr ide Mevlā

- 37 b. 2. ‘Adāletle cihānı kıldı ma‘mūr halkını mesrūr
Muvaffağ oldı hem bir böyle fethe ki olmamış aślā
3. Vezīr ibnü’l-vezīr vālī-i vālā-şān-ı Kürdistān
Cenāb-ı Hācī ‘İzzet Pāşa ol destūr-ı bī-hemtā
4. Beşāretle ŗonanma eyledi ‘ömri füzūn olsun
Himāyetle ŗonanmamışken bütün incā-yı ser-tā-pā
5. Tıyunca müjde-i fethi didi Nūrī kuluñ tārīh
Alındı seyf ile Soğollu’dan Sivastopol Hāğğa = 1221

الندى سيف ايله سقولودن سيواستپول حقا

37 b. 34

fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

1. Mecma‘-ı faẓl u fevāzıl ma‘den-i hilm-i vağār
Seyd-i ‘Ali [?] Aḥmed Efendi-i benām
2. Zī-fünūn olmuşdı cümle şebti levḥ-i ḥātırı
Naḥv u ādāb ü me‘āni-i mantıq ve fıkh kelām
3. Vākıf-ı esrār-ı tefsīr-i kelām-ı Kibriyā
Ḥādım-ı ‘ilm ü ḥadīs-i ḥazret-i ḥayrū’l-enām
4. ‘İlm ile taqva ile zühd ü ‘afāf ü faẓl ile
Çok degil olmak imām-ı ehl-i sünnet ol hümām
5. Göçdi bu dār-ı fenādan Nūrī tārīhın didüm
Rūḥ-ı Aḥmed Rāşid oldı bülbül-i ‘adn-i kirām = 1219

روح احمد راشد اولدى بلبى عن كرام

6. Āṣaf-ı vālāya Nūrī Ḥaḡ mübārek eylesün
‘İzzet-ābād oldı bu şofa nişimengāh-ı ‘izz

İbtidā-i Ġazeliyyāt

38 b. 1

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. ‘Āşıkān kuḥl-ı Şıfāhān’a ururlar püşt-i pā
Ḥākipāy-i Muştafa’dur çeşm-i cāna tūtiyā
2. Başdığı yerler maḥaldür itse ‘arşa fahr u nāz
[?] efvāh-ı ehlüllāhdur ol naqşhā [?]
3. Raḥmetellil’ālemīndür ol vücūd-ı nāzenīn
Raḥmetüñden bu kuluñda eyleme Yā Rab cüdā
4. Rū siyāhım mücrimim ‘işyāndur her bir işim
Ḥāzrete lāyık ‘amel yok kār u bārım heb ḥaṭā
5. Olmasa ser-rişte elde it *Lātaḡneṭū*³⁴
Kendimi nār-ı caḡīme dāhī görmezdim sezā
6. ‘Afvıma vardur vüsūḡum Yā İlahel’ālemīn
Çünkü sen kılduñ muḥibb-i ehl-i beyt-i Muştafa
7. ‘İzzet-i dādın ile eyle kuluñ Yā Rab bekām
Nūri-i pür cürmi ‘afv eyle be-ḥaḡḡ-ı murtaza

³⁴ Zümer-53, “Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin[?]” mealindeki ayet.

38 b. 2

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Muḥibb-i ehl-i beyt ol çekme ḥavf mevce-i deryā
Süvār-ı keşti-i Nūḥ ol di *Bismillāh-i mecrāḥa*³⁵
2. Kāvīyy-i ḥablül metīn intisāba rabṭ-ı ḳalb ile
Meded ḥıfz eyle itme infisām-ı ‘*Urvetü ’vüska*
3. Olanlar bende-i şıdk ittisām-ı ḥazret-i Kerrār
Reh-i ‘aşḳ u muḥabbetde iderler baş u cān efzā
4. Bilince bü’l-turābın nisbetin şevḳ-ı ḳudūmiyle
Yere meh secde itdi cebhesinde bellüdüḥ ḥālā
5. Şifā’üş-şadrur bu penc beytüm ehl-i ‘irfāna
Bunuñla ben dahī Nūrī devādur itsem istişfā

38 b. 3

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün**(fā‘ilātün)****(fā‘lün)**

1. İdemezdi bu ḳadar tīr-i felek kār baña
Ḥaṇṇer-i ḡamzeleri olsa ḳafā-dār baña
 2. Çerḥ ile olsa mu‘āzıd idemezdi aḡyār
O cefāyı ki revā gördi o dildār baña
- 39 a. 3. Tuş olaldan berü bu hicr-i ḥayāt-ı āzāre
Sensiz ey rūḥ-ı revānum görünür bār baña

³⁵ 11/Hud-41, “Ve ona binin[?]” mealindeki ayet.

4. Der-i dildārdan itdi beni ‘unf ile cüdā
Neler itdi hele gör çerh-i sitemkār baña
5. Nūriyā hūş-rübā şöyle şarāb ‘işve
Çeşm-i mesti yerişür hāne-i humār baña

39 a. 4

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Şubh-dem diğkatle bağdım rū-yı pür envāruña
Vech-i rüçhān görmedim āyīnede ruhsāruña
2. Mülk-i dil yağmasına luğf eyle kuşalsun aķın
[?] irhā-yı ‘inān it dīde-i tātāruña
3. İtme şemşīr-i nigāhuñ imtiḥān ağıyārda
Cān fedā olsun efendüm ğamze-i hunh̃āruña
4. Kim bağardı öyle ğammāzuñ ruḥ-ı pür tābına
İntisābı olmasa āyīnenüñ dīdāruña
5. H̃āb-ı nāz-ı ‘işveden kālķduķca işkeste kemer
Nīmniğāh-ı iltifāt it ‘āşık-ı bī-dāruña
6. Māh-ı nev ebrūlaruñdan sīne çāk reşk olur
Serviler ḥayrān ḳalurlar cünbüş-i reftāruña
7. Nūri-i bī-çārenüñ şor ḥātır-ı işkestesün
Ey ṭabīb-i nāzenīn raḥm it dil-i bīmāruña

39 a. 5

fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilūn

1. رنك مستی ر بخت بوی لعل نا بت جام را
رَشك می ارد صراحی باده گلفام را
2. زهر جور عشوه دارد نشه تریاق راق
ذوق گلشکر بیاموز دلیت دشنام را
3. از شراب نیمنکاه غمزه يك مستانه است
چشم نرکس کی بماند دیده بادام را
4. روزکار نا مساعد را ببین غافل مباش
لنکر تمکین نباشد کشی ایام را
5. در نصاب حد خوبی بوسه جدین بداد
از ذکات حسن و شوخی نوری نا کام را

39 b. 6

fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilūn

- 39 b. 1. نکته کیرد ز اشعارم مکر کی یاد ما
ترك ایین جفا کر دست وی دلدار ما
2. نقد جان درکف خریداران وصلندان عاشقان
از خط سبز رخت شد کرم این بازار ما
3. کر بنالم از صغیر نغمه ام دلتنک مداد
رونقی کیرددز اشکم ایینه رخسار ما
4. چون دواگیرد ستم ان شوخ شوقم مبعزود
از جفای غمزه ها دارد رواجی کار ما

5. نوری من ان کشته منصور مکہ در شاوریدہ کی
تا بمحشر بوی عشق اید زچوب دار ما

39 b. 7

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Göz degmeye dīdāruña hayfā vü dirīgā
Āyīne-i ruhsāruña hayfā vü dirīgā
2. Öldürmez ise 'āşıkı bir tīr-i nigehe
Ebrū-yı kemāndāruña hayfā vü dirīgā
3. Bintü'l-'inebüñ bokrini itmezse izāle
Sākī-i kadehkāruña hayfā vü dirīgā
4. Üftādesi olduñsa sen ol haste nigāhuñ
Hāl-i dil-i bīmāruña hayfā vü dirīgā
5. Bir bülbüle yer yok konacak hāruñ ucundan
Ey gonca çemenzāruña hayfā vü dirīgā
6. Fehm itmeyicek maqşadı Nūrī o haṭ-āver
Müsvedde-i eş'āruña hayfā vü dirīgā

39 b. 8

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Dīde-i müjgānlarum heb hārdur sensüz baña
Hāşılı rūḥ-ı revānum bārdur sensüz baña
2. Seyr-i hüsn-i bī-mişālūñle olur ārām-ı dil
Bāğ-ı cennet olsa neng ü nārdur sensüz baña

3. Çeng bî-zevķ vü şarāb bî-neş'e meclis bî-ţarab
Bezm şan naķş der-dīvārdur sensüz baña
4. Kūşe-i fırķatde her bir yāre-i dīrīne sāl
Bā'ış-i ğam-āver ikdārdur sensüz baña
- 40 a. 5. Sīnede hicrūñle yer yer dāġ-ı āteş pāreler
Zahm-ı nāmver ü hayāt āzārdur sensüz baña
6. Dīde āteş dil yanar Nūrī tutuşmuş hier ile
Kāmet-i ħum-geşte āteş-bārdur sensüz baña

40 a. 9

mefā'ilün fe'i lātün mefā'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Boġazı virdi ele bezmde bu şeb mīnā
Rehā bulur mu yedi ķaydına 'aceb mīnā
2. O deñlü ķaldı tehī zāhid mūrāi ğibi
Raķīķ-i şāf ile pūr idi tā beleb mīnā
3. Olunca dā'ire-i şofrada şu'ā'-efşān
Mizāc-ı ehl-i şebistāna virdi teb mīnā
4. O mest-i çeşme özün bildirince meclisde
Tekellūf itdi çeküb haylice te'ab mīnā
5. Teġāzür üzre iken Nūrī ehl-i 'işretten
Boġazı virdi ele bezmde bu şeb mīnā

40 a. 10

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Bir dil-i şūrīde mānend ü mişīl olmaz baña
Sūz-ı tāb-ı 'aşqda Mecnūn 'adīl olmaz baña
2. Bir dil-i dīvāne kim 'aşq ile sūzān olmaya
Fāriğum ben öyle dilden öyle dil olmaz baña
3. 'Āşıkum ben 'āşıkāna şūrīde rüsvā gerek
'Aql u temkīn ü edeb şimdi delīl olmaz baña
4. Mübtelā-yı zülfīm bir ṭable perçem-i āfetūñ
Nā-devādur kūh-ken-veş kāl u kıyl olmaz baña
5. Ben esīr-i kayd-ı kākül ol hevā-yı zülfde
Nūriyā bu vādide Mecnūn 'adīl olmaz baña

40 a. 11

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Dilberi ḥüsni gibi pāk isterüm meşreb bu ya
Pāk-dāmen şūḥ-ı çālāk isterüm meşreb bu ya
2. Rişte-i dil bağlamam her sāde-ruḥ mehpāreye
Nüktedān bir şāḥib idrāk isterüm meşreb bu ya
- 40 b. 3. İstemem şem'-i muḥabbet dilde pinhān ḳaldığın
Sīne-i fānūs-ı şad-çāk isterüm meşreb bu ya
4. Sūz-tāb-ı ḥāṭır-ı mehcūrumı teskīn için
Çeşm-i ḥūn-alūdı nemnāk isterüm meşreb bu ya

5. Neyl-i būs-ı pāy-i cānān çün yolunda Nūriyā
Olması biñ cān ile hāk isterüm meşreb bu ya

40 b. 12

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. Gerd-i ğumūm dilde cebel söylerüm saña
Zevk u surūrı dāne-i tالل söylerüm saña
2. Müşmir ki olmaya dökülen dāne-i niyāz
Rīz-i sirişki çeşme-i seyl söylerüm saña
3. Ser-menzil-i murāda irilmez bu vādide
Rāh-ı ümīdi şöyle vaḥal söylerüm saña
4. Dünyādan el çeker dilin zevk u rāḥatı
Añla bu zārı kıll u dell söylerüm saña
5. Gel geç hevā-yı kākül-i hūş-rübā yeter
Ol 'anberīn-i tül-i emel söylerüm saña
6. Aldanma el verenge şakın sāde dil olub
Evşāf-ı dehri cümle dağal söylerüm saña
7. Tanzīr olur mı Hāmi'nün eş'arı Nūriyā
Her nüktesi cāna bedel söylerüm saña

40 b. 13

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1. Ḥayāl-i fırkatünle dīdede seyl-āb olur peydā
Yem-i eşkimle çeşmimde güzel dūlab olur peydā

2. H̱ayāl-i vuşlatuñ rü'yāda görmek arzūsiyla
Hemīşe dilde ğaflet gözlerümde ẖāb olur peydā
3. 'Acebdür cezr ü medd neş'e-i ğam-ı sâhil-i dilde
Gehī emvāc-ı tūfān geh serāb u tāb olur peydā
4. Degilken kimse hem-zānū-yı ülfet vaqt-i nekbetde
Dem-i 'işretde bī-külfet nice aḥbāb olur peydā
5. Güzār itse göñülde sāye-i taşvīr-i müjgānı
Cigerde Nūriyā şad çeşme-i hūnāb olur peydā

41 a. Müstezat

14

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün (mef'ülü fe'ülün)

- 41 a. 1. İsrāili bir şūḥ idüb 'aqlımı yağma **bī-ḳayd u meḥābā**
Sevdā-yı ser-i zülfi beni eyledi şeydā **başdan ḳara rüsvā**
2. Tevrāt'a yemīn eylese de dāḥi inanmam **'ahdine ṭayanmam**
Sözünde ṭurub eylemedi va'dini ifā **ol gonca-i ra'nā**
3. Her laḥza ḳıyar cānıma ḥıṣmile o ğaddār **'azrā-yı sitemkār**
Rāzī mı olur böyle cefā itmege ḥāşā **şarrāfbaşı Mūsā**
4. Dāğ-ı dil-i 'uşşāḳuñı bir hoşca ḥesāb it **luṭf ile şavāb it**
Gör ki ğam-ı hicrūñ nice biñ ola cānā **raḥm eylesün tā**
5. Şehbāya gelüb gitmede maḳşad seni görmek **bir vaşluña irmek**
Raḥm eyle ğarīb göñlüni al Nūri'nüñ eyā **meftūn saña zīrā**

41 a. 15

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Gül destine aldı yine bir cām-ı muşaffā
Bülbülde bu zevk ile okur şi'r-i muḳaffā
2. Peygüle-i firḳatde bu şeb dest-i taḥassür
Āyīne-i zānūyı şikest eyledi ḥayfā
3. Çeşmümde iken şāh-ı ḥayālī görebilmem
Ol şūḥ-ı ḳamer-ḳehre bilür şan'at-ı ihfā
4. 'Ahd itmiş idi ḥaṭṭı gelince vire buse
Yā Rabb nola itseydi o meh neẓrini īfā
5. Rukṭā görünür nāme-i ruḥsāresi yāruñ
Ṭarḥ eyleyelüm Nūri ḡazel biz daḥi ḥayfā

41 a. 16

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün**(fā'ilātün)****(fā'lün)**

1. Leb-i şīrīn-i nezāketle nebāt-ı şehbā
Ḥall ider şanki mu'ammā-yı nebāt-ı şehbā
2. Tevbeye nevbe gelince uşanmam ḡamze-künān
Elde peymāne-i iksīr-i ḥayāt-ı şehbā
3. Darb-ı engüşt-i muḥannā ile ṭanbüre-i dil
Olmada naḡme-serā-yı naḳarāt-ı şehbā
4. 'İşve-i ḥūrī-pesend ile olub cılve-furūş
Büt-i serv-ḳadd-i nāzik-i ḥareḳatı şehbā

5. Bir şeker çiynedi kul kul didi bilmem ne disem
Kodı hayretde beni fehmi-i nikāt-ı şehbā
- 41 b. 6. Birine on yazılıb on daḥi maḥv itse yine
Seyyi'ātına yerişmez ḥasenāt-ı şehbā
7. Aldı bir nīmniḡehiyle vecenāt-ı çeşmi
Nūriyi seyf-i 'Acem itdi nebāt-ı şehbā

Müstezat

41 b. 17

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün (mef'ülü fe'ülün)

1. Bir kāfir-i ḥüsn itdi yine 'aqlımı yağma
Bir zülf-i çelīpā
Cān-baḡş-ı şafā la'l-i lebi hemçü Mesīḥā
Şordum adı 'İsa
2. Şehbāz-ı niḡeh-i ḥışmla müstevgir-i 'işve
Ālūde neşve
Şayd olmayı ya murğ-ı dil itmez mi temennā
Ey gözleri şehlā
3. Bir nīm tebessümle kerem kıl beni güldür
A'dāları öldür
Raḥm it dil-i bīmārımı şor eyle müdāvā
Ey lebleri aḥlā
4. Nāzuñ çekerüm her ne kadar şa'b ise yāyı
Gör zevk u şafāyı
Ebrūlaruña eylemişim cānımı ifdā
Çokdan berü cānā

5. Cān naḳdi ile Nūri gireydi ele vuşlat
 Müzcāt-ı bizā‘at
 Sevdā kerīm bendir ḥüsnünde ben ammā
 Şatılsa o kālā

41 b. 18

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
(fā‘ilātün) (fā‘lün)

1. Tāzeden tāze ile itmelidür gerçi şafā
 Eski dildārı da terk itme degil līk revā
2. Çıkşa yüzden ne ḳadar ḥaṭṭ-ı benefşe-fāmı
 Görinür ḡamzelerinde yine āşār-ı ḥayā
3. Bengi bir şūḥa göñül olsa ne deñlü meşḳūḳ
 Yār-ı dīrīneden el çekme degil şarṭ-ı vefā
4. Nev heves ‘āşıḳa her cāyi gerekdür maḥbūb
 Lā-cerem şarṭa muvāfıḳ olur elbette cezā
- 42 a. 5. Ḳalem-i ḳudret ile Nūri yazılmış ruḥunā
 Bu midād-ı ḥaṭṭ-ı boyaya gerek böyle liḳā

Ḥarf’ül-Bā

42 a. 19

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Bī-nevālıḳla kesāda düşdi kār-ı ‘andelīb
 Oldı pūr-ḡulūḳla heb nāḳış ‘ayyār-ı ‘andelīb
2. Çeşm-i bülbülden ḳabāsın lekelendürdi ḡülüñ
 Ḳaṭre-i ḥünīn-i eşk-i āḥ u zār-ı ‘andelīb

3. Yanmasun âteşlere netsün firâķ-ı goncadan
Haddini itdi tecâvüz intizâr-ı ‘andelîb
4. Ğayret-i hâr ile her dem âh idüb çırpınmadan
Kuşca kalmış za‘file cism-i nizâr-ı ‘andelîb
5. Nûri gelmez hâţıra dildâr ile heb vaţan
Hâkipâ-yı goncadır dâr-ı diyâr-ı ‘andelîb

42 a. 20

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. Nâle-i bî-ihtiyâra gül cemâlüñdür sebab
Eşk-i çeşm-i hûn-feşâna rûy-ı elüñdür sebab
2. Câme-h̃âb-ı arzuda şubha çek bî-dâr kim
Düşmen-i h̃âb itmege çeşm-i hayâlüñdür sebab
3. Mu‘teberdür sûz-ı firķat eylemez ammâ helâk
Yanmaya pervâne-veş neyl-i vişâlüñdür sebab
4. ‘Âşıkı cevruñ degül ey meh kebâde eyleyen
Kavs-ı ebrûdan küşâd olan nebâlüñdür sebab
5. Epsem ol şekvâ-yı terk it tâlî‘-i gerdüñdan
Çekdigüñ miñnetlere Nûrî kemâlüñdür sebab

42 a. 21

mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün

1. Mir’ât-i kadehden görünüñ şâhid-i maţlûb
Mestsin diyü bir bûse kerem eyledi mañbûb

2. Güldükçe hattı sūzişimi eyledi efzūn
Bu hūsn-i hūdādāda o mehpāreye mevhūb
- 42 b. 3. Gül rüyuna mül büyuna sūnbül ser-i zülfe
Şebbūlar ise turre-i tarrārına mensūb
4. Çekdiklerimi ğamzesi heb sıfra çıkardı
Dāğ-ı dil-i hicrānı idüb hālne maḥsūb
5. Her ğamzesi şūr-efgen-i ‘ālem idi Nūrī
Ol şūḥ-ı kamer-çehre eger olmasa maḥbūb

42 b. 22

fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

1. Rind-i bī-pākim ğubārumdan gelür büy-ı şarāb
Tūtiyā-yı reh-ġüzārımdan gelür büy-ı şarāb
2. Ben o deryā nūş-ı cām-ı bādeyim ki tā ebed
Lücce-i çeşm-i ḥumārımdan gelür büy-ı şarāb
3. Hāne-i ḥumāre döndi sāḳiyā vīrāne dil
Ser-te-ser çeşm-i nizārımdan gelür büy-ı şarāb
4. Ol dehen-ālūde sermest-i ḥarāb neş’eyüm
Tövbe-i nā-üstüvārımdan gelür büy-ı şarāb
5. Beste-leb olsam ne deñlü Nūrī bed-mestlik ile
Nāle-i bī-iḥtiyārımdan gelür büy-ı şarāb

42 b. 23

fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün (fa‘lün)

1. Bilmedüñ noldı bā‘ış-i şeker-āb
O perī itdi seyr-i ‘ālem āb
2. Felegüñ devri döndi şimdi kilik
Devr ider oldı çünkü mühre tāb
3. Gözini acdı şimdi h̃‘āb gāfletden
Dicle’de zāhir oldı şanma ḥabāb
4. Düşeli ‘aks-i gül ruḥı āba
Gül şuyı ile döner bu köhne dülāb
5. Şekerüm şanki düşdi Nūrī şuya
O perī itdi seyr-i ‘ālem āb

42 b. 24

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. ‘Ādet-i ḡamzeñ dile kār itmedür her rüz u şeb
Kām-ı dil bī-kām olub zār itmedür her rüz u şeb
- 43 a. 2. ‘Ādet-i ma‘şūk odur kām-ı dil-i ‘āşık budur
Dile niyāz dildār-ı āzār itmedür her rüz u şeb
3. Vaḥşet-i ḥaclet degil maḳşad dil-i ‘uşşākını
Dāḡ-dār-ı hicr-i dīdār itmedür her rüz u şeb
4. Tīre-çeşm-i şām-ı ḡam-ı ‘uşşāk ol şem‘-i ümīd
Kaşdı ‘azm-i bezm-i āḡyār itmedür her rüz u şeb

5. Nūriyā ol gül'izār-ı cev-r-cūnuñ meşrebi
Dīdeme müjgānlarum hār itmedür her rüz u şeb

43 a. 25

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Ol perī rūyun kuluñdan mı ider bilmem hicāb
Bunca demdür eylemez bir kez bize keşf-i niķāb
2. Dest-i hayret hier ile çāk girībān itmede
İmtidād-ı firķat ile dīdeler hemçün serāb
3. İtme ağıār ile ülfet ey meh-i ārām-ı cān
Cānıma minnetdür eyle günde tek yüz biñ 'itāb
4. Sen o şem'-i bezm-i şeydāsın ki ister dā'imā
Vech-i pākinden meh ü mihr eyleye nūr iktisāb
5. Böyle cevre gerçi tākāt gelmez ammā Nūriyā
Neyleyüm itmiş bulunduķ bāb-ı 'aşķa intisāb

Harfū'l-Tā

43 a. 26

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

(fā'ilātün)

(fā'lün)

1. Sāķi-i şūh ile meyhānede ol dest-be-dest
Ko disünler saña rindān-ı bāde-perest
2. Düşme bir bādeye kim şöñi ola renc-i humār
Bāde-i 'aşķ ile ol bāri olursan sermest

3. Ne kadar mest-i mey-i ḥab-ı sevā olsañda
Koma elden düşe peymāne-i peymān-ı Elest
4. Ğamzeden dil nice korkmaz ki kafadārı iken
Çeşm-i ‘āşık-küş-i ḥūnisi gibi şāhib-i şest
5. Herkes ü nā-kese ‘arz itme merām-ı dilūñi
Kılma beyhūde yere şīşe-i nāmūsı şikest
- 43 b. 6. Ne kadar ‘acebile olsa kişi bālā pervāz
Bāzi-i bāz-i felek lā-büdd ider қaderi bepest
7. Rāḥile rūḥuñı şād it koma elden қadeḥi
Rāşid ü Nūrī gibi çekme ğam-ı nisbet ü hest

43 b. 27

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

(fā‘ilātün)

(fā‘lün)

1. Bāde-i ‘ucb ü riḡā ile olub vā‘ız mest
Taş atub meygedeye eyledi çok cām şikest
2. Nice elden giderüb rindi ayāğa şalmaz
Bezme sākī gelicek ‘işve ile bāde be-dest
3. Gizleyince tır-i müjgānını ol қаşı kemān
Tabla-i sīne-i mecrūḥ olur amāc şest
4. Maқşadı rūḥ ise tav‘ān yoluna eyle nişār
Ol nihāl-i gül-i şad-berki қırub eyleme pest

5. Hāl ü haṭdan geçemem haḫḫı bu Nūrī çünkü
Bizi Hallāk-ı ezel eyledi maḥbūb-perest

43 b. 28

mef'ülü mefā'ilün fe'ülün

1. Sergeşte tih-i zalāl-i vaḥdet
Keşretde ider ḥayāl-i vaḥdet
2. Ğavṭa ḥūr [?] baḥr hesti
Bulsan mı der maḥāl-i vaḥdet
3. Maḥv eyle vücūd-ı kā'inātı
Tā kim biline kemāl-i vaḥdet
4. Ref' eyle 'işāve-i sivāyı
Meşhūduñ ola cemāl-i vaḥdet
5. Aldanma bu şeyḥ-i bī-girāna
Ey teşne-leb-i zülāl-i vaḥdet
6. Āb añlama bu serāb-ı nābı
Ol ğarḫ-ı yemm-nevāl-i vaḥdet
7. Bī-'aql ü şu'urdur cevābı
Bī-şavt u ḥurūf-ı sū'al-i vaḥdet
8. Nāzır ola gör semā-ı ḫalbe
Şāyed gör yine hilāl-i vaḥdet

44 a. 9. Keşretde de vaḥdeti bulursun
Ma‘lūmuñ ise me’āl-i vaḥdet

10. Dil ravzasın eyle nūrdan pāk
Nūr-āver ola nihāl-i vaḥdet

11. Ebrū-yı sivādan eyle ibrā
Ol zaḥm-ı ḥod bilāl-i vaḥdet

12. Tut dāmen-i Ehl-i Beyti Nūrī
Maḳşūduñ ise vişāl-i vaḥdet

44 a. 29

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

(fā‘ilātün)

(fā‘lün)

1. Pīr-i meyden alalı rind mesāğ-ı ‘işret
Diline gül gibi açdı nice dāğ-ı ‘işret
2. Mey ile itdi revā renc-i ḥumāra sākī
Ḥamdulillāh yine çāğ oldu dimāğ-ı ‘işret
3. Kim olur lem‘a-i envār-ı tecelli-i Ṭūr
Olsa bir dilde fūrūzān-ı çerāğ-ı ‘işret
4. Ezdiyād-ı emel-i vaşla ḥaṭ oldu bā‘iş
Dil-i ḥarīş mey olur vaḳt-i yesāğ-ı ‘işret
5. Şu seper başdırur endūh-ı melālī Nūrī
Ya öpülmez mi bu zevḳ ile ayāğ-ı ‘işret

44 a. 30

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Tır-i müjgānuñ dirīgā kim didi yābāna at
Tuḥfe-i çeşm-i siyāhuñdur dil-i sūzāna at
2. El virür zaḥm-ı teğāfūl itdi pūr ḥūn sīnemi
Nāvek-i tātār-ı ğamzeñ bir de benden yana at
3. Nīk ü bed her ne gelürse ol gül-i nev-resteden
Cāna minnet 'add idüb ceyb-i ḳabūl cāna at
4. Sāḳi-i tenhā düşer baş üstüne it ber-şafā
Bir elinde cām-ı şahbā bir elüñ gerdāna at
5. Nükte-i maẓmūndan ḥālī bu naẓm-ı sādeyi
Olma sāde ruḥa 'arz eyleyüb dīvāna at
6. At ḳopardı Nūriyā bu vādide çok ehl-i dil
Raḥş-i pāk-i ṭab'ile sür sen daḥī meydāna at
- 44 b. 7. Nūrī geçebilmez heves-i ḥāl ü ḥaṭuñdan
Ḥākinde ḳoḳar olsa daḥī būy-ı muḥabbet
8. Gülgūn-ı lebinden tā rūz-ı ḳıyāmet

44 b. 31

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1. Elim ḳoynına şoḳdum istedümdi başma bir sâ'at
Utandı şoñra virdi mīnekārī yoşma bir sâ'at

2. Bilürdün h̃ān-ı yağmayı vişālin vaqt-i ta‘yinūñ
Olaydı ol perī tek hānesinde aşma bir sâ‘at
3. Kıo delsün sīnemi şad pāre itsün tīr-i müjgānuñ
Hemān ey kaşı yayın tek kemānuñ başma bir sâ‘at
4. Neden na‘līn-i nāz u ihtizāza iltifātuñ yok
Ayāguñ şokdı ‘āşık gibi zannım taşma bir sâ‘at
5. Fransızkārī bir sâ‘at ‘ināyet eyledi Nūrī
‘Aceb ihsān ider mi bir de olma başma bir sâ‘at

44 b. 32

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Medd-i āh ettikçe ben ey serv kıadd gitdükçe git
Dāgdār itdün beni ey lāle-ḥad gitdükçe git
2. Hızr ola ḥüsn-i karīnūñ ‘azm-i rāh itdükçe sen
Yār u yāver olsun Allāhu’ş-şamed gitdükçe git
3. Dīdemiz ḥün-āb-ı ḥasret dökmeden bīmārdur
Şanma ey āhū-yı nıgehdür [?] gitdükçe git
4. Dilde zaḥm-ı çeşm-i ḥışmuñ kanğısın şerḥ eyleyem
Sīnemi pūr şerḥa kıldı lāyü‘add gitdükçe git
5. Āteş-i hicrūñ taḥammül-sūzdur ey meh-liķā
Nūrīye itsün hemān Mevlā meded gitdükçe git

44 b. 33

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

(fā'ilātün)

(fā'lün)

1. حیرت انگیز جهان زمزمه داد منست
در چمن غلغله ها ناله فریاد منست
2. منم اول شود بلا دیده کی در مشکل عشق
دل شوریده سودا زده استاد منست
3. هر چه افتاده بسر سایه گیسوی تو شد
زیر پا هر که قنادش دل تا شاد منست
- 45 a. 4. در خیال چمن سبز خط رنگینست
ذکر لعل لب ساقی همه او داد منست
5. زلف یارم ز پریشانی من درهم شد
نوری این شوردگی باعث برباد منست

45 a. 34

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Sīnemde yer itmiş o kadar pīḥ-i muḥabbet
Her mūr görünür dīdeme [?] muḥabbet
2. Seyr it bu ne te'sīr ki mest itdi cihānı
Bir cur'a-i cām-ı şeker-āmīḥ-i muḥabbet
3. Her şūḥ olur ḥāṭırımız şaymaya mecbūr
Levḥ-i dile şebt olalı tāṛīḥ-i muḥabbet
4. Ber ḥadd-i nihāyetde ki sūz-ı dil-zārım
Sīnemde kebāb oldı bütün sīḥ-i muḥabbet

5. Gayra bulamaz ‘aṭf-ı nigāh itmege imkân
 Kayda çekeli Nûri’i çārmîḥ-ı muḥabbet

Ḥarfü’l-Şā

45 a. 35

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. گر نجو شد از قدم دریای طفان حدوث
 کی برادد سر ز موج یم نهنگان حدوث
2. ای ز شمع شعله زرات مهر حکمت
 گشت روشن خانه اقبال امکان حدوث
3. در نباشد علت غایه تشریف از ل
 علت صوری نبیند در اید جان حدوث
4. از هدایت شد هویدا این مظاهر لاجرم
 سرپرون آورد از جیب گریبان حدوث
5. از نوادی عدم امد بشوق روی تو
 پای کوپان نوری سرگشت بمیدان حدوث

45 a. 36

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Mest olur dil la‘l-i şeker-bārdan itdikçe baḥş
 Ḥüsn-i dil-süz u bahāyı bārdan itdikçe baḥş
- 45 b. 2. Ḥaṇçer-i ser tîz olur dehşetle her mû çeşmime
 Dîde-i bûlbûl cefâ-yı ḥārdan itdikçe baḥş
3. Lāle-i pür dāğ-ı dilden gonca-i peymāneden
 Baḥş ider mînâ-yı gönül gülzārdan itdikçe baḥş

4. Tūṭi-i endīşeye ‘ıkdü’l-lisān fikr olur
Zūlf-i pīç-ā-pīç-i müşg-bārdan itdikçe baḥş
5. Meclisi telḥ eyleme efsāne-i aḡyār ile
Nūriyā kışşa tükenmez mārdañ itdikçe baḥş

45 b. 37

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Sāḡī vü mey ü ney ile bezm oldı müşelles
Şeşhāne ḡadeḡden süzelüm biz de müşelles
2. Gül ruḡı gibi leblerüñ iksīr-i ḡayātı
Ruḡsār-ı ‘araḡ-rīzūñ ile itdi müşelles
3. Celb itmege ‘uşşāḡını ferḡāl ile çekmiş
Ebrūları ber ḡāl-i vasaṭ vefḡ-i müşelles
4. Bir buse baña olmuşidi va‘d-i kerīmi
Luṭṭ eylese itseydi anı bārı müşelles
5. Bir nebze [?] bu gice nabzını ṭutdum
Nūrī yok anuñ neş’esi mānend-i müşelles

Ḥarfü’l-Cīm

45 b. 38

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Gel ey nūr-ı başar besdür esef beytü’l-ḡazenden geḡ
Açılmaz dīde-i Ya‘ḡūb būy-ı pīrehenden geḡ

2. Esîr-i dāmgāh ol urma dilde dām-ı tezvîri
Bir āhû çeşme şayd ol şayd-ı āhû-yı Hıten'den geç
3. Nevāl-i leble cām-ı la'li gezdür meclisi kızdur
Müdām-ı nev 'aşîr-i ğabğab ü sîb-i zeķandan geç
4. Açılmaz ğonca bûlbûlden işit rāz-ı gülîstānı
Dili ğark-āb-ı teşvîş itme esrār-ı dehenden geç
5. Sehî adler ğamıyla Nûri döñdün bîd-i Mecnûna
Yeter bu dāĝ dil-i güliden semenden narundan geç

46 a. 39

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
(fā'ilātün) (fā'lün)

- 46 a. 1. El virür ey dil-i şûrîde bu ğavĝādan geç
Heves al ruĝ-ı zûlf-i semen-sādan geç
2. Maķşaduñ olma ise ayddan āzāde eger
Halka-i silsile-i kākûl-i vālādan geç
3. Hār nihād olma imiş māye-i celb-i devlet
Sen gel ey dil aleb-i devlet-i dünyādan geç
4. Çîde-i dest-i ğuşûl olmaz o yār-ı āmāl
Heves-i ħāmdur el çek de o sevdādan geç
5. Yerişür keşmekeş-i ħubb-ı riyāset Nûrî
Cevher-i 'ömrüñi bî-cā yere ifnādan geç

46 a. 40

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Ol nigār-ı nāzenīni vaşla rām itmek de güç
Böyle şā'ir dilbere 'arz-ı merām itmek de güç
2. Terk-i kām-ı arzu itmekde müşkül hod-be-hod
İltimās-ı vaşl ile taḥşīl-i kām itmek de güç
3. Dil toḳundursam turunc-ı ğabğaba virmez rıza
Bī- meze la'l-i lebinden nūş-ı cām itmek de güç
4. Maḥrem-i rāz-ı leb-i nūşın cānān olmadan
Derde ḥālāt-ı şafā-baḥş-ı müdām itmek de güç
5. Cāme-ḥāba girmeden āġūş açub ibrāmla
Küstürüb nā-puhtelik teklīf-i ḥām itmek de güç
6. 'Arz-ı dīdār eylemek 'uşşāka dūnū'l ğayr-ı şa'b
Ḥān-ı yaġma-yı cemālī ḥāş u 'ām itmek de güç
7. Turmayub bir kında biñ dil çāk ider her laḫzada
Zülfikār-ı ebrvānı der-niyām itmek de güç
8. Zülf-i müşgīnün degildür laḫlaḫa sāy-ı meşām
Micmer-i endīşede būy-ı meşām itmek de güç
9. Nūri düşdün gerçi zībā üstüne tanzīr ile
Böyle teng-i kāfiyeden eş'ār-ı nām itmek de güç

46 a. 41

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Getürme yāda çeşmin gamze-i hātır-şikenden geç
Gel ey cādū-yı hāme sihr-efsün u fitenden geç
- 46 b. 2. Bezmdede kulkul-ı mīnāyı gūş it añla ma‘nāsun
Nevā-yı bī-nevā-yı gulgul-ı murğ-ı çemenden geç
3. Sebük-mağz olma mānend-i kalem her dest-i nā-kesde
Sebak-dāş-ı hūner ol yāve sencān-ı sūhandan geç
4. Ne ihsān u ne taḥsīn şetm-i nefrīne olur bā‘iş
Mizāc-ı vakte uy inşā vü şī‘r-i bī-şemenden geç
5. Şafā-yı hātıra sermāye besdür būs-ı pā-yı ḥum
Tutub el pīr-i meyden Nūri her zevk-i miḥenden geç

Ḥarfū’l-Ḥa

46 b. 42

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün**(fā‘ilātün)****(fā‘lün)**

1. Rūḥdur ‘āşık-ı dil mürde-i rindāne kadeḥ
Gel senūñle sürelüm bir iki üç dāne kadeḥ
2. Şerm-i ḥacletle yine gül gibi olmuş yañağı
Söz mi atmış ‘aceb ol lebleri mercāna kadeḥ
3. Der beğal şīşe sebū elde göründi sākī
Başladı neş’e ile rakşa iki yana kadeḥ

4. Bezmi devr eyler iken şu‘le-i cevvēle gibi
Yandı şem‘-i ruh-ı sākī ile pervāne qadeh
5. Lebinūñ eline düşmüş o dañi Nūrī gibi
Hūn idüb bağrını batmış boyca qana qadeh

46 b. 43

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
(fā‘ilātün) (fā‘lün)

1. Kulqul-ı bāde ile bu gice mīnā vü qadeh
Güft-gū eyledüler haylice mīnā vü qadeh
2. ‘Arağ u bāde getür mevsim-i güldür sākī
Kırmışuz biz bu çemende nice mīnā vü qadeh
3. Neş‘esi çıkmadı sensüz içilen bādelerün
Sürülüb ayağa gitdi hiçe mīnā vü qadeh
4. Vezne çek bāde-i mi‘yārını bulur sākī
Ola naqd-i sırra tā kim gice mīnā vü qadeh
5. Resm-i işārda Nurī o gülün maqdemine
O zamān geldi ki vārın saça mīnā vü qadeh

47 a. 44

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

- 47 a. 1. Buldururdu güçle şimdi birazcık şuyun qadeh³⁶
Öpdürürdi ehl-i bezme ayağın demīn qadeh

³⁶ İlk beyitte vezin bozuktur.

2. ‘Ayn-ı hayāt olur mıydı her cur‘ası dile
Būs itmeseydi ger o mehin leblerüñ kadeh
3. Esrār-ı ‘aşka eyle maḥall sīneñ ey göñül
Bağ dilde hıfz ider nice her dem [?] kadeh
4. Mümkün mi pāk tıynet olan görmemek sitem
Senüñ cefā-yı ta‘ndan olmaz emīn kadeh
5. Nūrī elinde sāki-i bezmüñ döne döne
Gösterdi çerhe gerdiş-i devrān hemīn kadeh

Ḥarfü’l-Dal

47 a. 45

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Biñ cevır ü cefā eylesen ey şüh-ı melik-zād
‘Ahd eylemişüm itmemege nāle vü feryād
2. Korkum ki şikest eylesün qalbimi bir gün
Zülfüñ gibi āhım seni de eyleye ber-bād
3. Luṭf eyle ki gāhī dile cūduñ ide te’sīr
Zinhār sitemkeşlik ile itmeye mu’tād
4. ‘Aşkuñ düşeli her nighüñ bir sitem eyler
Şad dād elinden senüñ ey gamzesi cellād
5. Nezzāre-i ruhsārdan özge şadedim yok
Men‘ eyleme anı daḥi ey zālīm-i bī-dād

6. Hem yanma da hem dökme de eşk-i nem ü hasret
Ezād ile nār-ı ğamuñ eyler gözüm irād
7. Āhū gibi ey māh yeter olma demīde
Bir nīmnegeñ-i nāz ile it Nūri-i dilşād

47 a. 46

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Dün hayāl itmiş hilāl-i ebrvānuñ dil meded
Merdüm-i çeşmim boyanmış kanına şanma remed
2. İtmede düzdīde nezzāre-i ruħuñ ey serv-ķad
Şu'le-i şem'-i nigāhuñ her dem eyler cezr ü med
- 47 b. 3. Dīde-i bīmār-ı 'uşşāķa çekildi kuħl-ı sed
Dest-i şāh-ı haţta girdi ğālība serħadd-i ħadd
4. 'Aķreb-i zülfüñ neler eylerdi mülk-i ħüsnde
Olmasa rāst-ı muķārīn ṭālī'-i burc-ı esed
5. Cām-ı evveldür bizi sermest-i ħayrān eyleyen
Olmasa bīm-i ezel çekmezdi dil ħavf-i ebed
6. Mū-şikāf-ı levħ-i taşvīr olduĝın fikr eyledi
Sā'id-i sīmīnūñi gördükde māni çekdi yed
7. Nev ħaţānuñ ħüsni dilsüz olduĝın işbāt içün
Nūriyā şī'r-i velū'l-ni'metim virdi sened

47 b. 47

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

(fā'ilātün)

(fā'lün)

1. رونق باغ و چمنزار و گلستان امد
مژده ای بلبل شیدا گلخندان امد
2. دلما یافت قراری زطپید نهایش
ای سهی قد بشکر خند خرامان امد
3. بعدازین خاطر م از یار پراکنده نشد
بهر جمعیت ما زلف پریشان امد
4. طوطی طبع مرانیست مجال گفتن
زرج ایینه ات واله و حیران امد
5. نوری از شوق رخت تا در حمام امروز
پای کوپان و طرابناك غزلخوان امد

47 b. 48

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

(fā'ilātün)

(fā'lün)

1. ناگهان ان پری رخسار گل اندام امد
رونق اب رخ خلوت حمام امد
2. بشتاب امد و دلاک تزروی رفتار
بینکه اهوی ختن سوی ره دام امد
3. ساقی بر خیز و یده جام می گلفامم
زانکه مستانه نگه دیده بادام امد
4. شورش موج یم فرقت و اندوه گذشت
شرطه خوش بو ز بدن گرفت ایام امد

5. سعد و مستعله شود کوكب بختم نوری
در کنارم مکران شوخ بادام امد

48 a. 49

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

(fā'ilātün)

(fā'lün)

- 48 a. 1. هر کی دلبسته دزد نگه ناز نو شد
اشنای روش دیده طنز تو شد
2. بزدم قهقههبر کبک دری زانکی دلم
صید سر پنجه عنقاگن باز تو شد
3. بهلاکم يك اشارت بکن ای دیده مست
جان فدای نگه غمزه غماز تو شد
4. چه عجب دم زدن از سلسله زلف دراز
دل دیوانه ما مطلع راز تو شد
5. ناله نوری دهد زمزمه شوق انگیز
زانکه از شعبه مرغوله شهناز تو شد

48 a. 50

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

(fā'ilātün)

(fā'lün)

1. عقلم ان سرو سهی قد حرامان زدوبرد
صبرم ان دیده مستانه فتان زدوبرد
2. يك دو جامم یده ای ساقی مگر چاره کنم
تو نه دید که دلم محنت دوران زدوبرد
3. امد ان دزد نگه بر سر راه عشاق
ناگهان قافله دل بشتابان زدوبرد

4. برو ای زاهد بی مغز مرا طعنه مزین
که همه حاصل ما عشوه خوناب زدوبرد
5. از سر زلف بنان بوی کفر می آید
نوری ترسا بچه دوش پایمان زدوبرد

48 a. 51

mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

1. سر پیرانه ام بسکه هوای نوجوان دارد
دلّم از سر و نازان اب شد میل روان دارد
2. سرشك دیده حسرتكشم خون شد زبی مهری
سراپا نخل قدم رنگ شاخ ارغوان دارد
3. مگر يك مو فرستد شانه چین را از سر زلفش
نسیم از بوی کاکل کاروان بر کاروان دارد
4. نمی دانم گرا قربان کنم دل از سر خجلت
نگاه مست جلادش دو تیغ ابروان دارد
5. جو دیدم میوه هایش نوری نازك از لب دلبر
دلّم از ارزو خاوناب شد میل روان دارد

Ḥarfü'l-Zal

48 b. 52

mef'ülü mefā'ılü mefā'ılü fe'ülün

1. Dil eyler iken vuşlat-ı dilberle telezzüz
Şimdi iderüz bir süri sözlerle telezzüz
2. Zevk itmede herkes mey ü mehtāb-ı ıtarabla
Ben eylerüm ol şüh-ı semen-berle telezzüz

3. Bî-şübhe ider bu ten-i fersüdesin ihyâ
Kim eylese ol rûh-ı muşavverle telezzüz
4. Ma'il degilüz şîvesine sâde ruḥānuñ
İtsek nola biz ḥaṭṭ-ı mu'teberle telezzüz
5. Ki bu siyeh-i vaşla olub Nûri ḥarîdâr
Bî-çâre ider olmaz emellerle telezzüz

Ḥarfü'l-Râ

48 b. 53

mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Hışm u ğazabla çeşm-i siyeh pür 'itâbdur
Ġamzeñ cefâda şorma ne ḥâzır cevâbdur
2. Kūyuñda bir fütâde gedâ nīm besmelem
Tîġ-ı nigāh ḫanıma girse şevâbdur
3. Rengīn me'āl-i ḥaṭṭuña yer yer vuḫūf için
Ḥāl-i ruḥuñ nişānede intiḥâbdur
4. El çek devâ-yı derd-i dilimden ki ey ṭabīb
Sīnemde zaḥm-ı tīr-i müje bī-ḥesâbdur
5. Añduḫça la'l-i nābuñı ḥasretle cūş idüb
Gözden aḫan sirişk degildür şarâbdur
6. Sâḫī ola behâr ü leb-i cūybār ola
Laḫt-ı ciger o bezm-i şarāba kebâbdur

7. Geldikçe yāda zevk-i şarāb-ı lebūñle dil
Şermende-i hayāl mey-i müşkūñābdur
8. İster mi hiç ‘imāretūni kaşr-ı hātıruñ
Düzd-i nigāh-ı dost ne hāne harābdur
9. Aḥkām-ı [?] vāye-i kāküllerüñ begim
Cevri risālesinde yazar başka bābdur
- 49 a. 10. Āhestegān sebkat ider tīz revlere
Pā-bend-i i‘ticāl-i kemend-i şitābdur
11. Hūn-ı sirişki dīde gönülden çeker töker
O çeşmesāre Nūri bu iki dūlabdur
12. Nola çekilse rişte-i tanzīre yek-be-yek
Seyfi Beg’üñ gazelleri dürr-i hūşābdur

49 a. 54

fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

1. Ehl-i bezme şanma kim billur şeklin gösterür
Gerden-i mīnā-yı sākī nūr şeklin gösterür
2. Gūşe-i bezminde sāgar-veş sınık üftādelər
La‘l-i nābından begüm mehcūr şeklin gösterür
3. Gayret-i agyār ile izhār-ı zevk-i şevk idüb
Her zamān mātem-serāmız sūr şeklin gösterür
4. Baḥr-ı eşkimde döner dūlab dedim muttaşıl
Süz-ı āh u zār ile vapur şeklin gösterür

5. Mihrini nakş eylemekde sîneye her mehveşüñ
Levh-i dil âyîne-i meksûr şeklin gösterür
6. Çok harâb bâde-i ikbâl bu meyhânedede
Pâ fütâde olsa da ma'mûr şeklin gösterür
7. Kaldırub râyât-ı kâkûl aldı fes iklîmini
Şâh-ı hüsnüñ şimdicek Manşûr şeklin gösterür
8. Fes egilmiş gûşuna bir sözimi tefhîm itmege
Yoksa mest olmuş düşüb maḥmûr şeklin gösterür
9. Hem çıkar âteş gözümünden hem akar seyl-i sirişk
Baḥr-ı tufân zâ-yı dil tennûr şeklin gösterür
10. Kudret-i imkânı seyr it dîde-i temyîz ile
Her Süleymân-ı zamân bir mûr şeklin gösterür
11. Vüs'at-ı ma'nâda irmez ṭab'ımız Seyfi Beg'e
Nûriyâ endîşemüz maḥşûr şeklin gösterür

49 a. 55

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 - Gerdenüñ mînâ zenaḥdânuñ begüm şâğarlanur
Neş'esin şorma lebüñ keyfi mey aḥmerlenür
- 49 b. 2. 'Anber-i zülfüñ hayâliyle dil-i sevdâ-zede
Medd ider âhuñ sipihre sînesi micmerlenür
3. Hıfz-ı şıḥḥat eyledükçe cur'a-i la'l-i lebüñ
Harf be harf âyât-ı hüsnüñ şu gibi ezberlenür

4. Kākülü boyası harf-endāz olur şīvelere
Serve nāz eyler çemende kām̄eti ‘ar‘arlanur
5. Güle kerem oldukça ‘uṣṣāka ne kanlar aḡladur
Ġamze-i sermest-i sākī hıṣmla neṣterlenür
6. Tılsım-ı genc-i viṣāli almaz efsün-ı niyāz
Mār olur her tār-ı gīsūsı birer ejderlenür
7. Vaṣf-ı hāl itdikçe hām̄em ṣāhid-i endīṣenüñ
Ṣāme-i ruḥsāresi ṣemmāme-i ‘anberlenür
8. ‘Arz-ı māfī’l-bāl idüb ol ṣūḥa yüz kızdırsa da
Sille-i efsūs-ı sīnem def gibi mazharlanur
9. Hāk-i pā-yı ḥazret-i zīverden olmuş mükteseb
Nūriyā ṣi‘r-i terüm ṣimden girü zīverlenür
10. Nīm̄nigāh-ı luṭfuna nā’il olan bī-çāreler
Mūr-ı nāçīz ise de Āṣaf gibi dāverlenür
11. Zerre-i meṣmül-i enzār-ı ‘ināyet küsteri
Rif‘at ü iḡbāl ile evce çıkar ḥāverlenür

49 b. 56

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Rūz-ı ramazān-ı muṭrib efsürde lebāndur
Pejmurdegī-i revnaḡ-ı ḡonca dehnāndur

2. Devr eylemeden çekdi ayak bezmi maḥābīb
Mescidleri şūfīler ile hem devrāndur
3. Nev-reste civānān ile esvāk-ı dekākın
Reşk āver-i şahın-ı çemenistā cināndur
4. Şöyle yaḳasun çekdi ki çāk eyledi rindān
Māh-ı nevi ḳann itme hilāl-i ramazāndur
5. Āşdı çiviye sazını hunyāger-i gerdūn
Rehl-zen-i imsāk-nevā-yı ‘üryāndur
- 50 a. 6. Meyden yıḳamaḳ ağzını birden bire yārān
Ḥayret-figen-i la‘l-i leb-i muḡbeçegāndur
7. Eş‘ārımıza diḳḳat ile Nūri bakılsa
Başdan aşāḡa bengi gibi heb hezeyāndur

50 a. 57

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Her zaḥm-ı sitem dildeki dāḡ-ı emelimdür
Her dāḡ derūnumda çerāḡ-ı emelimdür
2. Maẓmūn-ı ḥaṭuñ gerçi yasāḡ-ı emelimdür
Ey şūḥ bu çāḡuñ yine çāḡ-ı emelimdür
3. Eşkümlerim aḳıdursam nola pāyında o şūḥuñ
Bir tāze gül-i ḡonca-i bāḡ-ı emelimdür
4. Ol ca‘d-ı ma‘ḳadda ne var beste ṭurursam
Pīç u ḥam-ı kākülüne durāḡ emelimdür

5. Ben varmasızın āhım irer kūyuna yāruñ
Bu şu‘le benim Nūri sürāğ-ı emelimdür

50 a. 58

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Sīnede pek ser-i ḥadenk-i ḡamzeden te’şīrler
Beñzer ok meydānına bir bir dikilmiş tīrler
2. Nīmīgāhuñ bir işāretle iderken ḡatl-i ‘āmm
Çekmeye ḡamzeñ ne ḥācet ‘āşıka şemşīrler
3. Dem-be-dem ḡarb-ı eḥād üzre çalar sâ‘at gibi
‘Aḡreb-i gerdündendür nāle vü şebḡīrler
4. Derd-i ‘aşḡum eyler efzūn merhem-i pendūñ ṭabīb
Kārgir düşmez baña şimden giru tedbīrler
5. Özge Mecnūn’um o çār ebru bütün rüsvāsım
Kıştizār-ı ḥātırımdur ḡalka-i zencīrler
6. Girmez āḡūş-ı ḡayāle ol per-i peyker ḡüzel
Nūriyā beyhūdedür bu nüşḡa vü teshīrler

50 a. 5

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Hicr ile eylesem nola hemçün hezār zār
Dilde hezār sitem-i üstüvār var

- 50 b. 2.** Olmaz mı daḡī cevır ü cefānuñ telāfisi
Ey bī-mürüvvat itdi dile bu fikār kār

3. Tîğ-ı nighle qatl bağımızile sūznāk
[?] itse qangısını ihtiyār-ı yār
4. Sen benden ayru dil virene qayd-ı kāküle
Fetvā-yı qudsile olunur ibtidār-ı dār
5. Nūrī hevā-yı ‘aşqa şataş i‘tibārı qo
Düş [?] vāne olur i‘tibār-ı yār

50 b. 60

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
(fā‘ilātün) (fā‘lün)

1. Sākiyā geldi şenā bāde-i gūlfāmı getür
Luṭf idüb meclise ol şūḥ-ı mey-āşāmı getür
2. Nāzile gelmeden eylerse eger cerz-i yol
Tuṭ elinden o perī çehre gül endāmı getür
3. Şevk-i la‘lūñle senüñ haylice fıstıq kırdıq
Nuḳl içün sen daḥi ol dīde-i bādāmı getür
4. Nīm-mestüm beni boş geçme kerem kııl sākī
Gehi peymāne gehī raṭl u gehī cāmı getür
5. Telḥ idüb meclis-i fırqat-zedelikle Nūrī
Kim dedi saña ki bu ‘āşık u nā-kāmı getür

50 b. 61

mefā‘ilün fe‘i lātün mefā‘ilün fe‘ilün (fa‘lün)

1. Hezār bağda kendin şatar öter ötüşür
Nihāl-i gonca güle söz atar öter ötüşür

2. Dumū‘-ı çeşmine baķ berk-i gülde lāle gibi
Gözine hāruñ ucu batar öter ötüşür
3. Ne şūh-ı tab‘-ı hezār āşinā olur bülbül
Görünce bir iki gonca çatar öter ötüşür
4. Ne hāl ise özüni şaldı gülbün ele
Ferāğ-ı bāl ile kalker batar öter ötüşür
5. Hezār hāme-i Nūrī de her terānesine
Hezār nağme dilkeş katar öter ötüşür

51 a. 62

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

- 51 a. 1. Dil teşne-gāne leblerüñ āb-ı zülāl olur
Hengām-ı ıztırārda bāde helāl olur
2. Lüknet degil o şīrīni la‘lūñi görüb
Dürc-i rehinde harf be harf sühan bī-mecāl olur
3. Üftāde taḥassürüña sīb ü gabgabuñ
Bāzīçe-i ana mül-i būs-ı ḥayāl olur
4. Ruḥsār u ḥadd u hāl u ḥaṭ u la‘l-i nāz-gīn
Yūsuf da görse ‘āşık-ı ḥüsn-i cemāl olur
5. Nūrī kuluñda kuvvet-i güftār olur mı hiç
Tūṭide görse rüyıñı ḥayretle lāl olur

51 a. 63

mefā'ilün fe'i lātün mefā'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Hevā-yı kāküle ki zülf-i müşk-būya düşer
Elinde āh dilüñ olmaz arzūya düşer
2. Hayāl-i kāmetsi her lahza çeşm-i pür nemde
O serv-i sāyesidür şanki āb-ı cūya düşer
3. Düşer mi khand-i lebe böyle telhi-i güftār
Bu şūr-ı dīde-i mekkār-ı tünd-i hūba düşer
4. Teşāhub eyledi zāhid rakīb har-menişe
Tamām-ı gayreti bādıncanuñ kedūya düşer
5. Esir-i naqş olan elbet helāk olur Nūrī
Halāş olur mı o kim pençe-i 'adūya düşer

51 a. 64

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün**(fā'ilātün)****(fā'lün)**

1. Cevher-i ferd-i lebüñ nokta-i mevhūm mıdur
Yoksa bir gonca-i leb-beste-i mevhūm mıdur
2. Nedür ol zīr-i tebessümden iden keşf-i kınā'
Dürc-i la'lüñde nihān dürre-i mektūm mıdur
3. Bilürem hoş-rübādur leb-i meygūn ammā
Mey midür bāde midür rūh mudur revm midür
4. Neş'eyi būs-ı hayālūñle yatur meygdede
Mest-i bī-tāb o şafādan yine mahrūm mıdur

5. Dil-i Nūrīde nedür sūziş bu isti‘dād
Yanmaya şu‘le-i şem‘-i ruḥuḥa mum midur

51 b. 65

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
(fā‘ilātün) (fā‘lün)

- 51 b. 1. Dest-i sākīden içen bāde Cem olmaz da nolur
Bezm-i vuşlat daḥi bāğ-ı İrem olmaz da nolur
2. Nīm-bāz eyleme zülfüñ gehi örtmek rüyün
Bu da bir ‘āşıkā özge sitem olmaz da nolur
3. ‘Uḳde-i ḥāṭır-ı āyīne-i ruḥundañdur heb
Vāle-i ḥüsnüñ olub o da nem olmaz da nolur
4. Ḳadd-i dü-tāsını ‘arz itdi felek çekmedi bār
Bād-ı ‘aşkı çekenüñ ḳaddi ḥam olmaz da nolur
5. Bu terennüm daḥi Nūrī eşeri cāzibdür
Nağme-i mültefeti zīr-i yem olmaz da nolur

51 b. 66

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Ruḥ-ı ḥūy-gerdesinde şūret-i ma‘kūs-ı gülgündür
Kenār-ı ‘ārızında mevc-i reng-i būs-ı gülgündür
2. Şeb-i yeldā-yı firḳatde dutar hem ḳan döker dīdem
Ḥayāl-i ‘ārızuñla ey perī fānūs-ı gülgündür
3. Ne reng itdi bilinmez la‘l-i nābuñ cām-ı mīnāya
Leb-i peymāneden ancaḳ olan maḥsūs-ı gülgündür

4. Yine reng-i riyādan zāhid olmuş kıp kızıl bed-mest
Meger kim gāze-i ruhsāre-i sālūs-ı gülgündür
5. İder şebdiz bāde Nūriyā gāhice serkeşlik
Leb-i şirîn sākīye velī me'nūs-ı gülgündür

51 b. 67

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Sīneden bir gün olur gizlū yaramuz uç verür
Ey sirişk-i dīde lā-büdd mācerāmuz uç verür
2. İpligi bāzāra çıkdı korçarum hatt-ı ruhuñ
Yüz karalığı ider bey' ü şirāmuz uç verür
3. Cevr-i nāz itme yeter şabr u niyāza tāb yok
Nāle-i cāngāh ile şayt u şadāmız uç verür
4. Gerçi şatduk biz bizi maḥbūb u meyden mectenib
Şunsa ol mehpāre mey zerķ u riyāmuz uç verür
5. Şāne-zen oldukça Nūrī kākül-i müşgīne yār
Medd-i dūd-ı āh ile dilde hevāmuz uç verür

52 a. 68

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

- 52 a. 1. Hālim saña ey mihr-i kamer-çehre 'ayāndur
Hürşid gibi sīnede mihrüñ leme'āndur
2. Esrār-ı femüñ rūḥuma virmem senüñ ey şüh
Şanduka-i sīnemde o bir dürr-i nihāndur

3. Bu pīrde ‘aşkuñ düşeli zindeligim var
Dārū-yı lebūñ qālīb fersūdeye cāndur
4. Bir nīmningeh nāz ile şor hātır-ı zārım
Üftādenim ey āfet-i cān hayli zamāndur
5. Nūrī iremez vaşf-ı putānda saña kimse
Bu vādide kilik-i hünerūñ hoş cevalāndur

52 a. 69

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
(fā‘ilātün) (fā‘lün)

1. Meclisūñ şa‘şa‘ası bāde-i gülgün iledür
Tarab-ı bezm-i şafā çeng ile kânün iledür
2. Cāy-gīr olsa nola ğam-ı dil-i bī-tābımda
Ülfet ü ünsiyeti hātır-ı maḥzūn iledür
3. Baña cevır ile füzūn-ter ola cānā ḥüsnūñ
Şöhret-i Leylī perīşāni-i Mecnūn iledür
4. Bār-ı aġyāra leb-ālūd-ı melāmet degilüz
Sözümüz ṭālī‘ ile çerḥ ile gerdūn iledür
5. Keşret-i seyl-i sirişkim nice beytin ideyüm
Vaşf-ı ta‘rīfi birer Nīl ile Ceyḥūn iledür
6. Dāmen-i maḥşere hengāme-i mesti biraġur
Neş’emiz cūr‘a-i la‘l-i leb-i meygūn iledür

7. Tāhirü'l-zeyl gerek ehl-i muḥabbet Nūrī
Revnaḳ-ı 'aşḳ-ı civān 'iffet-i mesnūn iledür

52 a. 70

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Mihr-i 'ālem-tāb-ı ḥüsnüñ şanma kim pinhān olur
Āfitāb-ı ṭal'atun günden güne raḥşān olur
2. Serviler pā-beste-i ḥayret ḥirām u nāzuña
Görse meh ruḥsāruñi āyīneler ḥayrān olur
3. Cezb ider ḥün-ı sirişki dīde dilden dem-be-dem
Āhiri bu çeşme-sāruñ menba'ı vīrān olur

- 52 b. 4.** Mülket-i ḥüsnüñ sevādı ḥāl ü ḥaṭṭ-ı zülf ile
Gahi iḳlīm-i Ḥabeş gāhī Firengistān olur
5. Nūriyā pūr zūr olmaz her mey-i dīrīne sāl
Heb ḥaṭ-āver-i tāzelerde şanma ḥüsn ü ān olur

52 b. 71

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. Germābede o şūḥ ki pūr āb ü nāb olur
Çeşm-i ümīd-i müşteriyānda ḥabāb olur
2. Hammāmnda o şūḥ ile ḥalvet-güzīn olan
'Uzlet-nişīn-i gūşe-i ni'mel-meāb olur
3. Ki tāb-ı 'işvegāh-ı zülāl-i kirişmeden
Dil āb olur taḥassürile ki serāb olur

4. Ber āb ‘āleminde anı derkenār iden
Yansa kül olsa da yine şāhib-nişāb olur
5. Şābūnı gibi sürülse de Nūrī ayağına
Ol şūhdan lekenüz nāz u ‘itāb olur

52 b. 72

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Engüşt-i nigāhında kaçā olması zihgīr
Olmuş yed-i kudretle kaşuñ yāyına tehcīr
2. Cān kırtarana ‘aşk ola bu tīr-i kaçādan
İtmiş nigh-i nāz ile ebrūları el bir
3. Bu ān u melāhatle degil cā-yı ta‘accüb
Dil mülketini eylese başdanbaşa teşhīr
4. Tā [?] olmaz gül-i ruhsārı ‘arağ-rīz
İnbīkden ateşle olur gülşuyı takhtīr
5. Her şūhuñ olur mı lebi hem neş’e-i şahbā
Boya mı olur her görünen gonca-i taşvīr
6. Biñ söylese beyhūde yere şeyh-i mūrāyi
Maḥbūb ile meyden geçemem itse de taḥzīr
7. Kūyunda beni eyledi müstağni verādan
Āhenk-i kıtārımda olan nāle-i şebgīr
- 8 - Men‘ eyleyemez la‘l-i lebinden ben yāruñ
Eylerse de ibrāz-ı ḥatı ḥüccet-i tezvīr

- 53 a. 9. Tekşîr-i sevâd itse ne deñlû haţuñ ey şâh
Müsvedde-i eş‘ârı ider Nûri de tekşîr

53 a. 73

mef‘ülû mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün

1. Nezzâre-i ruhsârı ‘gıdâ-yı nigeheimdür
Her şubh dü ebrû-yı siyeh kıblegeheimdür
2. Ben pâyına düşdükçe o eyler beni pâ-mâl
Bu cilve dahî şîve-i baht-ı siyehimdür
3. Dâğımla nola örter isem zaḥm-ı derūnum
Bu tuḥfe-i tîr naẓar-ı keç küleheimdür
4. Tâḳat mi gelür baḳmaya ruhsârına yâruñ
Ḥayret-figen âyîne-i ‘aks ü [?]
5. Üftâdesiyüm çeşminüñ ol vaḥşi nigāhuñ
Kuhl-ı baṣar āhū-yı çin ḥāk-i rehimdür
6. Keşf eylemesem rāzımı itmezdi bu cevri
Ammā ne deyim āh bu kendi güneheimdür
7. Biñ cevri ü cefâ itse de Nūrî çekerim yâr
Çeşm-i siyehüm nîmnigehüm pâdişehimdür

53 a. 74

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

(fâ‘ilâtün)

(fâ‘lün)

1. Çeşm-i mesti süzilür nâz u şeker-ḥ‘âbdadur
Yine meyl-i nigeḥi cāna mey-i nâbdadur

2. Yine düşmüş kadehe ‘aks-i leb-i yâkûtı
Beñzer ol gonca-i leb-besteye ki âbdadur
3. Vaşf-ı engüşt-i muhennâsını hiç terk idemem
Dil-i bîmâre devâ şerbet-i ‘innâbdadur
4. Tıyalı müjde-i teşrîf-i hayâlün gönlüm
Rehgüzârında dili dîdeleri yaydadur
5. ‘Âlem-i ebede la‘lün hevesiyle Nûrî
Gehi mey gâh ‘arağ meyli ki o şitâbdadur

Müstezat

53 a. 75

mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün (mef‘ülü fe‘ülün)

1. Şahbâ-yı lebin keyfî şu‘ûd itdi dimâğa
Hemcû mey-i aḥmer
Sâķî beni elden giderüb şalma ayağa
Şun bir iki şāgar
- 53 b. 2. Zülfü teline ḥadd mi vardur ki toḫunsun
Şebbû ile sünbül
Ḥacletle kızardı geleli ol peri bâğa
Açılmadı güller
3. Çağūndur efendüm deyü düşdüm ayağūña
Raḥm eyle kerem kıl
Ḳurbānuñ olam çek beni gamzeñle bıçağa
Et luṭfuña mazḥar

4. Mestāneye söz atma didim eyleme kul kul
Rūḥuñ çıkarurlar
Mīnā sözümi penbe gibi koydı kulağa
Hem eyledi azīr
5. Pervāne gibi yanmalı yakılmalı Nūrī
Şem‘-i ruḥ-ı yāre
Yir eylemeli lāle gibi sīnede dağa
Mānende-i aḥker

53 b. 76

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Şāhid-i maḥbūbsuz germābe bir boş cāmdur
Gül-beden dellākı seyr it revnaḳ-ı ḥamāmdur
2. Şīve bābında biraz kızgın degil gerçi o şūḥ
Cism pāk-ı nāzı şan bir gülce sīm-i ḥāmdur
3. Yüzümi kızdırdum işrāb eyledüm rāz-ı dilim
‘Ārız-ı ḥūy-gerdesinde añladım ki dāmdur
4. Ḥalvet-i germābede germiyete virdüñ düzen
Derkenār itmek hemān mevḳūf-ı biñ ibrāmdur
5. Furşat olmaz böyle dellāk her zamān düşmez ele
Çek o şūḥı sīneye Nūrī bu gün eyyāmdur

53 b. 77

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Ebrūların olmuş yine pürçīn nedendür
Ey şūḥ-ı kamer-çehre kerem kıl söyle neñdür

2. Kaydında olursam nola ol mest nigāhuñ
Sevdā-yı ser-i kākūli boynumda resendür
3. Vaḥṣī nıgehüm olmada nāz ile remīde
Ḥayret-figen-i dīde-i āhū-yı Ḥoten'dür
- 54 a. 4. Dülbent-i dü çeşmüm olalı pīrehen ey yār
Mehtāb-ı cemālūñ ile fersūde ketendür
5. Elminnetülillāh dil-i zār eyledi ārām
Alduḡ ḡaberi Nūri o meh şaḡ u esendür

54 a. 78

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Ey ḡonca-i leb-beste açıl mevsim-i güldür
Şemşīr-i nigāhuñla kerem kı l beni öldür
2. Şimdi gül ü mül mevsimidür nūş idelüm mey
Sākī berü gel nāz ile peymāneyi tıldur
3. Aḡyār semūmı nefse kim didi yüz ver
Ruḡsār-ı gül-ākin 'araḡrīzñi şoldur
4. Leb-rīz-i neşāt itdi beni bir büt-i tersā
Kākülleri sünbül ruḡ-ı gül lebleri müldür
5. Bir nīm tebessümle şorub Nūri-i zārı
Ḳurbānuñ olam ḡaṡır-ı maḡzūnımı güldür

54 a. 79

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Bir buse ile hātır-ı 'āşıkuna hoşdur
Virmezse rızā aña dahī ol peri boşdur
2. Tostogrı ta'abbüssüz idemez kimse mudārā
Rāh-ı taleb ey h'āce iniş gāh yokuşdur
3. Şu inmiş ayāğına yine cām-ı şabūhuñ
Sākī saña kim didi kümeýt meyi koşdur
4. Dildüz olur elbet nefesi nağme-i 'uşşāk
Murğ-ı seherüñ okuyuşı ne okuyuşdur
5. Şem'-i ruhuña yanmayı gör Nüride cānā
Pervāne reh-i 'aşk u muhabbetde ne kuşdur

54 a. 80

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Geh tegāfül eyler ol meh bendesin ki yād ider
Geh yıkar kaşr-ı dil-i 'uşşākı geh ābād ider
 2. Degme bir mızrāb ile çıkmaz şadāmız def gibi
Darb-ı engüşt-i muhennādan gönül feryād ider
- 54 b. 3.** Her nihālün civesi olmaz dil-āşüb-ı şafā
Şād iderse gönlümi ol kāmety şimşād ider
4. Kaldı dilbend-i miyān-ı kākül-i mergulde
Halline bu 'uqdenüñ her dem şabā imdād ider

5. Şöyle taşvîr eylerüm hüsni-i bütânı Nûriyâ
Anı ne naqqâş hûd ne Mâni vü Bihzâd ider

54 b. 81

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
(fâ‘ilâtün) (fâ‘lün)

1. Haṭṭ u ḥāline bağılmaz güzelüñ ân aranur
Dil-rübâlarda begüm bir sıcacık kıan aranur
2. Tîr-i dildûzunı yâruñ arama tîr-geşde
Aranursa o sihem dîde-i giryân aranur
3. Zaḥm-ı tîr-i nîgehüñdür dil-i mecrûhuna emm
Nice bîmâr-ı ğam-ı çeşmüñe dermân aranur
4. Dile itdükçe ğam-ı dehr ile îrâş-ı fütûr
Çemen ü muṭrib ü mey sâķi-i fîncân aranur
5. Genc-i pür gevher-i ma‘nâ aranursa Nûrî
Yine bu genc-i dil-i ḥâṭır-ı vîrân aranur

54 b. 82

mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

1. Gîtdükçe ḥüsni ol şanemüñ pîşter olur
Geldükçe ğamda ḥâṭırına nişter olur
2. Kılca kıalursa cism-i nizârum degil ‘aceb
Ḥummâ-yı firķatüñ günü günden beter olur
3. Geh yanmada taḥassür ile geh nem olmadan
Bu çeşmenüñ giyâhı gözüm ḥuşk u ter olur

4. Çeşm-i siyāh mesti ki qanlar döker gelür
Ebrûlar elde tîr ü kemān bir teter olur
5. Nûri iki cām çeküb dest-i sākîden
Başdur bu şûr-ı vaktine dilde yanan olur

54 b. 83

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Leblerüñ bîmār-ı ‘āşka tatlı bir dermāndur
‘Āşık-ı dil mürdeye bûs-ı hayālün cāndur
- 55 a. 2. Küfr-i zülfün şekl-i ebrûsın çelîpā gösterür
Milket-i hûsnün begüm şankim Firengistāndur
3. Vāle-i mir’āt-ı hûsnün bir faqat dîdem degil
Tûti-i endîşede dembeste vü hayrāndur
4. Hıyrelenmez mi gözüm nezzārede mihr-i ruhuñ
Pertevî tā beşiken āyîne-i devrāndur
5. Rûy-ı tābān çeşmi fettān gamze peykān kaşı yā
Kañamar her bir müje bir hañcer-i bürrāndur
6. Nîm-bāz itmek rûhuñ gāh hicāb-ı nāz ile
Bir vecihden mübtelāya bu da imtînāndur
7. Nükte-i āyāt-ı hûsnün harf be harf tefsîr için
Hañt-ı müşkînün degil müsvedde-i itikāndur
8. İster işrāb-ı şarāb it ister ilhāb-ı serāb
Luñf u cūduñ ‘āşık-ı dil-teşneye siyyāndur

9. Nola Nūrī de mekeslik eylese la‘l-i lebe
Gül beşekerle leb-â-leb hoşka-i mercândur

55 a. 84

mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

1. Bir gonca için ol gül-i handân âh ider
Âh eyledikçe hâlimi birden tebâh ider
2. Kalmaz mı yolda dîdelerüm nağş-ı pâ gibi
Gurbetde kor bizi o perî ‘azm-ı râh ider
3. Nerm eyleye ol şûhı meger eşk-i hasretim
Yoksa ne âh u zâr-ı dem-i şubhğâh ider
4. Ma‘lûm olur ki gamzesinüñ infî‘âli var
Hışm u gâzabla gâhice düzd-i nigâh ider
5. Ne çerh ü ne zamâna ne hüd dehr-i dündur
Baña nederse Nûri o çeşmi siyâh ider

55 a. 85

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. Söyledüñ şanma beni keyf-i mey-i düşînedür
Tûti-i endişeme sîneñ gümüş âyînedür
 2. Gösteren şad şûret âyîne-i İskender’i
Tal‘at-ı tâbân ile işte begüm bu sînedür
- 55 b. 3.** El bir itmiş çeşm-i tâtâr ile kâfir gamzeler
Kaşdı yağma-yı metâ‘-ı ‘aql u şabr dînedür

4. Şarf idüb naqd-i hayâtı aldığı harmāndur
Bilmedüm sevdā-girān-ı vuşlatun kārı nedür
5. Tıfl-ı nāzım itse bir buse ‘ināyet çağıdur
‘İyd-ı mü’ mindür gözüm Nūrī bu gün āzīnedür

55 b. 86

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
(fā‘ilātün) (fā‘lün)

1. Şīve-i nāzuña ey şūḥ taḥammül mü olur
Saña dil virmede billāh te’emmül mü olur
2. İtme beyhūde yere raṭl-ı girānı itlāf
Būs-ı la‘lūñ gibi ‘aql alıcı bir mül mü olur
3. Sūz-nāk-ı dil-i ma‘şūḫ olur şu‘belerüm
Nağme-i bī-meze [?] bülbül mü olur
4. Gıpta-fermā-yı reyāḥīn-i cināndur kākül
Zülf-i müşkīn gibi reşk-āver-i sünbül mü olur
5. Nūri ben gonca ruḥunda o mehūñ seyr itdüm
Bağ-ı cennetde ‘aceb böyle güzel gül mü olur

54 b. 87

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
(fā‘ilātün) (fā‘lün)

1. Hañcer-i gamzelerūñ tā ki dil ü cāndadur
Merdüm-i dīdelerim iki eli қandadur

2. Lā-cerem lāzım olur ülfet-i bed-meşreblik
Meyli ebrûlarınıñ dīde-i fettāndadur
3. Dilde her zaḥm birer şu‘le-i cevvēle olur
Berķ-i şemşīr-i nigh nice ki cevelāndadur
4. Ğamze peyveste şınıķ dilleri itmekde dürüst
Dilşikenlik şiken-i ṭurre-i ḥūbāndadur
5. Kıymet-i sebz-i ḥaṭ-ı yāri ne bilsün aġyār
Bir zümürüddür oñu daḥī henüz kādedür
6. Ben o Mecnūn-ı belā dīde-i āhū nighim
Dūd-ı āhım eşeri çeşm-i gazālāndadur
7. Nūri kaçsa nola koynundan o ceyrān kızusu
Ḥāne-zār olsa daḥī çeşmi beyābāndadur

56 a. 88

mefā‘ılün mefā‘ılün mefā‘ılün mefā‘ılün

- 56 a. 1. Sürür sür ‘ālem-i miḥnet mātemile tev’emdür
Şafāsı ḥayret-efzā-yı cihānuñ ğamla tev’emdür
2. Şadā-yı kulkul-ı mīnā ider bu ma‘nī işrāb
Ḥumār-ı ser girānı keyf-i cām-ı Cemle tev’emdür
3. Nola sergeşte-i girdāb-ı ḥayret olsa fülk-i dil
Nem-i ḥasretle her dü-çeşm-i ‘āşık yemle tev’emdür
4. Ne tiryāk-ı temennā ḥod ne efsūn-ı niyāz aldı
O ef‘īdür ki zülfi kākülü dirhemle tev’emdür

5. Olur mu kayd-ı ğamdan olsa da Mecnûn âzâde
Bu ğuşşa-ḥ̣ṛlık Nûrî benî ademle tev'emdûr

56 a. 89

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

1. Kabâ-yı ârzu revîş-i hîredde cām rengidûr
Esîr-i bâdedûr 'âşık ne tiryâki ne bengîdûr
2. Şafaḳ mey kâseme encüm nevâle sofrası hâle
Bu bezm-i 'ıyşa nâhîd-i felek bir şūḥ çengîdûr
3. Nola pür dâğ olursa çeşm-i ser-tâ-pâ taḥassürle
Göñül bu [?] zâr-ı miḥnet ü hicrûñ pelengidûr
4. Çeküb hem okladukça 'âşıkı dîlhûn âh eyler
Elinde mârpiç nârgîle ağz-ı nev fengîdûr
5. Çekilmez sıklet-i bâr-ı girânı bezm-i 'işretde
Bürûdetde Keşîş dâğı mürâ-yı şūfî rengîdûr
6. Olur mı öyle sözle fetḥ-i bâb-ı daḥme-i şalvâr
Kilidlidûr ki çifte dilli şeytânı firengîdûr
7. Me'âli yok [?] nüşâ-i mecmu'a-i gerdûn
Meger köhne muḥîṭ pâre pâre reh reh çengîdûr
8. Gerek vâreste Nûrî maḥleb-i tanzîrden şâyet
Ser âhınûñ kaṭâr tîz pervâz-ı külengidûr

56 a. 90

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Re'sini hāzer itmege Behrām kim şeşper çeker
Mihr-i zerrīn řāsı gerdün başına miğfer çeker
- 56 b. 2. Kays ise dārü'l-şifā-yı 'aşqdan bīgānedür
Kimüne řavķ-ı inķiyād dil-rübādan ser çeker
3. Farķ yok sevķ-i muħabbetde gedānuñ şāh ile
İhtisāb-ı 'aşķ vezne seng ile güher çeker
4. Ser çeker ceyb-i şubħdan mihr-i 'ālemtāb-veş
Kim o meh şal'atla şebde bir iki şāğar çeker
5. Nūriyā eş'ārımı evrāk-ı şubħa yazmağā
Nār-ı mihre pergel-i mehle felek mıştar çeker

56 b. 91

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1. Meħābībe ne rū-yı dil-nūvāz vü ne hüner göster
Eger rām eylemek mefşūduñ ise sīm ü zer göster
2. Der āğūşı miyāne dest-resi olmaz tehī destān
[?] elde nuķūd-ı mu'teber göster
3. Dil-i sengīni eşķ-i çeşm terle nerm lebūñ olmaz
O mermer sīneye naķd-i sere bir iki sır göster
4. Dehān-ı yārdan bir şatlu söz almak murāduñsa
O řūř-ı gülīstān-ı vişāle ney şeker göster

5. Bu deştin āhuvānı şayd olunmaz dām-ı dīdeyle
Olur pā bend-i vuşlat Nūriyā ḥalḥāl-ı zer göster

56 b. 92

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Ol şūhı der āgūş ḥayāl-i emelimdür
Bu ma'ni-i bārik me'al-i emelimdür
2. Bī-ḳayd idemem la'lini pejmürde-i işmām
Bir ḡonca-i şadberk-i nihāl emelimdür
3. Revnaḳ reh-i dil olmada mikvāt-ı muḥabbet
Her dāğ-ı sitem ḥāl-i cemāl-i emelimdür
4. Var buseye vaḳt-i şeref ḥatda işāret
Bu çağ meger burc u bāl-i emelimdür
5. Nūrī o mehūñ ince beli vehme şıḡışmaz
Bu da'ie ḥālā ki maḥāl-i emelimdür

57 a. 93

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- 57 a. 1. Ol meh-veşūñ ki hışmile ḳaşı kemānlanur
Tīğ-ı nighle ḡamzeleri ḳahramānlanur
2. Hāmem öter [?] güzelin vaşfın itmede
Eş'āra āb u nāb virür ner zebānlanur
3. Bend-i miyāna yol mu virür çeşm-i mestinūñ
Her köşesinde düzd-i nigh pāsbanlanur

4. Cā-yı ferāğ olsa nola ca‘d-ı kākülü
Pīç ü hamında murğ-ı hıred āşiyānlanur
5. Müjgānların görünce uçar ebru āfetün
Geh hāme seyf-i şārim olur geh sinānlanur
6. Yek cur‘a la‘l-i nābı ile olur neş’e-yāb
Dilmürdegān-ı miḥnet-i şad sāle cānlanur
7. Kālā-yı vaşlı naḳd-i ḥayāt ile varursa da
Zannım o meh bu dād u sitedde zebānlanur
8. Nūrī tenezzühe yetişür bu gāzel bize
Her beyt-i dilsitānı birer gülsitānlanur
9. Tab‘-ı selīm nūzhete hoş gelse şi‘rimüz
Baḥr-ı hünerde cevher-i ma‘nāya kānlanur

57 a. 94

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Sāḳi-i gülçehre çün ol serv-i ḳāmet tāzedür
Neş’e-i şahbā dimāğ-ı dilde bī-endāzedür
2. Neş’esi çıkmaz miyen tā itmedükçe keşf-i rāz
Çeşm-i mestüñ iltifātı gamze-i gammāzedür
3. Zālīme kendi gibi ḡaddār hem-meşreb gerek
Meyl-i ebrūlar anuñçün dīde-i ṭannāzedür
4. Bāde-i la‘l-i lebinden gördüğüm renc-i ḥumār
Çile-i ebrūlarından çekdiğim ḥumyāzedür

5. Kanına girmekde Nūrī ‘āşık-ı dilhastanuñ
İ’timādı gamze-i hūn-rîz-i yāruñ tazedür

57 b. 95

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 57 b. 1.** Seyr it ol rakḳāş-ı şūhı gör ne ‘işve-bāzdur
Nev nihāl-i kām̄eti başdan ayağa nāzdur
2. Ditredür nāf u seyrinde dil-rübālıklar ider
Gelmez āgūş-ı vişāle bir büt-i ṭannāzdur
3. Cünbüş-i ebrūya ḳalsa setr iderdüm rāzımı
Bā‘iş-i feryād ü nālim gamze-i gammāzdur
4. La‘l-i nābı ‘āşık-ı dilmürdegāna cān virür
Dīde-i mestānesi ‘aḳl almada şehbāzdur
5. İhtizāz ile ḳıyām itdükçe rakşa ol perī
Kāle-i şabr u ḳazer pāyına pāy endāzdur
6. Olsa bülbüller bütün dem-beste-i rāzum ne var
Eyleyen meftūn beni ol hūb-ı hūb-āvāzdur
7. Nūş iden her gün beni bir bī-vefā sevdāsına
Baḫt-ı bed fercām-ı Nūrī ṭālī‘-i nā-sāzdur

57 b. 96

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Ne şafā-yı bezm-i yārān ne bahār emrūñdürür
Rind-i mey-āşāmı cām-ı la‘l-i yār emrūñdürür

2. Ol sehî kıaddüñ yolunda ‘âşıkı hâk olmaya
Gerd-i ruhsârunda ki müşgîn-i ğubâr emrûñdürür
3. Zülfî sevdāya dahî almaya la‘lî bâdiye
‘Āşık-ı bî-çāreyi leyl ü nehâr emrûñdürür
4. Çāre-cū oldukça ben zaḥm-ı dîl-i bīmārıma
Tāzeler dāğım o ḥaṭṭ-ı müşgbâr emrûñdürür
5. Bāde-nüş oldukça lebden būseler işrâb ider
Çeşm-i mesti Nûriyi bî-iḥtiyâr emrûñdürür

57 b. 97

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Būs-ı leb-i cânbaḥşuñıa her derde devādur
Dîl ḥastesine eylese em yâr devādur
 2. Kim görse olur beste-i zencîr-i muḥabbet
Kākül mü bu ya silsile-i kayd-ı hevādur
 3. Ki çîn-i ğāzab gāhiçe bir nîm tebessüm
Göstemesi îmā-i cefā remz-i vefādur
- 58 a. 4.** Her şîve-i mestānesi bî-kayd u tekellûf
Maṭbū‘ u pesendîde-i ṭab‘-ı zurefādur
5. Nûrî ğiçemem olsa ḥaṭ-āver daḥi maḥbûb
Bu dîdene ḥûb-ı rûsûm-ı şu‘rādur

58 a. 98

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Būs-ı lebün ey şūh senün dāfī'-i ğamdur
Vīrānken hāne-i endūh u elemdür
2. Müjgān-ı siyāhuñla ğazālān-ı nihāguñ
Hayret-figen-i dīde-i āhū-yı haremdür
3. Nüzhetde leṭāfetde gülistān-ı cemālün
Āteş zen-i şaḥn-ı çemen-i baĝ-ı İremdür
4. Bir buse ile tuṭ elim üftādeyi ħaldur
Dildāde-i iḥsānuñum ey meh nice demdür
5. Cevr eyle efendüm beni tek eyleme mehcūr
Her bir sūḥanuñ Nūriye bir özge keremdür

58 a. 99

mefā'ilün fe'i lātün mefā'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Hayāl-i ḥasret-i la'lünle āb u nāb virür
Sirişk-i dīdelerim nūkhet-i şarāb virür
2. Teĝāfūl eyledi gūş eyledükçe ḥāl-i dilim
Ḥikāyet-i şeb-i hicrān o şūḥa ḥāb virür
3. Tehī mi ḳulḳul ider dest-i sāḳide mīnā
Su'al-i dīde-i mestāneye cevāb virür
4. Ruḥunda noḳṭa-i ḥāl-i siyāḥlar bir bir
Nühüfte būs-ı lebe cā-yı intihāb virür

5. O mäh peyker-i ‘ālicenābı gör Nūrī
Virince ‘āşıkına buse bî-ḥesāb virür

58 a. 100

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
(fā‘ilātün) (fā‘lün)

1. Zehr-i ḡam hicr-i bār-ı derdime dermān olur
Seng-i ḥavādiş bize āyīne-i girdār olur
2. Cevher-i şemşīr-i ḥaṭṭ-ı pīşter olduḡça dil
Vaşla virüb naḡd-i cān tīgına ḡurbān olur

- 58 b. 3.** Muṭṭali‘-i ḥāl iken itme tegāfūl ki dil
Zahm-ı ḥod ḥānçer-i pençe-i ḥıramān olur
4. Ḥasret-i būs-ı lebi ‘āşıḡa yutdursa ḡan
Pāre-i laḡt-ı ciger pençe-i mercān olur
5. İtse ne deñlü cefā Nūrī gelür ḡaṭda
Bir gün o kāfir nıgeh ṭālib-i imān olur

58 b. 101³⁷

mefā‘ilün fe‘i lātün mefā‘ilün fe‘ilün (fa‘lün)

1. Ḥarīfe yüz çevirür ḡāḥ nev bahāra döner
Bu kārbār-ı cihān ṭurma bir ḡarāra döner
2. Nühüfte meylüñe ki semt-i dilfigāra döner
Nevā-yı meyl-i ‘uşşāḡ sāzkāra döner

³⁷ Müzeyyel Gazel

3. O şūh-ı Mevlevi vecd ile devre girdikçe
Felekte mihr ü meh-i encüm-i sitāre döner
4. Elinde gül gibi zerrīn kadehle meclisde
Nigāh-ı sākī-i mest nergis-i humāra döner
5. Dil oldı şu‘le-i şem‘-i şarāba pervāne
Beyāz gerden mīnā-yı tābdāra döner
6. O şāhbāz beççe meyl-i per ü bāl ideli
Bu kūhsārda geşt eyleyüb şikāra döner
7. İdince ol daḥi gül-i der-miyān-ı āyīneyi
Taşavvurumca güzel bir şükūfe-zāra döner
8. Enīn ile iki dūlab dīdeyi çevirüb
Bu kaṭre kaṭre gözüüm yaşı cūybāra döner
9. Raḳīb nār-ı ḥaṣedle için için alışub
O serv ḳaddi benimle görüb çınāra döner
10. Bu bī-girānede bir gün havā müsā‘id olub
Civārı-ı emel elbette bir kenāra döner
11. O şūh olunca Nūrī terāne senc-i cefā
Fiḡān-ı nāle-i ‘uṣṣāk musīḳara döner
12. Nigāh-ı şefḳate şāyān görürse mīr şefīḳ
Bu bī-nemek ḡazelim şī‘r-i ābdāra döner

- 59 a. 13. O mîr ‘ālî-nesebkim firāze-i kalemî
Muḥîṭ-i ma‘nide bir dürr-i şāhvāra döner
14. Żarbhāne-i eş‘āra sikke-zen başıdur
Elinde kilik-i hüner şāhib-i ‘ayāra döner
15. Kemāl-i ‘izz ile Ḥaḫḫ ‘ömrini mezîd itsün
Nehār-ı leyle nice leyl kim nihāda döner

59 a. 102

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Degüldür bu kirişme şive-i şîrîn edālîklar
Ser-ā-ser dāğ-ı dildür vaz‘-ı nāz-ı bî-vefālîklar
2. Ḥarāb-ı bāde-i ser şād-ı naḥvet olduḡuñ yetmez
Ḥırām-ı dilkeş ile gösterürsün serv-sālîklar
3. Esîr-i dāmgāh-ı zülf-i aḡyār olduñ āḫirgār
Nedāmet idügin bildüm yolunda cān fedālîklar
4. Uzatdun kāmety incāz idüb şāhāne evzāğa
Niyāz eyle ḫapunda gösterince dil gedālîklar
5. Taḫammül-i süzdur bu cilde-i dilsüz olmaz ey Nūrî
Ḥırāş-ı sîne-i dildür degildür dil-rübālîklar

59 a. 103

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Sāz-ı nā-sāz-ı cihānuñ perde-i bîrünü var
Ergānün-ı dehr-i dūnuñ vaz‘-ı bî-ḫānünü var

2. Naḳd-ı ḥāḫiṣle ḥırīdārı hezār ile menīṣ
Dagla-bāz-ı ḥāce-i dehrüñ nice meḡbūnı var
3. Mest-i ‘aşkıñ geṣt-i zārım gūṣe-i dildür benim
Vüs‘at-ı hāmūnı yoḡsa biñ ḳadar Mecnūn’ı var
4. Ey nigāh-ı nāz besdür ‘āşıḳa bunca sitem
Nāvek-i dildūzı yoḡsa ḥāṭır-ı maḡzūnı var
5. Mübtelā-yı dāmgāh-ı zülfi oldum bir bütüñ
Zehr-i ḳahr-ı cevrüñde zevḳ-i şeker-gūnı var
6. ‘Āşıḳ-ı rüsvā-yı çeṣmi mest-i şahbā-yı lebi
Her ser-i kākülde bī-ḡad ben gibi meftūnı var
7. Nūri gencūr-ı dür-i meknūn-ı maḡlaṣdur yine
Feyz-i luṭf-ı ṭab‘ile biñ güher maẓmūnı var

59 b. 104

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 59 b. 1. Her ne dem al ḡaṇçere ol āfet ḡoṣ ḡu ḳoyar
Sīneme bir bir güzār-ı ḡamze-i dılçū ḳoyar
2. Tāzeler dāḡ-ı derūnum hem virür tāze ḡayāt
Zaḡmıma merhem meḡer ol ḡamze-i cādu ḳoyar
3. Cur‘ası mestāne’i ḡuṣyār ider ḡuṣyār-ı mest
Hem nemek efṣān olur hem bādeye dārū ḳoyar
4. Günde biñ dil ṣayd ider her nāzına bend eyleyüb
Gerdene bīhūde ṣanma ḡalka-i ḡīsū ḳoyar

5. Sîne-i Nûrîdürür amâc peykân-ı sitem
Tîr-i müjgānuñ ne dem yaya o meh ebrû koyar

59 b. 105

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Zevk ü şevk-i cāvidānı şanma meyde bengdedür
Feyz-i cānbağş-ı dü kîni bâde-i bî-renkdedür
2. Ta'n u teşnî' ile vâ'ız itme dil-teng 'ārifi
Hây hūy neyle anlar başka bir āhenkdedür
3. Nuṭka gelse bir tekellümde ciḥān ser-mest olur
Neş'e-i ḥikmet-i leb-i sāḳî-i şūḥ-ı tengdedür
4. Rîşe-i dil nice mümkündür ola merhem-pezîr
Tîr-i çeşm-i ḥūn-feşānı ḥāṭır-ı pür jengdedür
5. Bezm-i Nūrîye gelüb seyr it şafâ-yı ḥāṭır
Zāhidā az çok cihānda var ise zevk çengdedür

59 b. 106

mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün

1. Dil mest-i genc-i ğamdur vaḳt-i bahārı neyler
Maḳlûb-ı bâde-i 'aşḳ def'-i ḥumārı neyler
2. Te'sîr-i bezm-i evvel rāz eylemiş ciḥānı
Pervāne yoksa şem'-i gonca hezārı neyler
3. Tār-ı şî'â'-ı zülfüñ itmezse çeşmi rûşen
Maḥcûb-ı şām-ı hicrûñ leyl ü nehārı neyler

4. Sūz-ı dil olmayınca yāri bādi ü şefkat
Bülbül gibi dem-â-dem dil āh u zārı neyler
- 60 a. 5. Rüsivā gerek hemīşe sevdā-girān bī-bāk
‘Aql u edeb ne lāzım nāmūs u ‘ārı neyler
6. İzhār-ı sırr-ı ‘āşıkā mīr’āt-ı şūret olmuş
Yoksa dil-i āvāre ol gül‘izārı neyler
7. Kayd-ı dil-i cünūna nārı nigāhı besdür
Ma‘şūk-ı çeşm-i fettān zülf-i nigārı neyler
8. Dilsūz-ı āteş-i ‘aşk neyler caḥīm-i hicrūñ
Maḥvi vücūda Nūrī bilmem ki nārı neyler

60 a. 107

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Mey-i gülfām-ı leyli sāķi-i mestānemiz vardır
Nihāl-i gül gibi bir tāze ter cānānemüz vardır
2. Ne lāzım meclis-i Cem cām-ı Cemşīd ehl-i ‘irfāna
Müretteb çeşm-i pür-ḥūn ‘işrete vīrānemiz vardır
3. ‘İbādeḥānelerde vecde gelsün zāhid-i sālūs³⁸
Bizimde na‘re-i tevḥīd için meyhānemiz vardır
4. Tehī zann itme iklīm-i cünūn-ı ‘aşk-ı sevdā-yı
Kemend-i kāküle beste-i dil dīvānemiz vardır

³⁸ Kelimenin metindeki imlası صالوص şeklindedir.

5. Tuţuşdukça dil-i Nūrī telemmu‘ itdi ruhsārı
Fıtıl-i şem‘-i hūsn olmuş pūr pervānemiz vardur

60 a. 108

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilü

1. Çün bezmden o meh bu gice pā keşidedür
Döndü o āsiyāba ki ābı büridedür
2. Bezm-i neşāţ kaldı tehī çünkü sāķīden
Ḥān-ı simāt-ı ‘ıyş u şafāda deridedür
3. Bir gıncadur o āfet-i cān el toķunmamış
Mestūr-ı hār-ı hacletdür şanma çidedür
4. Bār-ı ümīdi çekmez ise kāmēti nola
Bir şāh-ı sebzdür ki henüz nev-residedür
5. Dil aña vir ki hāme-i kudretle Nūriyā
Tuğrā-yı hūsn-i la‘l-i lebinde keşidedür

- 60 b. 6.** Tāb‘-ı selīm olur mı o zülfe esīr kim
Meşşāta gāze revnaķ-ı hūsnı sepidedür

60 b. 109

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

(fā‘ilātün)

(fā‘lün)

1. Beni rüsvā kılan ol büt-i tannāz mıdur
Keşf iden rāzımı heb gamze-i gammāz mıdur
2. Öyle bir mest-i mey-i naħvete mecbūruz kim
Āh u zār-ı dili gūş eylese dir sāz mıdur

3. Nīmīgāh ile dil-i rāzımı meftūn itdi
Çeşm-i çālāki ‘aceb yoksa ki şehbāz mıdur
4. Öyle ser-mest ki fark eyleyemez meclisde
Zār-ı ‘uşşāk mıdur nağme-i şehnāz mıdur
5. Leb-i Nūrī mi ‘aceb çeşme-i āb-ı hayvān
Mevrid-i sihr-i helāl kilik-i sühan-sāz mıdur

Müstezat

60 b. 110

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün (mef‘ülü fe‘ülün)

1. Şahbā-yı lebūñ seyr ideli ey gül-i ra‘nā
Mestāneligim var
Nüş eyleyeli cām-ı ğam-ı ‘aşkuñı cānā
Dīvāneligim var
2. La‘lūñ görelî oldum esīr-i mey-i gülfām
Bī-kayd u meḥāyā
Ey la‘l-i leb-i mül daḥi gül serv-i dilārā
Rindāneligim var
3. Şām-ı ğam-ı hicrūñde çeküb bāde-i ḥunāb
Āh eyleyerekden
Raḥm eyle dil-i zārıma ey kām̄eti bālā
Vīrāneligim var
4. Mir’āt-ı cemālūñ nazarı ‘āşık-ı şeydā
Tāb-āver olur mı
Şem‘-i ruḥuñā yakdım özüm eyledim ifnā
Pervāneligim var

5. Benden şoran esrār-ı ser-i zülf-i nigārı
Bilmek ise maḳşūd
Nūrī nice demdür ki anuñ zülfüne zīrā
Çok şāneligim var

61 a. 111

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- 61 a. 1. Kāküllerüñ ki bād-ı şabā tār u mār ider
Reşkünle büy-ı hūşına gülzār-ı zār ider
2. Tīr-i müjenden eyle ḫazer ki ol āfetüñ
Ednā ḫadengi biñ dil ü cāndan güzār ider
3. Gittikçe ol perī ne 'aceb sahn-ı dil olur
Kār itmez ehemm aña ki fülāda kār ider
4. La'l-i lebinden olsa ḫayāt-baḫş 'āşıkā
Vaḳt-i şabāḫ-ı maḫşere dek bī-ḫarār ider
5. Gösterse rū-yı kākülünü nīm-bāz olur
Ḫayretle Nūrī mihr ü mehi şermsār ider

61 a. 112

mefā'ilün fe'i lātün mefā'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. 'İlāc-ı ḫaste-i dil ey ṭabīb şarābdadur
Devāsı re'y-i ḫumāruñ şarāb-ı nābdadur
2. Dil oldı ḡarḫa-i ḫünāb eşk-i çeşm-i firāk
O mest-i çeşm ise emniyye-i kebābdadur
3. Şikenc-i kākülüne dil ḫaṭā ile düşdü
Hevā-yı 'aşkile bī-çāre inḫılābdadur

4. Şağın şerāre-i āh-ı dilimden ey mehrū
Ki şimdi āteş-i firqatle iltihābdadur
5. Lebinden olur olur ise ‘ilāc Nūri begim
Humār derdine dermān yine şarābdadur

61 a. 113

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Bāde-i hicrūnle dil ki mest-i bī-idrākdür
Dest-i hayretle girībān tāb-ı dāmen-çākdür
2. Olmasa düzd-i nigāhı gamzeden kim havf ider
Gamzesi hūn-rīzdür ammā çeşmi pek çālākdür
3. Sen hemān yār ol bizi ağıyār teşnī‘ eylesün
Zahm-ı rindān tīz a‘dādan göñül bī-bākdür
4. Habs-i tendür yoksa kim eflāki hākister kālur
Ol kadar āh-ı derūnum şem‘-i āteşnākdür
5. ‘Āşık-ı şūrīdeyi ‘ālemlere rüsvā kılan
Na‘ra-i mestānelerle dīde temennākdür

- 61 b. 6. Şöyle bir şayd eylemiş şayyād çeşmi Nūriyā
Cān u dilden kayd u bend-i rişte-i fitrākdür

61 b. 114

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Her gül-i nev-restenūñ biñ Qays u biñ Mecnūnı var
Hüsni ü ān-ı dil-rübānuñ füşhat-ı hāmūnı var

2. Kimi ‘uṣṣāka cefā eyler kimi aḡyāra luṭf
Her şeh evreng-i nāzuñ ġayr-ı bir ḡānūnı var
3. Āl ü āl-i reng-i jeng-i zehr-i dehre virme dil
Her gül-i ra‘nā da yüz biñ ḡār-ı ḡūn-ā-ḡūnı var
4. İhtizār u çīdelikle pāk-dāmen mi gibi
Kim demiş bilmem faḡaṭ servüñ ḡadd mevzūnı var
5. Ehl-i bezmi münīṭ pervāne-i dil-tenk ider
Māhtābında cihānda ṣādı var maḡzūnı var
6. Vāridāt-ı Ḥaḡḡa ṭav‘an vir rızā olma melül
Yoksa anuñ daḡı ṣoñda baṣḡa bir Mārūt’ı var
7. Nūri tanṣīr eylemek mümkün mü ṣi‘r-i muḡliṣı
Ser-te-ser her mıṣra‘ında biñ dūr-i meknūnı var

61 b. 115

fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

1. Nūṣ-ı meyden her ne dem ki rū-yı dilber āl olur
Ḥākipāye ‘āṣıḡ-ı bī-çāreler rū-māl olur
2. Kird-i çeṣm-i ḡüher-i eşkimle terṣī‘ eylesem
Pā-yi dildāra münāsib bir ḡüzel ḡalḡāl olur
3. Būlbül-i bāḡ-ı belāḡat hāme-i ṣīrīn edā
Vaṣf-ı ḡülzār ruḡunda ḡayret ile lāl olur
4. Sūnbülü zülfe ḡüli ruḡṣāre teṣbīḡ itmede
Baḡṣ-ı kübrādur elbet anda ḡīl u ḡāl olur

5. La‘l-i nābuñ hātırı Nūrīye itdikçe huṭūr
Şevk ile ser-mest olur nūş-ı meye meyyāl olur

61 b. 116

mefā‘ilün fe‘i lātün mefā‘ilün fe‘ilün (fa‘lün)

1. Gelürse bezme o mehpāre cāna minnetdür
Eger bu luṭfa irişsek göñül sa‘ādetdür
- 62 a. 2. Olur mı vāşıl-ı Hāḡ her kişı tecerrüd ile
Yağılsa dīde-i ḡikmetle sūz-ı ḡaḡṭḡatdür
3. Göñül müşevveş vü hātır mükedder ü dil-teng
Nedür bu ḡāşiyet-i ‘unşuru ne ḡāletdür
4. Gelür mi ḡāṭıra şekve o māh-ı ṭal‘atdan
Bu āh vāh şikāyet degil ḡikāyetdür
5. Tefāḡūr itme şaḡın Nūri bil özüñ tek ṭur
Ne deñlü kendüñi görseñ ḡaḡır sa‘ādetdür

62 a. 117

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Şūret-i ma‘nā-ı dil derrāk-i idrākimdedür
Neş’e-i iksīr-i ḡikmet ḡāl-i idrākimdedür
2. Mest olur şad pīr-i muḡ bir cur‘amızla ḡaşre dek
Keyf-i şahbā-yı kühen-sāl tāk-i idrākimdedür
3. Şāhid-i endīşemūñ āyīne-dārı āfitāb
Ṭal‘at-ı cānsūz-ı rū-yı pāk-i idrākimdedür

4. Zerresi berķ ursa dilden ‘ālemi pūr nūr ider
Mīhr-i feyz-i ma‘rifet eflāk-i idrākimdedür
5. Eylemezse şayd-ı maẓmūna nola ẓab‘ım heves
Mülk-i ma‘nā pençe-i çālāk-i idrākimdedür
6. ‘Ālemi ġarkāb-ı hayret eylerim yek nazrede
Mevc-i tūfān dīde-i nemnāk idrākimdedür
7. Nūriyā kuḥl-ı Şıfāhān’ı olur mı çeşmine
Neş’e-i iksīr-i ḥikmet ḥāk-i idrākimdedür

62 a. 118

fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

1. Ğamze-i ḥūn-rīz-i dilber ki ġaẓab-ālūd olur
Dīde-i ‘uṣṣāka vādi-i ‘adem meşhūd olur
2. Keyf-i şahbā-yı lebi ‘uṣṣāka olsa neş’ede
Ṭā-be-maḥşer mest lāya‘ķill olub bī-ḥūd olur
3. Pīç der pīç ḥam-ı ġīsūsı gelse ḥāṭıra
Rište-i ümīd-i dilde ser-te-ser ma‘fūr olur
4. Ḥall-i ‘ıkd-ı ḥāṭır-ı nā-şād içün āvāre dil
Her seḥer ruḥ-sūde-i ḥāk-i der-i ma‘būd olur
5. Vārid oldı bu қаzā yā-yı müselleḥ ḥāṭıra
Nūriyā bir ġün olur dil vāşıl-ı maķşūd olur

62 b. 119

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 62 b. 1. Rū-yı ālūñ gül müdür yā bir kıızıl elmā mıdur
Sīb-i ğabğab nuql-i la'l-i leblerüñ şahbā mıdur
2. Ğamze-i 'āşık-küşüñ kırdı geçirdi 'ālemi
Kasduñ eyleyen Hülāgü hānı da icrā mıdur
3. Āh u hasret olmayınca bā'is-i şefkat saña
Çekdigim cevır ü cefālar cümle nā-bercā mıdur
4. Tağ-ı çerhe rişte-i dūd-ı dili peyvest iden
Ol 'arağ-çinde pinhān kākül-i vālā mıdur
5. 'Aqlımı yağmalayan baht-ı siyehkārım gibi
Halka-i zülfündeki ol hāl-i 'anber-sā mıdur
6. İktifā itmez gönül bir nazre-i dīdāruña
Cāşını bahş ol lebinden kim görem a'lā mıdur
7. Refte refte Nūriyā gelmekdedür sebz-i haţtı
Ba'dez ĩn meşğül-i dil āh u vāveylā mıdur

62 b. 120

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Eflākı yağar āhımızuñ çok şererī var
Vuşlat deminüñ dilde henüz bir eşeri var
2. Şīrīn dehen olsam nola yādıyla o şūhun
Gül şekerī la'l-i lebi gülberk-i teri var

3. Dil-rîş-i sitem olmaya mı ‘âşık-ı hüsni
Müjgân ile ebrû gibi tîr ü tîri var
4. Ğâfil degil ol mâh benim sūz-ı dilimden
Almış fitili mûm gibi çokdan haberi var
5. Yâğdırsa başuñ senüñ sitem Nûri maḥaldür
Çerhüñ nice ni‘met virecek gāv u ḥarı var

62 b. 121

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
(fā‘ilātün) (fā‘lün)

1. Ne zamân ḥāṭıra ebrû-yı tîr-endāz gelür
Bîm-i cān ile ele kilik-i sıḥr-sāz gelür
2. Mübtelâ-yı ser-i gîsûsiyım ol mâh-veşüñ
Ne kadar itse cefâ baña yine az gelür
3. Nāvek-i ğamzesi çıkmaz dil-i ḥünînimden
Āh u zārım meker ol şūḥa benim sâz gelür

- 63 a. 4. Tîr-i ebrûsı degil cā-yı hirās ol māhuñ
Elde şemşîr-i tegāfûl nigeḥ-i nāz gelür

5. Gelmeḥ kimse ser-i kūyuña ḳurbānuñ olam
Nûri-i ‘âşık dil-ḥaste-i hem-rāz gelür

63 a. 122

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Şanma şahbâ-yı sürür ile gönül dilşād olur
Dest-i ğamdan ḥāṭır-ı vîrānemiz ābād olur

2. Geh hayāl-i kāküle geh hatt-ı müşgîne düşer
Kayd-ı hemden murğ-ı dil Yā Rab ne dem āzār olur
3. Şīve-i tıflānesün seyr it o cādū gamzenüñ
Olmadan şākirdi fitne her biri üstād olur
4. Hāme-i müşgīn-i raḡam resm-i gül ruḡsārda
Ta‘ne sāz-ı dest-i taşvīr-i dil-i Bihzād olur
5. Nūriyā mızrāb-ı engüş-t-i cefā-yı hicrden
Nağme-i tanbūr-ı sīnem nāle vü feryād olur

Müstezat

63 a. 123

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün (mef‘ülü fe‘ülün)

1. Fesle nedür ol şīve-i ḡüsñünde cilālar
Bu ḡüsñ ü bahālar
‘Uşşāḡa mübārek ola püsküllü belālar
Hem cev̄r ü cefālar
2. Reşk-āver olub püsküle kākül görünüşde
Çıḡdı o da başdan
Maḡlūb ider elbet bizi dāḡī bu hevālar
Ey ‘aḡl-ı du‘ālar
3. ‘Uşşāḡını püskül gibi bir yana biraḡma
Ey sādece fesli
Luṭf eyle nola itmiş ise sehv ü ḡaṭālar
Sen eyle ‘aṭālar

4. Şehbâz gibi her nîgehde çâpük ü çâlâk
Dil almada billâh
Her bir nîgehüñ beste nice bâý u gedâlar
‘Anka vü hümâlar
- 63 b. 5. Cevr-i dile püskül ne ‘aceb dām-ı belâdur
Çün kākül-i hoş-bū
Sevdāya şalub Nūriye çok itdi ezâlar
Bu resme edâlar
6. Dağl eyleme zāhid fese ‘imāmeyi ögme
Sen dağl giresün
Bir fes kadar esse saña da bād-ı hevâlar
Gel itme riyâlar

63 b. 124

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. El virür ‘uşşāka bu cev r ü cefâlar el virür
El virür hier-i gamuñla oldı sūzân el virür
2. Gamze-i ‘āşık-küşüñ kırdı cihânı ser-te-ser
El virür ey bī-mürüvvet eyledin kan el virür
3. Ka‘be-i kūyunda dil dutdı ferâgat köşesin
El virür fikr-i tavâf-ı hüsn-i kurbân el virür
4. Maṭṭalī‘dür dil-i nikât Muşḥaf-ı ruḥsârūña
El virür zülfüñle cānâ itme pinhân el virür
5. Nūriyâ vaqt-i çemenzâr-ı cemâl irişdi gör
El virür seyr-i temâşâ-yı gülistân el virür

63 b. 125

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Turre-i gīsūların mı deste-i sünbül müdür
Gird-i ruhsāruñ mıdur yā nev-şüküfte gül müdür
2. Mest-i medhūş eyleyen la'l-i lebūñ mi 'āşıkı
Yoksa te'sir-i neşāt-ı nūş-ı cām-ı mül müdür
3. Şöyle medhūşum ki bilmem gerden-i kāfūrda
Görünen hāl-i siyeh yārāna fūlfül müdür
4. Āh u nālim gülşeninde seyr iden fark eylemez
Sūziş-i dil mi yāhūd āvāze-i bülbül müdür
5. Fark olunmaz nev-zemīn-i şi'rde sebak itmede
Hāme-i Nūri midür yā zāre-i Düldül müdür

63 b. 126

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. Hengām-ı 'ıyş-ı ehl-i gurūr şādmān kalur
Soñra humār-ı bāde ile ser-girān kalur
- 64 a. 2. Nāz kilkinden ol ruḥ-ı āl üzre hāl-veş
Āsār-ı naqş-ı būs-ı hayāl bir zamān kalur
3. İrse fütür-ı ğamzeye mihrāb-ı ebrū var
Tir atılır nişāniye elde kemān kalur
4. Esrār-ı 'aşkı āhım ider dem-be-dem 'ayān
Fānūsda şu'ā'-ı şem' hic nihān kalur

5. Ceyş-i hafile cāmi‘-i hüsni olsa da harāb
Mihrāb-ı tāk-ı kaş-ı güzelden nişān kalur
6. Meclisde Nūri ‘āşikuñ ahvālī söylenüb
Bilmem ne dir ki rāz-ı nihān-ı dehān kalur

64 a. 127

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Āh u zār-ı bī-ķarārım murğ-ı zārı söyledür
Şīve-i efsāne-i nālim hezārı söyledür
2. ‘Āşıkım ma‘şuk meftūnum olursa çok degil
Nīmniğāhım dīde-i hūn-rīz-i bādı söyledür
3. Özge Mecnūn-ı cihān gerd-i figān endīşeyim
‘Aks-i sūz-ı dil-güzārım kūhsārı söyledür
4. Ben o bīkr-i ğonca-i ‘işmet-güzīnim istesem
Himmetim kehvāre-i evvel bahārı söyledür
5. Tūṭi-i hoş lehçeyim ma‘nāda ebkem daḫi
İltifātım Nūri kil-k-i bī-ķarārı söyledür

64 a. 128

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Maḥbūb-ı meh-veşim güzelüm pek edālıdur
Bir şeh levend kesimlidür ammā paşalıdur
2. Yüz virmez ise ‘āşıkā yārı cefā ider
Bir āhū-yı remīdedür ammā vefālıdur

3. İrdi zamānı almanuñ āgūş-ı vaşla
Bedr-i cemāl ü hüsñ ü edānuñ kemālīdūr
4. Dāmān-ı vaşla belki ire dest-i iştiyāk
Mīhr-i cemālinüñ o mehüñ inzivālīdūr
5. ‘Arz eyle Nūri sūziş ü āh u derūnuñı
Şāyed teraḥḥum eyleye vaqt-i vişālīdūr

64 b. 129

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 64 b. 1. Mevc-i tūfān-ı fiğānım rū-yı ābı ditredūr
Şadme-i nālim ḥabāb ne ḳabābı ditredūr
2. Biz o mest-i bāde-i ‘aşķız ki sākī cur‘amız
Āteş-i seyyāle-i mevc-i şarābı ditredūr
3. Āhım eflākı yaķar yol bulsa dilden çıķmaya
Āteş u āb u hevā ile turābı ditredūr
4. Ol ğazāl-ı çīn-i vahşet nimnigāh-ı nāzile
Dem-be-dem sīnemde tīr-i bī-ḥesābı ditredūr
5. Nūriyā ben o semender ṭab‘-ı ‘āşık meşrebüm
Berķ- i āhım ḥavfī şemşīr-i şehābı ditredūr

64 b. 130

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Ser-geştelikle pīr ü āh olmak isteyor
Dil mübtelā-yı zūlf-i siyāh olmak isteyor

2. Ey meh-i tegāfūl eyleme dil arzū ile
Kurbān-ı tīg-ı nīmniḡāh olmak isteyor
3. Sūz ü gūdāz ‘aşkuña pervānelik idüb
Şem‘-i ruḡuñla maḡv-ı tebāh olmak isteyor
4. Zā‘f ü ḡamile ḡāk-i dilrübā olub
Evc-i kemāl ü rif‘ata māh olmak isteyor
5. Nūri görüb telāṭum-i emvāc-ı raḡmeti
Müstāḡrak biḡār-ı günāh olmak isteyor

64 b. 131

mefā‘ilün fe‘i lātün mefā‘ilün fe‘ilün (fa‘lün)

1. Şerār-ı āh-ı derūnum ki geh hevāya çıkar
Hevā-yı telli fişek gibi tā semāya çıkar
2. Metā‘-ı vuşlatı naḡd-i ḡayātile alagör
Ḥaṭı gelince alınmaz girān-bahāya çıkar
3. Hezār-ı laḡt çeker dökse de yolunda killk
Hezār zāruñ adı yine bī-nevāya çıkar
4. Ne deñlü olsa da o şūḡ-ı bī-vefā-meşreb
Bağılsa şīvesinüñ bir ucu vefāya çıkar
- 65 a. 5. Şiddīḡ-ı muḡliş olur şimdi meclis aralık
Ri‘āyet ü edeb itmek şavḡ edāya çıkar
6. Bu bezm-i devlete kim girse Nūrī bī-şübhe
Uşul ile terelliye terellāya çıkar

65 a. 132

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. 'Āşık-ı dilhaste olmaz cevrdn bî-zâr-ı zâr
Olma nâ-mihribâna olmasa ağyâr yâr
2. Devr-i hüsünde begim aşâr-ı pür kâr-ı sitem
Şafha-i hâtırda gamda nice biñ edvâr var
3. Teng idi hayli hayâl-i tab'ıma şahn-ı hüner
Olmasaydı düş-ı isti'dādına edbâr bâr
4. Nâbi'yi dilbeste-i hayrân iderdüm nazmıma
'Aşrımızda olmayaydı nükte-i eş'âr-ı 'âr
5. Hâtır olmaz ba'dez in merhem-pezîr tesliyet
Nûriyâ itdi dile bu derd bir efkâr kâr

65 a. 133

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

1. Esîr-i kâse-i şahbâ-yı şanma ihtiyârîdur
Harâb-ı cur'a-i 'aşk olma emr-i iztîrârîdur
2. Dağı pejmürdedür reng-i hayâl buse-i lebdn
Degil hatı-ı gird-i rûda mevce-i bûs-ı kenârîdur
3. Cefâ-yı hicrden tîr-i tegâfûlden kesel gelmez
Dil-i gam dîdenüñ cevri ile ülfet eski kârîdur
4. Nola zülfünde ârâm eyleyüb bûs itse ruhsârûñ
Libâs ile ma'âşa 'âşıkûñ leyl ü nehârîdur

5. Zuhūr-ı haṭṭ ‘aceb mi ref’ iderse hüzni hāṭırdan
Bahārı ‘ārızuñ bir deste sebz-i meşk-i bārıdur
6. Şakın te’sīr-i çeşm-i ‘āşık-ı bīmār-ı hicrinden
Meded pek hemnişin olma cünün-ı ‘aşk sārīdür
7. Tamāmü’l-vezn pākīze ne deñlü olsa eş‘ārum
Terāzū-yı zamānuñ Nūri fūls-i bī-‘iyārīdür

66 b. 134

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

- 65 b. 1. Bīhūde kıyās eyleme ‘āşık hāzer eyler
Bir ‘işve ile gānzesi seyr it neler eyler
2. Bir nīmniğehle tağıdur ceyş-i ‘uķūli
Bilmem hele eflākede belki eşer eyler
3. Ebrūları mihrāb degül kavı-ı kâzādur
Müjgānları tır gibi dilde yer eyler
4. Mażmūn-ı haṭı gerçi ki taḥzīrdür ammā
Vuşlat demini cünbüş-i ebrū haber eyler
5. Nuṭķı dutulur Nūri görünce o niṭākı
Şemşirine bilmem nice cānı siper eyler

135

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Zāhid gibi ne hırkası ne būriyāsı var
Dervīş ten-i bürehnelerüñ bes Hūdāsı var

2. Kākül gibi miyāne düş ayrılma kıl kadar
Söz atma çīn-i zülfüne yāruñ haṭāsı var
3. Çeşminde bülbülüñ yer ider heb birer birer
Hār-ı cefā-yı gönca ile mācerāsı var
4. ‘Āşıqdan eylemez o perī buseyi dirīğ
Korķar ki soñra dañi başķa bir ricāsı var
5. Cān naķdine iner giderek kıymet-i visāl
Şabr eyle Nūri mevsim-i aḥz u ‘aṭāsı var

65 b. 136

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. ‘Aceb itmek ider isem eger çün hezār zār
Kār itdi üstühāne firāķ-ı diyār-ı yār
2. Āhım ‘aceb degildür olursa şerār-nāk
Hicr ü elemle aldı derūnı çün cenār nār
3. Ne faşl-ı gül ne nağme-i bülbül virür şafā
Ne mey ider ne sākī dile ne sükkār kār
4. Bükdi nihāl kāmetime eyledi dü-tā
Oldı dile nizār-ı ğam eşk-bār-ı bār
5. Nūri gönül hevā-yı vaṭanla enīn ider
Kār itdi üstühāne firāķ-ı diyār-ı yār

66 a. 137

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

- 66 a. 1. H̱asretle o meh dīdemi nem-nāk idecekdür
Geldi ramazān bűse-i imsāk idecekdür
2. Ol űűh-ı siyeh eűm-i azālāne revişle
'Āűıqları vā-beste-i fitrāk idecekdür
3. Zannım bu ki 'ıyd olduğı dem ol gül-i ra'na
Bir bāde ile pīrehen āk idecekdür
4. Bu vaz'-ı ciger-sűz ile āhım yine ol meh
Āvīze-i aķıce-i eflāk idecekdür
5. İftāriye bir bűse içűn űāim olurdum
Nűri o perī añı da imsāk idecekdür

66 a. 138

mefā'ilűn mefā'ilűn mefā'ilűn mefā'ilűn

1. Lisān-ı hāl ile dil firķatinden dāra gelmiűdűr
Gelű-yı űstűh'ān-ı sīne heb feryāda gelmiűdűr
2. Zihām-ı bűlbűl eyler onca-i hűygerde-i ħaclet
Anuñűn bezme ol gül-ehre maĥfī sāde gelmiűdűr
3. Ayak baű tövbeyi baűdırma sākīye űikest eyler
Elinde gül gibi bāde seni ifsāda gelmiűdűr
4. Műbārek bādedűr heb [?] olan cārī
Bu űn ol serv-i ķad seyr-i ķadeĥ ābāda gelmiűdűr

5. Nezāket üzre hüsni yārı çekmek levh-i taşvîre
Senûñle bir daḥi Nūrî meger Bihzād'a gelmişdür

66 a. 139

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. 'Āşık olursa ğamzeñ ucundan şehîd olur
Derdüñle cān viren dü-cihānda sa'îd olur
2. Bir āhū-yı remîdeye olduk ki mübtelā
Dilde hayāli daḥî gehî nā-bedîd olur
3. Bî-raḥm o deñlü yaksa firāқиyle 'ālemi
Şorsañ cevāb-ı ğamzesi hel min mezîd olur
4. Ol serv-i nāzı bağda seyr eyledikçe dil
Lerzān тұrur yolunda anuñ naḥl-i bîd olur

- 66 b. 5.** Me'yūs-ı vaşl iken yine Nūrî görüb ḥaṭṭuñ
Leb-rîz-i şevķ-i neş'e-i neyl-i ümîd olur

66 b. 140

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1. Reh-i 'aşķuñda nîm-bismil gibi rūḥ-ı revān dıtrer
Ḥayāl-i vuşlatuñla cāme-ḥ'āb-ı tende cān dıtrer
2. Bu ḥāletle o şūḥı der-kenār itmek nice kâbil
Niyāz-ı büse itsem farṭ-ı ḥ'āhişle dehān dıtrer
3. İder te'sîr-i la'lüñ bâde-i ḥamrā-yı gülgüne
Lebüñ cāme ṭoķunmazdan şarāb-ı erguvān dıtrer

4. Nola mızrābdan şevk u ʔarabla dil enīn itse
Fiḡān eyler elinde muṭribūñ tār-ı kemān ditrer
5. O çeşmi fitnecū bir tünd bī-raḥm-ı zālīm kim
Nigāh itse degil Nūrī vücūd-ı ʔahramān ditrer

66 b. 141

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
(fā‘ilātün) (fā‘lün)

1. O gül-i āla ki bir ḥande-nümālīk yaraşur
Bülbül-i lālede bu naḡme-serālīk yaraşur
2. Ne gül ālüftesi ne sünbülün āşüftesiyüz
Bu çemende bize bī-berk-i nevālīk yaraşur
3. Gerçi çok kimselerün bükdi belini ammā
Felek-i pīre de bu ḡaddi dü-talīk yaraşur
4. Bürḡa‘-ı ḡaṭṭ ile ört mehr-i mücellā-yı ruḡuñ
İtme āyīnecilik çehre-güşālīk yaraşur
5. Ne ḡadar nāzik ise yārün edāsı Nūri
Saña da şī‘rde bu nāzik edālīk yaraşur

66 b. 142

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Seyr it efendi dil nice ehl-i merāk olur
Būs-ı ḡayāl-i la‘l ile şīrīn mezāk olur
2. Geldikçe ḡaṭıra mey-i peymāne-i vişāl
Leb-rīz-i neş’e-i ḡadeḡ-i iştīyāk olur

3. Pervâne var gâh ğam-ı hicr-i yâr ile
Dil dâğdâr-ı şu'le-i şem'-i firâk olur
- 67 a. 4. Maḥbûb-ı dil 'ırâqdadur arzû ile
Her âh u nâle perdedür yed 'ırâk olur
5. Her ḥāk-i 'ıtr-nāki meşāme ḥayvān-baḥş
Nūrī olursa yine diyār-ı 'ırâk olur

67 a. 143

mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

1. Dil âyîne-i şâhid-i ḥubb ezelîdür
Heb sânc olan ḥâtırîma nâr-ı 'alîdür
2. Mecnûn-ı belâ-dîde olur ḥâline ḥayrân
Şaḥrâ-yı muḥabbetde gönûl özge delîdür
3. Cân virdüm olunca nîgeh-i nâzına mâ'il
Ḳo sînede tursun o zaḥm-ı cân bedelîdür
4. Ebrû-yı kemân-dârına bilmem ne desem yâ
Bir seyf-i 'alîdür yâ iki satır celîdür
5. İtmiş o kadar ḥubbı dili Nūrî iḥâṭâ
Heb sânc olan ḥâtırîma nâr-ı 'alîdür

67 a. 144

mefâ'ilûn fe'i lâtûn mefâ'ilûn fe'ilûn (fa'lûn)

1. Ruḥuñki gâhîce teşvîr-i meyle lâlelenür
Mişâl-i berk-i gül-i nev-şükûfte jâlelenür

2. Cefā-yı hicrile cism-i nizār-ı nāle dönüb
Hevā-yı ‘aşķile ney gibi āh u nālelenür
3. İderse cā‘nidür o şūh-ı zabt-ı milket-i dil
Elinde haţt-ı ‘izārı ‘aceb kabālelenür
4. Olunca neş’e-i yādile mest anā mül-i leb
Turunc-i ğabğab-ı sākī ile nevālelenür
5. Olur ruķunda o şūhuñ meger külfet-i zāhir
Ĝubār-ı haţla ol māh Nūrī hālelenür

67 a. 145

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

(fā‘ilātün)

(fā‘lün)

1. Bezmde gāhice bir nīm tebessümle o yār
Nigeh-i nāzile o fütādelerin bağrın oyar
 2. Haţtı gelsün hele bir ħüsni dü-bālā olsun
Hañcer-i ğamzesini sīne-i ‘üryāna tayyār
- 67 b. 3.** Mest olunca mey-i naķvetile o ħūni gözler
‘Aşık-ı dil-şüdenüñ ħışmile cānına kıyar
4. Dil-i pür rīşde bilmem ne arar nazre-i yār
Zahm-ı tır-i müje-i cevvin mi yoksa şayar
 5. Sade rūluķda biraz olsa da ser-keş-meşreb
Giderek haţtı gelür Nūrī o meh söze uyar

67 b. 146

mefā'ilün fe'i lātün mefā'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Cilā-yı āyīne-i dil nem-i seherdendür
Şafā-yı hātırımız eşk-i çeşm-i terdendür
2. Havāfi-i nigh itmek ço ademe sebkat
Kemāl-i şevk ü şefkatle ruhañ nazardandur
3. Haṭ ile murğ-ı hüsni-i sāniḥü'l-yemīn oldı
Bu perveriş yine aña o bāl ü perhendür
4. [?] ü müyesser vaşlında çıkmaz zü haṭ
Su'ūd-ı ṭālī' ü necm-i şeref-i mazardandur
5. Kitāb-ı rüyumı aḥkām-ı zīc-i mes'ūdı
Bu te'sīrāt dimiş Nūri heb kamerdendür

67 b. 147

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. 'Aql almaya mey ḥumda nice cūş gerekdür
İzhār-ı cünūn itmege çok hūş gerekdür
2. Bülbül gibi ḥandān olacak elde nemiz var
Dil-sūz-ı muḥabbet heme ḥāmūş gerekdür
3. Şimdi gül ü mül mevsimidür sevret meyle
Sāḳī-i semen-sā daḥi gül-pūş gerekdür
4. Vā'iz dime ḥalḳ pendi ḳomaz sem'-i ḳabūle
Evvel sözüñ ıṣḡāya saña gūş gerekdür

5. Girmedir göze uyku o kuzı girmese koyuna
Her şeb o perî Nûri der-âgûş gerekdür

67 b. 148

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Dîde-i mestâne-i bî-tâbı gerçi hastedür
Her nigâh-ı nâzına biñ sihr ü efsün bestedür
- 68 a. 2. Kimse esrâr-ı femi hall itmedi ben bildüğim
La'l ile remz olmuş ol yer mışra'-ı bercestedür
3. Ka'be-i rûyuñ koyub zünnâr-ı zülfe bend olan
Tîğ-ı gamzeñle helâk olsa begim şâyestedür
4. Nâvek-i dil-düz-ı cûduñ kangısın ta'dâd idem
Tîr-i ebrû bend-keş sinemde deste destedür
5. Berk-i gül pejmürde olmaz zîr-i pâ-yı yârda
Nûriyâ ol nev-nihâlüm ol kadar âhestedür

68 a. 149

mefâ'ilün fe'i lâtün mefâ'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Hezâr gonca içün semt-i nev-bahâra gelür
Bahârı goncası yok şanma bu diyâra gelür
2. Çemende serv-i ser-âzâde meyl ider kumru
Degülki gördüğü her şıfrîd çınâra gelür
3. Hezâr u tûṭî vü bebgâ sürür ile seyre
Çemensitâne gülistâne lâle-zâre gelür

4. Meger ki yolu azmış bu semte bir iki kuş
Ne anki murğ-ı seher-ḥîz bu kenâra gelür
5. Hezâr-ı Nûri gibi revnağ-ı bahâra dâr
Neden bu ebr-i demet yah-ı kûhsâra gelür
6. Bu yıl çekdügimiz Kârş'da şiddet-i sermâ
Ne bahşer ḥor ne ta'rîfe ne şümâre gelür

68 a. 150

mefâ'ilün fe'i lâtün mefâ'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Bizim diyârlaruñ şimdi nev-bahâridur
Zamân-ı sünbül ü lâle gül ü hezâridur
2. Çeküb cedâvîl-i sîm düz-ı nâmçe-i dehre
Çemende sũ-be-sũ aḥkâm-ı nehr-i cāridür
3. Döşendi her ṭarafa ferş-i ḥazret ü nazret
Şükûfelerle cihân şanki mînâ-kāridür
4. Fuşûl-ı erba'a ḥükmüñ idüb tamām icrâ
Diyārbekir'imizüñ vaqt-i iştihāridur
5. Bizim bu çekdigimüz gurbet elde ḥamyāze
Bütün o neş'elerüñ Nûri heb ḥumāridur

68 b. 151

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 68 b. 1. Bağ-ı Kâğızmân degildür zād u şād şahrāsıdur
Sebz ü ḥaṭler serv-i ḳadlerle çemen deryāsıdur

2. Mā'iler vech-i hüsner hazervât ü lâleler
Bir elâ-yı şūrîde-kānuñ cennetü'l-me'vāsıdur
3. Halka halka şanma dūd-ı âh yâ ebr-i siyâh
Serde bir şūhuñ sevâd-ı sâye-i sevdâsıdur
4. Düşdi dil bir şîve bâbuñ ezber itmiş dilbere
Kays-veş şahrâ-neverd 'âşık-ı şeydâsıdur
5. Nuriyâ tahrîk iden tab'ıñ gâzel edalığa
Hâmid-i hoş lehçenüñ şî'r-i ter-i zîbâsıdur

68 b. 152

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

1. Haţ olmaz mâni'-i būs-ı leb-i la'lüñ cân-perver
'Ayâr ile bozulmaz cāşni-i zevk-i gülşeker
2. Neden her bakışda cilve eyler gamze 'uşşâka
Meger çeşm-i âşinâlık gösterüb katl eylemek ister
3. Nola sevdâna hayretile hâme-i haţ sehv çekse
O mehpâre haţ-âver nâzile oldukça haţ-âver
4. Temennâ-yı vişâle dilde kudret lebde tākāt yok
O bî-rahma 'aceb hâl-i dil-i nālânı kim söyler
5. Dirîğ itme lebüñ emdür dil-i bîmârına luţ it
Kuluñdur hem köleñdür 'âşıkıñdur Nûri-i çâker

68 b. 153

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. Şimdi bizim diyârlara geldi nev-bahâr
İtmekdedür münâzara her gülle hezâr
2. Turmuş selâma pâ-yi niyâz üzre muntazır
Eyler çınâr-ı 'arz-ı temennâ-yı şad hezâr
3. Şaf-şâf cûybârlara şaf şaf oldu heb
Mir'âtda cemâlini şan seyr ider nigâr
4. Nevrûz oldu döñdi cihân baħr-ı aħzara
Bu Cûdîde tutarsa 'aceb fûlk-i dil qarâr

- 69 a. 5. Pür sebz ü berk oldu bütün Nûri bâğ ü dâğ
Biz de yeşillenerek o nev haţţ ile ne var

69 a. 154

mefā'ilün fe'i lātün mefā'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Zamānemizde geçen şi'r sâde olmalıdır
Ya fuħşiyât-ı hezel yâ hecâda olmalıdır
2. Tamām vezin olan eş'âr bir kıraţ itmez
Ya nâķış olmalı ya ziyâde olmalıdır
3. Refîķ-i ma'nî almaz zamâne havşalası
Hâzır lob olmalı sehlü'l-ifâde olmalıdır
4. Teseħħür ile olub kendü şi'rine delâl
Mecâlis-i Kübrâda kepâde olmalıdır

5. Bir âferin mi deger düz nāmçe-i eş‘ār
Meger ki verāsında Nūri dāde olmalıdur

69 a. 155

mef‘ülü mefā‘ilün mef‘ülü mefā‘ilün

1. Sevdā-yı muḥabbetde bir başka şafā vardur
‘İffetde ḥaḳīkatde bir başka şafā vardur
2. Gerçi şerefe ‘āḳıl ‘aḳl ile olur vāşıl
Lebüñ vāle ḥayretde bir başka şafā vardur
3. Yārı çeküb āgūşa ḥum gibi gelüb cūşa
Ülfet ile ‘işretde bir başka şafā vardur
4. Her nerde olursan ol bir yār münāsib bul
Maḥbesde vü şoḥbetde bir başka şafā vardur
5. Her kimseye yār olma bir kimseye bār olma
Temkīn ile ḥıffetde bir başka şafā vardur
6. Cāh ile bekām olsun meşhūr-ı enām olsun
İylik eyle şöhretde bir başka şafā vardur
7. Fırşat bulub āgyāra ḳudret olucaḳ sāde
‘Afveyle semāḥatde bir başka şafā vardur
8. Şem‘-i ruḥ-ı dildāre baḳub yanasın nāre
Peygüle-i ḥasretde bir başka şafā vardur
9. Devlet olıcaḳ zā’id dürlü ḡam olur ‘āid
Taḥfif-i mü’ennetde bir başka şafā vardur

- 69 b. 10. Eş‘ār gerek rengīn her beyti olub sengīn
Ma‘nā vü metānetde bir başka şafā vardur
11. Nūrī olamaz eş‘ār muhliş gibi ma‘ni-dār
Ammā yine himmetde bir başka şafā vardur

69 b. 156

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
(fā‘ilātün) (fā‘lün)

1. Çeşm-i tātāri metā‘-ı dili yağma ister
Biz ser-i şulha yapışdukça o gavga ister
2. Bārdan şıfr-ı yed olmasa idi dest-i çınār
Der idük neyl-i emel naqd-i temennā ister
3. Ne işāret ne kināyet ne gāzelden aldı
‘Ārifā bu tecāhülle mu‘ammā ister
4. Āteş-i hicr ile murğ-ı dili bir yana itdi
Tih-i sīnemde yine *menn* ile *selvā* ister
5. Dil virüb kākülüne alma sere tül-i emel
Gerçi ben istemem ammā dil-i şeydā ister
6. Olamaz eşkiyle şüyīde gubār-ı gam-ı dil
Feyz-i mezeni mey ile cūşış-i şahbā ister
7. Her seher қоқlamaya бақmaya mānend-i hezār
Nūriyā sīnede bir gonca-i ra‘nā ister

69 b. 157³⁹

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. Pîr olsa da gönül heves-i nev-civāndadur
Derd-i humāra çāre mey-i erguvāndadur
2. Dil-hānesinde eylemez ārām bir nefes
Ya kūy-ı dil-rübāda ya deyr-i muğāndadur
3. Pāy olmasın mı yād-ı firākiyle kâmetim
Gönlüm nice zamāndur o kaşı kemāndadur
4. Bir nîmnigehle kanıma girmezse gamzeler
Ey bî-vefā haşırdı elim [?] yakāndadur

69 b. 158

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Şāhîn mîzān genc-i güher-i 'irfāndur
Tūtî-i şeker-ğor āyîne-i iz'āndur
- 70 a. 2. Fehm ü idrāk nikāt itmekde fehmi var ola
'İlm ü faẓl u ma'rifetle nuḥbe-i devrāndur
3. Fazlını gelse beyāna kilik-i meşķūku'l-lisān
Bülbül hoş nağme-i gülşen-serā-yı cāndur
4. Şi'r ü inşāda kemālâtı bedî' ü mürtecel
Nükte-i maẓmūnları ḥayret reh-i ḥisāndur
5. Nazm u neşri şā'ibü'l-maẓmūn heb şevket şi'ār
Enverî Sa'dî Nizāmî şi'rîne ḥayrāndur

³⁹ Bu şiirde mahlas beyiti bulunmamaktadır.

6. ‘İlm ü ‘irfān kânīdur semh u necābet ma‘deni
Müdde‘āma ıavr u ahlākı kavī bürhāndur
7. Mecma‘ül-baḥreyn zātı mülteku-l-aḥbar gibi
Zādegān-ı ıab‘-ı pāki dürr ile mercāndur
8. Hem semiyy-i Faḥr-ı ‘ālem hem emīn ü hem fehīm
Dürr-i aşdāf-ı me‘āni ile bir ‘ummāndur
9. Ḥānevāsında mu‘ammer ide Ḥaḳḳ iḳbāl ile
Nice kim eş‘ār-ı Nūrī zīver-i dīvāndur

70 a. 159

mefā‘ilün fe‘i lātün mefā‘ilün fe‘ilün (fa‘lün)

1. Ruḥunda ḥālī gören kākülünde beste ıalur
Şikenc-i zülfünü kim görse dil şikeste olur
2. Gören o dīde-i bīmārı olsa da Loḳmān
Şabāḥ-ı maḥşere dek ḥayret ile ḥaste ıalur
3. Neden şarıyub çīn-i zülf-i gerdāna
Ḥaṭā-yı kākülü zīr-i fesinde deste ıalur
4. Nedir bu ıurfe reviş bu şikeste beste edā
Nigeh ḥumār ü güle kec kemer-beste ıalur
5. Hemān Nūrī midür vāle-i ser-i zülfü
Ruḥunda ḥālī göreñ kākülünde beste ıalur

70 a. 160

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Bir pençe ki zaḥm-efgen-i cān fuḳarādur
Lā-büdd o da ammā çeke tîr-i ḳazādur
2. Elbet tōḳunur başına bir rîze-i sengi
Ḥalka atanuñ taşı bu meydān-ı cezādur
- 70 b. 3. Bir āhı ider ḳaşr-ı dil-i zālîmi vîrān
Çāk-i dil-i mazlūm ki miḥrāb-ı du'ādur
4. Meşhūduñ olur cümle ḥaḳāyık göñül al gör
Ḳalb āyinesi baḳ ne 'aceb naḳş-nümādur
5. Dillere yer it tā olasıñ muḳbil-i dergāh
Mir'āt-ı göñül çüñkü nazargāh-ı Ḥüdā'dur
6. Ḥor baḳma Ḥüda ḳullarına sen daḥi ḳulsun
Ḳul ḳulluḡunu bilmemesi 'ayn-i ḥaṭādur
7. İzārdan el çek saña tā ırmeye āzār
Elḥaḳ ki bu söz Nûri kelām-ı kübrādur

70 b. 161

mefā'ilün fe'i lātün mefā'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Beḳā-yı devr-i güle bülbul i'timād idemez
Degil ki nālesi bir goncayı güşād idemez
2. Eşer-i müeşşere mir'ātdur velîk herkes
Ġubār-ı cismi o āyîneye remād idemez

3. Bu āb u tāb nedür reng-i şu'le-i gülde
Döküldü gerçi ki ezdād-ı encād idemez
4. Ne deñlü felsefe te'sīr virse ecrāma
Haķīķat ehli o evhāma i'tiķād idemez
5. Başıret ile olur meh-rūya medd-i nażar
Şu'ā'-ı nār-ı başar Nūri imtidād idemez

70 b. 162

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. Hün-ı sirişk-i dīde-i zārı töker miyiz
Biz bu cefā-yı hicri daķı çok çeker miyiz
 2. Biñ pāre itse sīnemizi teşne-i sitem
Gerdün-ı dūn-ı kec revişe baş eger miyiz
 3. Çıkmaz hayāl-i la'l-i lebin zaķm-ı sīneden
Ey seng-i dil gözünde ya hūn çeker miyiz
 4. İtsek yolunda cānı fedā tīg-ı ğamzenūñ
Bir nīmniġāh-ı ūlfete bilmem deger miyiz
- 71 a. 5.** Sūzişki kār itmez o fülād-ı ğamzeye
Böyle şauķ temūr daķı çendān döker miyiz
6. Her cevri dil-rübā sitemi dil-nüvāz gerek
Olmasa o mehūñ böyle tırmaz öger miyiz
 7. O saķt-dilde itmeyedür biz de Nūriyā
Peykān-ı tīr-i āh gibi kār-ger miyiz

71 a. 163

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

(fā‘ilātün)

(fā‘lün)

1. Zāhid-āsā bizi şanma yolumuzdan şaparuz
Ne zer ü sīme perestiş ne cihāna şaparuz
2. Mihr-i zerrīn kalem-i evc-i me‘āniyüz biz
Dāne-i şebnemden ehl-i diliz nem şaparuz
3. Şāhid-i tālī‘imüñ şīve-i dil-düzundan
Eşk-i çeşmim reh-i maşşūdun mı eyler çaparuz
4. Lafz-ı nā-güfte vü nā-dīde gerekdür mazmün
Köhne ta‘bīr ile mevzün sözü biz de yaparuz
5. Kuvvet-i şab‘ ile Nūrī açana ‘aşk olsun
Bunda beş beyt ile biz kâfiye bābın çaparuz

71 a. 164

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Alanlar lezzet-i ‘ıyş cihānda bī-şarāb olmaz
İrenler meclis-i cānāne bī-çeng ü rebāb olmaz
2. Urur pervāne-veş şem‘a uzun maḥv-ı vücūd eyler
Dil-i pür arzūya ḥavf-i süziş hiç ḥicāb olmaz
3. Olur müstağraḫ baḥr-ı melāmet keşti-i ‘irfān
Dil-i zevraḫçe-i zāhid gibi pür inḳılāb olmaz
4. Yaḫar berḫ-i şihāb āteş-i ḥasret-i dil ü cānuñ
O bī-mağzuñ ki cismi ‘aşkile yanmaz kebāb olmaz

5. Gözüñ aç şūfiyā gör mevc-i gufrānı ҡo bu Һavfi
Ki cümle ‘ālemüñ ‘iṣyānı bir ednā Һabāb olmaz
6. Olan perverde-i dāmān-ı Һubb-ı mazhar-ı *Levlāk*
Yaқınımdur ki zaҺmdār-ı ṣemṣīr-i ‘itāb olmaz
7. Һabībüñ ol muҺibbi maқṣaduñsa mesned-i ‘ālī
Bu bāb-ı dil-güşā-veṣ Nūri bir ni‘me’l-me’āb olmaz

71 b. 165

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
(fā‘ilātün) (fā‘lün)

- 71 b. 1. Tālīb-i vaṣl degil ‘āṣıķ-ı dīdārız biz
Bülbül-i zār gibi mā’il-i gülzārız biz
2. Çille-i saḥtı çekilmez o kemān ebrūnuñ
Mübtelā-yı girih kākül-i ṣeb-tārız biz
3. Zāhid-āsā neyimiz var ki girān cān olalım
Varımız bir ṣīṣe mey rind-i [?] biz
4. Riṣte-i dil ٲoladuķ kākülüne bir şūḥuñ
Şimdi ser-beste-i zencīr-i sitemkārız biz
5. Virirüz būseline naқd-i Һayātı Nūri
Yine biñ cān ile de vaṣla Һirīdārız biz

71 b. 166

mef‘ülü fā‘ilātü mefā’ilü fā‘ilün

1. Çıķdı sipihre nāle vü āh-ı fiğānımız
İrmez mi gūṣuña bu ҡadar el-amānımız

2. İcrā ider raķīb bize dīrīne kīnesin
Vardur bizimde aña mükāfāt zamānımız
3. Karşu tırulmaz ol nıgeh-i mestiye meger
Ebrū-yı yārdan ola meger elde kemānımız
4. Ey dil teselli eyle ki ibn tiz benzedür
Vaşlına el erişmege vardur gümānımız
5. Bir buse Nūri kuluña vir rū-yı aldan
Olsun nişār-ı hāk-i rehūñ baş ü cānımız

71 b. 167

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Bir kāfire dil düşdi peşīmān gerekmez
Şimden gerü derd-i dile dermān gerekmez
 2. Cān naķdini işār iderüz hāk-i rehūñde
Zīrā bize cānān gerek cān gerekmez
 3. Erbāb-ı hevā bī-meze der āh ile dā'im
Erbāb-ı diliz biz bize efgān gerekmez
 4. Maḥv itdi beni 'aşkı ile bir büt-i tersā
İsbāt-ı vücūt-ı dil-i sūzān gerekmez
- 72 a. 5.** Bir buse biñ cāna deger cānile olsa
Nūrī nidelüm ol büte ihsān gerekmez

72 a. 168

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Bāde-i la'l-i lebūñle mest-i maḥmūr olmuşuz
Biz bu neş'eyle cihānda böyle meşhūr olmuşuz
2. Dest-i cevruñle idersin göñlümüz her dem ḥarāb
Bir nigāhuñla ne dem bilmem ki ma'mūr olmuşuz
3. Böyle bir vaḥşi nigāha olmuşuz üftāde kim
Ḥ'ābda nezzāre-i ruḥsāra mehcūr olmuşuz
4. Çeşmi kāfir gāme kātıl kendi bī-raḥm āmān
Böyle bir nā-mihribān dildāra mecbūr olmuşuz
5. Olmaz itlāf-ı izā'a eylesek bezl-i güher
Daḥme-i ma'niye Nūrī çünkü gencūr olmuşuz

72 a. 169

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün**(fā'ilātün)****(fā'lün)**

1. Sāḳiyā çerḥ senüñ devrünü taḳlīd idemez
Her gedā kendüsini hemser-i Cemşīd idemez
2. Tāb-ı ruḥsāruña pīçīde-i leffāf müjgān
Şu'le-i çeşmi nigāh-efgen-i ḥurşīd idemez
3. Baḳmadan āyīne-i ḥüsnüñe ḥākister olur
Bu mezāyayla dil-i vaşluñı ümīd idemez
4. Rükñ-i kāşāne-i tezvīr ki zāhid şaḳınur
Nüş-ı peymāne-i pūr neş'e tevḥīd idemez

5. Nûri biñ cān ile qurbān-ı ser-i kūyuñdur
Kesret-i cürmü derûñden anı teb'îd idemez

72 a. 170

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

(fā'ilātün)

(fā'lün)

1. Mest-i hayret-zede biz fırkat-i yārān çekerüz
Mey-i vuşlat yerine bāde-i hicrān çekerüz
2. Sahtdur tā o kadar yayı çekilmez felegüñ
Çekduk el anuñ içün çile-i hārmān çekerüz
3. Hürmet-i meyde bizimle idemez şūfi cedel
Hısmı iskāte kavī hüccet-i bürhān çekerüz
- 72 b. 4. Nola reşk eylese āgūşumuza hāle dahı
Her gice sīneye bir māh-ı dıraḥşān çekerüz
5. Olur ammā çeke tūr-i nigeḥ-i ṭabla-i dil
Olmaz emm yāremize zaḥm-ı Nerīmān çekerüz
6. Bār-ı ülfet çekemezken dil e'ālilerden
Şimdi biñ minnet ile minnet-i devrān çekerüz
7. Āh yandum felegüñ vaż'-ı ciger-sūzundan
Nice bir biz sitem-i sıfle-i dūnān çekerüz
8. Çekmezüz ḳahrını Nūrī felegüñ rindiz biz
Gehi duḡt-ı rezi geh sīneye ḥūbān çekerüz

72 b. 171

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Şad çāk-diliz mā'il-i çeşmān-ı siyāhuz
Üftāde-i serdāre-i şemşīr-i nigāhuz
2. Hāk-i reh olaldan o meh evc-i 'alāya
Rif'atle mehiz gerçi ki ma'nide tebāhuz
3. Muhtāc degülüz bedreka-i meş'al-i hazra
Gümrahlara yol gösterici meş'al-i āhuz
4. Mecnūn-şıfat 'aşkile bir bī-ser ü pāyuz
Gencīne-i 'irfān ile biz bir ulu şāhuz
5. Ne devlete mesrūr oluruz ne ğama dirhem
Teslīm-i kader-senge hemān şu'bede gāhuz
6. Bī-tāb olalı za'if-i teb-'aşk-ı bütānla
Nūrī gibi evc-i felek şehrine māhuz

72 b. 172

mefā'ilün fe'i lātün mefā'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Nihāl-i gül gibi bir dil-rübāya muhtācuz
Bu za'f-ı pīrde lā-büdd-i 'İşā'ya muhtācuz
2. Cilā-yı mevt irādī ile bulub neş'e
Şafā-yı hātır için bir cilāya muhtācuz
3. Nigāh-ı nāz ü 'itābuñ kırısmelerle görüb
Ümīd ü bīm ile havf ü recāya muhtācuz

- 73 a. 4. Şarîr-i hâmenüñ üftâdeyüz terânesine
O şîr-ğab-ı hevâyız ki nâye muhtâcuz
5. Ne deñlü muhteriz-i nâkışât isek de yine
Beğâ-yı ne'vîde Nûrî nisâya muhtâcuz

73 a. 173

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Pür dil gerek hevesker olan ister istemez
Amâc-ı tîr-i dilber olan ister istemez
2. Medd eyler nâle vü âh süveydâ-yı sîneden
Dülbend-i zülf-i esmer olan ister istemez
3. İfşâ-yı râz-ı nûkhet-i ferhâl-i hâl ider
Micmer-fürûz-ı 'anber olan ister istemez
4. Şûret-pezir-i şafha-i nîreng olur gider
Hey'et-nümâ-yı peyker olan ister istemez
5. Lâ-büdde Nûrî mümkün gaybdan bürüz ider
Nağş-nigîn-i ihtirâz olan ister istemez

73 a. 174

mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

1. Şanmañ bizi sevdâ-ger-i kâlâ-yı vişâlüz
Biz müştêri-i seyr-i sevâd hatt u hâlüz
2. Hîrbâ şakınur bakmada ruhsârına yâruñ
Biz 'âşık-ı miñnet-zede-i mihr-i cemâlüz

3. Ol şem‘-i şeb-ārānuñ olub hüsüne hayrān
Ser-geştesi yüz ma‘nada fānūs-ı hayālüz
4. Düşmez bize bülbül gibi çok nağme-serālık
Vaşfinda o gonca dehenüñ ebkem ü lālüz
5. Ebrūsını bir çīn ideli Nūri o meh-rū
Hayret-figen āyīne-i hūzn ü melālüz

73 a. 175

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Āteş-i endīşe-i hicrāna yokdur tābımız
Heb bu efsāneyle gözden uçdı murğ-ı cānımız
2. Bī-dimāğ olduk hayāl itdikçe la‘l-i dilberi
Reng-i gamdan mevc urur keyf-i şarāb-ı nābımız

- 73 b. 3. Vādi-i hayretde şöyle teşne-gān-ı miḥnetüz
İtmez iṭfā-yı harāret şerbet-i cilāyımız

4. Halka bend-i rişte-i teslīm-i taqdīr olmuşuz
Her taraftan munkatı‘dur zāhidā esbābımız
5. Çünkü yārız hātır-ı yārāna külfet ber-ṭaraf
Nūriyā bizden irāğ olsa revā aḥbābımız

73 b. 176

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Hal ile ‘ukde-i kemeri ister istemez
Pā-māl-i buse eyle bizi ister istemez

2. Pervâne var şu‘le perest-i cemāl olub
Yandur o şem‘e bāl ü perī ister istemez
3. Nakd-i hayātı eyleyüb īsār pāyına
Şarf eylesin bu muhtaşarı ister istemez
4. Yüz sür nişān-ı na‘lçe-i keş-i dilbere
Düş hākipāyine o peri ister istemez
5. Dil benderinde Nūri o sevdā-ger āfete
‘Arz it kumaş-ı şī‘r-i teri ister istemez

73 b. 177

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Şehri güzelüñ gamzeleri dil-şiken olmaz
Bu bağçenüñ goncalarında diken olmaz
2. Her lahza hayāl itmede müjgānını yārın
Pilk-i nazarım gibi ‘aceb hārken olmaz
3. Bir gūne nezāketde kim ol cism-i laṭife
Bū-yı reg-i gül tār u [?] pīrehen olmaz
4. ‘Aql almada bir nīm kırışmeyle aña fer
Çeşmüñ gibi hiç fitne-i üstād-ı fen olmaz
5. La‘l-i leb-i dilber gibi bir noқта şığışmaz
Mazmūn-ı dil-āşūbuña Nūrī sūhan olmaz

73 b. 178

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Ruhsarı haṭ-āver gözleyen tefte gerekmez
Ey şūḥ tırāş-ı haṭṭuñ her hefte gerekmez
- 74 a. 2. Kaldurma hicāb-ı haṭṭ-ı nev-ḥizüñi cānā
Gül çenber-i bāzarda üşkifte gerekmez
3. Rüsvāyı gerek 'āşık-ı şūrīde velīkin
Bülbül gibi gül vāle-i āşüfte gerekmez
4. Bī-dār olur 'āşık-ı dil-teşne-i vuşlat
Ey murğ-ı seḥer sencileyin ḥufte gerekmez
5. Düş pāyine āh eyleyerek Nūri niyāz it
Dil-i ḥastalaruñ ḥālını nā-güfte gerekmez

74 a. 179

mefā'ilün fe'i lātün mefā'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Teferrüc itmege bir şūḥ-ı gül'izār araruz
O 'andelīb-i hevāyuz ki nev-bahār araruz
2. Bu gülsitānda biz bir gülüñ güşādesiyüz
Daḥi ne gonca-i şad-berk ü ne hezār araruz
3. Tenezzül eylemeyiz her şikeste per kebke
Bu kūhsārda 'anḳā gibi şikār araruz
4. Nesīm-i şubḥ ile itdük cihānı geşt ü güzār
Karār tuṭmaya biz zülf-i tār-ı mār araruz

5. Ğubār-ı hāṭırı şest ü izāle eylemege
Mey [?] muğ-ı cām-ı hoş-güvār araruz
6. Cihānda maḳşadımız hıfz-ı āb-ı rûmuzdur
Ne çeşme-sār-ı ‘ināyet ne cûybār araruz
7. Bu ‘aşırda hûnerüñ Nûri ḳadrini ekler
Metā‘-ı şî‘re ḫarīdār bir kibār araruz

74 a. 180

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
(fā‘ilātün) (fā‘lün)

1. Nev-hevesnāk-ı neşāt-ı mey-i gülfām oluruz
Ne de ser-mest-i şarāb-ı leb-i ibrām oluruz
2. Ne bu büthānede biz mā‘il-i eşnām oluruz
Ne bu meyhānede biz cür‘a-keş-i cām oluruz
3. Rûḫ-ı emri gibi itmekde biz ebdāna ḫulûl
Şanma kim teferruḳe endāḫte ecsām oluruz
4. Ḥaṭṭ-ı ebrû-yı ruḫ-ı yâri ḫayāl itdikçe
Gehi ḫaṭṭāt gehi naḳḳāş gehi ressām oluruz
- 74 b. 5. Ḥüsn-i tedbîr-i müdāvā-yı ḫekīmāne ile
Lenger-i endāḫte-i keşti-i eyyām oluruz
6. Denk olur na‘ra-i mestānemiz ile āfāk
Gulḡul-endāz-ı mesāmi‘ ne ecrām oluruz
7. Bilürüz felsefenüñ laḳlaḳası softadur
Ne uyub ḳavline ne tâbi‘-i aḫkām oluruz

8. Ğam-ı ‘ālemle açıldıķça kapandı dilimiz
Biz bu gülzārda āhır gül-i nā-kām oluruz
9. Nūriyā lā-büdd olur mihr-i emel rahşīde
Nigerān-ı ufķ-ı şubḥ dem şām oluruz

74 b. 181

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
(fā‘ilātün) (fā‘lün)

1. Şanma bīhūde yere ḥātır-ı maḥzūn çekerüz
Yine bir bār-ı ğam-ı kām-et-i mevzūn çekerüz
2. Müteğayyır görüb aḥvālimizi ta‘n itme
Heves-i Leylī ile şūret-i Mecnūn çekerüz
3. Bādeden ‘işve ile sākī elin çekdikçe
Āh u ḥasretle o dem biz daḥi kalyon çekerüz
4. Biz kime baş egerüz raṭl-ı girān elde iken
Cām-ı nīm-i mey ile nice Ferīdūn çekerüz
5. Çekmezüz minnetini dehr-i denīnūñ Nūri
Felegūñ körlüğüne bāde-i gülgūn çekerüz

74 b. 182

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Talebkār-ı vişālūñdür gönül cānā riyā itmez
Dilīr-i arzū-ı būs ü kenāra iktifā itmez
2. Mey-i la‘lūñden ister tövbe virdürmek baña zāhid
O zālīm hiç Ḥüdā’dan ḥavf idüb senden ḥayā itmez

3. Serimde sāye-i sevdā-yı kākül ber devām olsun
Kabül-i imtināna sāye-i per-i hümā itmez
4. Olan ḥarf-i teşekkürdür zebāna ḥāmeden cārī
Girān bār-ı cefā-yı yārdan dil iştikā itmez
5. Dönerse nālede cism-i nizārı nāleden Nūrī
Bu derd-i cān-güdāza dil temennā-yı şifā itmez

75 a. 183

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
(fā‘ilātün) (fā‘lün)

- 75 a. 1. Gerdiş-i cām-ı ğabūķı niceden boş ḳomuşuz
Heb şurāḥi-i şabūḥı giceden boş ḳomuşuz
2. Şu‘lelendirmese peymāne dil olmaz rūşen
Dil-i mişkātı yine mesreceden boş ḳomuşuz
3. Cām-ı nīm meyini şun şanma ki teng ṛarfuz biz
Biz bu ḥumḥānede sāķī niceden boş ḳomuşuz
4. Mekteb-i ‘aşķ-ı muḥabbetde oḳurken ezber
Levḥ-i sīmīn-i dili tā hiceden boş ḳomuşuz
5. Tıfl iken eyledi gerdün bizi ḥāne ber-düş
Ve ger āsāyişi Nūrī beççeden boş ḳomuşuz

75 a. 184

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Yūsuf gibi serv-ḳadd ü nāzik beden olmaz
Kālā-yı dil ol sīm tene nīm ten olmaz

2. Bir şūh-ı füsūn-sāz-ı dil-āşūb-ı zamān kim
Hārūt daḥi çeşmine şākird-i fen olmaz
3. Ol ḥüsn-i Ḥüdā-dāda degül maḥrem her heft
Kāküllerine ġāliye müşg-i Ḥoten olmaz
4. Tā gelmese gelmez o perī meclise revnaḳ
Bī-şem‘-i şeb-ārā ṭarab-ı encümen olmaz
5. Nūrī çok olur gerçi güzellerde dil-āşūb
Bir böyle melek peyker ü sīb ü zeḳan olmaz

75 a. 185

mefā‘ilün fe‘i lātün mefā‘ilün fe‘ilün (fa‘lün)

1. Bu seng-lāḥda rehber olur refīḳ araruz
Diyār-ı yāra varır toġrı bir ṭarīḳ araruz
 2. ‘Aceb mi ġavṭa-ḥ‘ār-ı hicr-i bī-girāne isek
Bu yemde bizcilayın mübtelā ġarīḳ araruz
 3. Açdı sīnede heb zaḥm-ı ḥūn-çegān-ı emel
Şu lāle-zārda nu‘mān gibi şefīḳ araruz
 4. Dil-i basīṭde baḥr-ı medīd serāb oldu
Bu mülteḳāda yine ebḥur-i ‘amīḳ araruz
- 75 b. 5.** Öġütmeyüz ne gelürse dehāna gendüm-var
Ḥayāl-i nāzik ile ma‘ni-i daḳīḳ araruz
6. Şifā-yı ḳalb-i ‘alīl ü kelīl olur Nūrī
Mürüvvet ehli meḥāsin şiyem şefīḳ araruz

7. Nihāl-i hāmesinüñ sāyesi düşer farka
Hümā-yı evc-i sa‘ādet gibi ferīķ araruz

75 b. 186

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Bir āfetüñ fütāde-i dām-ı nigāhıyuz
‘Aşķa esīr olalı cihān pādişāhıyuz
2. Sümm-i semend-i dilbere toz ķonmasın diyü
Eşķim şular bu cismi anuñ hāķir āhıyuz
3. Sūrāķ sūrāķ olsa nola sīne zaķm ile
Peyķān-ı tīr-i nīmnigeh amācgāhıyuz
4. Düşdük hevāsına yine bir kec küleh mehüñ
Dülbend-i nāz-ı halka-i zülf-i siyāhıyuz
5. Döndük hilāle şehre-i āfāķ olunca biz
Nūrī bu za‘file felegüñ şimdi māhıyuz

75 b. 187

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Dil-i firķat-zede zevķ-i vişāle āşinā olmaz
Harāb-ābād-ı sevdāda iki mihmān-serā olmaz
2. Kesel virmiş o deñlü şab‘a istignā-yı sākī kim
Bahār olsa mey olsa muşrib olsa iştihā olmaz
3. Dil-i maķrūr-ı ‘uşşāķa lebüñ emdür ki şıķhatdür
Bu derd-i cān-güdāza andan ayru bir devā olmaz

4. Olur mı kākülün her hātıra sāye-efgen ihlāl
Cihānda her ser üzre sāye-i per-i hü mā olmaz
5. Olursa tāze rūlukda olur bey‘-i şirā Nūrī
Haṭ-āverlikde kālā-yı vişāle hiç bahā olmaz

75 b. 188

mefā‘ilün fe‘i lātün mefā‘ilün fe‘ilün (fa‘lün)

1. Şerār-ı āhı rakīb-i dīve şehāb iderüz
Bu sūz-ı ‘aşkile a‘dāları kebāb iderüz
- 76 a. 2. Düşerse maḫşadımız gibi Ka‘beteyn-i niyāz
Dehāna dā-i vişāli biz iktisāb iderüz
3. Hūmār-ı derd-i ser-i ‘āleme nedür çāre
İdāre-i ḳadeḥ-i şöḫbet-i şarāb iderüz
4. Nevā-yı ḳulḳul-i mīnā-zen özge sāmi‘amız
Ne vaḳf-ı nağme-i ṭanbūr vü ne rebāb iderüz
5. Hevā-yı nefse uyub Nūrī bü‘l-heveslikle
Yiler yügürür her yaña şitāb iderüz

Ḥarfū’s-Sin

76 a. 189

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Ser-keş olmuş mu‘tenādur şālī almaz yāre fes
Hüsni dilberden ziyāde şimdi istiğnāda fes
2. Gerçi pīç-i guşşa-i destārīden āzāde fes
Līk ca‘d-ı kākül-i ḥam-der-ḥama üftāde fes

3. Kākülün başdan çıkub görmüş tecāvüzlüklerün
Turre-veş nisbetle püskül eylemiş âmāde fes
4. Bildi pinhān itdüğüñ ‘uşşākdan kākülleri
Kahr idüb gönderdi destārı ‘adem-ābāda fes
5. Dām-ı gīsūya düşerse bildiğim yokdur rehā
Başladı anuñ içün pervāza gör bālāda fes
6. Her telinde biñ perīşān hātırı bend eylemiş
Püskülün bir bāda virmiş ‘ālemi bir bāda fes
7. Sīnesinde dāğ urmuş sūseni püskül degil
Zülf-i sünbül bū-yı bāde olalı dildāra fes
8. Bir kızıl mest oldu keyf-i la‘l-i bū-yı zülfdan
Serseri gezmekde şimdi kūçe-i sevdāda fes
9. Zāde-i ṭab‘-ı nazīfün hemseri olsa ne var
Şi‘r-i pāk Nūri yerde rütbe-i a‘lāda fes
10. Böyle gör rengin edā la‘lün kabā kec-rev reviş
Behçet-edā heybet-efzā bir şekildür sāde fes

76 b. 190

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

- 76 b. 1. İhām-ı selīs ile idüb tevriye tecnīs
Mazmūn-ı dilāvīz ile it nazmuñı te’sīs
2. Çār ebrū bütān gibi gerek kıt‘aları hūb
Tā kim oluna mühr-i Süleymān gibi taḥmīs

3. Şi'ri keç ü mec söyleyerek çekme beyāza
Ruhsārını mecmū'aların eyleme tecnīs
4. Bī-māye ṭabī'at viremez neş'e-i iksīr
Sermāye-i endīşesini itse de teklīs
5. Nev kisve-i maẓmūn ile söylense ne hoşdur
Tanzīr ü ğazel Nūri gehī kıt'a ü tesdīs

76 b. 191

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
(fā'ilātün) (fā'lün)

1. Beni kul eyledi bir serv-i dil ārā-yı heves
İremez dāmenine dest-i temennā-yı heves
2. Deli dīvāne-i 'aşk itdi bu sevdā-yı heves
Kays-ı şahrā-yı cünūn eyledi Leylā'yı heves
3. Konmasun hāṭıra toz ṭurma reh-i yārı şular
Bu iki çeşm-i terim olalı saḡā-yı heves
4. Zevil-edā-yı şebistān-ı hayālāt olalı
Dil-fürüz olmadadur şem'-i şeb-ārā-yı heves
5. Şıgışur nokṭa-i nūn raḡam-ı hirmāna
Olsa da her ne ḡadar füṣṣat-ı ircā-yı heves
6. Tārpūd kıızı nevmīdi ile oldı tenīd
Dest-gāh-ı dil āvārede kālā-yı heves

7. Düşürüb pā-yı hum-ı meygede-i teşvīşe
Dil-i Nūrīye ne reng eyledi şahbā-yı heves

76 b. 192

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Merhabā ey tair-i kudüs-i mekân müjde res
Merhabā ey murğ-ı zerrîn bāl-i hayr mültemes
2. Hayr muḳaddem ey berīd ḥande rū-yı dil-güşā
Ḳāşıd-ı maḳşad peyām ü ‘İsa-i Meryem nefes
3. Bir nefesle gonca-i âmālîmi kılduñ güşād
Bir meserret-baḥş-ı gülzār-ı derün oldu ki bes
4. Külbe-i aḥzānımı itdüñ gülistān-ı İrem
Tāzelendirdüñ dil-i nevmīdi kılduñ bü’l-heves
- 77 a. 5. Kaḡı cānibden bu peygāmı getürdüñ ey şabā
Kaḡı gülbendin bu dest-āvīzi kılduñ muḳtebes
6. Bād-ı ġarbī-veş siyādet mi güzār itdüñ bu gün
Bu şemīm-i ‘ıtr-sā ile kerem kıl turma es
7. Hātırım sildüñ süpürdüñ eyledüñ behçet-serā
Ḳoymaduñ bir köşesinde gerd-i ġamdan ḥār u ḥas
8. Reşk ider ḥüsn-i şadā-yı celcel ḥunyāmıza
Bestedür nāy-ı gelū-yı nağme-i bānuñ ceres
9. Sāye-i āşafdadur Nūri şafā-yı ḥātırüñ
Ḥaḳḳ ire imdādına oldu dile imdād-ı res

10. Ya'ni ol destür-ı 'ālī menkabet kim olmada
Cüybār-ı himmeti reşk-āver-i cūy eres
11. Hikmet-i mühr-i Süleymān mızmar-ı engüşteri
'Ukde-i re'y-i zerīn devleti bulmaz kes
12. Vācib oldı üstüme hizb-i du'ā-yı devleti
Nola her şubḥ u mesā okursam anı ders-be-ders
13. Zātını hıfz eylesün iqbālī olsun pāyidār
Hātır-ı vālāsına kondurmasun Mevlām meges

77 a. 193

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Aldandum o mehpārenüñ imānına efsūs
Düşdüm o bütüñ dāmen-i ihsānına efsūs
2. Girmezse eger kanımıza gamze-i cellād
Çeşm-i siyehüñ hançer-i bürrānına efsūs
3. Virmezse lebüñ 'āşık-ı dil hasteye bir em
Dārū-yı şifā-baḥşına dermānına efsūs
4. Ağyārı henüz aḥlamamış ol peri peyker
Ḥayfā vü dirīgā anuñ iz'ānına efsūs
5. Tır-i nigeḥi şöyle pür itmişdüki sīnem
Yer bulmadı müjgānları peykānına efsūs
6. Şarf itmez ise varını 'uşşāk yoluñda
Ḥayf ḥāline hem servet-i sāmānına efsūs

7. Müjgānları her biri dāl hañçer olurken
‘Āşık geçinüb olmayanuñ cānına efsūs

- 77 b. 8. Kettān gibi itmezse eger cismimi fersūd
Ol māh ruḥun ṭal‘at-ı tābānına efsūs

9. Nūrī güheri ma‘ni dilde bulamazsa
Kilk-i hünerin tīşesine kânına efsūs

Ḥarfü’l-Şın

77 b. 194

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Ne mümkün daḥi olmaḥ dilde ‘aşkuñla nihān āteş
Şerār-ı şem‘-i rüyuñdan ser-ā-ser oldı cān āteş
2. Ne āteş şaldı bilmem gülşene sūz-ı dil-i bülbül
Nihāl āteş gül āteş gonca āteş erguvān āteş
3. Benefşe devr-i sünbül āh-ı sūsen dāğ-ı gül aḥker
‘Aceb te’şir-i sūz-ı dilden oldı gülsitān āteş
4. Ḥayāl-i şāhid-i ümīd-i vaşluñ olmasa dilde
Müsellemdür firākuñla olur heşt-i cinān āteş
5. Telemmu‘ itse Ṭūr-ı dilde Nūrī şu‘le-i āteş
Olur vādi-i Eymen-veş dil-i ger ü beyān āteş

77 b. 195

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Sevdā-yı ruḥuñ gamze-i hunḥāra değışmiş
Āsān işini dil yine düşvāra değışmiş

2. Āsūde iken cev̄r ü cefādan dil-i nā-kām
Bağ derde ki āsāyişi āzāda değişmiş
3. Düşmüş girih-i zülfüne bir cilde-fürüşuñ
Kālā-yı metā‘-ı dili zünnāra değişmiş
4. Almış dili biñ āl ile ol dīde-i ‘ayyār
Al ruhunu çeşm-i sitemkāra değişmiş
5. Düşmüş heves-i sebz ü haṭa Nūri-i pūr zār
Bilmem nola gülzārı çemenzāra değişmiş

77 b. 196

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Düzd-i nigeḥ-i ğamze-i ğammāza alışmış
Bir şīve-i dildüz ile biñ nāza alışmış
- 78 a. 2. Bir ‘işve ile çekdi beni kayd-ı cünūna
Bu nīm̄nigeḥ-i tāze begim nāza alışmış
3. Her zaḥmile ṭanbūre-i dil velvele itmez
Şevḳ-i ṭarab-ı çeşm-i füsün-sāza alışmış
4. Müstāgnii her heft iken ol ḥüsn-i Ḥüdādād
Meşşāṭa ‘abeş ğāliye vü ğāza alışmış
5. Kāküllerinüñ bestesiyüm çembere düştüm
Gör Nūrī nigārum nice āġāza alışmış

78 a. 197

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. El uzatdı o mehüñ kākülüne şâne ya güneş
Dil eyleşse ne ‘aceb zülf-i perīşāna ya güneş
2. Biñ niyāz ile düşüb pāyine bir būse dedüm
El urub hañçere baqdı baña mestāne ya güneş
3. Āşık olmasa düşnāmi devā virmez o yār
Hükemā el mi urur haqқа dermāne ya güneş
4. Maḥrem-i bezmüñ idi dil didüm ey şūḥ bu şeb
Gülerek didi ḥayālüñdür o dīvāne ya güneş
5. Neyl-i būs-ı leb-i dildār idi gerçi emeli
Düşdi bī-çāre gönül cāh-ı zenaḥdāna ya güneş
6. O bütüñ itdügi kāfırlige tākāt mi gelür
Gelmese ḥātıra bir gün gelür imāna ya güneş
7. Haṭ-ı ruḥsārına and içme şaķın maḥbūbuñ
Ḥazer it başmadan el şafḥa-i Kır’ān’a ya güneş
8. Āşık oldur ki ola ğamzelerüñ ḥurrem şād
İtme aġyāra sitem girme begüm ḳana ya güneş
9. Nice biñ ḥikmeti var Nūri rumūz-ı ‘aşķuñ
Şanma ki ḳoydı felek Yūsuf’ı zindāna ya güneş

78 a. 198

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. شد قبله ما مطلع انوار جمالش
محراب دعاکت دو ابروی هلالش
2. چون دامن تاصویر زر ستم که توان برد
گر دست دهد دامن احسان وصالش
- 78 b. 3. نی من بسر خور کنم این شورش و غوغا
در رود نخستین بینین است مثالش
4. حالم جو سپند است در آتش ز تحسر
در غایت دلتشنگی از اب زلالش
5. يك لحظه نه دورم ز تماشای رخ یار
در خانه چشم است قرارگاه خیالش
6. گر خون مرا غمزه جلاد بریزه
پر کردن دزد نگه دوست و بالش
7. کارت بهوادار هواداری کاکل
آخر چه کنی نوری چونین است قه حالش

78 b. 199

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1. Göñül zaḥm-ı ḥayāt āzār-ı nā-ma'dūd göstermiş
Ser-ā-ser sīnesinde dāğ-ı ḥūn-ālūd göstermiş
2. Döküb saçmış yine naḳdi sirişki kūyuna yāruñ
O bī-berki nevā 'āşık raḳībe cevır göstermiş

3. Şeb-i firkatde gözden eşk-i hasret eyleyüb rîzân
Kenâr-ı hadd-i gülgün üzre hûnın dūd göstermiş
4. Hadenk-i 'işveye cān virmege minnet bilüb cāna
Ziyān itdükçe bu bāzarda dil sūd göstermiş
5. Ne telden çaldığın şormuş meger rāmiş-ger-i bezme
Kulağından tutub Nūrî o şūha 'ūd göstermiş

78 b. 200

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1. Çözölmüş turreler çıkmış külehden müşgterlenmiş
Yine şayd-ı dile şehbāz-ı hüsnuñ bāl ü perlenmiş
2. 'Aceb sünbül gibi tób tób dökölmüş kākül-i şīve
Dökölmüş sū-be-sū her tār-ı 'ıkdı mu'teberlenmiş
3. Hemān bir teng sükkerdür gubār-ālūde hāttuñla
Alub ağzıma şordum la'l-i nābuñ gül şekerlenmiş
4. Taḥammül eylemez būs-ı hayāle leb doḡunmazdan
Benefşe-zāre dönmüş gerd-i gülgünü eşerlenmiş
5. O hūni ḡamzeden bir buse Nūrî itdüm istid'ā
Ḡazab-ālūd olub müjḡānları heb nişterlenmiş

79 a. 201

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

- 79 a. 1. Nigāh-ı mest-i sākī ḡamze-i hūnh'āra yaşdanmış
Kemān ebrūlar elde dīde-i tātāra yaşdanmış

2. O tersā beççenüñ seyr eyleyüb dil şīve-i hüsñün
Kemāl-i hayretünden büt gibi dīvāra yaşdanmış
3. ‘Aceb āteş-perestlik eylemiş ol hāl-i hindūlar
Semender tıynet olmuş āteşin ruhsāra yaşdanmış
4. İder tertīb-i kuhl-ı dīdesinüñ ta‘ndan ‘āşık
O Manşūr-ı muhabbetdür ki çüb-ı dāra yaşdanmış
5. Gözi hançerde kalmış tıfl didüm görmüş ol şūhı
Kenār-ı gülde bülbül şanki varmış hāra yaşdanmış
6. Taşavvur eyledikçe zaḥm-ı raḥm-ı tīr-i müjgānı
Açub āgūş-ı ḥāhiş ca‘ber-i dildāra yaşdanmış
7. Şımāḥ-ı cān-sāz sīneden Nūrī gelür āvāz
Ser engüş-t-i rāmiş-ger-i dil o nāra yaşdanmış

79 a. 202

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Bir muğbeçenüñ tāze göñül eline düşmüş
Seyr eyler iken hālını ferḥāline düşmüş
2. Hāl ü ḥad-i ruhsārına itdükde tefe’ül
Ḥaṭṭ-ı leb-i reyḥānı dilüñ falına düşmüş
3. Ol peste lebüñ dīde-i bādāmına nisbet
Mey-ḥāre göñül leblerinüñ eline düşmüş
4. Şalmış dili vuşlat hevesi dām-ı ḥayāle
Ḳayd-ı sitem rişte-i āmāline düşmüş

5. Bir dāne çekmedür diyerek dün gice Nūrī
Zīr-i hum-ı gīsūda nihān hālete düşmüş

79 a. 203

mef'ülü mefā'ilün mef'ülü mefā'ilün

1. 'Aks-i leb-i cān-baḥşı humhānelere düşmüş
Bir keyf ḥired-efzā peymānelere düşmüş
2. Āzār-ı melāmetden hüşyār ten-i āsūde
Ġavḡā-yı ser-i kūyı mestānelere düşmüş

- 79 b. 3. Şāne olalı 'ıkd-i kāküllerine maḥrem
Esrār-ı ser-i zülfi bīḡānelere düşmüş

4. Bir lem'a şem' olmaz āteş-gede-i dilde
Ol sūz-ı muḥabbetkim pervānelere düşmüş

5. Eṭvār-ı ḡarībānım Mecnūn'a virüb ḥayret
Efsāne-i aḥvālīm dīvānelere düşmüş

6. Dil oldı ḡubār-ālūd bu 'unşur-ı ḥākīde
Gencīne-i cevherdür vīrānelere düşmüş

7. Sākī gelicek sermest mīnā vü ḡadeḥ derdest
Nūrī ṭarab-ı 'işret meyḥānelere düşmüş

79 b. 204

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. Naẓm-āverān selefde ne sa'd-ı aḥterīn imiş
Alduḡları şıle yine bir āferīn imiş

2. İhsân-ı naqd-i peh peh ile rû dil görüb
Nefrinden nikât ü mezâmin emîn imiş
3. Şi‘rin mi kadri yok ‘aceb yoksa anlaruñ
‘İkdi’l-leah sözleri dürr-i şemîn imiş
4. Hâtırdâ ser-te-ser kirih-i guşşalar ki var
‘Aşruñ kibârı şatduğı çîn-i cebîn imiş
5. Nûri kuşûr bizde midür yoksa ‘aşrda
Yoksa müdâm-ı dehr-i cinân ü çenîn imiş

Harfû’l-Şad

79 b. 205

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. Hañcer-i ser tîz-i ğamzeñ sîne-i ‘üryâna baş
Tîr-i ebrû-yı nigāhuñ bu dil-i sūzâna baş
 2. İtme aġyâr ile çeşm-i âşinâ-yı iltifât
Nâvekûñ yâbâna atma tâ ki çeşm ü câna baş
 3. Sen hemân teşrîf eyle meclis-i rindānemüz
Başma hâki pâyüñi bürîde-i giryâna baş
 4. Tâ be key teşrîfüñi bezm-i raķîb-i hezle ġû
Pây-i istignâ-yı bir de hâne-i rindâna baş
- 80 a. 5.** Dün gice aġyâr ile olmadığın halvet-nişîn
Dest-i sevgendüñ gel ey meh şafha-i Qur‘ân’a baş

6. İtdügi cevre mu‘ādil ol perīṣān kākülün
Nūriyā sen dāḥi ber rīṣ kerdē cānāna baṣ

80 a. 206

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Perde-i zülf-i siyāhuñ olmasa cāy-ı menāṣ
Ġamze-i ‘āṣıḳ-küşüñden kimse bulmazdı ḥalāṣ
2. Maẓhar-ı ḳahr ü ‘itāb ü cevri olsam ġam degül
Tek hemān itsem o şūḥa kesb-i vech-i ihtişāṣ
3. Oldı pāyendāz-ı teṣrīf-i ḥayālün bāşıram
Gelsin ey nūr-ı başar teg dīde-i giryāna baṣ
4. ‘Āṣıḳ-ı dīrīneyi pā-māl-i a‘dā eyleme
Ḳurma aġyār-ı sitemkār ile cānā bezm-i ḥāṣ
5. Olmasaydı luṭfile ḳullāb-ı zülfün dest-gīr
Ḥaṣre dek cāh-ı zenaḥdan Nūri bulmazdı ḥalāṣ

80 a. 207

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Rindāne sāḳi ṭurma pey-ā-pey piyāle baṣ
Ammā bir iki buse lebünñden nevāle baṣ
2. Çekdüm o āfitābı ben āġuş-ı vuşlata
Ey māh sen dāḥi var sīneñe dāġ-ı hāle baṣ
3. Şıġmaz dehān-ı ḳālūñe ḥāl ehli vā‘izā
Engüşt-i i‘tirāzı yūri ḳıl ü ḳāle baṣ

4. Ol ‘işvekār olanda süvār kümeýt-i nāz
Ey dil şā dil rikābına yekce düvāle baş
5. Bezm-i gühere mesned-i Cemşīd ise ğaraž
Nağd-i şu‘ūrı bāde-i dīrīne sāle baş
6. Oldı şikeste hātır ol ğoncanuñ bugün
Kim didi bağda var o tāze nihāle baş
7. Sultān-ı ‘aşka eyle dili cāygāh-ı zevk
Başdurma Nūri ğam ayağın āh u nāle baş

80 b. 208

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

- 80 b. 1. Mağşad dikenüñ kırmağ ise bir iki baş baş
Bülbül şağın ammā ki o gülberke yavāş baş
2. Mühr alduramazsan varağ-ı vuşlata yāruñ
Düş pāyine göz yaşı gibi yalvarı baş baş
3. Kālp başma imiş nağş-i hañuñ çıkdı beyāza
Bāzārda aqçe idecek başka kumāş baş
4. Ben sīneye başdukça çemenlerde o yāri
Sen hasret ile hānede var sīneñe taş baş
5. Bir diş başacağdum ruğuna hırş ile yāruñ
Nūrī didi incitme o gülbergi yavāş baş

Harfû'l-Tâ

80 b. 209

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Bâ'is-i cem'iyet-i hâtır iken ol hâl ü haţ
Dikkat etdikçe hisâb-ı hüsnüne itdüm ğalaţ
2. Hâlden hâli o meh ruhsâr-ı müşgîn haţ ile
Sûre-i Nûr üzre bir hâşiye düşmüş bî-nuķaţ
3. Pertev-i hürşid-i ruhsâra muķâbil düşdi dūn
Bir gümüş âyîne-i endâma döndi cū-yı Şaţ
4. Sâyesin seyr it hayâl-i Zülfikâr-ı gamzenüñ
Merdüm-i çeşm-i dil-i 'uşşâķı kıldı ķad u ķaţ
5. Şormadan keyfiyyet-i şahbâ-yı la'lüñ añladum
Nükhet-i cām-ı mül-i gülgündan Nürî faķaţ

Harfû'l-Ġayn

80 b. 210

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Tâ ki vardur çeng-i ķānūna yasāĝ
Bezm-i meyden sâķide çeksün ayāĝ
2. Yād idüb ol ĝamze-i cānāneyi
Cism ü cān ü sīnesine urdı dāĝ
3. Nefy ü işbât-ı feminden ehl-i Hāķ
Noķta-i mevhūm didi kıldı firāĝ

81 a. 4. Dāğ urub dil şerhe çeksün sīnesin
Göz göz itsün olmasun senden ĩrāğ

5. Nūri dutmuş dāmen-i ihsānuñı
Kaşd ider sāyeñde olmaklık çerāğ

81 a. 211

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Çekmeyince dest-i sāķi-i ecelden tā ayāğ
Rind-i mestüm hāne-i hārdan çekmem ayāğ
2. Senden ayru çeşmime her gül dikendür lāle dāğ
Ey felek-meşreb senüñle bañā heb dāğ üsti bāğ
3. Olsa hem-reng şeb-i hasret degil cā-yı 'aceb
Nilgündür şu'le-i dāğ-ı firāķuñla çerāğ
4. Māni'-i būs-ı kenār olmaz haķ-ı 'anber sirişt
Çeşm-i mestüñ zīr-i lebden eyler ĩmā-yı mesāğ
5. Nūriyi dūr eyleme cānā hıızır u müliden
Çār u bāğ-ı hüsñ ü ānuñ çağıdır şimdi bu çağ

Harfü'l-Fā

81 a. 212

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Sīne-i sīminini gördüm o şūhuñ tā-be-nāf
Vechi var dirsem eger āyīneden berrāk u şāf
2. Bir büt-i 'ālem-pesend ki olmada her 'işvesi
Hānımān-ı sūz-hıred vīrānken zühd [?]

3. Ğamze-i mestāne-i ‘āşık-küşî *reybü’l-menûn*⁴⁰
Kaşdı var cāna meger müjgānları kurmuş meşāff
4. Yād-ı neş’emle hamında cüş ider şahbā-yı şevk
Eyleyelden la‘l-i nāb-ı mest-i yāri irtişāf
5. Zinde-i zevk eylerüm dil-mürde-i şad sālemi
Nūriyā bir şeb o mehpeykerle olsam sīne şāf

81 a. 213

mef’ülü mefā’ilü mefā’ilü fe’ülün

1. Taqlīd ile zülf-i kāküle eylerse tedellüf
Zībendelükle idemez hiç tezellüf
- 81 b. 2. Taṭyībe özün her ne kadar çekse tekellüf
Zülf eyleyemez kākül-i hoşbūya taşalluf
3. Ğonca gül ile hemser olur mı gül-i meşnū‘
Şad-güne tezeyyün idüb eylerse tegallüf
4. Meşşāṭaya mevķūf-ı hasende ne hüsñ var
Bu mes’elede vāz’ olur vech-i teħallüf
5. Biñ şīve ile rām-ı nigāh olsa da Nūri
İtmez gözümüz zülf ile yek laḫza te’ellüf

81 b. 214

fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün

1. İhtirāz itsün doķunmaķdan dil-i yārāna zülf
İtmesün dā’im ta’arruż kākül-i cānāna zülf

⁴⁰ Yoksa: “O bir şairdir, zamanın musîbetinin ona ansızın gelmesini gözlüyoruz.” mu diyorlar? Meâlindeki âyet. 52/Tûr-30

2. Kākülün sevdası varken dilde tenhâ gam virür
Gelmesün yer yok amân diñ hâtıra bîgâne zülf
3. Maḥrem-i dildür açılmaz ğayra ‘ıkd-i kākülü
Bir açık meşrebdür olmaz maḥrem-i rindāna zülf
4. Dāmenin virmiş şabāya serseri gezmekdedür
Bir hevā-yı meşreb olmuş görine dīvāne zülf
5. Dām-ı gīsūda görinen hāl-i ‘anber-sā degül
Şayd-ı ‘āşık çün bırakmış Nūriyā bir dāne zülf

81 b. 215

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Gīsū düşünce dest-i şabāya taraf taraf
Virdi cihānı bād-ı fenāya taraf taraf
2. Deyr-i muġānı boş koyalım oldu nev-bahār
Yārān çekildi şahn-ı şafāya taraf taraf
3. Bir ‘anberīn-i perdedür esrār-ı vaşla haṭ
Vardur mesāġ-ı rû-yı ricāya taraf taraf
4. Sermāye-i ḥayāt ile heb çīn-i zülfdan
Sevdā-gerān çekildi haṭāya taraf taraf
5. Bir yaña zülfi bir yañadan haṭṭı Nūriyā
Vādīmi virdi cümle hevāya taraf taraf

82 a. 216

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- 82 a. 1. Sürdükçe esb-i nāzın o āfet taraf taraf
 'Uşşākı pāyimāl ider elbet taraf taraf
2. Döndi ğuluvv-i dilşüdegān ile maḥşere
 Kūyunda kopdı kıyāmet taraf taraf
3. Ceyş-i ḥaṭ itdi rūyuña birden bire hücüm
 Kālā-yı ḥüsnüñ eyledi ğāret taraf taraf
4. Te'sīr-i tünd-bād-ı ḥavādiş virüb halel
 Āḥir ḥarāb olur bu 'imāret taraf taraf
5. Neşr-i şemīm-i 'ıtr ile her cānibe nesīm
 Aḥkām-ı ḥaṭṭuñ itdi işā'at taraf taraf
6. Ḥavfımden el uzatmadum ef'ī-i kāküle
 Çok virdiler egerçi metānet taraf taraf
7. Nūrī zücāc-ı ṭab'ımıza virmez inkisār
 Her çend atılsa seng-i melāmet taraf taraf

82 a. 217

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Düşdi teshīre yine başdan başa dünyāyı berf
 Çekdi aldı zor ile [?] çemen-pīrā-yı berf
2. Gördi bozmuş rengini bāğuñ birāz bād-ı ḥazān
 Soydı eknūnundan aldı hülle ḥaḍrā-yı berf

3. Gördi izhār-ı bürüdet itdi kendiyle hevā
Bir zamān esdi şavurdi eyleyüb gavgā-yı berf
4. Çıkdı istiḳbāline sulṭān-ı nevrūzuñ meger
Kıldı pāy-endāz ṭob ṭob bu sefid ḥārā-yı berf
5. Düşdi teb-lerze cihāna şiddet-i sermā ile
Sıtmaya döndürdi Nūrī ‘illet-i ḥummā-yı berf

Ḥarfü’l-Ḳāf

82 a. 218

mef’ülü mefā’ilü mefā’ilü fe’ülün

1. Yollara düşüb semt-i dil-ārāyı unutduḳ
Ḡurbet çekerek cām-ı muşaffāyı unutduḳ
2. Miḥnetle felek itdi bizi dest-i girībān
Yāruñ ser-i kūyunda ki gavgāyı unutduḳ
- 82 b. 3. Endüh-ı elem birbirini eyledi ta’ḳīb
Endīşe-i imrüz ile ferdāyı unutduḳ
4. İtdi o kadar şiddet-i sermā bize te’sīr
Çöllerdeki ol ḥiddet-ı germāyı unutduḳ
5. Karaldı gözümi göremem bes kara baḥtum
Nūrī vec’ül-‘ayn ile dünyāyı unutduḳ

82 b. 219

fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün

1. El-firāḳ ey bī-zebānān-ı kerīmān el-firāḳ
El-firāḳ ey zübde-i miḥmān-nüvāzān el-firāḳ

2. El-vedā‘ ey rāz-ı dārān-ı dil-i maḥzūn-ı men
El-firāk ey dostān-ı mūnis-i cān el-firāk
3. El-vedā‘ ey çāre-cūyān-ı ġarīb-i bī-nevā
El-firāk ey Ḥālīṣa’llah-ı yārān el-firāk
4. El-vedā‘ ey tesliyet-baḥṣā-yı kalb-i mūnkesir
El-firāk ey vākıfān-ı resm-i iḥsān el-firāk
5. Elvedā‘ ey mihr-bānān-ı dil-i Nūri-i zād
El-firāk ez ḥasret-i dīdār-ı iḥvān el-firāk

82 b. 220

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

(fā‘ilātün)

(fā‘lün)

1. Devlet ü rāḥatı nādāna ḳodı şīve-i Ḥaḳ
Miḥneti zümre-i ‘irfāna ḳodı şīve-i Ḥaḳ
2. Genc-i vīrāneye gencīneyi küncīde idüb
Mār-ı kör ḥikmetile kāna ḳodı şīve-i Ḥaḳ
3. Ey ṭabīb-i dil-i bīmār yeter raḥm eyle
Beni derde seni dermāna ḳodı şīve-i Ḥaḳ
4. Görinen ḥālī degil gerden-i kāfūrunda
Şayd-ı murğ-ı dil içün dāne ḳodı şīve-i Ḥaḳ
5. Āteş-i ‘aşķile Mecnūn’ı şalub şaḥrāya
Dil-i Nūrīyi de bir yāna ḳodı şīve-i Ḥaḳ

82 b. 221

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Buldı germiyyet derün-ı sīnede bāzār-ı 'aşq
Oldı pür gonca nesīm-i feyz ile gülzār-ı 'aşq
- 83 a. 2. Şu'le-i dil ʔa'na sāz-ı āteş-i ʔūr olmada
'Arz-ı dīdār eyleyelden şāhid-i envār-ı 'aşq
3. Pençe-i hayret girībān çāk olur her şubḥ u şām
Tā ezelden böyledür bu kār-ı nā-hemvār-ı 'aşq
4. Añlamaz ağıyār olan sırrın ne bilsün lezzetin
Başka 'ālemdür ḥaḳīḳat üzre bu esrār-ı 'aşq
5. Maḥzenidür gevher-i 'aşkuñ derün-ı sīnemüz
Nevk-i ḥāme Nūriyā hem tīg-ı cevher-dār-ı 'aşq

83 a. 222

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. نی سبب زنع قطره ابیت معلق
پیمانہ بر بادہ تا بست معلق
2. در پره زلف حسن تو کرد رمتواری
این سلسله دانم قہ حجابیست معلق
3. رامشگر بزم طربم کرد عقولات
در مجلس ما چرخ ربابست معلق
4. در اوج فلک کوکب دنباله پسندار
از شعلہ دل طرف شہابست معلق

5. در غایتی حرص دلم نوری چون افتاد
در نسیع عناکب زبابسیت معلق

83 a. 223

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
(fā‘ilātün) (fā‘lün)

1. Yerişür hicrũñ ile dest-i girĩbān olduķ
Dāğ-ı pür āteş-i ḥasret ile sũzān olduķ
2. Bes ki bir āhile zũlfũñde perĩşān iderũm
Sĩne-i pür dāğ-ı dil ũzre perĩşān olduķ
3. Nā’il-i bũs-ı ḳadem olmaķ iķũn ey āhũ
Yoluñ ũzre yıķılıb ḥāk ile yeksān olduķ
4. Hiķ asāyişe yer ḳalmadı şaḥn-ı dilde
Zũlm-i bĩ-dād-ı sitemle ḳatı vĩrān olduķ
5. Kesret-i cevŗ ũ cefāsına sũzũm yok Nũri
Lĩk bilmem ne zamān nā’il-i iḥsān olduķ

83 b. 224

mefā‘ilũn mefā‘ilũn mefā‘ilũn mefā‘ilũn

- 83 b. 1. Ser-i kũyundan ōzge bir maḥal cũst ũ cũmuz yok
Temāşā-yı ruḥuñdan başıķa dilde arzũmuz yok
2. Dem-ā-dem sĩne ḳāk rişte-i mũjgān iken her-giz
‘Aceb kim sũzũme tedbĩr ile ḳayd-ı rũfũmuz yok
3. Gũl-i ruḥsāruñ ũzre bu nedũr yā ḥaṭṭ-ı reyḥānı
Çemen-zār-ı ḥasende kim demiş ki nāz-ı bũmuz yok

4. Olur mı perçemi her âfetüñ şâyeste-i teşmîm
Mu‘aţţar kâkülünden ğayrı zülf-i müşg-i bûmuz yok
5. Dil-i mehcûr ile efsâne-i ħüsnüñ ider Nûri
Şeb-i firķatde senden başķa ey meh ğüft ü ğûmuz yok

83 b. 225

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
(fā‘ilātün) (fā‘lün)

1. Şi‘rde nûkte vü mazmûn u me‘âl olmayıcaķ
Beyt-i mevzûn mı dinür ince ħayāl olmayıcaķ
2. Ney ü mey şevķ ü țarab eylemez aşıā ışıāķ
Ledĝ-i mār-ı ĝamı tiryāk-ı vişāl olmayıcaķ
3. Dest-i ħayf ile maķal olsa da biñ pāre ĝöñül
Bezm-i maķbûbda mir’āt-ı cemāl olmayıcaķ
4. Pîr-i muĝ ħürmet-i şihriyesin itdi işbāt
Sîneye duķter-i rezi çekme ħelāl olmayıcaķ
5. Emmesem la‘l-i lebi yāre em olmaz Nûri
İdemem def‘-i ‘aţş āb-ı zülāl olmayıcaķ

83 b. 226

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Sevdā-girān-ı vuşlatuñ iştiĥāsı yok
Ammā ki ol ķumāşuñ efendi bahāsı yok
2. Vaķti o deñlü ĝeçdi dilüñ arzusunuñ
Bezm olsa sāķi olsa daķi iştiĥāsı yok

3. Veh hāline bu yıldızı düşkün fütādenüñ
Zîr-i kabāb evc-i felekde sehâsı yok
4. Şeyh-i mürāyi cübbe vü destārı tāzeler
Şu hırş-ı pîrden o herîfün dehâsı yok
5. İster bağışla Nûri'yi ister helāk it
Çeşminden özgeye ebkem-i iltihâsı yok

84 a. 227

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 84 a. 1. Gamze-i sihr-āferīnūñden idüb aḥz-ı sebak
Yazdı çeşmün nāvek-i müjgānlara el'ayn-ı Hāk
2. Çok şekerler çiyne di vaşf-ı dehānda hāme lîk
Lezzet-i gül-şeker-i la'l-i lebūñden oldı şakḳ
3. Şem'-i şubḥ-ārā gibi yanub yakılduḳ ḥüsnüñe
Eyledük cismi ezāya ḳaldı cāndan bir ramak
4. Eyledi ḥatt-ı hümayūn ile zabt-ı mülk-i dil
Resm-i āyīn-i cefāda ḳurdı bir başḳa nesak
5. Nükte-dān āşüb-ı cān bir dilbere vir Nûri dil
Dil-pesend olsun deñülsün *Vāfeḳa şenn tabak*

Ḥarfü'l-Kāf

84 a. 228

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Göñli yine bir la'l-i dil-ārāma düşürdük
Meyḥāre dili bāde-i gülfāma düşürdük

2. Biñ āl ile ol el daḥi bir gice tenhā
Bulduḡ raşaduñ bezm-i mey-āşāma düşürdük
3. Dökdük ayağına dökerek dāne-i eşki
Ol tūṭi-i hoş-gūyı hele dāma düşürdük
4. Alduḡ deheninden o mehūñ müjde-i vuşlat
Üstüne düşüb dün gice ibrāma düşürdük
5. Olsun diyü pā-būse rızā-dāde o meh-veş
Vaḡt-i taleb-i ruḡşatı bayrama düşürdük
6. Ol āfet-i cān-sūzı görelden beri Nūri
‘Aşḡ āteşini bu dil-i nākāma düşürdük

84 a. 229

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Ne mümkindür göñül āzādelik ‘aşḡından ol yāruñ
Şarıldı boynuma zencīr olupdur zūlf-i dildāruñ
2. Olur mı ‘aynına gör ḥikmetiyle ḥikmetü’l-‘aynı
Esīr-i ḡayd-ı zencīr-i cünün-ı çeşm-i ‘ayyāruñ
- 84 b. 3. Ḥadeng-i ḡamze oldı āşinā-yı rāz-ı pinhānım
Olaldan āşinā-yı murḡ-ı dil ḡīsū-yı şeb-tāruñ
4. Getür ey sāḡi-i hoş-lehçe ol cām-ı şafā-baḡşı
Unutdursun dile cevruñ o maḡbūb-ı cefā-kāruñ
5. Raḡīḡ-i nazm-ı şīrīnūñ cihān ser-mest-i mazmūnı
Ne bu şahbā-yı la‘l-i dil-rübā mı Nūri eş‘āruñ

84 b. 230

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. Mest ü melāmet itdi beni neş'esi mülün
Virdi hevāya var mey-i sevdā-yı kākülün
2. Sırr-ı muḥabbet-i ezeli olmasa bu 'aşk
İtmezdi bülbül üstüne āh u figān gülün
3. H̱āhiş idersen olmaya ser-beste kāküle
Süz-ı güdāz-ı 'aşka meger var taḥammülün
4. Sīb-i zeḳandan olmasa bir buse naql için
Eyler şarāb-ı 'aşk u muḥabbet kebāb-ı dilün
5. Cānın nişār ider yoluña Nūri ölmeden
Hāk-i deründe daḥi henüz 'abd-i muḳbilün

84 b. 231

mefā'ilün fe'i lātün mefā'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Şafā-yı bezme keder virdi eyledi ğam-nāk
Ramazān oldu itdi sāki buseye imsāk
2. Nedür bu vaḥşet-i bī-cā o mäh-ı ṭal'atden
Giçer bu mäh diyü eylemez mi hiç idrāk
3. Hilāl-i yek-şebe şanma görünce mäh-ı nevi
Girince yaḳası rindān eline eyledi çāk
4. Degil mi 'aşkına bürhān ey āfet-i cān-süz
Şerār-ı āteş-i dil hūn-ı dīde-i nem-nāk

5. Geleydi ‘ıyd-ı mübârek döneydi peymâne
Viriydi sāķi mül-i la‘li Nūriye bī-bāk

84 b. 232

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Serde hevā-yı kayd-ı dü zülf-i dü ta gerek
Hall itmege bu ‘uķdeyi bād-ı şabā gerek
- 85 a. 2. Şeyħim taşallüf itme olub būriyā-nişīn
Evvel ḥaķīķat ehline terk-i riyā gerek
3. Āyīne-i şühūdi merām incilā ise
Çeşme ğubār-ı rāh-ı taleb tūtiyā gerek
4. Dil olmağa muṭālī‘-i işrāk-ı feyz-ı Hāk
Ḥikmet-şinās-ı pertevā ehl-i Hüdā gerek
5. Maṭlab kudūm-i ḥazret-i sultān-ı ‘aşķ ise
Mihmān-serā-yı ḥāne-i dil düşnā gerek
6. Teheyyüc-i bezm-i ḥayret içün zīr-i perdeden
Āhenk ü nāy-ı mazḥar-ı nağme-serā gerek
7. Naķd-i şu‘ūrı ḥālīş idüb sikkelenmege
Dergāh-ı Mevlevīye ķavī intimā gerek
8. Nūrī bu çāre peyrevi zīver olmaya
İmdād-ı feyz-i aķdes-i el ‘abā gerek

85 a. 233

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Beste-i zünnârdur zülf-i siyehden kākülün
Çıkdı bu zulmet-i küfr-i köhneden kākülün
2. Gösterür zülfün teselsül ile delîl sillemi
Bî-temānu' çıkmaya zîr-i külehden kākülün
3. Sünbüle şebhin görüb zülfün çıkub bālāsına
Eylemiş kendin rehā vech-i şebelden kākülün
4. Bend olunsa bir yere cem' olsa sünbül deste-var
Tel çeker tār-ı şî'â'-ı mihr ü mehden kākülün
5. Bu kara sevdāya düşdi Nûri o sevdā ile
Şaklama kurbânınam bu rû siyehden kākülün

85 a. 234

mefā'ilün fe'i lātün mefā'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Maḥalline göre ne ḥavf vü ne recā gördük
Cihānda her ne gördükse nā-be-cā gördük
 2. Ğubār-ı maḥdemine āb-rū-yı bezle sezā
Menba'-ı cādına bir zāt-ı mültecā gördük
 3. Ne bî-zalām-ı elem rûz-ı rûşen oldı berîd
Ne daḥi münkeşif olmaz şeb-i recā gördük
- 85 b. 4. Bir ehl-i cūd-ı himem görmedür taḥassürümüz
Hezār-ı ma'reke bir rāz-ı yek heycā gördük

5. Dıraht-ı devleti olmuş şikeste Nûri yatur
Bu hâkdânda çok pest ü çok yüce gördük

85 b. 235

mefâ'ilün fe'i lâtün mefâ'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Naẓımda ma'ni-i rengîn ile me'al gerek
Güzelde ân ü melâmet ile kemâl gerek
2. Hilâl kaşlarını vaşfa inceden ince
Taşavvur eylemege diğkat-i hayâl gerek
3. Olur mı her güzelün dil-rübûde-i hüsni
Bahâ vü nâz ile 'gannâc-ı pür delâl gerek
4. Kesüb biçerse de 'uşşâkı gamze bildiremez
Cemâle tîğ-ı dü ebrû ile celâl gerek
5. Nedür bu 'arbede-cûluk nigâh-ı nâzende
O çeşmi mest-i harâba bunı su'al gerek
6. Merâm-ı rüşeni-i dîde-i başîret ise
Ğubâr muğaddem-i pîr ile iktihâl gerek
7. O şüh Nûri her üftâdeyi şalındırmaz
Aşılmaya ser-i kâkülde istihâl gerek

85 b. 236

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Güllere virdi ẓarâvet jâlesi bir kimsenün
Bülbülü feryâda şaldı nâlesi bir kimsenün

2. Eyledi ğarķab-ı ħayret-ķāhiş-i yek bŭsesi
Zīr-i lebde şīve-i tebhālesi bir kimsenŭñ
3. Kıymeti bālā-ter oldı nev-nesīh-i ħaţţ ile
Yŭze çıķdı kāle-i pengālesi bir kimsenŭñ
4. Eyledi dilĥŭn-ı ħasret dāġdār-ı iştıyāk
Ġonca-i ruĥsār ü ħaţţ-ı lālesi bir kimsenŭñ
5. Düşdŭġim sevdā irişmez Nŭri şimdi nāzeden
Aldı ‘aķlım tıfl andañ sālesi bir kimsenŭñ

86 a. 237

fe‘ilātŭn fe‘ilātŭn fe‘ilātŭn fe‘ilŭn
(fā‘ilātŭn) (fā‘lŭn)

- 86 a. 1. Mŭjde ey dil yāruñ ol āfet-i ħoş-ķu gelecek
Dīdeler rŭşen ola ġamze-i cādŭ gelecek
2. Gideli gözlerimizden nice ķanlar gitdi
Em olub derdimize ķāmeti dil-ķu gelecek
3. Şeb-i firķat zerremiz rŭz-ı sŭrŭr olsa gerek
Toġacaķdur ġŭnŭmŭz ya‘ni o meh-rŭ gelecek
4. Yine bezm-i mey-i rindānı mu‘aţţar kılaceķ
Ĥaţţ-ı mŭşġŭn ile kākŭlleri şebbŭ gelecek
5. Dāfi‘-i ġamdur o ma‘cŭn-ı mŭfferiķ Nŭri
Lebi mŭl ruĥları ġŭl gözleri āhŭ gelecek

86 a. 238

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Gerdenüñ şubḥ-ı sa'âdet şāmdur gīsūlaruñ
Mıhr-i rûya perde-i aḥşāmdur gīsūlaruñ
2. Ḥayl-i 'uṣṣākı perīşān eyleyüb fesden çıkub
Milket-i ḥüsnünde şāḥib nāmdur gīsūlaruñ
3. Günde biñ bī-çāre dil şayd eyleyüb bend itmede
Dāne-i ḥālūñle özge dāmdur gīsūlaruñ
4. Perçemüñ Rüstem begüm kāküllerüñ Behrāmdur
Ḥüsrev ü Şīrīn-i zülfüñ Sāmdur gīsūlaruñ
5. Şāne-āsā çāk-çāk eyler dil-i 'uṣṣākını
Böyle bir ğaddār-ı nā-fercāmdur gīsūlaruñ
6. Piç pīç ḥam-be-ḥamdur her zamān zann itme kim
Zīnet-i meşşāṭa-i bayramdur gīsūlaruñ
7. Sırrı Paşa 'uḳde-i esrārını ḥall itmese
Nūriye ḥayret reh-i evhāmdur gīsūlaruñ

86 a. 239

mefā'ilün fe'i lātün mefā'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Cefā vü nāzına mümkün mü ṭayanma dildāruñ
Helāk iden bizi saḥte veḳārıdur yāruñ
2. Ne sādece beh pehe ne boş āferine deger
Kesād-ı fāḥişini gör metā'-ı eş'āruñ

3. H̱ayāt-baḥş lebüñ cān sitan ḡamzelerüñ
‘Aceb bu dād u senedden begim nedür kārūñ
4. Mesāḡ virmez idi ‘āşıkā cefāya daḡ
Ola idi vaḡ‘ u nüfūzı yanuñda aḡyāruñ
- 86 b. 5. Bu serd hevāda nolur ḡoynuna ḡuzum ḡirse
Şarāb-ı nāb ile sırr-ı kerem Nūri-i zārūñ

86 b. 240

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Diller düşeli kākülünüñ tārına yāruñ
Bir bengi revāc geldi yine kārına yāruñ
2. ḡirse gözine ḡār-ı hezārūñ yeri vardur
Cevrine taḡammül gerek aḡyārına yāruñ
3. ‘Āşık gibi yaḡsın o da bir ‘uḡde-i ḡātır
Āyīnede vālih-i meyüñne ruḡsārına yāruñ
4. Sīnemde ḡalīde nice biñ tūr-i cefā var
Ca‘ber olalı ḡamze-i tātārına yāruñ
5. Ḥaṭṭ ile nümāyiş bulalı Nūri cemāli
Bir bengi revāc geldi yine kārına yāruñ

Ḥarfü’l-Lām

86 b. 241

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Çeşm-i şehbāzı o şūḡuñ şayda mı mā’il degül
Yoksa murḡ-ı lāḡar-ı dil şayda mı ḡābil degül

2. Ğamzesin cāna tayar bir dil-rübā āfet mi yok
Bu diyāruñ halkı mı bilmem ki şāhib dil degül
3. Çok gül-i nevreste bu gülzārda kalmış güşād
Şebnem-i eşk-i dil-i ‘uşşāk bi-hāşıl degül
4. Nāle mi elbette ol ğonca ser-ā-ser gūş olur
Süz-ı sāz-ı sīnedür bu çeh çeh bülbul degül
5. Eylemez bu derde idrāk hikmet-i ehl-i hūş
Başmayan naqd-i şu‘ūrı bādeye ‘ākıl degül
6. Sīne pür peykān iken zaḥma maḥall āmādedür
Maḥdem-i teşrīf-i ğamzeñden göñül ğāfil degül
7. Ekserüñ eyler nihenk baḥr-ı kesālān iltikām
Nūri her ğavvāş-ı fikret-i vāşıl-ı sāhil degül

87 a. 242

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 87 a. 1. Ğonca-veş dilḥande olsun ‘āşık-ı dīdār-ı gül
Nev-bahār oldı göründi maḥdem-i āşār-ı gül
2. Başına güller taḳınsun bülbul-i dem-beste ğam
Güle germ oldı açıldı leffe-i destār-ı gül
3. Şöyle ser-mest eylemiş bād-ı bahāruñ neş’esi
Jāleler şu sepsen olmaz bir daḥi huş-yār-ı gül
4. Gülşen-i Esrār okur bülbul çemende şubḥdem
İstimā‘ eyler ser-ā-ser gūş olub bī-dār-ı gül

5. Nūri ser-mest-i şafā-yı la‘l-i nāb-ı ‘işvedür
Nola destāra ‘ilāve eylese her bār gül

87 a. 243

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
(fā‘ilātün) (fā‘lün)

1. Kays-ı şeydā baña bu vādide pādāş degül
Mekteb-i ‘aşk-ı muḥabbetde sebaḳ-dāş degül
2. Şeyḫ efendi ne kadar şatsa da zühd-i bārid
Vā‘iz-i şehir gibi aḫmaḳ u ḳallāş degül
3. Ne kadar ḥāne-ber-endāz ise de düzd-i nigh
Ġamze-i ‘arabda cūsı gibi evbāş degül
4. Dest-i ḳudret o gül-i tāzeye meşşāta yeter
Daḫi pejmürdegi-i ālet-i minḳāş degül
5. Nūriyā sīnemi itse yeridür tīr geş-i nāz
‘Āşıḳa ḳavs-ı ḳazādur o iki ḳaş degül

87 a. 244

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Ey ġamze-i ḥūn-rīz meded itme tegāfül
‘Uşşāḳı helāk eyleme de ḳılma tekāsül
2. Her ġoncası aḫker görünür lālesi bir dāğ
Āteşlere yaḳdı çemeni nāle-i bülbul
3. Görmüş mi ‘aceb kākül-i bŷāsını yāruñ
Göm gök tere batmış şıḳılub şermile sünbül

4. Def'-i gama bir çāre iderdūñ hele sākī
Luṭf eylese şunsa bir iki kāse ṭolu mül
5. Kāsbe'l-sebağ-ı şî'rde Nūri alub öñdül
Kilk-i hüneri eyledi bu vādīde Döldül

87 b. 245

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

- 87 b. 1. Şundı o peri destime bir dal қaranfül
Beñzer gül-i ruḥsārına bu al қaranfül
2. Hūn ile dil-ğoncaları reşk ü ḥasedle
Nāz ile ele bir iki dal al қaranfül
3. Bī-berk-i nevā olsa nola 'āşık-ı şeydā
Bir sebz ile қānī' olur abdāl қaranfül
4. Zülfe aşılub bir iki şarkındılık itdi
Şermile kızardı yine fi'l-ḥāl қaranfül
5. Tā kim olıcağ bir güle āvīze-i destār
Bekler bu çemenzārı nice sāl қaranfül
6. Nūrī gibi çāk itdi girībān-ı қabāyı
La 'l-i leb-i cānāneye meyyāl қaranfül

87 b. 246

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Hicr ile şevk-i derūn-ı 'āşıkā gelmez kesel
Günde yüz biñ cevır idersūñ dāmeninden çekmem el

2. Kābil-i merhem degil zaḥm-ı derūn-ı sīnemiz
Biz de yok tımāra şāyān ey ṭabīb renc ü ‘ilel
3. Nāz u ‘işve el virür ḥasret dile kār eyledi
Kalmadı şabr u qarara ḥāne-i dilde maḥal
4. Hall ider mi ‘uḳde-i ümidimi kec-rev ü felek
Pençe-i baḥt-ı siyāhım oldu bī-tāb-ı eşell
5. Fāriğ ol Nūri hevādan rāh-ı Ḥaḳḳa vāşıl ol
Şunmadan cām-ı ferāğı saña sāḳī-i ecel

87 b. 247

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Dilber-i rāz āşinā şūḥ-ı fehīm ister göñül
Her zamān teslīm-i nabza bir ḥekīm ister göñül
 2. İncilā-yı ḥāṭır-ı pür jeng içün her nazrede
Serv-i ḳāmet gonca fem şūḥ u besīm ister göñül
 3. Olmasa dilde ḥayālūñ eylemez ārām hiç
Gūşe-i gurbetde eğlence nedīm ister göñül
- 88 a. 4. Sūzişim bir buse-i sīb-i zeḳan itfā mı ider
İltimās-ı vaşl ile luṭf-ı ‘amīm ister göñül
5. Sāyesün baş üzre Nūrī ḥaşre dek gezdürmeye
Bir hümā-yı kākül-i ‘anber şemīm ister göñül

88 a. 248

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Şafha-i ruhsâr elünde görinen hatt u hâl
Şübhesiz olmuş kitâb-ı hüsnüñe satr ü me'al
2. Bâğ-ı hüsn-i dilberân 'uşşâkuñ ârâm-gâhıdur
Seyr-i gülzâr-ı ruhuñdan itme cânâ infî'al
3. Olma gurre hüsnüñe hattuñ gelür nokşan virür
Bedr-i tâbân-ı ruhuñ eyler efendüm meh misâl
4. Gâlibâ yaklaştı ebrûdan kazâmız ey perî
Yohsa âgvâ-yı rakıb ile bu bu'd-ı infişâl
5. Bûseye teklîf bu kadar 'âşık-ı şadıqlara
Eyler ammâ Nûri-i bî-çâre havfile hayâl

88 a. 249

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Âyîne-i şıdk u şafâdur gönül
Mazhar-ı envâr-ı Hüdâdur gönül
2. 'Âlem endîşede bî-kem ü keyf
Vâkıf-ı esrâr-ı hafâdur gönül
3. Gevher-i gencîne-i esrâr-ı gayb
Şem'-i şeref-bahş-ı ziyâdur gönül
4. Kâlib-ı bî-rûha hayât-ı ebed
Mâye-i iksîr-i bekadur gönül

5. Bülbul-i gülzâr-ı harîm-i edeb
Gonca-i mestûr-ı hayâdur gönûl
6. Nâţıkâ-i hikmete pîr-i hîred
Tıfl-ı dil cılve-nümâdur gönûl
7. Bezmimizde Nûri harâbâtda
Sâķi-i hoş-nağme-serâdur gönûl

88 b. 250

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 88 b. 1. Öyle bir şûha gönûl vir vaşlına h'âhiş-ker ol
Senden özge görmemiş olsun henüz hiçbir er ol
2. Togrılıkla sîne-çâk olsañda itme hiç hâzer
Dürr-i elfâz-ı me'âniye maħal ol mıştır ol
3. Cerre ez bâl-i tekebbür itme kadrüñ pest olur
Uçmak istersen tevâzu' eyle bî-bâl ü per ol
4. Kâkül-i cānāneye cān-ı gönûlden pek yapış
Şûfi-i bî-mağz-veş hām olma mum ol 'anber ol
5. Düşmen ehil oldığın bilmez misin gerdün-ı dūn
Kim didi pîrāye-i 'irfān ile danışur ol
6. Tıfl-ı tab' olmağdadur sâ'at-be-sâ'at pîr çerh
Meylūñ istersen birazcık şaklabān u kaşmer ol
7. Mağşaduñsa tîğ-ı kaşşāb-ı kazādan ihtirāz
Cerb ü şîrīn zimmetile ferbiḥ olma lāğar ol

8. Z̤ulmet-i ḥubb-ı sivādan kaç' idüb dil riştesün
Cān fedā-yı 'aşk-ı şevk ḥubbü'l-ḥaydar ol
9. Kādrüñ erbābı bilür hem gāşiye-dāduñ olur
Kesb-i feyz-i intisābile 'Alī'ye Kānber ol
10. Muẓtarib olsañda şıdk ile kavü'l-kalb sen
Toğrılur kıble nümā-veş rāh-ı Hakkā rehber ol
11. Hırka kādır olmayan sözünden olmaz iltiyām
Fatḫ u ratḫ ile cihānda maẓhar ḥayr u şer ol
12. Peyrev ol Nūri Şefīk'e vādī-i tanzīrde
Başka vādilerde sâ'ir ister olma ister ol

88 b. 251

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. Şebnem nişār-ı berk-i nihāl-i gül-ter ol
Ebrū-ı bahār feyz-res ehl-i perver ol
2. Hafz-ı cenāḥ züll-i cehāletden it ḥazer
Bāl-i hümā-yı evc-i me'āniye şehīr ol
3. Āb-ı ḥayāt girmez ele kısmet olmasa
İster iseñ Sikender olub Hızra rehber ol
4. Per-gār-ı kār-ı ḥalk saña dāir olur bütün
Sen merkezinde şıdk u şebātile miḥver ol
5. Fesh-i nikāḥ ider o ḥıyār bulūğ ile
Hāhişlesin gerekse zen-i dehre şoher ol

- 89 a. 6. Manşūr-ı ‘aşk iseñ çekilüb çüb-ı dāra dek
Ser vir bu yolda sırrı ‘ayān itme ser ver ol
7. Sikke-tırāz himmet-i Monlā-yı Rūm olub
İksīr-i kimyā-yı kerāmetle cevher ol
8. Maqşad hūnerde kesb-i füyūz eylemek ise
Nūri gulām-ı dergeh-i vālā-yı zīver ol

89 a. 252

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
(fā‘ilātün) (fā‘lün)

1. Derd-i rindāna şifā-bağş-ı müdāvā ara bul
Sāki bīmār-ı ğam u miḥnet-i şahbā ara bul
2. Gül taşvīr olamaz olsa da zībā bu ya
Şūret ü sīreti hoş ğonca-i ra‘nā ara bul
3. Ben senüñ gibi nice şūḥ-ı dil-ārā bulurum
Var benim gibi saña ‘āşık şeydā ara bul
4. Tavḳ-ı der gerden ‘aşk olmak için fāḥte-veş
Bu gülistānda bir serv ü semen-sā ara bul
5. Haṭṭ-ı berāverde gibi olmalı rengīn eş‘ār
Tāze mażmūn-ı dil-āviz ile ma‘nā ara bul
6. Hoḳḳa-bāz felek itdi şöyle ki ehl-i dili
Var ise ḥaddüñ eger Nūriyi ḫala ara bul

89 a. 253

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Vaşl-ı bî-hengām ü hicr-i nāgehim hem hem degül
Miḥnet ü zevk-i cihāndan fāriğim gam gam degül
2. Gülsitānı külbe-i 'aṭṭar-veş bû ya kılan
Ḥaṭṭ-ı sebz-i gül'izārımdur benim nem nem degül
3. Özge ḥālet var lebinde hoş gelür düşnāmdan
Dest-i nāz-ı sākiden nûş eylesem sem sem degül
4. Dün der-i meyḥānede gördüm raḳībi neş'e-yāb
Kāfirūñ töksem didim kanın nidem dem dem degül
5. Nūri-veş şimdi sükūtun mūsikīden nağmedür
Eyleme muṭrib nevā-yı zîr ü bemm bemm bemm degül

89 b. 254

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 89 b. 1. Eşk-i çeşmümdür gül-i ruḥsāruñ üzre nem degül
Kaṭre-i ḥunāb-ı ḥasretdür begüm şebnem degül
2. Naḳşuñı ḥıfz itmedür mir'āt-ı dilde maḳşadum
Yoḥsa seng-endāz-ı 'işve olsa gamzeñ gam degül
3. Sāz-ı sūz-ı firḳatüñdür perde-i ṭanbūr-ı dil
Nāle-i feryād bî-ma'nā-yı zîr ü bamm degül
4. Aḥri eyler seni bu silsile-i bend-i cünün
Kara sevdādur başımda sāye-i perçem degül

5. Sūz-ı ‘aşkı zevk-i kām-ı vaşla virmem Nūriyā
Cennet-i kūy-ı dil-ārādan geçen ādem degül

89 b. 255

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Şu‘lelendür bezm-i sāķī cām ile devrāna gel
Ey büt-i tersā yeter nāz eyledüñ ĩmāna gel
2. Bir tebessümle taģıtduñ ‘aķlımı zūlfuñ gibi
Eyledi başdan ĳara ĳeřmüñ beni dīvāne gel
3. Şabra tāķat ĳalmadı ĳāk-i girībān eyledüm
Rişte-i ĳasret irişdi üstüñāna cāna gel
4. Ĵonca-i leb-beste toymaz bñlbñlñ eķģānına
Sen daģı ey ĳonca-leb raķm it dil-i giryāna gel
5. La‘l-i nābuñ ta‘biye ile nigīn-i bādeye
Nūriye ey muębeĳe řun bir iki peymāna gel

89 b. 256

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Mecnün tarīķ-i ‘aşķda ehl-i Hüdā degül
Bir zen-perest dīvānedür o muķtedā degül
2. Fersūde rīze rīze ĳo olsun ketān gibi
Bir dil ki yoluña senüñ ey meh fedā degül
3. Vaķ‘-ı nüfūz-ı ĳamzeye řarf itdi varını
‘Āřıķsan egildiģin efendi gedā degül

4. Her gün bir özge sâde dili zîb-i şadr ider
Kimse bu hâneye iki gün kethüdâ degül
5. Nürî olur mu hâl-i dil zâde âşinâ
Kim ki ‘Azîz-i Mısr dilinden cüdâ degül

90 a. 257

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
(fâ‘ilâtün) (fâ‘lün)

- 90 a. 1. Hatt-ı ber-âverde deyü vaz gelemem lâf degül
Terk âyîn-i vefâ eylemek inşâf degül
2. O benin hâşıl-ı ‘ömrüm güzelümdür yohsa
Şarf-ı naqdine-i ‘ömr eylesem itlâf degül
3. Keşf-i râz-ı dil-i ‘uşşâk idemez ‘işveleri
Sâde rûyân gibi âyîneleri şaf degül
4. Harf-i şekden olamaz remz-i taleb vâreste
Hatt-ı müşgîn-i midâd daği şeffâf degül
5. Sere vü nâ-sere maḥbûbı neylesün Nûri
Bir naẓar-bâzdur o ‘âşık şarrâf degül

90 a. 258

mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün

1. ‘Arz itmez iken kimseye dîdâr-ı kıranfûl
Oldı açılıb şüfte-i bâzâr kıranfûl
2. Bilmem o da etḫâl-i çemenzâra mi ‘âşık
Ezhâra ider vâdîni îşâr-ı kıranfûl

3. Āl olmasa denk itmez idi gördüğü şūḥa
Olmazdı hemān zīver-i destār қaranfūl
4. Gül ḥançer-i ḥara ṭayanub eyledi da‘va
Tā kim ide rüçḥānına ikrār қaranfūl
5. Küfr itdi düşüb қayd-ı ser-i zūlf-i nigāra
Bağlar beline rişte-i zünnār қaranfūl
6. Ḥıfz itmege nāzır mı ‘aceb vird-i cinānı
Bekler bir ayāğ üstüne bī-dār-ı қaranfūl
7. Peyrev olalı Rāşīd’e Nūri bu gāzelle
Oldı ser-i pā ḥāme-i eş‘ār қaranfūl

90 a. 259

mef‘ūlü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ūlün

1. Reng almasa rüyundan o şūḥuñ varak-ı gül
Bū ya mey olurdu bu қadar ya bu ‘arak gül
 2. Şubḥ oldı uyan murğ-ı seḥer vaқt-i şabādur
Açıldı nihāl ufқundan şafaқ-ı gül
 3. Çāk itdi girībānını ‘āşık gibi gonca
Te’sīr-i hevādan mı ‘aceb bu falaқ-ı gül
- 90 b. 4. Üftāde meger ol daḥi bir tāze nihāle
Gülzārda bīhūde degildür қalaқ-ı gül
5. Nūrī қuluñ aғlatma ruḥuñ şoldurur eşki
Göz yaşı hezāruñ olur āḥir beḥaқ gül

Ḥarfü'l-Mim

90 b. 260

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Her cihetden ey gönül kimden gamum vardur benüm
Kuṭb-ı Ceylānī gibi bir melce'im vardur benüm
2. Çirk-i 'isyānı boyar evsāḥdan taḥhīr ider
Yem gibi çeşm-i nedāmetde nemüm vardur benüm
3. Cān u dilden bendeyim Sulṭān-ı 'Abdü'l-kādir'e
Luṭfunuñ ümidi var daḥi neyim vardur benüm
4. Tut elim yā gavs-ı a'zam düşmüşem dergāhuña
Senden özge kimseyi bilmem kimim vardur benüm
5. El-amān luṭf it iriş Nūri kuluñ imdādına
Melce'im püşt ü penāhımsın kimim vardur benüm

90 b. 261

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Bīmār-ı gama sāḳi müdārā yine lāzım
Şahbā var iken gayr-ı müdāvā neye lāzım
2. Bir gül ki açılmazdan ola zīver-i bāzār
Bülbül daḥi bī-ma'na bu da'vā neye lāzım
3. Bād āver ümid ki degil naḥl-i tabaşbuş
Mānend-i çınār dest-i temennā neye lāzım
4. Pendinki bināgūş-ı ḳabül eylemeye ḥalk
Vā'ız gibi herkesle bu gavgā neye lāzım

5. Tecdīd okumağla eger olsaydı tecerrüd
Ey ḥāce daḥi sırr-ı Mesīḥā neye lāzım
6. Şani‘de ḥaṭā olmaz o teşkīk-i nazardur
Maşnu‘a nazar it zişt ile zībā neye lāzım
7. Bir reh ki anuñ Nūri ucu çıkmaya Ḥaḳḳa
Teşvīş ile bu bāriyye peymāneye lāzım

91 a. 262

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

- 91 a. 1. O mehūñ ‘işmetin idrāk itdüm
Her hevādan dilimi pāk itdüm
2. Faḥr idüb ‘işmet-i dildārum ile
Küleḥüm hemser iflāk itdüm
3. Hezl-āmīz ki dimişdüm eş‘ār
Heb o müsveddeleri çāk itdüm
4. Ḥākipāyine düşüb tövbe ile
Āh idüb çeşmimi nem-nāk itdüm
5. Būselikde bir iki tel kırdum
Nūri āheng-i feraḥ-nāk itdüm

91 a. 263

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

(fā‘ilātün)

(fā‘lün)

1. Kimi sırr-ı kerem neşāṭ eyledi şahbā-yı kerem
Kime şevḳ-āver-i vecd oldı ‘aceb nāy-ı kerem

2. Heb işitdük keremüñ ednā mānend-i hümā
Līk fehm eylemedük ki tīredür cā-yı kerem
3. ‘Ākıbet hāşılı bir seyli-i hırmān oldu
Her kimi gördük ise itdi temennā-yı kerem
4. Nağd-i cān ile de girmez ele mānend ü şāl
Çıkdı ol deñlü girān kıymet-i kālā-yı kerem
5. ‘Aşrımızda eseri kalmadı kem nām oldu
Ortadan çıkdımı yoḥsa ‘acaba re’y-i kerem
6. Kimsenüñ eylemedi būyı meşāmuñ ta‘tīr
Hiç güşād olmadı bir gonca-i ra‘nā-yı kerem
7. Nūri ol deñlü ‘azīz oldu görünmez aşlā
Uçdı Kāf-ı ‘ademe var ise ‘anḫa-yı kerem

91 a. 264

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

- 1 - Ḥor bakma efendi baña eczā-yı ademüm
Ruşenger-i mir’āt-ı dil-i ṭab‘-ı selīmüm
2. Ne ‘āşık-ı Leylā vü ne meftūn-ı dil-āra
Ḥayrān-ı nuḫūş-ı kalem-i şun‘-ı hekīmüm
- 91 b. 3. Ḥākimden olur vird-i cinān ‘ıṭr u şemīmi
Ol gonca-i şad-berk-i gülistān-ı ḫademüm
4. Döndümse hilāle nola ‘aşkile ‘aceb mi
Bir mihr-i ruḫuñ tīg-ı nigāhiyle dönmeye

5. Āgūş-ı hayāle o perī itmedi raġbet
Nūrī yine memnūn-ı dil-i ṭab‘-ı selīmüm

91 b. 265

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Ne inkāruñ inandum ḥod ne va‘d-i vaşluñ aldandum
Ne çekdüm pāre-i hicrūñ ne kand-i vaşl ile kandum
2. Degül germi-i ḥammām āteş-i ‘aşkındur ey meh-rū
Ruḥ-ı hoy girdüñi germābede seyr eyledüm yandum
3. Unutduñ ‘aşıkı ol deñlü ey vaḥşi nigeğgendüm
Zamīrinden silinmiş nükte-i ḥarf-i vefā şandum
4. Ne deñlü cevri idersen çekmem el dāmān-ı vuşlatdan
Telāfisi muḳarrerdür hemīşe ‘asruñ inandum
5. Ne kesdüm buseden ümid ne aldım Nūrī āgūşa
Ne çekdüm bāde-i hicrūñ ne kand-i vaşl ile kandum

91 b. 266

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Ey şūḥ olma böyle cefā-cū saña derüm
‘Uşşāka şatma kendüñi her dem derüm derüm
2. Destim kütāhdur o nihāl-i leṭāfetüñ
İrmez gül-i vişāline ki ğoncasun derem
3. Olur benim sebū-yı sīm-āb ıztırāb ile
Gördükde ol perī ruḥ-ı pejmürde-i derim

4. Tarḥ itdi dil bu nev gāzeli dilbere verüb
Ne deñlü bī-vefā idükin aña bildürdüm
5. Mūrum nazarda Nūri şî'rde füsün ile
Hemçün 'aşā-yı ḥazret-i Mūsā bir ejderüm

91 b. 267

mefā'ilün fe'i lātün mefā'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Ğam-ı firāk ile bīmār olan göñülceğizüm
Belā-yı 'aşka talebkār olan göñülceğizüm
- 92 a. 2. Nigāh-ı çeşm-i füsün-sāz-ı 'işve perdāza
Esīr ü vāle vü pūr zār olan göñülceğizüm
3. Sırışk-i çeşmini rīzān idüb o gonca güle
Hezār-ı gülbin-i gülzār olan göñülceğizüm
4. Firāk-ı yār ile füşat-serā-yı 'ālemde
Dehān-ı şūḥ gibi tār olan göñülceğizüm
5. Ḥayāl-i çeşm-i gāzālān-ı nāzuñ endāma
Göñül kaçırmada nā-çār olan göñülceğizüm
6. Ḥadeng-i ğamze-i cevşen-şikāf maḥbūba
Şafā-yı bāl ile dildār olan göñülceğizüm
7. Esīr-i dāmgeh-i 'aşk olalı Nūri-veş
Nihāl-i kāmetime yār olan göñülceğizüm

92 a. 268

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Teğāfül düşmeni memnūn-ı çeşm-i ‘arbede-cüyem
Esīr-i dāmgāh-ı fitne-i pūr şūr ebrüyem
2. Müdām-ı nev ‘aşīr-i teng-i dest-i gamze-i cādū
Nevāl-i tāze-i bezm-i leb-şīrīn mehrüyem
3. Şafīr-i bülbül-i gülşen-serā-yı būselik nağme
Dehān-ı gonca-i şüküfte-i ruhsārda büyem
4. Ğubār-ı hātır āyīne-i şāf dil-ān olmam
Nem-i rüşenger-i mirāt-ı tab‘-ı nāzenīn huyem
5. ‘Alā’iķ perdesünden āteş-efrüz olmuşam Nūri
Semender pīşe ‘anķa tab‘-ı pūr-sūz-ı perestüyem

92 a. 269

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün**(fā‘ilātün)****(fā‘lün)**

1. Düşdüm ayağına rāz-ı dili ifhām itdüm
Aldım āğūşa o mehpāreyi ibrām itdüm
2. Nigeh-i mest-i leb-i la‘lūñ ibrāmı ile
Mey-i gülfām içün nuķlimi bādām itdüm
3. Bilürem bunı dil-i baht-ı siyāhımdandur
Mübtelā-yı heves-i çeşm-i siyeh fām itdüm
4. Dökerek vuşlata rām eyledi eşk-i çeşmim
Halkā-i dīde-i nem-nāki bugün dām itdüm

- 92 b. 5. Cām idüb meygedede Şam ‘a’nun qandilin
Bezm-i rindānede Nūrī ne güzel nām itdüm

92 b. 270

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Dile cā olmasun mı köşe-i miḥnet be sulṭānım
Girībānım düşerdi pençe-i fırkat be sulṭānum
2. Gehī mest-i şarāb-ı ‘işve geh sūzāne istiḡnā
Beni yakdı kül itdi āteş-i ḥasret be sulṭānum
3. Varınca kūyuña dil oldı pā-māl ü sitem ḥurda
Nolur itsün ġarībe bir nefes şefkat be sulṭānum
4. Göñül mehcūr-ı aḡyār nā’il-i iḥsānuñ oldıķça
İder çāk-i girībān pençe-i ḥayret be sulṭānum
5. Kuluñ Nūrī’ye va’dün geldi incāz itmenüñ vaķtı
‘İzārında görüñdi nāme-i vuşlat be sulṭānum

92 b. 271

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Çekmem olanca dāmen-i luṭfundan ellerüm
Bī-tāb u tākat olsa da dest-i eşellerüm
2. Geh fikr-i buse gāhice ümīd-i vuşlatuñ
İtdi ḥamīde qaddimi olmaz emellerüm
3. Oldun mı sen de el raķībe firīfte
Ey nahl-i şīve ben seni āzāde bellerüm

4. Dökdüm çok āb-ı rû gülüñ hâkipâyine
Açdum o goncayı hele açıldı güllerüm
5. Eşkimle kūy-ı dilberi nem-nāk eylerüm
Muğber-i hâtır olmaya tā kim güzellerüm
6. Ol hüsrev-i memâlik-i nazmım Nûriyâ
Ārâyış-i dükân-ı cihândur gazellerüm

92 b. 272

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. El virür çîn-i cebîn gel gel yañağun öpeyüm
Bezme gel peymâneler dönsün ayāğun öpeyüm
2. Eylesün muṭrib nevā meclisde gerdāniyeden
Mey süzülsün nuḳl içün şîrîn dudağın öpeyüm

- 93 a. 3. Tîğ-ı ebrûsun şuvarmış gamze-i hûn-rîz ile
El-amân ile varub eyy pıçağun öpeyüm

4. Kıl dolaşdurdı zebāna vaşf-ı kākülde o meh
Ben o şūḥ-ı nāzeninin dil bağın öpeyüm
5. Piç-i tāba düşdi Nūrî sırrı bu tanzîrde
Nîmnigāh ile efendüm vir ayāğın öpeyüm

93 a. 273

mefâ'ilün fe'i lâtün mefâ'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Melâl-i hâtır-ı 'âşık o dil-rübāya ne gam
Ğubār-ı şahın-ı çemenzârdan şabāya ne gam

2. Belā-yı ‘aşkdan itsün hāzer mücennebler
Dil-i dīvāne-i Mecnūn-ı mübtelāya ne ğam
3. Degilse ğabğabı bāzīçe-i enāmil-i leb
Şarāb-ı ‘iṣve-i ‘āşık-küşî cefāya ne ğam
4. Muḥassenāt-ı me‘ānî degilse maḥremimüz
Şikeste beste ğazellerle iktifāya ne ğam
5. Maḳām-ı rastdur Nūri cāy-ı emn ü firāğ
Ḳur’ān’a naḥs-i zaḥl-i ḥaṭṭ-ı istivāya ne ğam

93 a. 274

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Seyl-i endūh-ı elem birden bire itdi hücūm
Dest-gīr ol bu ḳuluñ ey ḥāzret-i Mollā-yı Rūm
2. Senden özge ilticāya bulmadum şāḥib kerem
Cümlenüñ mollāsısın ey mazḥar-ı ser-i ‘ulūm
3. Resm-i iḥsān u mürüvvette tufeylüñdür mülūk
Bende-perverlikde sen vaż’ itdüñ āyīn-i rūsūm
4. Germiyānlar sikke-i şıdḳ-ı muḥabbet altına
Altun olsalar olurlar iki ‘ālemde melūm
5. Tut elin ḳaldur bırakma zīr-i pāy-i ḥārīde
Nūri-i bī-çāre üftādeñdür ey sulṭān-ı Rūm

93 a. 275

mefā'ilün fe'i lātün mefā'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. O serv-i nāza boyunca kabā kesüb biçelüm
Metā'-ı vaşlına münāsib bahā kesüb biçelüm

- 93 b. 2. Mişāl-i cāme-i zer-beft kat kat ol şūha
Edā vü nāz ile hūsn ü bahā kesüb biçelüm

3. Merāmı meygededen kesmedür bizi şeyhūñ
Lisān-ı ta'nını biz ibtidā kesüb biçelüm

4. Gider mezāra kadar būriyā ile zāhid
'Abeş biz aña neçün būriyā kesüb biçelüm

5. O şūha Nūri nice nevresim kabā kesüb
Bir iki cāmede setri edā kesüb biçelüm

93 b. 276

mefā'ilün fe'i lātün mefā'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Firāk oldı bedīdār āh vāh idelüm
Bu āh ile felek āyīnesin siyāh idelüm
2. O cād ebrū bütün āteş-i firākı ile
Nevā-yı nāle-i cānsūzı çārgāh idelüm
3. Kudüm-i mevkib-i şāh-ı hayāle muntazırız
Dü-çeşm-i hasretimiz vakfe-gīr rāh idelüm
4. Gubār-ı reh-i güzer yār ile gelürse nesīm
Anı misāfir-i kāşāne-i nigāh idelüm

5. O şeh-suvâr-ı melâhatle idüb tek ü tâz
Kemiyyet-i lâgar eş‘âra râh râh idelüm
6. Düşerse bir de ele hâkipâyine sürüb yüz
Nişân-ı na‘licesin [?] şifâh idelüm
7. Yasâğ-ı bûse midür yoḥsa ruḥşat-ı vişâl
Me’al-i ḥaṭṭı Nûri nice iktinâh idelüm

93 b. 277

mefâ‘ilün fe‘i lâtün mefâ‘ilün fe‘ilün (fa‘lün)

1. ‘Înâyet eyle efendüm cûd-ı yüzüñ göreyim
Hezâr-ı haclet ile hâkipâye yüz süreyüm
2. Şabâḥa karşı girüb pây-çe pây-çe bağ-ı ruḥuñ
Uşul ile sen uyurken bir iki gül direyüm
3. Niyâz-ı vaşlda ol deñlü eyleyeyim tek ü tâz
Kemiyyet-i himmeti bu cüst-cûda yaturayum
4. Nuḳûd-ı cân ise dūn müjde-gâna şarf oldu
Ḳudüm-i vaşluña nem var ki daḥi nem vireyüm

- 94 a. 5. Uşul-i nâz u niyâza muḥâlif eylesesün
Nühüfte-sâz dilin Nûri ḳulağın büreyüm

94 a. 278

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

1. Mihr-i ruḥsâra tövbe baḳmayayum
Kendi kendimi nâra bırakmayayum

2. ‘Ulvîyim olub ‘ulüvv-meşreb
Şu gibi her niş̄be aķmayayum
3. ‘Ahdim olsun şunarsa dīde-i mest
Cām-ı la‘l-i lebini çaķmayayum
4. Her felek meşrebe göñül kaçırub
Dili kullāb-ı zülfe taķmayayum
5. ‘Arz-ı dīdār iderse Nūri o meh
Şöyle cezm eyledüm ki baķmayayum

94 a. 279

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Sermāye-i ‘ömrüm güzelim yārim efendüm
Nūr-ı başarım sensün o dildārım efendüm
2. Mir’āt-ı ruḥuñdan götürüb zülf-i ḥicābı
Ḥayret-fiḡen āyīne-i girdārım efendüm
3. Bir bülbul-i şeydā-şıfatım çok mudur olsa
Sebz-i ḥaṭ-ı nev-ḥīz-i çemenzārım efendüm
4. Zannım bu ki maḥşerde bile gelmeye şahve
Mest-i siyeh çeşmüñe ki hüşyārım efendüm
5. Koç başuña buçağ ile it Nūri kurbān
Raḥm eyle dil-i zārına ḥünkārım efendüm

94 a. 280

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Gülzār-ı ruḥundan iki gül goncası çaldum
Dün gice uyurken o peri bûsesin aldum
2. Dürdâne-i rindânı görüb dürc-i dehende
Deryâ-yı pür emvâc-ı emel ka'rına taldum
3. Hakk vire selâmet çıka bir sâhile yoksa
Keşti-i dili urşa yüce engine şaldum
- 94 b. 4. Bir şive-i nâz ile güzâr itdi ki dildâr
Pâpûş gibi ağzım açıkda baķaķaldum
5. Furşat düşürüb dün ser-i kūyunda raķībe
Nūrī o ḥabeşüñ başını taşlara çaldum

94 b. 281

mefā'ilün fe'i lātün mefā'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Olunca vālih ü ḥayrân cemāle dīdelerüm
O mäh-ı tal'ata olmaz mı hāle dīdelerüm
2. Ḥayāl-i yād ile itdi zifāf şanma remed
Çekildi perde-i nāmūs ele dīdelerüm
3. Firāk-ı mihrüñ ile oldı sākıṭ u rāci'
Bu tāli' ile düşer çok vebāle dīdelerüm
4. Cefā-yı lücc-i 'inād-ı raķīb ile ḥündur
Cevāb virse daḥi her su'ale dīdelerüm

5. Şarıldı zülfüne tār-ı şî‘ā‘-ı bāşıramuz
O düzd-i ğamzeyi çekdi hayāle dīdelerüm
6. Hezār-ı şevk-i ğarām ile intizārdadur
Ġubār-ı pāyüñ ile iktiḥāle dīdelerüm
7. Bir āhu-yı Ḥoten ister göñül kaçırmağa dil
İder mi ‘atf-ı nigh her ğazāle dīdelerüm
8. Sevād-ı ḥaṭṭ-ı siyeh fāme dökdi göz Nūrı
İdince kesb-i vuḳūf tā me’āle dīdelerüm
9. Bu gül gibi ğazel-i Şākīb’i idüb tanzīr
Şu virdi gülbin-i rengīn-maḳāle dīdelerüm

94 b. 282

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
(fā‘ilātün) (fā‘lün)

1. Zīver-ārā-yı ser-efser-i devlet-i perçem
Sāye-i şeh-per-i ‘anḳā-yı sa‘ādet-i perçem
2. Gehi nezzāre gehi buse gehi hicr-i vişāl
Neler eyler hele seyr eyle beşāret-i perçem
3. Zīr-i fesden çıkalı çıkmadı hiç ḥāṭırdan
Virmedi ḥaṭṭına nezzāreye ruḥşat perçem
4. Yine ‘āşıklara bilmem ki ne endām kesecek
Kesmiş ol şūḥ yine ṭurfe-i kıyāfet perçem

- 95 a. 5. Hele fesh eyledi ahkâmını gîsûlarınıñ
Neşr idüb râ'yet-i manşûr-ı 'adâlet perçem
6. İnce fikr eyledi seyr it haţţ-ı reyhânesün
Oldı müsvedde-i tomâr-ı nezâket perçem
7. Yine başdan aşurı kesb-i tarâvet itmiş
Haţţ-ı nev-hîz-i dil-ârâsına nisbet perçem
8. Zabt u teşhîr olalı milket-i ma'mûre fes
Naşb olundı o hudûd üzre 'alâmet perçem
9. Boynı baĝlu kuluyam kâkülünüñ ol şûhuñ
Müdde'âma nola eylerse şehâdet perçem
10. Dil-i sevdâ-zede pinhân idi zülfe düşeli
Yine bir tel kırub âh itdi işâ'at perçem
11. Fese şarkındılıĝuñ añladı zülf-i siyehüñ
Yan çıkub püsküle küstürdi metânet perçem
12. Tîre baht oldıĝımı fehm eyle bu vâdîde
Mû-şikâf-ı kaleme itdi şikâyet perçem
13. Turreşi kâküli heb biri birinden belâ
Fesde püsküli belâ ammâ kıyâmet perçem
14. Hâzret-i zîvere peyrevlik idince Nûrî
Esb-i endişemizi eyledi sebkat perçem

95 a. 283

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

(fā‘ilātün)

(fā‘lün)

1. Gurre-i nāşiye hüsñ ü melāḥat perçem
Oldı tuğrā-yı berāt-ı yed-i kudret perçem
2. Bürüyüp gonca-i ruḥsārını setr itdi yine
Çeşm-i ‘uşşāka çeküb perde-i ḥasret perçem
3. Zulmet-i küfr müdür yā şeb-i deycür mudur
Yoksa nūr-ı siyeh-i leyle-i vuşlat perçem
4. Kıl ü kâl-i ser-i gīsūya olunca vâkıf
Kaṭ‘-ı ser rişte-i baḥş itdi o sâ‘at perçem
5. Başka bir kayda bıraḳdı dil dil-i sevdâ-zedeyi
Zır-i fesden idüb ol şūḥ irâ‘et perçem
6. Göricek leşker-i ḥaṭṭuñ iki yüzden yürüşün
Şeh-i iklîm fese itdi deḥâlet perçem
- 95 b. 7. O da üftâdesi olmuş gibi bir mâh ruḥuñ
Gösterür zülfe perîşânını ḥâlet-i perçem
8. Gerçi bürhân-ı tezâ‘uf o müselsel-i kâkül
Da‘vî-i ḥüsñüne ammâ kavî ḥüccet perçem
9. Şayd-ı ser-pençesidür Seyfî Beg’uñ Nûri yine
Olsa da şeh-per-i şehbâz-ı şehâmet perçem

95 b. 284

mefā'ilün fe'i lātün mefā'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. O şehsuvār ile gülzāra toğrı yol sürelüm
Kemiyet-i cāmı çemende uşul uşul sürelüm
2. Atub bir iki düşeş şeşdür niyāz üzre
O şulh kaçmasızın biz bir iki pul sürelüm
3. O ebruvāne göre ğāliya getür görelüm
O kāküle yaraşur 'ıtr-ı şāhi pul sürelüm
4. Getürme sākı yine o kemiyet çeper seti
'Arākı eşheb-i mīnā-yı sağ şol sürelüm
5. O şehsuvāruñ olub Nūri şayd-ı fitrāki
Redīf-i nāz ü niyāzı ol iki kol sürelüm

95 b. 285

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Sulţān iken ol pādīşeh-i hūsne kul oldum
Hār ü has ü hāşāk idim ammā ki gül oldum
2. Dest-i nigeħ-nāz ki teslīm o deñlü
Çeşmüñ ne buyurduysa efendüm ki ol oldum
3. La'lüñ hevesiyle dün ü gün bāde perestüm
Üftāde-i pāy-i hum-ı şahbā-yı mül oldum
4. Pervāne gibi dönüñce düşdüm ocağuşa
Yandurma yeter āteş-i hasretle kül oldum

5. Nūrī düşeli pâyine ol tâze nihālün
Hār ü has ü hâşāk idim ammā ki gül oldum

95 b. 286

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
(fā‘ilātün) (fā‘lün)

1. Levş-i endüh-ı kederden dilimiz pāk idelüm
Anı teslīm-i kef-i ‘işve-i dellāk idelüm
- 96 a. 2. Pīş-i nezzārede yok fevteden özge hā’ıl
Korçarum anı daḥi şabr gibi çāk idelüm
3. Eyledün nāz ü niyāzı yine gerdāniyye
Büselik rāḥatü’l-ervāḥ ü tarab-nāk idelüm
4. El virür nāz ile şabun-veş ezildi yüregüm
Dīde-i huşk ü teri vaşl ile nem-nāk idelüm
5. Eyleyüb ḥalvet-i reşk-āver-i Firdevs-i berīn
Nūri ḥamāmda bir ‘işret-i bī-pāk idelüm

96 a. 287

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Bu dil-i nā-şādımı mesrūr u ḥurrem eyledüm
Besmeyleyle gül gibi ruḥsārını şemm eyledüm
2. Porsiş-i aḥvālime geldi ḥayāli şubḥdem
Dīde-i ḥasret-keş-i bīmārı pūr nem eyledüm
3. Tūresin gördüm perīşān ḥāb-nāz-ı ‘işvede
Medd-i āh-ı dūd-ı dille çerḥi dirhem eyledüm

4. Raḥne şalduḳça nigāh sīneme emdim lebün
Zahm-ı tır-i ḥūn-çegāna böyle merhem eyledüm
5. Tıfl-ı bī-ārām-ı ṭab‘ım Nūri mehr-i va‘dede
Ninni-i efsāne-i vaşl ile epsem eyledüm

96 a. 288

mefā‘ilün fe‘i lātün mefā‘ilün fe‘ilün (fa‘lün)

1. Nigāh-ı mestüñ elinden dili rehā idelüm
O ḥūni ğamzelerinden naşıl recā idelüm
 2. Sirişk-i çeşm ağıdub ḥākipāyine o gülüñ
Göñül senüñ ile biraz ‘arz-ı mācerā idelüm
 3. Niyāz-ı vaşl ile pāyine düşüb yārüñ
Bu da firḳat-i mümtedde bir devā idelüm
 4. Tamām çekmedeyiz bizde çille-i murtāz
Kemend-i kāküle girdik ki i‘tilā idelüm
 5. Raḳībi cennet kūyundan idüb teb‘īd
Senüñle bizde bir ādem gibi şafā idelüm
 6. O şūḥ göz göre şeftālū eylemez iḥsān
Ḥafīce cennet-i ḥüsnünde ictinā idelüm
- 96 b. 7.** Muḥassenāt-ı vişāl olmayınca Nūri naşīb
Bir iki nazre-i dīdāra iktifā idelüm

96 b. 289

fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

1. Beni ğurbetde yād iden göñlüm
Dil-i maħrūnı şād iden göñlüm
2. Gahi gahi tesellicik yerine
Sūzişim ezdiyād iden göñlüm
3. Dāğ-ı dil olsun hicr-i aħbāba
Yanmaya i‘tiyād iden göñlüm
4. Bir tecellide kūh-sār dilüm
Hem yaķub hem remād iden göñlüm
5. Dest-i ğamdan ħalāş idüb yaķasun
Dil-i bīdāda dād iden göñlüm
6. Ķatl-i aġyāra eyleyüb himmet
Nūri-āsā cihād iden göñlüm

96 b. 290

mefā‘ilün fe‘i lātün mefā‘ilün fe‘ilün (fa‘lün)

1. Nigāh-ı mestüñ ucundan fiġān fiġān güzelüm
O ħūni ğamzelerüñden amān amān güzelüm
2. Başında āteş-i ‘aşķ olmasaydı ķalyonuñ
Çıķar mı āhı serinden duman duman güzelüm
3. Niyāz-ı vaşlda gitdi irādemiz elden
Birazda mā’il-i cebriz heman heman güzelüm

4. Senüñle mübtehicüm şāddur dilim hergīz
Ne deñlü olsa dañi ğam cihān cihān güzelüm
5. Lebinden almağa bir buse bulmadım çağıñ
Olur mı koynuña girsem nihān nihān güzelüm
6. Nigāh-ı nāz ile āteşlere beni yakduñ
Birazda nālišime sen dayan dayan güzelüm
7. Hayālüñ ile bu şi‘r oldı tab‘ına vārid
Yol üzre Nūri giderken revān revān güzelüm

97 a. 291

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

- 97 a. 1. Sīb-i zenañuñ lezzet-i tuffāha değışmem
Hār-ı ğam-ı hicrüñ gül efrāha değışmem
2. Gül ruñuna virmem ‘arağ-ı vird-i cemālüñ
Keyfiyyet-i şahbā-yı lebüñ rāha değışmem
3. ‘Āşığ olanuñ meslegi teslīm-i rızādur
Pervāneyi ben bülbul-i lehāha değışmem
4. Meyhāne-i vahdetde ser aheng-i nevāyum
Yek nağmesini rāhatü’l-ervāha değışmem
5. Bir buse-i cān-bağş ile Nūrī mezelensem
Nuğl-i lebinı fıstığ-ı tuffāha değışmem

97 a. 292

mefā'ilün fe'i lātün mefā'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Koyub bu peyker lā-şey-i bizde şey olalum
Bugün senüñle kadehdāş-ı cām-ı mey olalum
2. Şımāh-ı cāna yeter geldi sīneden āvāz
Birazda vāķıf-ı edvār-ı sırrı ney olalum
3. Kelāl virdi bize vā'izüñ dem-i serdi
Şerāra pāş-ı nevābiḥ-i hāy u hey olalum
4. O lāle ḥad ile germābede olub mey nūş
Meger ki böyle şifā-sāz-ı Dāvudî olalum
5. Yeter dimāğa ḥalel virdi Nūri bŷy-ı zehir
Şemīm-i ḡonca-i peymāne ile key olalum

97 a. 293

**fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
(fā'ilātün) (fā'lün)**

1. Derd-i ser olmasa da şıķl-i necārı çekemem
Çekerüm bir iki peymāne ḥumārı çekemem
2. Almalı bāğ-ı ruḥundan şulı şeftāluler
Çalub alma kuru bir bŷs-ı kenārı çekemem
3. Rişte-i cānımı ḡam eyledi şöyle yāruñ
Za'file kılca kalan cism-i nizārı çekemem
4. Yād içün renciş-i aḡyāra taḥammül itmem
Bŷlbŷl-asā gül içün miḥnet-i ḥārı çekemem

5. Var iken elde aşılmaya çelîpâ-yı zülf
Kayd-ı ebrûya düşüb minnet-i dâdı çekemem
- 97 b. 6. İdemem herkese bîhûde yere ‘arz-ı niyâz
Hâlet-i dest-i temennâ-yı çınârı çekemem
7. Eylemem ‘arz-ı hüner Nûri kibâr ‘aşra
Naqd-i taḥsîn ile ol saḥte vaḳârı çekemem

97 b. 94

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
(fâ‘ilâtün) (fâ‘lün)

1. Nice bir sâmia‘mız vaḳf-ı nevîd eyleyelüm
Alalım toḡrı ḥaber ḳaṭ‘-ı ümîd eyleyelüm
2. Hük-m-i taḳdîre olub tev‘ile gerden dâda
Mühr-i teslîmi leye ḳufl-ı kilîd eyleyelüm
3. Kûy-ı dildâre yine geldi ‘azîmet çaḡı
Çâr-ı tekbîr uralım ḡurbete ‘ıyd eyleyelüm
4. Levḥ-i dilden silinüb fikret-i bûd u nâ-bûd
Dem-be-dem şafvet ile ‘ıyş-ı raḡbed eyleyelüm
5. Şest ü şûdan aḳıdub dîdeden eşk-i ḥasret
Varaḳ-ı defter-i a‘mâli sefîd eyleyelüm
6. Bizi çün ḥazret-i ma‘şûḳ murâd eylemedi
Ḥazret-i ‘aşḳa dili bari mürîd eyleyelüm

7. Cāy-ı kibr-i dil idüb sīnede zıkrı'l-lahı
Hāfız-ı rehgüzer deyü 'anīd eyleyelüm
8. Zaḥm-ı tīg-ı nigehe görmedi lāyık bizi yār
Tır-i ebrūlarını cāna ḥalīd eyleyelüm
9. Nūriyā yāyı çekilmez bu kemān ebrūnuñ
Dil-i vābeste-i fitrāk reşīd eyleyelüm

97 b. 295

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün

1. A benim vaḥşı nigāhım қаşı kemān-kec külāhum
Āsumān-ı dilde māhım senden özge var mı şāhum
2. Ey āfet 'işve-perdāz yeter itme evce pervāz
Böyle olma cevre demsāz kerem eyle alma āhum
3. Baḳub ebrū-yı hilāle miyānuñ alub ḥayāle
Çeksem āgūş-ı vişāle var mı bunda bir günāhum
4. Dīdeleri şöyle ser-mest ḡamzeleri tīg-ı der-dest
Müjeleri her biri şest-i Ḥaḳ ola meger penāhum
- 98 a. 5. Şavuşunca mevsim-i dey der baḡal ḳanīne-i mey
İdüb o civānı der-pey çemen olsa cılve-ḡāhum
6. Sāde mey degil nevāḳı busedür dilüñ merāḳı
Virmez ise anı sākī o zaman gör āh-ı vāhum
7. Nūriyā bu baḥr-ı rāiḳ rāḡıbā olur mı fā'ik
Düşse idi bir muvāfık baña da baḥt-ı siyāhum

98 a. 296

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Cān havli ile kākül-i dildāra şarıldum
Şankim deñize düşmüş idim māra şarıldum
2. Düşdüm yeñi bir muğbeçenüñ eline nā-gāh
Küfr eyledüm rişte-i zünnāra şarıldum
3. Sākī beni dutdı toluya eyledi bī-tāb
Pek gitmişim elden hele dīvāra şarıldum
4. Dün maştaba-i meygedede bir iki çaçduk
Başdan kara vardum o kadeh-kāra şarıldum
5. Gördüm bir iki bend-i ğarīb zīr-i kemerde
Bu 'ukdei hall eyle deyü yāra şarıldum
6. Gelmişdi bu şeb hāneye ol muğbeçe Nūrī
Muḥkem çeküb āgūşuma bir pāra şarıldum

98 a. 297

mefā'ilün fe'i lātün mefā'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Cefā vü nāz ü 'itābuñ gel iktitāb idelüm
Senüñle derd-i dili hoşça bir ḥesāb idelüm
2. Bir iki buse cān-baḥşuñı dirīğ itme
Ḥayāt-ı tāze bu pīrīde iktisāb idelüm
3. Zülāl-i vaşluñ ile ol düşāşe yaş kerem
Bırakma āteş-i firḳatle iltihāb idelüm

4. O şūh diñlemeyince niçün enīnimüzi
Gehi tanīn-i zebāb geh şarīr-i bāb idelüm
5. Hezār-ı şermle gir cāme-ḥābına yāruñ
Bu kām-ı cū-yı dili Nūri kām-yāb idelüm

98 b. 298

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

- 98 b. 1. Olduḡda nigeḡ-i nāzına serdāre-i teslīm
Berberligi bizde o perī eyledi ta'līm
2. Varduḡda şabā kūy-ı dil-ārāya edeble
Ḥāl-i dil-i bīmārımızı eylese tefhīm
3. Zannum olamaz 'arşa-i maḡşerde de hüşyār
Kim itse şarāb-ı leb-i meygūnunu teşmīm
4. Maṭrūḡ-ı naẓar olmasızın 'arz-ı cemāl it
Mānende-i ṭomar kūhen pārīne-i taḡvīm
5. Tevşīḡ idüb Nūri ḡaṭṭ-ı sebz ile dildār
Mūsvedde-i eş'ārımızı eyledi tetmīm

98 b. 299

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

(fā'ilātün)

(fā'lün)

1. Şīve-i ḡusn-i melāḡatde mişlsin güzelüm
Bir benim çeşmim ile baḡ ne güzelsin güzelüm
2. Denilür her güzele deşt-i Ḥoten āḡūsı
Saña āḡū-yı ḡarem dinse maḡalsin güzelüm

3. Leb-i la'lüñ gibi ma'cün-ı müferrih mi olur
Neş'ede mi ne dimek cāna bedelsin güzelüm
4. Bir nigāh it gülenim her ne kadar mücrim isem
Müjeler bağrımı hışmile қо delsün güzelüm
5. Şi'r-i Nūrīde ki neş'e mey-i la'lüñdedür
Revnağ-ı ma'ni-i eş'ār u gāzelsin güzelüm

98 b. 300

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1. O hūni gözleri kan dökmede hünkāra beñzetsüm
Füsün-sāzı gamzeñ sihr ile mekkāra beñzetsüm
2. 'Aceb evhāmlar rehyāb-ı hātırdur hayālünden
Mezāk-ı sebz-i haṭṭ-ı la'lüñi esrāra beñzetsüm
3. Telāş-ı hātırım bīhūde şanma gördüm apañsız
Ser-i kūyunda yāruñ sāyemi āgyāra beñzetsüm
4. Bugün rāḥat-resān bir tatlı merhem eyledüm ihsās
Ciger zaḥmında tır-i nazre-i dildāra beñzetsüm
5. Görünce nebze-i dildūz-ı müjgān-ı şaf-āşūbı
Hemāna hāme-i Nūri sihr-āsāra beñzetsüm

99 a. 301

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

- 99 a. 1. Meftūn-ı ser-i zülfüñ olub dillere düşdüm
Mecnūn gibi Leylā diyerek çöllere düşdüm

2. Semt-i vaṭana düşmedi yol cevr-i felekle
Bir nice zamāndur bu ġarīb illere düşdüm
3. Yüz sürmek için naḡş-i reh-i pāyine yāruñ
Gözyaşı döküb yüz sürerek yollara düşdüm
4. Bir cām için ol sâ'id sīmīnūñ elünden
Bu ḡumgedede çok ayağa ellere düşdüm
5. Nūrī gibi bilmezlik ile ben daḡi şimdi
Meftūn-ı ser-i zūlfūñ olub dillere düşdüm

99 a. 302

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün

1. Yā Resulallāh fedā rūḡum saña ḡurbānıñum
Olsa biñ cānım fedā şerminde iḡsānıñum
2. Ḥākipāyi 'ıtr-nākūñden ḡuluñ dūr eyleme
Rū siyeh nā-ḡizem ammā 'āşık-ı nālānıñum
3. Olmasa luṭfuñ meded-res ḡāl ma'lūmuñdurur
Derd-mend-i bī-ḡāre kim deryūze-i dermānıñum
4. Şems-tābān-ı ḡaḡıḡatdūr cemāl-i enverūñ
Zerre-sān ser-geşte-i vālīh ü ḡayrānıñum
5. Nūri-i bī-ḡāreyi ümmetlige eyle ḡabūl
Yā Resulallāh fedā rūḡum senūñ ḡurbānıñum

Ḥarfü'l-Nûn

99 a. 303

mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Reng-i füsûn al ile sehḥâre âsumân
Her laḥza gösterür nice od pâre âsumân
2. Tıfl-ı sirişk-i ebre ya gehvâre âsumân
[?] der nihâl-i çemenzâra âsumân
3. Bir mâh-ı Mevlevî'nüñ olub ḳad ḥamîdesi
Girdi semâ'a başladı edvâra âsumân
- 99 b. 4. Zevḳ-i şemîm-i ḥâlûñ ile döndi micmere
Mihrûñle ḳorḳarum ki yana nâra âsumân
5. Zann itme kehkeşân görüb zülf-i zühreyi
Küfr itdi girdi rişte-i zünnâra âsumân
6. Zeyn itdi raḥş-ı kevkeb-i dünbâle dârını
Pür fitne çıḳdı 'arşa-i peykâra âsumân
7. Yıldız mı yoksa Müşteri mi naḳd-i cân-be-kef
Bir mâh-ı nevresîdeye hemvâre âsumân
8. Mîzân-ı 'aşḳ kefesine ḳoydı varını
Sevdâ-ger oldı bir büt-i mekkâre âsumân
9. Gök ḳandîl itmiş anı daḥi neş'e-i ezel
Ma'zûrdur heb itdiği girdâra âsumân
10. Sâzına Zühre sünbülede virmeden ḳarâr
Pîşrevlik itdi virdi şikest âsumân

11. Bu nev-zemîni Seyfî zebân ile fetḥ idüb
Nürî bıraḳdı şa‘şa‘a-i aḳṭāra āsumān

99 b. 304

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Ey ḥāme nedür yine ciger ḳanın ararsun
Surḥile meger nāme yazub yāre bararsun
2. Ḳıl bitdi dilinde bu ḥayāl ile yetişmez
Kāküllerini şāne gibi ṭurma ṭararsun
3. Nilüfer-i dil ḡarḳ-ı yem-i ‘aşḳı ḳo olsun
Reng-i ruh-ı pejmürdesi ḥasretle şararsun
4. Gülzār u miyān çekme ‘abeş teng-i ḥayāle
Diḳḳatle eker bir ḳılı da ḳırḳ yararsun
5. Reşḳ eylese dil Nürî ‘aceb mi saña her şeb
Merhem gibi zaḥm-ı dile ol şūḥı şararsun

99 b. 305

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Devrān beni itdi cüdā ḡonca femimden
Bir bülbulüm ayrıldım efendüm iremimden
 2. Her gice ḥayāl ile idüb ḡüft ü şenīdi
Ḥāb oldı ḥarām dīdeme bi‘l-llāh elemimden
- 100 a. 3. Çāk itdi felek sīnesini şanma mecerre
Bir şem’ecik iḥsāsı idicek derd ü ḡamumdan

4. ‘İşveyle bizi gerekçe öldürme de maḥbūb
Korḳar benim ammā o da zaḥm-ı sitemümden
5. Yazdukça dile vārid olan ma‘ni-i Nūrī
Cevher dökülür şu gibi nevk-i ḳalemümden

100 a. 306

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Maḥbūb u mey nuḳl-i fevākihle ṭonansun
Cām-ı felegüñ bezmimize ağzı şulansun
2. Sākī ṭarab-ı ‘işret ile başladı rakşa
Bu şevḳ-i ṭarab-nāk ile dāmişger uyansun
3. Āteş gibi bülbul çıkarak gülşene geldi
Bu sūzişe şimdengirü güller de ṭayansun
4. Tek ṭurma kirişmeyle nigāh eyle ki diller
Dağ-ı sitem-i ‘işve ile āteşe yansun
5. Āğüş-ı vişālecek o mehpāre-i Nūrī
Ağyār işidüb reşkle al ḳana boyansun

100 a. 307

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Pek nādimüm ifşā-yı melāl eyledigimden
Ol gonca-yı dil teng-i maḳāl eyledigimden
2. Terdür gözüm ümīd ile ḥālā ki sirişkim
Pāşīde-i dāmān-ı vişāl eyledigimden

3. İtdüm özümi lāle-i nu‘mān gibi pür hūn
Ebrūlarını dilde hayāl eyledigimden
4. Hāliş diyerek gördi sezā sikkeye cānān
Naqd-i dilimi ‘aşkla kıāl eyledigimden
5. Şorsam mı didim la‘lūñi leb-beste-i nāzum
Pür-çīn-i ğāzab oldu su’āl eyledigimden
6. Celb itmege maḥbūbı yeter nüṣṣa-i şī‘rüm
Her beytini bir siḥr-i ḥelāl eyledigimden
7. Raḥm eyledi hūn-ı dilime Nūri o fettān
Ḥasretle gözüm yaşını āl eyledigimden

100 b. 308

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
(fā‘ilātün) (fā‘lün)

- 100 b. 1. Ḥaşm-ı cān kıurtaramaz dest-i vezīrānemden
Bebrler kıān kıaşınur şavlet-i şīrānemden
2. Her tefekkürde ‘adūnuñ beni çatlar yüregi
Heybet ü cünbüş-i eṭvār-ı dilīrānımdan
3. Düşmenüñ ḥāşılı efsūs nedmdür ancaķ
Reviş ü cılve-i merdāne vü pīrānımdan
4. Ḥaşm-ı rūbāh-şifat ahiri bā-‘avn-i Ḥüdā
Tille-i ‘acze düşer baḥt-ı faķīrānımdan

5. İntikāma ne kadar olsa da fırsat Nūrī
‘Afv ider sâğ olan şavb-ı hâkîrânımdan

100 b. 309

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Üstüne eger düşmese sâye semenümden
Būya olamazdı bu kadar gül bedenümden
2. Olmazdı semen ol kadar ârāyîş-i destâr
Olmasa idi vech-i şebah sîm-i tenümden
3. Göstermez idi dîde-i dünyāya sevādı
Mîhr olmasa idi pertev-i vech-i hüsnumden
4. Vaşf eyleyemez hüsnumü tûfî-i zebānuñ
Çatlar dudağı lezzet-i kand-i dehenümden
5. Huşyâr olamazdı nice dem Hızr u Mesîhî
Bir kerre eger kôklaşa sîb-i zeķanumdan
6. Söyle dehenimden didi maḥbûb bu şi‘ri
Sîhr ögrenesin dîde-i üstād-ı fenümden
7. Çekdüm varak-ı kîlk-i kehrbārile Nūrī
Bu nev ğazeli gevher-i genc-i sūḥanumdan

100 b. 310

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Müselsel ḥalkā-i ğîsûları dām olmasun nolsun
O şūḥ-ı dil-firîbe murğ-ı dil rām olmasun nolsun

2. Kadeh gül jāle mül aheng-i bülbül nağme-i kulkul
Göñül ser-mest-i cām-ı la‘l-i gülfām olmasun nolsun
- 101 a. 3. Bahār oldı yüridi nev nihālānān çemenzāra
Bu günler dil-süvārız varağ-ı cām olmasun nolsun
4. Hayāl-i hāl-i müşgīnūñle ben ki yanmaya mumum
Ten-i micmerde dilde ‘anber-i hām olmasun nolsun
5. Haṭ-āverlikde ol vaḥşi nigh āhūluk itdikçe
Dil-i ḥasret-keş Nūrī de nā-kām olmasun nolsun

101 a. 311

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Aç tükmelerin sīne-i billūr görünsün
Kadr eyle şeb-i zulmetimiz nūr görünsün
2. Bir vechle göz yum bu ḥarābāt-ı fenādan
Tā çeşmüñe ol milket-i ma‘mūr görünsün
3. Mir’āt-ı dili pāki tecellī ki ‘aşk it
Her gūşe-i sīneñde nice Tūr görünsün
4. Seyl dildeki tīrinüñ nuḳūṣāt-ı sivāyı
Āyīne-i vaḥdet ḳoma meksūr görünsün
5. Def eyle ḥicāb-ı ruḥuñ it Nūrī-i mesrūr
Pīṣāni-i şubḥ-ı şeb-i deycūr görünsün

101 a. 312

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Def' eyle şabā kākülünü gūş görünsün
Ol dürr-i girān-māye ben-āgūş görünsün
2. Naķş eyler isen sīneye it mū-yı miyānı
Āyīneye bakdukça der-āgūş görünsün
3. Bülbül-i suzāne-i ol gül-ruḥa şermīle kızarsun
Tā tāze nihālim yine gül-pūş görünsün
4. Zāhidde atar semt-i çemenzāra kapağı
Mevc-i ḥum-ı şahbāda hele cūş görünsün
5. Seyr eyleyegör ḥıffetini raṭl-ı girānuñ
Bezm-i ṭarab u şoḥbet-i mey nūş görünsün
6. Bir vādide eṭvār-ı cünün ile kim izḥār
'Āķıllara dīvāneligüñ hoş görünsün
7. Bak kulkul-ı mīnā ne şekerler yiyecekdür
Ol ḡonca-i leb-beste-i ḥal-veş görünsün
- 101 b. 8. Mecnūn-ı melāḥāt-zedenüñ ḥaddi mi vardur
'Uşşāķ-ı maḥābīb ile hem-dūş görünsün
9. 'Arz it begüm üftādeñi mir'āt-i cemālün
Hem sīne vü hem gerden-i mengūş görünsün
10. Gördükçe raķīb ile revā mı seni 'āşık
Ḥayrān u serāsīme vü medhūş görünsün

11. Tāvus gibi cismimi per it dāğ-ı cünūna
Bāl ü per ü dīvānuñı menķūş görünsün
12. Naķd-i sere şi‘rde Nūri bu tanzīrim
Ėo cevriye nisbet ile menķūş görünsün

101 b. 313

fā‘ilātūn mefā‘ilūn fe‘ilūn

1. Baħs-i ‘aşķ-ı mecāzı neylersün
Keşf idüb gizlū rāzı neylersün
2. Bu ĥarāb āşinā-yı dilde
Öyle bir şāhbāzı neylersün
3. O ki bir ĥonca-i murād açamaz
Eşķ-i çeşm-i niyāzı neylersün
4. Ėatl-i ‘uşşāķa ebruvān yetişür
Ėamze-i dil-güdāzı neylersün
5. Cümle ‘ālem esīr-i zūlfūñ iken
Nūri-i ‘aşķ-bāzı neylersün

101 b. 314

mefā‘ilūn mefā‘ilūn mefā‘ilūn mefā‘ilūn

1. Hemān ol ĥamze-i ‘āşık-küşī ‘ayyārınuñ tırsun
Göñülde zaħm-ı tır ĥūn-çegān bā-reng tırsun
2. O çeşm-i fitnecūdan zaħma merhem itmezüz ümīd
Meded tek tırsun ol müjgān-ı ĥançer-dārınuñ tırsun

3. Ser-i kūyunda dök ıanuñ dökerseñ ‘āşıkuñ bari
Dil-i bī-çāregandan anda bir işāretüñ ıursun
4. Anuñ bintü’l-‘ineble gizlü rāzuñ eyleriz ifşā
Bizi söyletmesün ol vā‘ız-ı bī-‘ādetüñ ıursun
5. Cefā-yı ıaңçer-i leb-besteden bülbül figān itmez
Zebān-ı ıa‘na ‘azīz cevri-i hādenk ıursun
- 102 a. 6. Yine īsār-ı hāk-i maıdemüñçün anı hıfz eyle
Sirişk-i dīde-i ıasret-keş-i hūn-bāretüñ ıursun
7. Sükūt itdikçe Nūrī baıı açar meyden leb-i la‘lūñ
ıomazsın ey perī rūhāme-i eş‘ārınuñ ıursun

102 a. 315

fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

1. ‘Aks-i ruııarı göründükçe şikāf-ı sīneden
Meh olur güyā-nümün bir şaf sīm āyīneden
2. İtmez itfā sūzişim bir būse-i sīb-i zekān
Gele keremüm sākī cām-ı ‘ışve-i dūşīneden
3. Şubı-ı şenbe gerden-i mīnā-yı sākīdür bize
Reng alur mevc-i şarāb neş’emüz ādīneden
4. Ruııat-ı nezzāre virmez kākül-i ıamdur ıamuñ
Mārdur efsūnile çıkmaz begim gencīneden
5. Her ne deñlü meyl-i bezm-i nev-nihālān eylesem
Geçmezem Nūrī hevā-yı şöıbet-i dīrīneden

102 a. 316

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. İtmiş bize bir 'arz-ı hülüş yâr dilinden
Mesmû'umuz oldu o da ağıyâr dilinden
2. Bir gonca için bağırmı hûn eyledi bülbül
Dil-rîş olalı ta'na ile hâr dilinden
3. Emdür lebi 'uşşâka şağın ağzuñı pek tut
Esrâr-ı femi çıkmaya zinhâr dilinden
4. Mısr itdi cihânı bu şeker hand ile bir harf
'Uşşâka o tûṭi-i şeker-h'âr dilinden
5. Mest olsa da düşmez leb-i cân-baḥşuña düşnām
Çıkmaz kötü söz sevdigim ahyâr dilinden
6. Mestlikle bu şeb tıyduğunu gamze-i gammāz
Naql eyledi ol şūḥ-i sitemkâr dilinden
7. Bir bûseye ruhşat kerem it Nûri zâra
Kurtulmak için ey peri nâ-çâr dilinden

102 b. 317

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

- 102 b. 1. Açduk yüzünü duḥt-ı rezüñ utanaraḫdan
Sürdük demini sîneye çekdük kanaraḫdan
2. Şık dum memesin şîşe diyü mest-i nigāhuñ
Şok dum elimi koynuna sākī şanaraḫdan

3. Bir iddet ile şu‘le-i şem‘-i ruḥ-ı yāruñ
Bī-bāl ü per ocağına düşdüm yanaraḳdan
4. Raḳḳāř gibi titrederek nāf ü serīnün
Düşdi ḳucağıma o perī ḳalḳanaraḳdan
5. Nūrī bu gice bezme o řūḥ eyledi raġbet
Nūř eyleyelim biz mey-i la‘lün anaraḳdan

102 b. 318

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Gelmez āvāz-ı ḳadeḥ bu ḳubbe-i gerdūndan
Eyleme ümīd-i řahbā ḳāse-i vājūndan
2. Ḥasret-i la‘l-i lebünle rūz-ı řeb ḳanlar döker
Çıḳmadı gitdi gözüm bu cāme-i gülgūndan
3. Būs-ı ruḥsāruñ ḥaṭ-ı nev-ḥīze ta‘līḳ eyleme
Naḳz olur eř‘āra ‘āid ma‘na-i merhūndan
4. Būsedür ḥüsnün zekātı ‘āřıġı men‘ eyleme
Bir kez iḥsān eyle cānā ‘ibret al Ḳārūn’dan
5. Ben esīr-i ḥaṭṭ u ḥālim ol esīr-i zūlf-i leb
Almıřım ḳasbū’s-sebaḳ bu vādide Mecnūn’dan
6. Leke-dār-ı ġuřřadur dil firḳatünle çaresiz
Dest-řū-yı nā-ümīdim řan‘at-ı řabundan
7. Şöyle tuġyān eylemiř Nūrī hevādan ḳuř ḳapar
Kim geĉer seyl-i siriřk-i dīde-i pūr ḥūndan

102 b. 319

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Dāmān-ı felek āhımıla pür şerer olsun
Āteşlere yansun o da benden beter olsun
2. Ol ğonca dehenden beni dūr eyledi gerdūn
Geçsün yere gülzār güli bī-eşer olsun
3. Ol serv-i revān çekdi ayak çünkü çemenden
Ne yasemin ü gül ne daği huşk ü ter olsun
- 103 a. 4. Ħasretle gözümnden dün uçurdi o hümāyı
Nesri felegüñ cevri ile maķşuş pür olsun
5. Tār oldı cihān gitdi gözüm Nūri efendüm
Dünyāya ne gözle daği bilmem nazar olsun

103 a. 320

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Mestānesi şanma beni engūr-ı şarābun
Üftādesiyüm bir nigh-i mest-i ħarābuñ
2. Maĥbūb ile zevķ-i çemeni eyleme inkār
Çok neş'esi var sāķi ile 'ālem-i ābuñ
3. Deldi cigerim ey büt-i ra'nā bu tegāfūl
Çeksüñ nola bir kāse tolı şehd-i 'itābuñ
4. Ey serv-i sehī olma ruĥ elüñe maġrūr
Ħaṭṭ vakti ħalur derdi hemān bāde-i nābuñ

5. La‘l-i lebinüñ neş’esi var Nûri serimde
Mestānesi şanma beni engür-ı şarābuñ

103 a. 321

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. La‘l-i lebüñ hayālını bī-neş’e şanmasun
Söylen meded o hūşyeri kimse añmasun
2. Öñdül virür mi tevsen-i gerdün-ı bī-direng
Esb-i gurür bahtına bir ferd tayanmasun
3. Hākisteri hecīm-i semender helāk olur
Ol şem‘-i hūsne āh-ı amān kimse yanmasun
4. Her bir nighde biñ dil-i şeydāyı katl ider
Kim gördi bu zālīmı kim kana kıanmasun
5. İtmez teraḥḥüm ol peri bīhūde Nūriyā
Hün-ı sirişk-i çeşmine kimse boyanmasun

103 a. 322

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Rāşid de ebkem oldı faşīḥü’l-beyān iken
Pīr oldı tıfl-ı ṭab‘ı henüz nev civān iken
2. Tezyīn şaḥīfe eyler imiş kilik-i çābüki
Hengām-ı zevk-i vakt-i firāg dāmān iken
- 103 b. 3. Çekmiş ḥattı kesl-i varak zihnine zamān
Şeh-beyt-i Şāh-nāme-i mu‘ciz beyān iken

4. Söyler mi böyle şimdi zarîfâne bir gâzel
Yoksa dimiş bu şi‘ri efendi zamân iken
5. Böyle tehâcüm-i gam-ı endüh-ı dehr ile
Söyler ise gâzel nola Nûrî zamân iken

103 b. 323

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. Kâse-i pür hûna döndi dîde hicr-i yârdan
Çeşme-i hûn oldu çeşm-i hasret-i dildârdan
2. Geh yakar hicrûñ gehi gamzeñ dili eyler helâk
Bir nefes hâli degil dil dem-be-dem azardan
3. Nîmnigâh it tîr-i müjgānuñ ko delsün sînemi
Zahm-ı çeşm-i intizâra merhem eyle hârdan
4. Bûse-çîn-i gül‘izâr-ı hüsni olsam ol mehûñ
Bir gice tenhâ düşürsem ‘âlem-i ağıyârdan
5. ‘Âşık ol Nûrî cünûn iklîminüñ sultānı ol
Taşa çal geç şîşe-i nāmûs-ı teng-i ‘ârdan

103 b. 324

mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

1. Mest oldu dil nevâ-yı hazîn nekkâreden
Dil pârelendi sûz-ı dil-i çād-pâreden
2. Raqqâşdan ta‘lîm-i gerdân için felek
Tennûre giydi şanma şafağ al hâreden

3. Cevr eyledün yeter dile ey pîreher yeter
Luṭf eyle şimdi çık birazım sende aradan
4. Şorma zuhūr-ı haṭṭını söz açma hāmeden
Söyletme şorma öyle haber kalb-i kıareden
5. Nūrî gel eyle Muşhaf-ı rüyundan iktibās
Geç bu hevā-yı kalb-i mecāz isti'āreden

103 b. 325

mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

1. İrişdi māh-ı rûze şimdi dāmişger hamûş olsun
Yasāğ oldu mey-i nāye dil-i zühhad hoş olsun
- 104 a. 2. Ne şekerler yir gör tûṭî-i dil şevk-i la'lile
Dehân-ı gonca-i sākî hele şekker-fürüş olsun
3. Olur bu cevri elbette telāfisi murād üzre
Göñül gam çekme 'ıyd olsun o meh-veş bāde-nüş olsun
4. Müşennef eyle gûş-ı 'āşıkı va'd-i vişālûñle
Dil-i zārım kapuñda bende-i halka begüş olsun
5. O mîr-i hüsn ile cām-ı hilālî eyleyüb gerdân
Yine meyḥāne-i dilde gözüm Nūrî hurüş olsun

104 a. 326

mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

1. Cihân pür gonca pür gülzârdur heb rûy elüñden
Göñül ey meh hezâr zârdur heb rûy elüñden

2. Çeker pür hūn-ı dil-sūzān göñül pür dāğ ser-tā-ser
Nihāl qadem āteş-bārdur heb rûy elüñden
3. Göñülde dāğ-ı hasret dilde zaḥm-ı hicr-i pür hūnuñ
Açılmış sīnede ezhārdur heb rûy elüñden
4. Ḥayāl-i ḥadd-i gülgūnuñ dil-i āyīnede görseñ
Ne ra'nā bir şükūfe zārdur heb rûy elüñden
5. Güler yüz gösterüb 'arz-ı cemāl-i gülsitān itmek
Nühüfte busecik ikrārdur heb rûy elüñden
6. Leb-i la'lüñ düşürdi Nūriye bir el idüb ele
Meger ki ol daḥi mekkārdur heb rûy elüñden

104 a. 327

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Lā-cerem kim olsa keç endām mānend-i nigīn
Kendin eyler mübtelā-yı dām mānend nigīn
2. Qayd-ı nāma çerḥde āğāz iden elbet olur
Sīne çāk neşter ālām-ı mānend nigīn
3. Eyleme telvīş-i dāmen olma dil-rīş-i gāzab
İtme ḥālūñ herkese i'lām-ı mānend nigīn
4. Zaḥm-dār-ı tīğ-ı ḥarmān-ı teessüfdür bütün
Mest-i cāh-ı çerḥ-i bī-ārām-ı mānend nigīn
5. Kesr idersüñ hātem-i 'ırzuñ olur nāmın hebā
Olma her bir nā-kese gel dām-ı mānend nigīn

- 104 b. 6.** Beste-i zencîr-i efsûs-ı sitemdür Nûriyâ
Şöhretince cümle şâhib-nâm-ı mânend-i nigîn

104 b. 328

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. ‘Aqlım aldı ‘aşka şaldı bir nigehe ol civân
Bülbül-âsâ rûz u şeb itsem nola âh u figân
2. Muğbeçe ammâ ki hüsni şun‘-ı pāk-i Kird-kār
İ‘tikādı bâtil ammâ kendi âhū-yı cinân
3. Dîdede şevk-i temâşası gülistân-ı cemâl
Dilde sevdâ-yı sevâd-ı kākül-i ‘anber-feşân
4. Al al olmuş daği almış ele zerrîn kadeh
Eylemiş bir bureda şan mihr ile mäh-ı iktirân
5. Tîğ-ı gamze tîr-i müjgâna hevâdâr olmasa
Ol kadar cā-yı [?] hüsni-i dilberân
6. Baħr-ı ‘aşkım eylese bir kez telâtüm sînde
Ġarķ-ı âb-ı hayret eyler ‘âlemi hemcū tûfân
7. Sâķiyâ luţf eyle vir bir bâde-i yâķûb reng
Nûri-i bîmâra şahbâdur hayât-ı câvidân

104 b. 329

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

(fâ‘ilâtün)

(fâ‘lün)

1. Dil nice bâzide-i gamze-i hūnhār olsun
Nice bir âh iderek sūhre-i âgyār olsun

2. Hâk cezâ-yı ‘amelün virsün o cev-r-endîşin
Mübtelâ-yı girih-i zülf-i siyeh-kâr olsun
3. Bezme gel na‘ra-i mestānedür ey hāne harāb
H̱ābdan nergis-i mestānesi bī-dār olsun
4. Halka-i bezmimize gelmesün ol zāhid-i huşk
Virmesün meclise gam teg yeri gülzār olsun
5. Heb ferāmūş olunur sūziş-i vaqt-i firkat
Hele bir kerre göñül vāşıl-ı dildār olsun
6. İderiz cümle telāfisini bu hicrānuñ
Haṭṭı gelsünde hele vaqt-i çemenzār olsun
7. Saṭvet-i kahr ile oldu dil-i vīrāne harāb
Nūri-i zār niyete cev-rile bī-zār olsun

105 a. 330

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
(fā‘ilātün) (fā‘lün)

- 105 a. 1. Farṭ-ı şevķüm bilinür çāk-ı girībānumdan
Sūziş-i dil görünür sīne-i sūzānumdan
2. Ne cefā-cū idüğün gamzesi ol māh-veşüñ
Ehl olan kimse bilür āh ile efğānumdan
3. Eyledi sīnemi ammā çeke tīr-i nigeḥ
Bu luṭf gelmez idi hāṭıra cānānumdan

4. Tîğ-ı ğamzeñ cigerim eylese de şad pāre
Harf-i şekvā yine gelmez dile sulṭānumdan
5. Dilüñi Nūri kuluñ şubḥ u mesā ez dil ü cān
Seni ayırmaya Hāḫ ḥaşre degin yanumdan

105 a. 331

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Dil kırtulamaz ğamze-i fettānlarından
Cān şaklanamaz tende de müjgānlarından
2. Bismeleñi 'aşkuñda senüñ tavḫ ile 'uşşāk
El çekmemege çāre mi var cānlarından
3. Sākī kerem it olma mey-i şevḫe nemek-rīz
Geçdik senüñ ol neş'e-i ihsānlarından
4. Mestūr-ı nigāh olma ne mümkün hele tıynet
Āhū-yı Ḥoten bellüdüreb ḥeb ānlarından
5. Mestānesidür Nūri ḥarābāt-ı elestüñ
Nüş eyleyeli cür'a-i fīncānlarından

105 a. 332

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

(fā'ilātün)

(fā'lün)

1. Yıķılur sākī mey-i neş'e-i eş'ārumdan
Mest olur ğonca daḫi bu çemenzārumdan
2. Nūkhet-i bāde-i maẓmūnuma dildāre yatur
Būlbūl itmez güzeri gūşe-i gülzārumdan

3. Şöyle dildūzuña āyīne-i dilde yir ider
Haşv-i ‘ad eyledigim ma‘niler efkārundan
4. İhtirāz ile felek olmasa dāmen-çīde
Tuţuşurdu etegi āh-ı şerer yādumdan
- 105 b. 5. Çerh-i çeb düşmez idi Nūri benimle bu kadar
İtmese hass-ı hüner şīve-i güftārundan

105 b. 333

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Ey māh ruḥuñ her iki de bir de kaparsun
‘Uşşāk-ı dil efkārūña bilmem ne yaparsun
2. Cevrūñ giderek oldu begüm kâzīmü’z-zahr
Bār-ı ğam-ı ‘aşkuñ daḥi cānā kim ayarsun
3. Bu nişīb ü firāzda cevre alışıldı
Bir vādi-i nā-refteye kōrkum ki şaparsun
4. Her cünbüş-i ebrūñ ider ĩmā-yı perestiş
Hüsñüñ gibi bir kāfire mi sen de taparsun
5. Taḥşīl-i hevā eylemede ney gibi Nūrī
Çokdan berü bu rāh-ı muḥabbetde çaparsun

105 b. 334

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Perde-i devr-i derūnum āh çıkmaz aradan
Şaḫınur mihr-i ruḥuñ çeşmüm begüm nezzāreden

2. Tıfl-ı eşküm dîdeden çıkdı temâşâya velîk
Çıkmadı şâh-ı hayâlûñ sîne-i şad-pâreden
3. Emmeye la‘lûñ şakınmam zahm-ı tîr-i ğamzeden
Kâm-cüyân heves itmez teħâşi-i bâdeden
4. Gah haţ-ı hâle vü geh ebrûya nûş eyler beni
Çāk çāk olsam maħaldür ben bu baht-ı kareden
5. Çeşm-i mest-i hûn-çegānuñ cān ile kurbānıdur
Kaçma ey āhū nigāhım Nûri-i bî-çâreden

105 b. 335

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Vesme vü ğāze ile ol meh imtiyāzı neylesün
Bir şeh-i hüsn-i haķıķatdür mecāzı neylesün
2. Tutdı yüz evc-i ‘ırāķa bûselik şehnāz ile
Sāz-kār-ı ‘işvedür semt-i hicāzı neylesün
3. Şayd-ı fitrāk-ı nigāh-ı nāzıdur diller bütün
Daħi ol tātār-ı ğamzeñ terk-i nāzı neylesün

- 106 a. 4. Olmasa şāyān-ı pāyendāz-ı nāz-ı maķdemüñ
‘Āşık-ı bî-çâre dîbā-yı niyāzı neylesün
5. Añlamaz sanţūr-ı sînem degme bir mızrāb ile
Şadme-i engüş-t-i hicr-i cān-güzārı neylesün
6. Her nighde ‘āşıkā biñ şu‘bede seyr itdürür
Dil o mekkār-ı sitem-cū dağla-bāzı neylesün

7. Vaşfa tār-ı kākül būyasını virmiş düzen
Muṭrib-i endīşe Nūrī başka sāzı neylesün

106 a. 336

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Geçerse de ol nūr-ı başar reh-güzerümnden
Mümkün mü ḥayālī ola ġā'ib nazarumdan
2. Ḥavfım tuṭuşur bir gice bu dāmen-i eflāk
Sūz-ı dil ü āh-ı seḥer-i pūr şererümnden
3. Dün gice der-āġuş-ı ḥayāl idi miyānı
Didi o peri nāz ile şıkma kemerümnden
4. Teşrīfimi melḥūz-ı gözüm şāh-ı ḥayālünñ
Kum dökdi reh-i dīdeye kuḥl-ı başarumdan
5. Ayırdı beni nālīşime çerḥde ṭayansun
Ol ġonca-i ruḥsāra gelir terümnden
6. Her çend o meh çıkdı ise evc-i firāka
Mümkün mü ḥayālī çıka Nūrī nazarumdan

106 a. 337

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. Bīmār-ı zaḥm-ı çeşmim ki dermān arar mısuñ⁴¹
'İyd-ı vişāle kesmege ḳurbān arar mısuñ
2. Düzd-i nigāh-ı ġamze tuṭub aşdı kāküle
Genc-i vişāle ġayrı nighbān arar mısuñ

⁴¹ Burada divanın asıl metninde “ü” harfi kullanılmıştır.

3. Dem-beste-i taḥayyür-i ḥüsnüñ iken cihān
Āyīne-i cemālūñe ḥayrān arar mısuñ
4. Her gūşede hezār hezār itmede figān
Ey gül bu gülsitānda nālān arar mısuñ
5. ‘Ālem hamīr-i māye-i miḥnet iken yine
Sen bu cihānda [?] sāmān arar mısuñ
6. Bir nīm-nigehle ‘ālemi pür şūr u şerr ider
Gamzeñden özge fitne vü fettān arar mısuñ
- 106 b. 7. Sūz u güdāz Nūri yeter ḥüccet kavī
Da‘vā-yı ḥüsn-i ānına bürhān arar mısuñ

106 b. 338

mefā‘ilün fe‘i lātün mefā‘ilün fe‘ilün (fa‘lün)

1. Bu şeb ḥayālūñ eger olmasaydı mūnis-i cān
Muḳarrer idi firāḳuñla çıka rūḥ-ı revān
2. Nigāh-ı çeşm-i siyāhuñ kemān-keş olalı
Ḥadenk-i nāza süveydā-yı ḳalbim itdi nişān
3. Ruḥuñ yanında ḳamer köhne māḥ naḥşebdür
Sezā dinülse efendüm saña meh-i Ken‘ān
4. Şeker ḥamīresidür leblerin ‘aḳīdemde
Nolur bu ‘abde de bir dane eylesün iḥsān
5. Olur mı bir daḥi tīrāze bend-i ḥüsn-i niżām
Bu tıfl-ı ṭab‘-ı felek destine düşen dīvān

6. Nigāh-ı nāzuñ elinden alınca yaķamızı
Düşüb ayağına būs eyledik nice dāmān
7. Terāne-sāz-ı nevā-senc-i ‘aşķ olan Nūrī
Gerek ki ney gibi pür dāğ ola dil-i nālān

106 b. 339

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Nazra-i ahyārdan ķorkma şaķın eşrārdan
Kākülün setr itme benden ķıl hāzer aģyārdan
2. Kārbān-ı çīne dönmüş nükheth-i bŷyā ile
Bŷse çīn olmuş sebā hāķ reh-i dildārdan
3. Cām-ı Cem mir’āt-ı İskender şafā-yāb eylemez
Rŷ-yı ŷlfet görmesem ol āyīne-i ruhsārdan
4. Desthŷ itdüm dilim ol tıfla dest-nŷbu gibi
İstifā-yı hattı için tā dest-bŷs-ı yārdan
5. Dest-gāh-ı dilde mā kŷ-yı ķalemle nev nesīh
Bir ķumāş-ı tāze tarh it Nŷri’yā eş’ārdan

106 b. 340

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Şıfr-ı erķām-ı cemāl olmuş o hāl-i ‘anberīn
Hŷsnŷni kerrāta biñdŷrmüş nigār-ı nāzenin
- 107 a. 2. Hānımān-ı ‘āşıķa ķundak bıraķmak ķarıdur
Raķm-ı māderde yaturken ol peri peyker cenīn

3. Meyl-i dünyā ademi eyler esīr-i kayd-ı ğam
Bend olur dām-ı belāya çünkü murğ-ı dāne çīn
4. Özge bir Fārābi'yüm naġmem nevā-yı nāledür
Perde-i 'uṣṣākdur heb dildeki āh u enīn
5. Fitne ebrūsunda mevķūf-ı işāret Nūriyā
Ġamze-i fettān-ı sākīden ṣaķın olma emīn

107 a. 341

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Şanma meyl itdim tehī sākī mey-i ğulfāma ben
Vāķıfūm zevķ-i me'āl-i ḥaṭṭ-ı sebz-i cāma ben
2. Kākülün sevdāsı serde 'illet-i devvāredür
Bir ħare sevdāya düşdüm uġradım sersāma ben
3. Nāḥun-ı nā-sāz ile biñ tel kırar sāzende çerḥ
Tā virince bir düzen ṭanbūre-i eyyāma ben
4. Bulmadum yol vaşla ḥasretle nice hengāmdur
Kām-ı cū-yı fırsat oldum bu dil-i nā-kāma ben
5. Micmer-i endīşeye sıġmaz o ḥāl-i 'anberīn
Yanmışım bīhūde Nūrī bu ümīd-i ḥāma ben

107 a. 342

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Ey serv-i ḥırāmān neden böyle şikestsün
Çeşm-i siyehün gibi meger sen daḥi mestsün

2. Bezm ehlini itdükçe şikest hürmetin artar
Ey cām-ı şabūhı ne ‘aceb dest-be-destsün
3. Teşvîr-i harâret ile serşârsın ammâ
Sâķinüñ elinde bir içim şu gibi pestsün
4. Bu sūķda ey dil ne ķadar ğabn ise kârūñ
Şükr it ki ne maġbūn-ı hūķūmgāh-ı elestsün
5. Her nūkte-i mażmūn-ı dil-āşūb-ı hayālūñ
Nūrī ider izāķuñı maķbūb-perestsün

107 b. 343

fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

- 107 b. 1. Sīne gerdem sâķiyâ çok neşterü’l-āma ben
Ķazdırınca nāmemi tā kim nigīn cāma ben
2. Tūṭı-i endīşem olmaz şeker-efşān-ı sūķan
Baķmasam mir’āt-ı şāf bâde-i gülfāma ben
3. Nīmniġāh iltifāt itmez o çeşm-i dil-firīb
Hāme-i müjġān ile yazsam o şūķa nāme ben
4. Maķşadum ol māh-ı ruķsār ile mehtāb itmedür
Yoķsa çarpılmam her öyle serv-i sīm endāma ben
5. Ka‘be-i kūy-ı dil-ārā-yı tavāf itmekdeyüm
Şanma kim bīhūde girdim sa’y idüb iķrāma ben
6. Māni‘-i lezzet degil herkez murāddār-ı çīn
Arzu-mendim lebinden şīve-i düşnāma ben

7. Zülfünüñ virmem Firengistân'a Nürî bir telün
Nokta-i hâlün değışdürmem sevâd-ı şâma ben

107 b. 344

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Âşinâyım şu'le-i şem'-i mey-i gülfâma ben
Ser-fürû itmeme sürâhi-veş fûrûğ-ı câma ben
2. Belki bu takrîb ile görmek olur ruhsârını
Haber-i dîdemle yazardum yâre yazsam nâme ben
3. Çîre desti-i kâderde ol daği maḥkûmdur
'İzz ü takşîr eylemem hiç baht-ı nâ-fer câma ben
4. Mübtelâ-yı küfr-i zülf oldum ruḥundan geçdüm âh
Terk idüb dârü's-selâmı işte gitdim Şâm'a ben
5. Lenger-i temkîni alduḡ rûzgâra tâbi'iz
Uymuşum ebnâ-yı 'aşra şîve-i eyyâma ben
6. Hâlinüñ sevdâsı şaldı pîç ü tâba göñlümü
Bu ümîd dâne ile âh düşdüm dâma ben
7. Sükker-i la'l-i lebinden mezelensem Nûriyâ
Gör ne fıstıklar kıradum dîde-i bādâma ben

107 b. 345

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Vuşlatundan dem urur dil vâşıl olsun olmasun
Mevc-i meyden renk olur peymâne tolsun tölmasun

- 108 a. 2.** Būlbülüñ āh-ı seherden başka bir dem sâzı yok
Gonca-i şüküfteler isterse şolsun şolmasun
- 3.** Biz esîr-i çeşm-i cemâşız tekellûf ber-ţaraf
Haţţ-ı nev-hîzîn o meh ruhsâr bulsun bulmasun
- 4.** Görse aġyâr ile dest-i girîbân oldıġım
Hiç dimez ol şûh bu âşûb tolsun tolmasun
- 5.** Nükte-i eş'âr ile eş'âr eyle maţlabı
Her çi bād-âbād Nūrî yir bulsun bulmasun

108 a. 346

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

(fâ'ilâtün)

(fâ'lün)

- 1.** Var iken sende bu kıadd ü bu miyân ü serîn
Ya nice eylesesün 'âşık-ı zâr āh u enîn
- 2.** Girmesün kanımıza tîr-i müjûñ sultānum
Kavs-ı ebrûları kıurma āman eyleme çîn
- 3.** Çalınur çeng ü çeġâne ney-i tanbûr u rebâb
Okunub beste semâ'ı tarab-engîz-i hâzîn
- 4.** Sâķi mest şîşe be-dest ehl-i çemen bâde-perest
Oldı meclis yine reşk-âver-i Firdevs-i berîn
- 5.** Zahm-ı dilsûzumı ondur bir iki bûse ile
İki 'âlemde seni oñdura Hallâķ-ı mu'în

6. Nūriyā dāğ-ı dil-i zārımı ‘arz itdükçe
O cefā-pīşe ider ḥande-i şīrīn temkīn

108 a. 347

fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

1. Başka bir endām kesmiş kākül-i deycürdan
Kılca farkı yok miyânında siyeh semürdan
2. Göz ucuyla bâde-i nâbı işâret eyledi
Çaresin şordum ğamuñ dün sâķi-i maḥmürdan
3. Hicride ümīd-i vuşlat vuşlada bīm-i firāk
Añlaşılmaz denkdür mātem-serāmız Sürdan
4. Şu‘le-i ruḥsārına yanmağdan olmuşlar emīn
Nazra-i dīdār ile fersend olanlar dürdan
5. Nūri-i bī-çāreden şorma dil-i bīmārını
Çeşm-i mestüñ şor şorarsan ‘āşık-ı deycürdan

108 b. 348

mef‘ülū mefā‘ilūn mef‘ülū mefā‘ilūn

- 108 b. 1.** Şor ḥâtır-ı maḥzūnı mesrūr olayum dirsən
Vīrāneleri gözle ma‘mūr olayum dirsən
2. Zinhār dil-i ḥalkı kesr itme ‘adāvetle
Mumyā-yı muḥabbetle mecbūr olayum dirsən
 3. Bu çerḥde ḥātem-veş biñ pāre gerek sīne
Bir nām ile ‘ālemde meşhūr olayum dirsən

4. Şāgar gibi her renge şaf ol boyan ey şūfī
Meyhāne-i vaḥdetde billūr olayum dirsən
5. Maḥşerde bile itmez dil mürdesin iḥyā
La‘l-i leb-i cānbaḥşa maḡrūr olayum dirsən
6. Çirk-āb-ı sevā eyle dāmenūñ it ālūde
Ol bezm-i muḳaddesden mehcūr olayum dirsən
7. Çeşmini taşavvur kıl mest olma ise maḳşad
Şahbā-yı lebün yād it maḥmūr olayum dirsən
8. Bu nār-ı ṭabī‘atden nefsūñ idüb istiḥlāş
Ḥāk-i ḳadem ol Nūrī sen nūr olayum dirsən

108 b. 349

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Kāküle gösterme yüz ruḥsāra māni‘ olmasun
Şeb gibi mihr-i ruḥ-ı envāra māni‘ olmasun
2. Çek ḳulağ-ı ‘ūdı muṭrib dī nihāni gūşuna
Bezmdede düzd-i nigāh-ı yāre māni‘ olmasun
3. Naḳd-i cān ile ḥirīdār-ı vişāl ol ṭurma hiç
Ḥaṭṭ gelüb birden bire bāzāra māni‘ olmasun
4. İtme mir’āt-i cemālūñ zūlf ile pinhān ki tā
Güftgū-yı ṭūṭi-i eş‘āra māni‘ olmasun
5. Şorma Nūrī lezzet-i būs-ı kenār-ı ḡabḡabı
Çāşni-i la‘l-i şeker bāra māni‘ olmasun

108 b. 350

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

(fā‘ilātün)

(fā‘lün)

- 1 - Tene cān cāna tüvān ƙalbe şafā geldi bugün
Ya‘ni ol dilber-i pür mihr-i vefā geldi bugün
- 109 a. 2. Hākipāyinden eşer esdi açıldı dil ü cān
Çeşm-i fırƙat-zedeye kuhl ü cilā geldi bugün
3. Yine yağma mı ‘aceb ƙaşdı metā‘-ı şabrı
Fes şikest dīdesi mest-i ƙurfe edā geldi bugün
4. Neşr idüb kākülünü rā‘yet-i Manşūr’a gibi
Bezme ol pādişeh-i mülk-i ‘aṭā geldi bugün
5. Emdürüb la‘l-i leb-i nāzını Nūrī ƙuluna
Dil-i ƙasret-keşi bīmāra devā geldi bugün

109 a. 351

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Gerd-i devre mevc-i al müll degül cūş eyleyen
Reng-i ƙacletdür o meh ruhsārı gülbūş eyleyen
2. Ƙadrini añlar sükūtundan yine pervānenüñ
‘Andelībüñ nāle-i bī-ma‘nisüñ gūş eyleyen
3. Ƙadrini bālā-ter itse evce çıkısa var yeri
Hāle-veş bir şeb o mehrüyı der āgūş eyleyen
4. Pāk olub şıḥḥat bulub ƙalmaz kudüretten eşer
Cur ‘a-i cām-ı şafā-baḥşāmızı nūş eyleyen

5. Şīve-i şī‘rile Nūrī ṭab‘-ı mevzūndur seni
Günde bir servi dil-ārā ‘aşkına nūş eyleyen

109 a. 352

mef‘ülū mefā‘ilū mefā‘ilū fe‘ülün

1. Cūyā-yı muḥabbet ḡam-ı hicrāna mı baqsun
Pervāne-i ‘aşk āteş-i sūzāna mı baqsun
2. Derdūñle düşen pister-i bīmār-ı helāke
Dārū-yı şifā-perver-i Lokmān’a mı baqsun
3. Deryūze ger kūçe neverd-i ser-i kūyuñ
[?] u Hüsrev-i ḡākāna mı baqsun
4. Bendür geh ‘aşkuñda hirīdār-ı vişālūñ
Naqdīne-i nācīz dil ü cāna mı baqsun
5. Dostdan bizi men‘ eyleyemez levīm-i telā’im
Nūrī burada ṭa‘na-i nādāna mı baqsun

109 b. 353

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

(fā‘ilātün)

(fā‘lün)

- 109 b. 1. Nice ḡavf eylemeyüm dīde-i fettānundan
Hūn-ı ‘āşık dökülür ḡançer-i müjgānundan
2. Olub ebrūları peyveste kıyar cānımıza
Ḳahramān olsa da ‘āşık ḡiçemez yanundan
3. Oldı pāmāl çemende nice serv-i şimşād
Reşk-i ḡüsni-i ḡadd-i bālā-yı ḡırāmānundan

4. Sebz-i haţţımı lebi üzre [?] şeker
Yohsa zümrüd mü zühür eyledi la‘l kânundan
5. Bu kadar kıyması Nūrī o peri cānımıza
Virse bir buse ne zāyi‘ olur ihsānundan

Ḥarfü’l-Vav

109 b. 354

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Mevc-i zencīr-i cünūna girdi bu hengām şu
Çaldı başuñ taşlara ‘aşķile bī-ārām şu
2. Kākülün sevdāsına düşmüş mü bilmem muttaşıl
Gird-i gird-āb ile eyler kendüsin sersām şu
3. Sū-be-sū Mecnūn mı eyler tefahḥus bilmedüm
Yoksa ister tīşe-i Ferhāddan bir kām şu
4. Seyl-i tuğyān-ı cünūn ile olub şahrā-neverd
Yüz sürer her serv kad pāyine bu eyyām şu
5. Nūriyā tanzīr içün şi‘r-i veliyyü’l-ni‘meti
Nükhet-i gülden zebāna vir bu şeb bir cām şu

109 b. 355

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Olmasa olmazdı böyle mest-i bī-ārām şu
Mā’il-i la‘l-i leb-i peymāne-i gülfām şu
2. Dil tutuşdı şu‘le-i cevvēle-i şahbā ile
Sīb-i ğabğabdan kerem kıl sāķiyā bir cām şu

3. Çîn idüb ebrûların ‘uşşâkı girîbân itmeden
Ğâlibâ ister yine ol tûğ-ı hûn-âşâm şu
4. Hüsni-i dilberden ziyâde dâfi‘ül-a‘lâm olur
Kurmasa gird-âbdan iden yer yer dilinde dâm şu
- 110 a. 5. Cevher-i feyz-i rızâ-yı devletin tahşîl için
Gülşen-i tanzîre virdi Nûri bu ahşâm şu

110 a. 356

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. Seng-i gayretle şikest olsun ayâğ-ı arzû
Olmasun maḥmûr-ı minnet teg dimâğ-ı arzû
2. Kâbil-i ‘aks-i hevâtır olmasa âyîne-veş
‘Ârifim olmaz dilim pâmâl-i dâğ-ı arzû
3. Kuvveden fî‘le çıkarmaz gûşeş-i bî-kâ’ide
Hızr-ı tevfiḳ olmayınca tâ serâğ-ı arzû
4. Haṭṭ şudûr itdi lebinden ‘âşıkı men‘ itmege
Geldi çâğ-ı maṭlabım oldu yasâğ arzû
5. İştîyâk-ı kuds iken endîşe-i dünyâ ile
Oldı câzâğ-ı kelâğa Nûri bâğ-ı arzû

110 a. 357

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. Zımn-ı haṭṭan zâhir olduḳça dimâğ-ı arzû
Birbirin pâmâl ider sînemde dâğ-ı arzû

2. Yol mı vardur hançerinden ince belden geçmeye
Havfle bend-i miyānuñdur dudağ-ı arzū
3. Cünbüş-i ‘āşık-küş-i tıflānesin seyr eyleyüb
Güm-sürāğ oldu derūnumda cerāğ-ı arzū
4. Cennet-i hüsnüñ görüb bir çār ebrū meh-veşüñ
Reşk-i Firdevs oldu dilde çār-ı bāğ-ı arzū
5. Şerbet-i āfet-nümünı neylesün Mecnūn-ı ‘aşk
Çāğ olur sākī ayağūñla dimāğ-ı arzū
6. Şöyle ye’s el virdi olmaz yere dil kerem ümīd
Kaldı dil gül öksüzi söndi ocağ-ı arzū
7. Fāriğ olmam iltimās-ı vaşldan haṭṭ gelse de
Nūriyā mümkün degil tutmaz yasāğ-ı arzū

110 a. 358

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Mevc urub endīşeden feyz-i yem-i maẓmūn-ı nev
Eyledi mir’āt-ı ṭab‘ım pūr nem-i maẓmūn-ı nev
- 110 b. 2. Nev nesīḥ ma‘ni-i mevķūf-ı benān-ı ḥāṭırım
Zīver-i engüş-t-i şī‘rim ḥātim-i maẓmūn-ı nev
3. Rūşen eyler biñ gubār alur mir’āt-ı dili
Āh bir kerre ṭoķunsa bir dem-i maẓmūn-ı nev
4. Dīķ-i şadr-ı vūs‘at-ı hāmūn-ı endīşem olur
Her ne dem itsem ḥayāl-i ‘ālem-i maẓmūn-ı nev

5. Hāmedür çünkü medenk-i genc-i ma'nā Nūriyā
Vāridāt-ı 'ğaybdür çekme ğam-ı maẓmūn-ı nev

Müstezat

110 b. 359

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün (mef'ülü fe'ülün)

1. Meydān-ı tegāfūlde begim nāzile tırma **'uṣṣākuñı yorma**
Cevr eyleme çok üstümüze at başı sürme **çevgān ile urma**
2. Bir buse niyāz itdi ḥaṭā itmedi senden **'uṣṣāk-ı lebinden**
Çīn eyleme ebrūñı cefā yayını kırma **'aqlımı yitürme**
3. Gel bezm-i meye eyle ülfet-i **'uṣṣākile şohbet**
Ağyār ile luṭf eyle amān tırma oturma **edebini götürme**
4. Esrār-ı dili 'āşıkı keşf eyleme zinhār **bir kimse duyar**
Keyfiyet-i bezm-i mey-i düşīnei şorma **ağyāra tıyurma**
5. Ey mest-i nigh bir gice ol Nūriye mihmān **it derdine dermān**
Efkār-ı ğam-ı hicrūñ ile 'aqlım uçurma **uykumı kaçurma**

Ḥarfü'l-Ha

110 b. 360

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1. Kaçırdum göñlümü sen şūḥ-ı mihr-i 'ālem-ārāya
Leb-i la'lūñ deġışmem bāde-i gül reng-i şahbāya
2. Hevā-yı 'aşkla Mecnūn-ı şahrā-gird olursam da
Ser-i müyuñ ne mümkün virme yüz biñ ḥüsn-i Leylā'ya

3. Şafâ-yı zevk-i cevri tâzeler dilmürde ‘uşşâkı
Olur hürrem dem-â-dem dil viren böyle dil-ārāya
4. Gelüb semt-i çemenzāra gezüb nāz ile gülzārı
Kıyāmetler kopardı şaldı hayret zîr ü bālāya
5. Bu reftār u bu cilve bu tenāsüb şive-i güftār
Niçün virmez taḥayyür Nūriyā tūṭī vü Ṭübāya

111 a. 361

fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

- 111 a. 1. ‘Azmimiz oldı cānib-i vaṭana
Geldi miknet bu nātüvān bedene
2. Dāgdār oldı dil taḥassür ile
Kāmetim döndi şāḥ-ı nārvene
3. Ğurbet itdi vücūdumı fersūd
Şöyle şan urdı māhtāb ketene
4. İtdi ta‘ṭır dimāğı bū-yı vaṭan
Ne güle koydı meyl ne yāsemene
5. Hāk selāmet vire meserret ile
Gidelüm Nūri cānib-i vaṭana

111 a. 362

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Mübtelā-yı miḥnet olduḡ ṭālī‘-i vājün ile
Pençeleşdük bir nice eyyāmdur gerdün ile

2. Gūşe-i gurbetde tenhā ḥasb-i ḥālimdür benim
Güft-i gū itmekdeyüz dā'im dil-i maḥzūn ile
3. Gāh tūr-i ḡamla gahi rişte-i hemle felek
Sīnemi pūr şerḥe kıldı zaḥm-ı gūn-ā-gūn ile
4. Tīre bahtım şöyle kim meyḥāne-i iḳbālde
İstesem mey içmege cām-ı pūr eyler ḥūn ile
5. Dāmen-i gerdūn bulmaz Nūri⁴² çengimden rehā
Müdde'āmız faşl olunmazsa eger ḳānūn ile

111 a. 363

mefā'ilūn fe'i lātūn mefā'ilūn fe'ilūn (fa'lūn)

1. Der-i 'ināyetūñ ehl-i niyāza bāz eyle
Ḳapuñ hemīşe begüm ḳıble-i niyāz eyle
 2. Esīr-i cāh-ı zenaḥdānuñ oldı ḥabl-i metīn
Biraz kāküli müşgīni dırāz eyle
 3. Cinās-ı ḥaṭṭuña yüz virmege muṭarraf olur
Muḥassenāt-ı me'āni ile mecāz eyle
 4. Ne deñlü sīneñi çāk itse ol perī yer var
Göñül saña kim didi keşf-i rāz eyle
- 111 b. 5.** Nigāh-ı 'işve-i şūḥuñ ben eyledümse niyāz
Didi mi Nūri ḳuluñ böyle cev r nāz eyle

⁴² Divanın elimizdeki nüshasında ۛ harfi bulunmamaktadır. Makta beyiti olduğu için Nur'u Nuri diye okumayı uygun bulduk.

111 b. 364

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. İtmeyüb zālīm mürüvvet dīde-i giryānına
Şu'le-i ruhsāruñ urdı şem'üñ āteş cānına
2. Zahm açar merhem şarar biñ pāre eyler haṭṭı var
Gögsümi gerdim o şūhuñ hañçer-i bürrānına
3. Dāğ-ı 'aşka lāle-yi gül gūşe-i ebrū ile
Eyler açmazda işāret bülbül-i nālānına
4. Cevr ü nāzuñ 'āşıka ğayra niyāzuñ seyr idüb
Başdı dil dāğ-ı nedāmet sīne-i sūzānına
5. Zīr-i haṭṭ-ı sebz-i nev-ḥīzinde gördüm leblerüñ
La'l konmuş dest-i kudretle zümürrüd kānına
6. Hūş-berdür rūḥ-perver la'l-i nābı leblerüñ
Özge bir dārū mı koymuş hoḳḳa-i mercānına
7. Niyl-i maṭlabla o gül-i ruhsār kılmaz kām-yāb
İstesem bir buse Nūrī yüz sürüb dāmānına

111 b. 365

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. 'Aks-i yāḳūt-ı lebüñ düşmüş mey-i seyyāleye
Gonca-i pür jāle konmuş şanki cām-ı lāleye
2. Hāl ü haṭṭ virdi nümāyiş-i ḥüsnüñe bir dürlü kim
Döndi bir rengin ḳumāş-ı tāze-i pengāleye

3. Eyler irāş-ı tarāvet būs ider ammā lebūñ
Gonca-i nāzım kerem kıl itme rağbet jāleye
4. Alsam āgūş-ı vişāle ‘arz idüb dāğ-ı dilim
Çeksem ol mähı kemer-bend-i miyān-ı hāleye
5. Nūri sākī devre çıkdukça kemiyyet cām ile
Ateş-i meyle dutar bir şu‘le-i cevvēleye

111 b. 366

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Biz gelmiş idik ‘āleme taḥşıl-i fünūna
Bend itdi bizi dest-i kazā ḥabl-i cünūna
- 112 a. 2. ‘İrfān nazarile bakılur ise iki ‘ālem
Ma‘nā-yı ḥaḳīkatde şıgar noḳta-i nūna
3. Baḳ çeşm-i başiretle gönül ehl-i yakīn ol
Ra’y-i başaruñla a gözüm düşme zunūna
4. Pīç-i dili aç sa’yile [?] şöñra
Destüñde olan ‘uḳde-yi gel şalma sūtūna
5. Ne hicr ile bızār ider ‘āşıkı ne zār
Ḳurbān olayım Nūri ben ol şūḥ-ı ḥunūna

112 a. 367

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Şekībā eylemek mümkün mi dil dilber ḥuşuşunda
Ḥuşuşa nāz-perver şīve-ger esmer ḥuşuşunda

2. Felâṭūn-ı ilāhi ḥükmüni idrākden ‘āciz
O la‘lūñ ḥokḳa-i ma‘cūn-ı cān-perver ḥuṣūşunda
3. Bizi bu rāsti saṭr-ı elemle sīne çāk eyler
Bu nükte sāğ oldı ḥāṭır-ı maştar ḥuṣūşunda
4. Çeker inbīḳ-i çeşm-i terle dilden eşk-i ḥūnābı
Dil-i peymān-şiken peymāne-i aḥmer ḥuṣūşunda
5. Yanub yaḳılmanuñ ol şūḥa Nūrī daḥli var kāme
Hüveydādur bu ma‘ni micmer-i ‘anber ḥuṣūşunda

112 a. 368

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Sāḳī göreli rūyuñı mir’āt-ı ḳadeḥde
Ḳaldı gözümüz mey gibi müşkāt-i ḳadeḥde
2. Yārān-ı şafāyı çıkarur evc-i neşāt
Bir cāzibe var kuvve-i mirḳāt-i ḳadeḥde
3. Bī-nağme-i ṭanbūr yeter sāḳi ḳudūmuñ
Dil rakşa gelür sīnede evḳāt-ı ḳadeḥde
4. Çeşminden okur sāḳi meger ḥükmüni ‘ayni
Ḳānūn-ı şifā var her işāret-i ḳadeḥde
5. Şaf olmasa şūfī ne bilür Nūrī me’ālin
Var ḥürmet-i mey zımn-ı ‘ibādāt-ı ḳadeḥde

112 b. 369

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 112 b. 1. Çeşm-i tîr-endâz-ı mâhir şöyle olmuş pîşede
Dilde peykânlar nişest itmez meger târîşede
2. Şanma her 'uzlet-güzin bu dibâyı ehl-i hâl
Nerre-şir olmaz efendi gördüğün her pîşede
3. Çekdi şöyle hırş ile açmazdan ol ağzını
Rîş-i kâzıya döküldi her ne mey var şîşede
4. 'Uğde-i hâtırıla murğ-ı ma'ni şayd olmaz dile
Bâr-ı peyveri 'abeşdür 'âlem-i endîşede
5. Feth-i bâb-ı daḥme-i maẓmûndan çekmişsin el
Kalmamış Nûri meger ḥiddet-i dehân tîşede

112 b. 370

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

1. Sûz-ı ğam-ı hicrân ile dil uğradı rence
Ḥümâ-yı firâk oldu yine inceden ince
2. Çâh-ı zenaḥından şarılıb kâküle çıktım
Gör tâlî'i düşdüm yine bir zülf-i şikence
3. Bâzûsını işkeste bükende görür âḥir
Gerdün ile kim ister ise tutmaya pençe
4. Hoş görmeli tû'âna zuhûr itse kazâdan
Ser dâde-i teslîm ü rızâ olmalı bence

5. Sermāyei rāḥat mı virir kimseye Nūrī
Üstād-ı felek urmasa bir nice ṭabanca

112 b. 371

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Bezme gelmez sāḳi esbāb-ı şafā tām olmasa
‘İşrete meyl eylemez ol meh cām-ı gülfām olmasa
 2. Rüzgārı bilmedür şan‘at şuyın buldırmada
Kullanılmaz zevraḳ şahbāda eyyām olmasa
 3. Bülbül-āsā nāliş itmez dem-i cefā vü nāzdan
Şīve-kārım ol peri peyker gül-endām olmasa
 4. Dil olurdı hem cenāḥ-ı ṭāyir-i ḳuds-i āşiyān
Pāy-i murḡ-ı ‘aḳla ḳıydı kāküli dām olmasa
 5. Rāḥat-ı vuşlat bilindi miḥnet-i hicrān ile
Ḳadr-i şubḥ-ı rüşen olmaz şām-ı aḥşām olmasa
- 113 a. 6.** Çeşm-i mest-i nāzenini şöyle bir müstaḡni kim
Bāde nūş-ı ‘işve olmaz ḥayli ibrām olmasa
7. Yüz kere ḳurbānı olsun Nūrī⁴³ tūḡ-ı ḡamzenüñ
Būseye virmez rızā ol şūḥ bayram olmasa

⁴³ Divanın elimizdeki nüshasında ى harfi bulunmamaktadır. Makta beyiti olduğu için Nur’u Nuri diye okumayı uygun bulduk.

113 a. 372

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Sözledi dīde-i şehbāz bī-dār-ı dilim ḥāba
Yesāğ oldu yine ‘ıyş-ı şarāb-ı bāde-i nāba
2. Cihān dilteşne-i müştāk-ı nüzūl āb iken şūfī
Degil mi zāhidūñ bīveçhi buğzı ‘ālem-i āba
3. Hayāl-i gerdiş-i peymāne gitmez olmasa ser gerdān
Harābāt ehlini bindürse gerdūn köhne dūlāba
4. ‘Aceb göz mi tokundurdu felek bir iki gün zevke
Tağıddı halka-i rindi teferruḡ virdi aḥbāba
5. Bu şeb bir bezm-i mey tertīb idüb şāhāne ey Nūrī
Gubār-ı ḥatırı başdur mey-i gülreng-i seyl-āba

113 a. 373

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Pertev-i ‘aks-i ruḡ-ı pūr tābı düşmüş sīneye
Mīhr-i ‘ālemtāb reşk eyler dil-i bī-kīneye
2. Sāde dildür rāz-ı ḥüsnuñ korḡarım ifşā ide
Gösterüb ruḡsārı ele virme yüz āyīneye
3. ‘Aks-i yāḡūt-ı lebinden kıp kızıl mest oldu mey
La‘l-i nābuñ şöyle bir reng itdi āb-ı kīneyi
4. Zevḡ-i vaşla telḡ-kām itmez hayāl-i firḡati
Fikr-i şenbe māni‘ olmaz şoḡbet-i azīneye

5. Nūri-i dīvāneyi rüsvā-yı ‘ālem eyleme
Olma seng-endāz-ı ‘işve ‘āşık-ı dīrīneye

113 a. 374

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Kızgınlığıle meygedede dönünce rāḥa
Vā‘iz demini duḥt-ı rezūn itdi ibāḥa
2. Şarıldum ayağına bugün pīr-i muḡānuñ
Bintü’l-‘inebi çekmek için ‘aḡd-i nikāḥa

- 113 b. 3.** Cevlān gehi ‘İsī-veş olur ṭarım çarım
Kim pā-yi tecerrüd ile eylerse siyāḥa

4. Ol şūḥ ḵamer-i ṭal‘at ile pehlū pehlū
Çıkduḵ bu gice zevḵ-i şetāretle şabāḥa

5. Aldı yine Nūrī mey-i la‘l gibi ‘aḡlum
Bu ḥüsn-i Ḥüdādār ile bu ān ü melāḥa

113 b. 375

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

(fā‘ilātün)

(fā‘lün)

1. Bu şanem-ḥānede mey nūş idene ey-v-Allāh
Ḥum gibi meyle müdām cūş idene ey-v-Allāh
2. Rāz-ı cānāneyi Manşūr gibi sırra çeküb
Serini sırrına ser-pūş idene ey-v-Allāh
3. Şöyle bārik miyānı ki ḥayāle gelmez
O kemer-bendi der-āḡuş idene ey-v-Allāh

4. Çekmeyüb yād-ı girān-ı ğam-ı būd u nā-būd
[?] kaydi-i berdüş idene ey-v-Allāh
5. Nūri iz‘ān-ı serāirde açub cān kulağın
Cismini nā ser ü pā gūş idene ey-v-Allāh

113 b. 376

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Nevāl-i buseye h‘āhişgerān-ı vaşlı kandurma
Mekes kondurma kand-i la‘lūne gönlüm bulandırma
2. Cefāyı vü nāzı tatbīk eyleyüb mīzān-ı ārāya
Kelām-ı bī-uşul ü cevır ile luţf it uşandırma
3. Yanarsam ğam degil şem‘-i ruhuñ pervānesi oldum
Olub her cā-yı meşreb āteş-i ğayretle yandırma
4. Tegāfül eylesek de vāķıf-ı esrār-ı cānānız
Başub el Muşhaf-ı ruhsāra ‘uşşāķı inandırma
5. Ser-i kūyunda hoş tut Nūri-i ūftādeñi raħm it
Zecāc-ı tab‘ma seng-i sitem aşla toķandırma

113 b. 377

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. İt la‘l-i lebi nāzik ü şīrīn nevāle
Şun sāķi pey-ā-pey bize luţf ile piyāle
- 114 a. 2. Dönmekde taşavvur iderek naķş-i nigārı
Ser-geşte göñül beñzerdi fānūs-ı hayāle

3. Ol ğoncaya çatdum nola feryāda gelürsem
Bülbül gibi kındum yine bir tāze nihāle
4. Maḥmūr-ı ḥarābım getür ey sāķi şabūhı
Yāķūt-ı lebüñ gibi mey eyle isāle
5. Nūrī ķuluñı şoḥbet-i imrüz ile şād it
‘İyş-ı lebüñi eyleme ferdāya ḥavāle

114 a. 378

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Tebaḥterle o serv-i ķad yürür āheste āheste
Dili ardınca dāmen pūş sürür āheste āheste
2. Nigāh itdükçe ḥasretle ruḥ-ı pür tāb-ı dildāra
Dimāğı ‘āşık u zāruñ ķurur āheste āheste
3. Kelef zāhir olur gitdikçe rüyunda o bedr āyuñ
Ḥaṭ-ı nev-gerd-i gülgünüñ birer āheste āheste
4. Bu kerīmile fersūde olursa şaf-ı müjgānım
Leb-i cūda dıraḥt-ı ḥuşķ ķürür āheste āheste
5. ‘Alevlendürmek ister āteş-i dil-sūzum ol ṭannāz
Anuñķün ķüb-ı ‘işveyle urur āheste āheste
6. Toķunma zülf-i yāre tel ķırarsın deyü meclisde
Ķulağ-ı ‘ūdı dāmişger burar āheste āheste
7. Olur sākin hevā-yı nā-müsā‘id Nūrī tadrīcūñ
Bu mevc-i izṭırāb-ı ğam ṭurur āheste āheste

114 a. 379

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Ol mihr-i melāḥat irişüb ḥaṭṭ-ı zevāle
Düşmüş o mehüñ kevkeb-i iḳbāli vebāle
2. Olmaz müteğayyir dilimiz zāhir-i ḥaṭla
Taḥşıl-i vuḳūf eylemişüz zımn-ı me'āle
3. Ḥumḥāne-i mestāne gibi cūşa getürdi
El itdi meger la'l-i lebüñ bādeyi ala
4. La'linden olur reng-i emel olsa nümāyān
Āyīne-i meyde görünür naḳş-i piyāle

114 b. 5. Nem var ise çeşmümde idüb cümlesin iṣār
Şarf eyledük anı daḥi bir tāze nihāle

6. Zır-i ḥam-ı gīsūda görüb dāne-i ḥālī
Düşme o hevā ile meded dām-ı ḥayāle
7. Esbāb-ı şafādan bize besdür hele Nūrī
Bir tāze ile bāde-i ḥamrā-yı dūsāle

114 b. 380

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. Bitdi şürāḥi nevbet irişdi sebūlara
Ey pır-i muğ sen eyle taḳayyüd gedūlara
2. Boş koy gülü-yı şışeyi peymāne şun meded
Sāḳī döküldi neş'e-i şahbā gülūlara

3. Şeyh-i mürāyi şatdıġı kālā-yı sem‘ādur
Bağma efendi vecd ile o hāy-ı hūlara
4. Bir kılca kaldı nāz ile şöyle üzüldüğüm
Cānım şarıldı rişte gibi bend-i mūlara
5. Ne kām ne bekām ne bir cā-yı kām var
Düşdük cihānda boş yere bu cüstücūlara
6. Nakş-i ber āb iken dile şebt oldı harf-be-harf
Ol deñlü tāb virdi heves-i arzūlara
7. Nūrī o derd-i ser bu hayāt-ı ebed virür
Virmem şemīm-i kākūli ben tāze būlara

114 b. 381

mefā‘ilün fe‘i lātün mefā‘ilün fe‘ilün (fa‘lün)

1. Naşīhat añladamazken kendi kendimize
Nice söz añladalım şimdi şeyh efendimize
2. Sirişk-i hasret idüb āsiyāb-ı çeşmi harāb
Bu seyl virdi halel göz göre şu bendimize
3. Gelince tab‘ına hoş teng olur kazā-yı hayāl
Süvār olunca qalem bād-pā-ı sentimize
4. Firāqa şaldı bizi göz tokundırub ‘ıyşa
Ne āteş oldı felek bu ten-i pesendimize
5. Raķīb fırşatı fevt itmiyor düşünce yeri
Degil firīfte Nūrī o rīş-i handemize

115 a. 382

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

- 115 a.1. Zülfüñ düşürüb nāyiş-i ruhsârı gider mi
Kâfırlığı terk eyleme zünnârı gider mi
2. Sünbül gibi gīsūyı çıkar zîr-i külehden
Luţf eyle amân revnağ-ı dîdârı gider mi
3. Cân nağdini isterse dirîğ eyleme dildâr
Elden kıoma zinhâr bu bâzârı gider mi
4. Târ-ı şeb-i vuşlatdur o gīsū-yı mu'anber
Dök gerdem-i billûra o tımarı gider mi
5. Her müyuna biñ Nûri gibi 'âşıkı bend it
Çöz halkaların turre-i tırârı gider mi

115 a. 383

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Kesb-i hünere hem-tegi bāl ü per eyle
Fırşat var iken sa'y ile kesb-i hüner eyle
2. Arasına ol gevher-i envā'-ı hünerle
Hem lâşe-i har kalma o cādın güzêr eyle
3. Bādî-i şerefdür kişiye tab'ına cihâl
Medh-i süfehâdan katı pek çok hâzer eyle
4. Ehl-i dile hıdmetle olur kesb-i ma'ârif
Yoksa yüri var her gice tımâr har eyle

5. Oķu a gözüm Nūri telakķi ķabūl it
Bu nev-ġazele dürr gibi ġūşuñda yer eyle

115 a. 384

fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

1. ‘Arz-ı mā-fi-l-bāle fırşat buldum olma pāreye
İtdüm esen du‘ā-yı ruḥşat-ı rüyuna nezzāreye⁴⁴
2. Cür‘a-i cām-ı lebūñ emdür dil-i mecrūḥuma
Merhem-i kāfūr em olmaz sīne-i pūr pāreye
3. Cünbüş-i ebrū yeter ķatl-i dil-i ‘uşşāk için
Ey gözi ḥūni ne ḥācet küflet-i ġaddāreye
4. Şu‘le-i şem‘ ruḥuñ āh nihānımdan şakın
Urma dāġ-ı āteş-i ḥasret dil-i şad pāreye
- 115 b. 5. Raḥm u şefķat çağıdır bucaġuñā düşdüm meded
Eyle bir buse ‘ināyet Nūri-i bī-ķāreye

Müstezat

115 b. 385

mef‘ülū mefā‘ilū mefā‘ilū fe‘ülūn (mef‘ülū fe‘ülūn)

1. Kākülleri olmuş o mehūñ deste-be-deste
Fes başda şikeste
Biñ siḥr ü füsūn her nigeḥ-i nāzına beste
Ama gözi ḥaste

⁴⁴ Vezin bu mısradadır.

5. Mekteb-i ‘aşk-ı civānda hāfız oldum Nūriyā
Sūre-i Velleyliyi Mecnūn çalışsun ezbere

116 a. 387

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 116 a. 1. Mübtelā oldum yeñi bir serv-i kāmēt tāzeye
Akdı göñlüm şu gibi bir dilberi tannāzeye
2. Eylemiş vāreste hüsñün külfet-i meşşādan
Reng-i ruhsārı nihāni hānde eyler gāzeye
3. Bī-dimāğ olmaz o meh kūyundaki gāvğālara
Gül ser-ā-ser gūş olur gülşendeki āvāzeye
4. Bir düzen virmez mi ya şehnāz ile pes perdeden
Sāz-ı sīnemde ‘ilāve itdigi agāzeye
5. Nūriyā gāhice tahrīk eyledükçe kākülün
Çarpılır bād-ı şabā destündeki yelpāzeye

116 a. 388

mefā‘ilün fe‘i lātün mefā‘ilün fe‘ilün (fa‘lün)

1. Bu pīrde bize bir şūh-ı dil-firīb ola
Velīk-i ‘işvesine bizde de şekīb ola
2. Nuqūd-ı cān ile olsun daği hırīdārı
Zülāl-i vaşl ele geçmez meger naşīb ola
3. Sürūr-ı hātıra bā‘iş ya müjde-i vuşlat
Yā hōd peyām-ı helāk deyü raķīb ola

4. Göñül kaçırmama mümkün müdür o meh-veşe kim
Hem āhu çeşm ola hem şūh ola necīb ola
5. Esīr-i gamzesi olmaz mı Nūri ol şūhuñ
Sūhan-şinās ü merām-āşinā edīb ola

116 a. 389

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. Gayretler eyle rāzı degil çünkü ülfete
Ten dāre olmak ister o meh bezm-i vuşlata
2. Bakdum haţına hāl-i ruh-ı zülf ü kaşına
Ahsentü şan'at-ı kalem-i dest-i kudrete
3. Eyle müţāla'a nigeş ü nāz-ı çeşmini
Kesb-i vuķūf ise emelüñ 'ayn-ı hikmete
4. 'İzz-i huzūra māyitemennāyı 'arz için
Sevķ eylerüz kelāmı mecāz-ı haķıķate

- 116 b. 5. Söndür zülāl-i la'l-i lebünle bu sūzişi
Yandurma Nūri'yi kölenüm nār-ı hasrete

116 b. 390

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

(fā'ilātün)

(fā'lün)

1. Düşdi dil silsile-i zülf-i girihgīrlere
'Arz-ı dīvāneñi eyler ham zencīrlere
2. Āh o sengin dili keremi niyāz itmedi mum
İşimiz kaldı yine nāle-i şeb-gīrlere

3. O aşı ya nice biñ yüzculük itdi bize gör
Sāha-i sīnemizi vakf ideli tīrlere
4. Şarf-ı nadine eşk ile o şūh olmadı rām
Geldi nevbet a gözüm nüsha vü teşhīrlere
5. Serve şarılsa civān Nūri olur bālā-ter
Nev-civānlar düşer āgūş-ı köhen pīrlere

116 b. 391

fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

1. Eylemez hātır-gūzin ārayış-i tedbīr ile
Eyleyen çeşm-i āşinā-yı ülfet tadīr ile
2. Hākipāye mey gibi ‘aql ü edeb rīzān olur
Geldigince bezme sāķī sā‘adin teşmīr ile
3. Gerden-i endīşede sevdā-yı pīc-i kākūlūñ
Farkı yok mevc-i sevād hālķa-i zencīr ile
4. Dāye-i bād-ı şabā gülşende tıfl-ı şebnemi
Zīb-i reviş gonca eyler gezdürür tevķīr ile
5. Eylemez ārām-ı āgūş-ı kemānda Nūri tīr
Nev-civānlar ülfete meyl eylemezler pīr ile

116 b. 392

fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilūn

(fā‘ilātūn)

(fā‘lūn)

1. Beni vābeste-i fitrāk ideli çeşm-i siyeh
Merdüm-i dīdem ider āhūya ta‘līm-i nigeħ

2. Māni‘-i nazra-i ruhsār meger dā’iredür
Halka-i hāle olur perde-i āyīne-i meh
3. Şaf müjgān degül zabt-ı [?] eylemege
Şeh-i hüsñ eyledi mülk-i dile ta‘yīn-i sipeh
- 117 a. 4. Pāyimāl olmaz idim ben daḥi ḥalḥāl gibi
Yerim olsaydı benāgūş gibi zīr-i güle
5. Maḥrem-i bezm-i vişālūñ olamazsa Nūri
Dil-i pejmürde-i bīmārına ey gül veh veh

117 a. 393

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Beyāz gerdeninde noḳṭa-i ‘anberin-i şāma
‘Aceb mi şalsa murğ dāne-i çīn-i ‘aşıḳı dāma
2. Görünce ḳalmadı ḥayretle dilde ḳuvve-i temyīz
Ruḥunda şāme mi gördüklerim bilmem ki şemāme
3. Leb-i la‘lūñden aldum biñ miḥenle müjde-i vuşlat
Bu şeb ol māhı çekdim hāle-i āgūş-ı ibrāma
4. Nevāl-i būseden dil teşne-i sīr-āb oldu seyr-i āheng
Gelince sāḳi bezm-i ḥalka-i rind-i mey-āşāma
5. İmāle itdi medd-i dūd-ı ehem semt-i hicrāna
O meh göstermedi ruḥşat leb-i la‘lünden iştāmā
6. Olur mı baḥt-ı yāver alvirir mi Nūri bu devlet
Lebinden ‘ıyş-ı nūşa perde-i zülfünde ārāma

117 a. 394

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

(fā‘ilātün)

(fā‘lün)

1. Nice dil olmaya hayrān o meh-i tābāna
Gelmedi ‘āleme böyle güzel ü cānāna
2. Şöyle şūrīde görüb şanma cünūnum aşlı
Nergis-i çeşmi beni itdi bugün dīvāne
3. Bend-i gül çerh-i sitem-keş daḥi bī-‘aql-i şu‘ūr
Şevḳ-i gerdānı ile itdi heves gerdāna
4. Havf-i ğamzile göñül mu‘tekif-i genc-i firāğ
Yād-ı la‘liyle mey-i nāb içerüm rindāne
5. Nūriyā ehl-i hevā vü hevese kāfīdür
Mürşid-i ḥānḳah vü pīr-i muğān-ı meyḥāne

117 a. 395

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Cān çıkmazsınız hicr ile cānān ele girse
Öldürme bu derd bizi dermān ele girse
- 117 b. 2. Devr yine uyur def‘-i ğama çare iderdüm
Sāḳī vü mey ü şīşe vü fīncān ele girse
3. Ehl-i dile rağmen felek eyler nice ta‘zīm
Kendi gibi bir sūfle-i nādān ele girse
4. Öldürdi dem-i serd ile vā‘iz beni bāri
Germiyyet-i mey ḥalka-i rindān ele girse

5. ‘Arz eyler idüm Nûri bu cevher gibi şi‘rim
Seyfi gibi bir nâdire sencân ele girse

117 b. 396

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
(fâ‘ilâtün) (fâ‘lün)

1. Ğarezüñ ‘âşıkı başdan başa kıрмаğ degil ā
Lerze-nāk oldı yeter cismi salıncağ degil ā
2. Zülf-i pür pıce düşüb tıfl-ı dil oldı gerdân
Döndürürsen nice bir anı fırlıdağ degil ā
3. Haţt-ı nev oldı ‘izârında nümâyân ey dil
Niyyeti murğ-ı cemâlin ‘aceb uçmağ degil ā
4. Dili yâd eylemeden maqşadı cevır itmekdür
Hâtır-ı ‘âşık-ı bîmârını şormağ degil ā
5. Nûriye luţf ise kaçduñ niçün itdüñ mehcûr
Ne sitemkâr idüğün ańlamış aħmağ degil ā

117 b. 397

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
(fâ‘ilâtün) (fâ‘lün)

1. Yakmayub bu dil ü zâr cevır ü cefânuñ havfıne
Sînesin tutdı nişân görine gamzen oķına
2. Neş‘eyi meyle kızarmış ruh-ı âlüñ kókuna
Zülf-i ‘anber şikeninde ya bu dılcû kókuna
3. Dil o maħbûb-ı kamer tal‘atüñ üftâdesi kim
Haţt-ı nev-şafha-i ruhsâresi üzre oķuna

4. Sīne-i ‘aşkı nişān eyle o mehpāreye kim
Her zamān tīr-i nigāhı dil ü cāna ٲokuna
5. Nūriyā böyle zarīfāne ğazel söyleyenüñ
Yed-i taḥsīn ile destārına güller şokuna

118 a. 398

mef‘ülü fā‘ilātün mef‘ülü fā‘ilātün

- 118 a. 1. O meh kebūdi cāme alınca düş-i nāza
Nola düşerse ‘āşıkda ḥançer-i niyāza
2. Bī-tābı sitemden helāk olursa ‘āşık
Yine o ğamze eyler dile cefā-yı tāze
3. Ne mümkün alma çenge münkād-ı himmet ile
Ḥerīf olur mı güncişk hiç öyle şāh-bāza
4. Tīr-i hevā-yı kākül irişdi mevsim-i ḥaṭṭ
Bend itme murğ-ı dili o rişte-i dırāza
5. Nūrī felekde giydi reşgile şāl azrak
O meh kebūdi cāme alınca düş-ı nāza

118 a. 399

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün (fā‘ilātün) (fā‘lün)

1. Dem-i [?] ki dile bu cevri-i teng-i zımmetünde
Ḳaldı ser-beste bu rāz-ı dehenüñ zımmetünde
2. Bū-yı kāfūr virirdi ten-i sīmīnūñle
Olmasa vech-i şebah yāsemenüñ zımmetünde

3. Ol meh-i nār-ı nigāhım daḥi kettānlık ider
Bū-yı vuşlat alalı pirehenüñ zımmetünde
4. Olmasa bir nıgehüñ ‘āşıkı rüsvā mı ider
Ser-i ḥubb ezeli gül bedenüñ zımmetünde
5. Nūriyā neş’e-i esrār ezeldendür heb
Nağme-senc olmasa bülbül çemenüñ zımmetünde

118 a. 400

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Baḳdım ol şūḥuñ bugün diḳḳatle yāl ü bāline
Seyr iderken ḥālını düşdüm lebinüñ eline
 2. Vaz’-ı nāz-ı renciş-i tıflānesin çekmek gerek
Dil viren ḥübān-ı ‘aşruñ tıfl endek-sālına
 3. Şīve-i ḥüsn-i dil-ārāsın temāşā eyleyüb
Gāh ḡaddār eline baḳ gāh kecr ü şālına
 4. Eyleme zülfüñle pinhān rüyuñı ‘uşşāḳdan
Uyma aḡyār-ı denīnüñ sevdigim iḡfāline
 5. Tār-ı gīsūsıyla bend eyler deyü dīvāneye
Baḡlanur sāde dilān heb rişte-i āmāneye
- 118 b. 6.** Olma şem’-i bezm-i istiḡnā dil-i pervānenüñ
Urma dāḡ-ı āteş-i ḥasret per ü bāline
7. Nūriyā bulmaz rehā hemçün mekes dil düşmesün
‘Ankebūt-ı dehr-i dūnuñ rişte-i pā-mālüne

118 b. 401

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Deryūze gezer gerçi bāb-ı keremünde
Bir ğayrı şafā var hele cevr ü sitemünde
2. Şükr olsun o dilberle bugün bādeler içdük
Gördük hele bir bārını endüh-ı ğamunda
3. Bir nokṭa-i mevhūme diriz hoḳḳa-i la'le
Çok ma'reke var gerçiki işbāt-ı femünde
4. Şayd-ı dil için zülfünü gerdāne bırakmış
Gösterdi bugün ḥāl-i ruḥun zülf-i ḥamunda
5. ẖand-ı lebini vaşf için aldım ele kilki
Şaḳḳı oldı leb-i ḥāhiş-i Nūri ḳalemünde

118 b. 402

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

(fā'ilātün)

(fā'lün)

1. Zāhid-i şaḥne-i ğam geldi bu dem döne döne
Meclisi başdı o kābūs-ı elem döne döne
2. Ser-be-ser şād-ı neşātına bezm-i felegüñ
İrişür devr ile peymāne-i ğam döne döne
3. Ḥāne-i ehl-i kemāli ider evvel teftiş
İnicek şā'ıḳadur dūd-ı [?] döne döne
4. Nola olursa hezār āşinā ehl-i dünyā
Nice şarrāf eline girdi dürüm döne döne

5. Cāme-ḥāb içre yatar āteş-i ‘aşķile müdām
Şubḥa çek bu dil-i pejmürde raķam döne döne
6. Keşti-i ṭālī‘i girdāba bıraķdum Nūrī
Yem-i fırķatde esüb bār-ı sitem döne döne

118 b. 403

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Getürdi yine bezm-i meye sāķi nevāle
Sürüldi ayaķa dönerek ḥayli piyāle
- 119 a. 2. Düşen dil olan ķurtulamaz cevri felekden
Mümkün mi ki bir māhi muḥīṭ olmaya hāle
3. Nokşandur olan adıma heb bā‘iş-i rif‘at
Nokşanı ile meh irişür burc-ı kemāle
4. Lerzide olur ḥayret ile merdüm-i dīdem
Ėafletle eger şalsam aķan mihr-i cemāle
5. Sırrı Beg’imüñ olmasa ger himmeti Nūrī
Bu nev Ėazeli çekmez idüm rişte-i ķāle

119 a. 404

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Ėöñül biñ cān ile üftādedür bir ķadd-i zībāya
Değil dünyāya bir müyün değışmem ḥüsn-i Leylā’ya
2. Ne reng itdi ruḥ-ı āli dil-i āzādeye bilmem
Ḥayāl-i la‘l ile düşdi dili sevdā-yı şahbāya

3. Hevā-yı kākūliyle dil hevā-yı meşreb olmuşdur
Perīşān zūlf-i ‘uşşākı perīşān şaldı şahrāya
4. ‘Aceb vahşi nıgeh bir bī-vefā meşrebdür ol meh-rū
Dem-ā-dem va‘d-i vaşlın şalmada ol şūh-ı ferdāya
5. Yeter bu āh ü nālīş bu taḥassür bu fiğān Nūrī
Olur birgün şahr baş üzre sāye ol hümā-sāye

119 a. 405

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Nazar gūne ḳalur ḥayretle ṭāḳ ebrūvānunda
Tehī āğūş olur ‘āşık ḥayāl mū-ı miyānunda
2. Netice bulmaz işbāt-ı ḳāziyye baḥş-i la‘lünde
Tevehhümler dile rehyāb olur vaşf-ı dehānunda
3. Ne ḥācet ‘āşık için külfet-i şīmşīr-i ebrūya
Nihān biñ tīr-i ḥūn-āşām her laḥza kemānunda
4. Ḥadenk-i ḡamzeden yüz göz açıldı seyr için ḥüsnüñ
‘Aceb dildūzelik ḳıldum temāşā ḥüsn ü ānunda
- 5 - Cemāl-i yāre virdi başḳa revnaḳ sebz ü ḥaṭṭ Nūrī
Çekildi ḥaṭṭ-ı ta‘līḳ-i şehī menşūr-ı ānunda

119 b. 406

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 119 b. 1. Vaşf-ı la‘l-i nābuñı dilbāz derince ḥāmeye
Gör ne ḳanlar dökdi müjgānum suṭūr-ı nāmeye

2. Düşdi kayd-ı kākül-i ḥam-der-ḥama bulmaz rehā
Dil esīr oldı zenaḥdānında hind ü şāmeve
3. Hışmile gec baḳmadan ḡamze gehi söz etmeden
Çeşm-i mestin var gibi meyli yine hengāmeve
4. Dökmesün ḡamzeñ begüm ḳanlar yeter ḳurbānınam
‘İyd-ı gehde girme ḥünkārum bu gülgün ḥāmeve
5. Āteş-i cānsüz-ı hicrāndan virir Nūri ḥaber
Şorma zevḳ-i kām-ı vaşlı bu dil-i ḥor kāmeye

119 b. 407

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
(fā‘ilātün) (fā‘lün)

1. Önüne düş felegün ‘ālemi devrān eyle
Diclede ḳazaya biñ gerdiş-i gerdān eyle
2. ‘Ālem-i āba ḥerīfān yüridi geldi bahār
Dīdede sen daḥi seyr-i reh-i ‘ummān eyle
3. Fikr-i vaşl eyle aḳıt dīdeden eşk-i ḥünāb
Pāre-i laḥt-ı dili hicr ile büryān eyle
4. İltifātuñ senün ey çerḥ-i denīye bāri
Kerem eyle bizi de cāhil ü nādān eyle
5. Yeridür Nūri ne deñlü sitem itse gerdün
Şīve-i şī‘ri saña kim didi iz‘ān eyle

119 b. 408

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Dil oldı mübtelā bir şūh-ı çeşm-i ‘ıyd-ı settāra
Ne inkāra gelür ol fitnecü vaşluñ ne ikrāra
2. Gazālān-ı nighle aldı ‘aqlım ol büt-i vaḥşi
Elüñ çek ey ṭabīb olmaz cünün-ı ‘aşka bir çāre
3. Göñül ser-tā-ser oldı hār-ı ğamdan zār-ı pejmürde
O düzd dīde nigh sīminde açdı nice biñ yāre
4. Gehi tīr-i teġāfülden gehi şemşīr-i ebrūdan
Dil pür arzū ey bī-mürüvvet oldı şad pāre
5. Yine ümīd-vārım keşret-i ‘iṣyāndan Nūrī
Ricā havfime ğālibdür daḥilem ism-i Settār’a

120 a. 409

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

(fā‘ilātün)

(fā‘lün)

- 120 a. 1. Nigh-i mesti elin şundı yine müjġāna
Ḳasdı var gözlerinüñ zan iderüm īmāna
2. Zīr-i fesden çıkarub kākülün turrelerün
Şaldı ol āfet-i cān her birini bir yana
3. Sehv ile şānuña tel kırmışidi kākülden
Aldı sür‘atle şabā gitdi tātāristāna
4. Derlemiş şafḥa-i ruḥsārına dūrler dökmüş
Şerm ü hacletle nola girse şadef ‘ummāna

5. Neşe-i bâde-i ruhsârı beni mest itdi
Nûri el şunmasızuñ cur'a ile fîncana

120 a. 410

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

1. Ne yazmış 'âşıkunı baķ bir efendüm 'arz-ı hâlinde
Değildür şekve ser-tâ-ser muhabbettir me'âlinde
2. Düşelden bu kara sevdâya dil sevdâ-yı kâküle
Hüveydâdur şikestlik murğ-ı 'aķluñ pür-i bâlinde
3. Ne kanlar dökdüğün bilmez misin şemşîr-i ğamzeyle
O hûni gözlerün 'uşşâķdan mestâne hâlinde
4. İder bir bûse-i cânbaķşile şad mürdeyi ihyâ
Hayât-ı câvidânı ta'biye olmuş vişâlinde
5. Hayâl itdükçe Nûrî 'âlem-i endîşede hûsnün
Ķalur hayrân-ı vâlih seyr-i gülzâr cemâline

120 a. 411

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

1. Gönül çarpıldı tâki bir peri peyker dil-ârâya
Haleb'de Vâmıķ oldu şûret-i zîbâ-yı 'Azrâ'ya
2. Girîbân-ı mehî ebrû-yı hañçer dârı çâķ eyler
Olur hayret-fîgen âyîne-i ruhsârı bedr aya
3. Değişmem çîn-i zülfün milket-i Çîn ile Mâçîn'e
Sevâd-ı hâli virmem virse Hindistân-ı bin râye

4. İderdi haşre dek dil mürdegānı cür‘ası ihyā
Eger düşidi ‘aks-i la‘l-i nābı cām-ı hamrāya

- 120 b. 5. Sezādur Nūrī ṭab‘uñ bulsa bu vādīde ārāyiş
Maḥaldür bu ğazel dīvāne olsa zīb-i pīrāye

120 b. 412

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Cāygīr olmuş ḥayālün sīne-yi ğīnede
Şanki cevherdür düzülmüş şafḥa-i āyīnede
2. ‘İyd-ı mūmindür deyü ruḥsārını būs eyledüm
Ḥ‘ābda gördüm o şūḥı leyle-i azīnede
3. Beste-i zūnnār-ı kākül ben miyim bu direde
Çīn-i zūlfı şur şaldı Çīn’e de Māçin’e de
4. Yansam ol şem‘-i ruḥa pervāne veş bülbül gibi
Şu‘le-i āvāz ile diñle sürūdum sīnede
5. Bir büte meyl eyledüñ Nūrī perestiş düşmeni
Ser-fürü itmekteyiz şimdi o nev-i āyīnede

120 b. 413

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. ‘Arz itmek için ḥālını dildāra benefşe
Boynuñ eğerek geldi çemenzāra benefşe
2. Vech-i şebah ḥālī idüb destine ḥacet
Rüçḥānını ızḥār için ezhāra benefşe

3. Bu rengile beñzer haṭ-ı ruḥsârına yâruñ
Çıkısa yeri var kûşe-i destâre benefşe
4. İtmiş dilini sille-i efsûs ile göm gök
Pâ-mâl olalı bağda ağyâra benefşe
5. Şerbet gibi Nûrî ğazel-i Râşid'i tanzîr
İt gör ne hîlâvet virir eş'âra benefşe

120 b. 414

mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

1. Meyl eyleyeli turre-i tırâra benefşe
Muḥkem şarılur gördiği her târe benefşe
2. Dağıle ser-â-pâ bedenüñ eyledi gömgök
Meftûn olalı ḥâl-i ruḥ-ı yâre benefşe
3. Âyîne-i zânûya bakar boynunı egmiş
Ḥayretle talub lücce-i efkâra benefşe

- 121 a. 4. Bekler ayak üzere idüb ḳaddini çevgân
Câvuş olalı bağda ezhâra benefşe

5. Nevri ğazel daşdı tanzîr ile Nûrî
'Arz eylemenüñ farkı ne gülzâra benefşe

121 a. 415

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

(fâ'ilâtün)

(fâ'lün)

1. Goncalar ğıpta ider şaḥn-ı çemenzârimıza
Reşk ider bûlbül-i şûrîdede gülzârimıza

2. Eyledüñ cānı fedā bey'imizi tutmadı yār
İtmek izzihār-ı cünün uymadı bāzārımıza
3. Nigeh-i luṭf ile çeşm vü dili mesrūr eyler
Dil-şiken ğamzeleri kaşd ider azārımıza
4. Ol kadar eyledi nālān bizi hicrān elemi
Raḥm ider görse raḳīb dāḥī dil-i zārımıza
5. Tıyalı şibhini sebz-i ḥaṭṭ-ı yāre Nūrī
Goncalar ğıbtā ider şaḥn-ı çemenzārımıza

121 a. 416

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Fitne cūyān rāzını mekkāre söyler söylese
Dozd-i ğamze dīde-i 'ayyāre söyler söylese
2. Āh u rāzuñ 'andelīb gūlzāra söyler söylese
Ḥasret-i Leylā'yı Kays-kuhsāra söyler söylese
3. Eylemez sırr-ı ḥaṭāba āşinā bīgāneyi
'Āşık Manşūr çöp dāre söyler söylese
4. Başka bir küffet şu neyde var mıdur 'āşıkların
Çektiği cevri hemān bī-çāre söyler söylese
5. Rind-i mey-āşāme rāzuñ nīm-mestlikle meger
Sāḳī bezm-i şeker güftāra söyler söylese
6. Herkese māfiż-zāmiri Nūrī açmaz şermile
Ḥālını 'izz-i ḥużūr-ı yāre söyler söylese

121 a. 417

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Bir serv-i sehī kāmete dil fāhite olsa
'Aşkile tamām sāhte ve perdāhte olsa
- 121 b. 2. Cānım gibi hıfz eyler idüm dīde-i bedden
Bir tīr-i nigh sīneme endāhte olsa
3. Öldürmese şemşīr-i tegāfülle bizi yār
Bir nīmniḡāh eylese de sāhte olsa
4. Her gördüğüne yanmasa dil nev-hevesāne
Bir pūtede dil-i 'aşkile beñzer ahte olsa
5. Elbet yazılur defterine Nūri gönüllü
Her şāh-ı hūsn-kim 'ilm efrāhte olsa

121 b. 418

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün**(fā'ilātün)****(fā'lün)**

1. İsti'āzile gerek girme bu ḡamāmlara
Tā ki çarpılmaya adem perī-endāmlara
2. Çeşm-i aḡyārdan ol şūḡ nihān olmak için
Perde çekmiş ser-i ḡamāmdaki cāmlara
3. Nevbet ile sürünür müşteriye dellāki
Ṭaleb-i vaşlda ḡācet mi var ibrāmlara
4. Tāb-ı ruḡsār ile germiyyet-i germābe ile
Nice rām olmaya dil böyle dil-ārāmlara

5. Sîmden külçe-i ten nāzuñı gīsū burmuş
Nūr-ı zulmet diyelim Nūrī bu bed nāmlara

121 b. 419

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
(fā‘ilātün) (fā‘lün)

1. ‘Ākıbet kaydı o meh-pāre dil ü cānımuza
Kaldı heb ettiğimiz bunca esef yanımıza
2. Haṭṭ-ı gül ruhlarını böyle mi medḥ eyler idüñ
Hār-veş urmasa gam pençe girībānımıza
3. Sîne şad-pāre dil āvāre gönül bī-çāre
Kim disün ḥālimizi ḥazret-i sultānımıza
4. Her seḥer eyyāma seyr-i sirişk-i ḥūnī
Yol açar çāk-ı girībān ile dāmānımıza
5. Yoluna oldu telef naḳd-i ḥayāt dil ü cān
Urdı od-ı ‘işvelerüñ servet ü sāmānımıza
6. Biz raḳībı göricek [?] bilirüz
Āferin sür‘at ile şadret-i iz‘ānımıza
7. Yeridür āyīneden çıkmasa Nūrī nola yār
Her zamān itse nıgeh dīde-i ḥayrānımıza

122 a. 420

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
(fā‘ilātün) (fā‘lün)

- 122 a. 1. Açdı bir gül-i maṭlab çalışub iḳdāma
Ebru dökme ne lāzım bu kadar iḳdāma

2. Peri olsa çıkamaz haşre degin āyīneden
Çarpılan bir kere ol sīne-i sīm-endāma
3. Hāli şaldı beni bu dāmgeh-i sevdāya
Nice ‘anḳā düşürür dāḥi urana dāme
4. Oldı ikisi de ārāyış-i bezm-i ‘işret
Çeşmi teşbīh olalı nergis ile yārāne
5. Dilde miknet yoğiken Nūri yine Hakkı Bey’üñ
Luṭf-ı ṭab‘ı getürür kuvve-i istiḥdāma

122 a. 421

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Hemser geçinür zülf-i dil-ārāya benefşe
Baş üzre şalursa biri var sāye benefşe
2. Zülfle özüñ itmege hempāye benefşe
Sünbüller ile düşdi nüh da‘vāya benefşe
3. Bir leyli-i zülfüñ meger aşüftesi olmuş
Mecnūn gibi düşmüş yine şahrāya benefşe
4. Eyler çemeni mā’il-i hārā gibi mevvāc
Olduḳça ṭarāvet-fiken sāye benefşe
5. Bu rengile ḥumgeşte vü bī-ḥārılıkla
Fāḥr itse maḥaldür gül ḥarāba benefşe
6. Olmazdı ser-ā-pā teni sevdā ile pür dāğ
Olsaydı devā dilde ki ḥümāya benefşe

7. Olmuş gâzel-ârâ-yı benefşe diyü Râşid
Nürî ögünür gonca-i ra'nāya benefşe

122 a. 422

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
(fā'ilātün) (fā'lün)

1. Biñdirürken bizi cemāzi felek māyelere
Binek itdi bizi şimdi nice kim māyelere
2. H̄asret itdi bizi bir sāye-i naḥl-i bīde
İltifāt itmez iken serv-i sehī sāyelere
- 122 b. 3.** Bitmedi maḳşadımızca yine bir tāze nihāl
H̄ıdmet itdūñ bu gülistānda çok dāyelere
4. [?] oldur ki olub şāḥibine ārāyış
Eşeri 'ātıfeti yerişe hemsāyelere
5. 'Arz-ı ḥācāt idecek ḳalmadı bir şāḥib-i cāḥ
Ehl-i himmet düşeli ziynet ü pīrāyelere
6. Biz o gencīne-i pūr gevher-i ma'nā biz kim
Nūriyā şöhretimüz faḥrdur hempāyelere

H̄arfü'l-Yā

122 b. 423

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Bülbul-i şūrīdenūñ gülzārdur eğlencesi
'Aşıkuñ ḥüsn ü bahā-yı yārdur eğlencesi

2. Dür olaldan dil o tıfl-ı nâz-ı mihr-i ‘işveden
Tıfl-ı eşk-i dîde-i hûnbârdur eğlencesi
3. Bir meh âyîne-i ruhsâruñ gönül pür gûsıdur
Tûti-i endîşenûñ güftârdur eğlencesi
4. Mevc-hîz oldukça sebz-i haţ-ı dilber-i ‘âşıkun
Nev-be-nev müsvedde-i eş‘ârdur eğlencesi
5. Emdürüb la‘lûñ em itmez Nûri-i dil-hastaya
Âh u zâr u nâle-i bîmârdur eğlencesi

122 b. 424

mef‘ûlû fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

1. Renk-i neşât-ı bâde-i gülfâma gelmedi
Yan çizdi sâkı bezm-i mey-âşâma gelmedi
2. Telh itdi hicri ‘işret düşine neş’esün
Toldı bugün o şûh-ı dil-ârâma gelmedi
3. Dökdüm çok eşk çeşm-i niyâz itmedi nigh
Ol şâhbâz dâne ile dâme gelmedi
4. Haţ ile oldı şîve-i hüsni füzünter
Tebşîr içün bu çâkeri bir nâme gelmedi
5. Gitdikçe oldı gurre-i garrâ-yı evc-i nâz
Çekdüm o mâhı hâle-i ibrâma gelmedi
6. İtdi firâkı didemi âmed şod-i hayâl
Zevk-i vişâli hiç dil-i nâ-kâma gelmedi

- 123 a. 7.** Boş koydı Nûri hâne-i humâr neş'eden
Faşş-ı nigîn la'l-i leb-i cāma gelmedi

123 a. 425

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. Dil-ḥaste-i firāḳa meded çāre gelmedi
Ḥayli dem oldı gitdi o meh-pāre gelmedi
2. Eşk-i niyāzum oldı revān ḥākipāyine
Ol serv ü nāz semt-i çemenzāra gelmedi
3. Geldi ḥayāli gerçeği mir'āt-i ḥātıra
Līkin o meh-rū ṭāḳat-i nezzāra gelmedi
4. Düşdi hevā-yı zülfüne dil kendi bir bütün
Küfr itdi girdi rişte-i zünnāra gelmedi
5. Uydu nesīme gitdi ser-i kūy-ı dilbere
Her cāyidür henüz dil-i āvāra gelmedi
6. Būse kenāre vermişidüm naḳd-i cān-ı selm
Ḥaṭṭ-ı gelince ol peri bāzāra gelmedi
7. Aldatdı koydı yolda gözüüm naḳş-ı pā gibi
Nūrī gelür şanurdum o meh-pāre gelmedi

123 a. 426

mefā'ilün fe'i lātün mefā'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Bu çilekeşlik ile āhiri zamāna beni
Ḥam itdi ḳaddimi döndürdi bir kemāna beni

2. Felekle dest-i girībān olur isem yeri var
Düşürdi ‘aşk ile bir bī-vefā civāna beni
3. Kırk şınık bu göñül zevraķile şaldı felek
Miyān-ı mūce-i deryā-yı bī-girāna beni
4. Tamām bu çağı diyü hākipāyine düşdüm
Havāle itdi o meh-i tīg-i bī-amāna beni
5. O māh-ı evc-i kemālūñe Nūrī lāyıkdur
Felek benān ile gösterse şā‘irāne beni

123 a. 427

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Destüm odur ki alt ide nefis-i ‘adūsunı
Dest-i ‘ikāf ile tuta kendi gelūsunı
- 123 b. 2. Dil-teşnelikden olsa daḥī müşerref-i helāk
Rīzān ider mey merd olan ebrūsunı
3. Tāmūda rinde bir mey verür mālīk olalı
Vā‘iz efendünün bir işit güftgūsunı
4. Dünyāyı seng-lāh-ı havādiş ider felek
Tā kesr ider bir ehl-i kemālūñ sebūsunı
5. Dil āhiretde şanma olur Nūrī kāmıyāb
Terk itme nice kām-ı dil arzūsunı

123 b. 428

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. Döndi serāba dilşüdegānun rû dīdesi
Tā kim zühür edince haṭ-ı nev demīdesi
2. Hālā koķusu micmer-i endīşede tüter
Gördüm ruķunda bir iki 'anber çekkidesi
3. Pīr-i muğ eylesün 'araķı hūsn-i terbiyye
Duķter-i zen bu pākīzede bir hafīdesi
4. Haṭṭı gelüb uçurdu nice reng-i 'āşıkı
Āvāz-ı bāl-i murğ cemāl-i perīdesi
5. Vaķşet bıraķtı çeşm-i gazāl-ı melāḫate
Nāz-ı nigāh ü 'işve şūḫ demīdesi
6. La'lüñ gubār-ı haṭ ile geh gülşekerlenür
Geh sāde miski koķulu sükker-i 'aķīdesi
7. Tuğrā çekildi hūsnüne ta'līķ-i haṭṭ ile
Ebrūlarımı Nūri boyalar keşīdesi

123 b. 429

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

(fā'ilātün)

(fā'lün)

1. Nem-i ḫasretle gözüm ṭoldı gül-ābdān oldı
Sīne micmer gibi āh-ı hicr ile sūzān oldı
2. Bir de gelmez mi 'aceb diyü o āhū-yı Ḥoten
Beklemekden yolunu heb göbegim ķan oldı

3. Nola zār eylesem ahvālime güldükçe o gül
Ağladan bülbül her dem gülhandān oldu
4. O perīle düşeli dūri vü şūrī edāya
Derd-i ḥasretle göñül çāk-i girībān oldu
- 124 a. 5. Olmadan cūr‘a-keş-i cām-ı şarāb-ı la‘li
Laḥt-ı dil āteş-i hicrān ile büryān oldu
6. Gider iken bir iki būseye olduk nā’il
O daḥi dīde-i mestāneden iḥsān oldu
7. Reh-i ‘aşkında yatur niceler āgūšta beḥun
Yoluña şanma faқаt Nūriyā kırbān oldu

124 a. 430

mefā‘ilün fe‘i lātün mefā‘ilün fe‘ilün (fa‘lün)

1. Dilin kıararı mı var āh bī-karār olalı
O serv-i nāz hemān ‘āzim-i diyār olalı
2. Hevāya munķalib itdüñ nemüz ki var idi heb
Yolunda bir şanem meh-veşüñ ğubār olalı
3. Bu gülşene geleli beklemekde yüz bir gül
Murādımızca küşād olmadı bahār olalı
4. Hezār-ı nağme güzārız bu murğ-zārda biz
Alūf-ı ḥasret dīdār-ı gül‘izār olalı
5. Ne bāğ u dağda ne tğ başında tıtdı kıarār
Dīvāne dil dāğ-ı ‘aşķile dāğdār olalı

6. Ne sihr ider kalemüm hoḳḳa-i devât ile gör
Füsûn-ı ‘aşḳla cādû-yı humvâr olalı
7. Rumûz-ı nüshâ ruhsâre itdi kesb-i vuḳûf
Göz âşinâ-yı haṭ haṭ-müşgbâr olalı
8. ‘Aceb mi olsa göñül çâre cû-yı lez’ ü cefâ
Bir şabâya girüb zülfi târ-mâr olalı
9. Bu sûz-tâb ile dil-teşne yüz şarâb-ı lebe
Esîr-i derd-i ğam ü renciş humâr olalı
10. Ayâğa yüz sürici bir [?] idi şarâb
[?] oldu o da loḳma-i kibâr olalı
11. ‘Aşâdan eyler iken Nûri gençliğinde hâzer
‘Aşâya düşdi ‘aceb şimdi ihtiyâr olalı

124 a. 431

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. Merr-i firḳatle şehâ zevḳ-i vişâlûñ gitmedi
Gerçe sen gitdüñ begüm ammâ hayâlûñ gitmedi
- 124 b. 2. Geldi gitdi çok nekât-ı dil-firîb endîşeme
Nükte-i la‘l-i leb-i rengîn me’âlûñ gitmedi
3. Sâbit olmuş şöyle kim seyl-i sirişḳ-i çeşm ile
Hâtırımdan hüsni-i haṭṭ-ı bî-şemâlûñ gitmedi
4. Farḳı yok ğayb u şuhûden pîşgâh-ı nazardan
Hâliyâ seyr ü temâşâ-yı cemâlûñ gitmedi

5. Dāğ-ı hasretdür kıyub gitdün dil-i Nūri'desün
Cāy-gīr-i sīne oldı 'aks-i hālūñ gitmedi

124 b. 432

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Bu şubh-ı sa'âdet güneşi toğmadı batdı
Ol şūh-ı lehâfı serine çekdide yatdı
2. Bilmem ne hata eylemişüz sehv ile cânân
Kākül gibi topladı bizi eñseye atdı
3. Āmāde iken nīm-nigeh-i lūtfuna yāruñ
Peykân-ı ciger sūz-ı tegāfül dile çatdı
4. Bir buse didim gamze-i mestānesi nā-gāh
Dāl hançer olub 'ālemi birbirine katdı
5. Nūrī o vefāsız güzelūñ şīvesini gör
Ağyār-ı sitemkāra uyub 'āşıkı şatdı

124 b. 433

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Öldürme midür 'āşıkı gamzeñ ne murādı
Allah'ı seversen bu cefānuñ nedür ādı
2. Ser-meşķ olalı şīve hatta leb-i la'li
Ṭayy eyledi müsvedde-i tūmār-ı 'imādı
3. Biñ cân ile sevdā-geri var o kumāşuñ
Kālā-yı vişālūñ nice olur dāhi kesādı

4. Cilveñ revîşi servleri kırdı geçirdi
Nâz u nîgehûñ birbirine şaldı ‘ibâdı
5. Mey pür kef iken Nûri gerek eylemededür
Ol şûh-ı kamer tal‘at-ı pākîze nihâdı
6. Ğamze şu verilmiş iki şemsîr-i yemâni
Ğançer gibi ebrûsı kalemkâri sevâdı

124 b. 434

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
(fâ‘ilâtün) (fâ‘lün)

- 125 a. 1. Var mı şâhîn şikârı nîgeh-i tîz gibi
Olamaz bend-i belâ zülf-i dil-âvîz gibi
2. Vuşlata tâlîb olub nağd-i hayâtı virdüm
Nazarında görünür kıymet-i nâçîz gibi
3. Şöyle ser-mest ki ol şûh-ı şarâb-ı ‘îşve
Tudağından dökülür kâse-i leb-rîz gibi
4. O şeker-ğand ile düşnâmına olsa nâ‘il
Hoş gelür ‘âşîka la‘l-i şeker-âmîz gibi
5. Ğazeliyyâtını penç beyt ider ekşer Nûrî
Ğamse-i nâdire-i Ğüsrev-i Pervîz gibi

125 a. 435

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

(fā‘ilātün)

(fā‘lün)

1. Olamaz ‘arbede-cū gamze-i ser-tīz gibi
Bir ẓuzādārı ki var dīde-i hūn-rīz gibi
2. Dil-i sengīnini nerm eylemede nālelerüm
Kārker düşse nola āh-ı seher-hīz gibi
3. Gör ne kanlar dökecekdür yine pervīzin çerh
Pür fiten dönmededür tevsen-i şeb-dīz gibi
4. Ma‘şiyet eylememek tevbeden ol beterdür
Hıfz-ı şıhhat idemez edviye perhīz gibi
5. Koymadı cāy-ı feraḥ Nūrī göñülde ẓat‘ā
Tutdı mülk-i dili gam ‘asker-i Cengīz gibi

125 a. 436

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. ‘Afv ü kerem it itdüm ise sehv-i ḥaṭāyı
Mir’āt-ı ruḥuñ çekmeye girībān-ı ‘abāyı
2. La‘lūñ hevesi eyledi sāḳıṭ nazarumdan
Cām-ı Cem ile āyīne-i gīti-nümāyı
3. Mesti nıgehūñ ‘āşıḳa zālīm bu ne ‘işve
Başdurdı dilūñ nālesi feryād-ı derāyı
4. Cāma ataraḳ taş gelüb meclise çökdi
Öldürdi bizi şıḳlet ile şeyḥ-i mürāyı

- 125 b. 5.** Ben çākerinem sen beni bīgāne mi şandın
 ̲urbānuñ olam Nūriye itme bu cefāyı

125 b. 437

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Heb 'işvelerüñ ħarf-be-ħarf īmānıma degdi
 Ĥāfız oquma ġamzelerüñ cānıma degdi
2. Baqđum yüzine güldi didi var mı vuzū'uñ
 Dest-i nıgehüñ Muşħaf-ı 'Oşmān'ıma degdi
3. Bir buse-i cān-baħşa deġiřdüm dil-zārım
 Aldum bir öpüşcük ki meded ıanıma degdi
4. Bülbül gibi nālişle bu şeb uyķuya vardum
 Ma'nāda gözüüm ġonca-i ħandānıma degdi
5. Ben buse ħayāl eyler iken Nūri lebüñden
 Tır-i müjesi sīne-i sūzānıma degdi

125 b. 438

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Göñlüm yine bir şūħ-ı melek manzara düşdi
 Ya'nī ki o ter-dest güzel berbere düşdi
2. Mecnūn ile olduķ sebaķ-āmūz-ı muħabbet
 Ben hıceledim dersimi ol ezbere düşdi
3. ̲alduķ çeh-i emmārede bu ħubb-ı zeheble
 Dil oldu esīr dest-i benī aşfara düşdi

4. Esbāb-ı ma‘āşı felegi yağmalaşurken
Gör ṭālī‘i kim hişşemize mücre düşdi
5. Bir penbe gibi dilbere yansam der idim ben
Sevdā-yı gönül Nūri varub esmere düşdi

125 b. 439

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Silk-i rızā-yı ‘ahde muḳayyed görünmeli
Faḳr u fenāda şāh-ı mümeccid görünmeli
2. Terk itmeli bu sūd-ı ziyān fikr-i fāsīdūñ
Ey ḥ‘āce şoñra devlet ü ser-med görünmeli
3. Keşf-i hicāb-ı zulmet ḫalvet-serā ile
Sāḳ billūr ḳaşr-ı meşīd görünmeli

- 126 a. 4. Mir’āt-ı dil ḳabūl-i tecelli ḫāş idüb
Her ‘uḳdesinde nūr-ı Muḫammed görünmeli
5. Nūri gönül egerçe resen-bāz-ı ma‘nīdür
Tār-ı şī‘ā‘-ı zūlf-i müce‘ed görünmeli

126 a. 440

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

(fā‘ilātün) (fā‘lün)

1. Söze fırsat mı virir dīde-i mekkāruñ ucu
Ara yerden mi çıkar ḡamze-i tātāruñ ucu
2. Çekerüm ḫaddeye kāküllerini şarma gibi
Zūlf-i yāre doḳunur ḳorḳarım eş‘āruñ ucu

3. Rū-yı dil gösterüb ol gonca bizi güldürmez
Batsa ammā ki güler gözümüze hāruñ ucı
4. Tā rübūdı bilinür çilesinüñ renginden
Bir gün elbette çıkar rişte-i ağıyāruñ ucı
5. Dem-i ‘aķreb gibi tırs Nūri bu vaz‘-ı gerdūn
Toķunur hāķıra her dem nīş-i āzāruñ ucı

126 a. 441

(fā‘ilātün) fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün (fā‘lün)

1. Tāli‘im gör yine fīrüz oldu
Şeb-i firķat-zedemiz rüz oldu
2. Bir perī cünbüş-i mihmān-nüvāz
Bezme geldi kerem-āmūz oldu
3. Şu‘le-i ‘ārızı tāb-efgen hāzer
Meclise şem‘-i şeb-efzūn oldu
4. Ğamzelerden şaķınurken āķır
Tīr-i ebrūları dildūz oldu
5. Baķdı kānūn gibi büryān itdi
Tāze dil Nūri ciger-sūz oldu

126 a. 442

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

(fā‘ilātün) (fā‘lün)

1. Ne ķadar zaķmet ise dār u diyār ayrılıķı
Şa‘bterdür o ķadar sevgili yār ayrılıķı

2. Ebkem olsam nola ol ğonca lebũñ vaşfında
Lāl ider bũlbũli ğũlzār-ı bahār ayrılığı
- 126 b. 3. Yine bu tatlu cānumdan beni bī-zār itdi
Felek ortaya şalub cār u [?] ayrılığı
4. O ğadar itdi firāķuñ baña ey şũĥ eşer
Miz‘ac olmaz bu ğadar ĥiř ü tebār ayrılığı
5. Bellü olmaz idi dildār ile ğurbet eleme
Nũriyā itdi eşer şimdi diyār ayrılığı

126 b. 443

mef‘ũlũ fā‘ilātũ mefā‘ilũ fā‘ilũn

1. Aşşāb-ı kehf ğıbtā ider ğörse ĥ‘ābımı
Kendi eliyle ğüzel örtđi cāme-ĥ‘ābımı
2. Dil-beste oldı zũhre dil-āvīz-i naĝmeme
[?] bezm-i ‘ıyşa aşaldan rebābımı
3. Sīnemde şaydı nokta-i dāĝuñ birer birer
Çekdi ĥesāba ğamze-i dil bī-nişābımı
4. Olmam didi o şũĥ-ı ‘araķ-rīz-i cām-ı mey
Bir ğoncayım ki almadı bir kimse ğũl-ābmı
5. Sāķī benim o tā ki çemen-zār-ı ‘işve ki
Mest oldı Nũri şormasızın řarābımı

126 b. 444

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Ol şüh kıadeh-keş dün gün bāğı töländi
Şebnem gibi heb gıncalaruñ ağızı şulandı
2. Çāk itdi dili şāne gibi gerçi ki ğamze
Cān atdı hele kāküle anda yuvalandı
3. Şordum lebinüñ lezzetini bilmedi ağıār
Bu mes'elede burnu birāzcık ufalandı
4. Biñ dürlü firīb ile raķīb tıtmadı rāzı
Düşdi öğüme haylice kāfir yuvalandı
5. Telh eyledi zehr-āba-i firķat dili Nūrī
Sākī bu gice gelmedi bezme oyalandı

126 b. 445

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. Gör muktezā-yı tālī'-i baht-ı siyāhı
Çekdi kemend-i kākülü sevdāya āhı
- 127 a. 2. Āhūlar ile kendimi gördüm cinānda
Yād eyledüm yanurken o vaḫşi nigāhımı
3. Küstāh isem de kıyma düşdüm buçağıña
Ey ğamze el amān bağışla günāhımı
4. Bir sāḫil-i necāta atar mevc-i mağfiret
Deryā-yı ma'sīyetde görünce şināhımı

5. Nūrī o kec külāh ideydi bir iltifāt
Çerh yerine hemser iderdüm külāhımı

127 a. 446

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Rūyuna nezzāre kıldım dön gice mehtāb işi
Dīde-i maḥmūrunı gördüm süzülmüş ḥāb işi
2. Sāḳiyā kerem-ūlfet ol tā araya şu ser bes
Neş’esi pür zūr olmaz olsa şahbā āb işi
3. Sikkesi şeyḥ mūrāyinūñ bilindi ḳalb imiş
Şafr-ı yed ḳaldı ‘amelden böyledür ḳullāb işi
4. Mīzelendüñ şālat [?] [?] günāhiyyede
Eyledüñ zevḳ u şafā-yı ‘işret ü şināb işi
5. Feth-i bāb itdi uyurken biz cenāb-ı Kibriyā
Böyledür Nūrī ḳayıрма ḥazret-i Vehhāb işi

127 a. 447

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Aldı beni mestāne bu bakışlar efendi
Etsem nola şimden girü nālišler efendi
2. Derzī mi ‘aceb şan‘atı ol āfet-i cānuñ
Kesdi bize bir tahtada çok işler efendi
3. Sīnem ne demek oḳ gibi her sūzen-i müjgān
Āyīne-i İskender’e de işler efendi

4. Bir bakma ile müşteri kālāsına nolsun
Endāze-i hiddetle bu kalkışlar efendi
5. Īmā-yı vişāl eyleyerek cünbüş-i ebrū
Behlūmuza verdi nice bālišler efendi
6. Bilmem ne şeker çiyne di ol tūti-i hoş-gū
Ser-riştemi verdügi diliü dişler efendi
- 127 b. 7 - Sevdā-yı ser-i kākülü düşmezse şabāya
Āhir başımızda bu hevā kaşlar efendi
8. Bir [?] yerişmez diyerek eyledi nem nem
Ezdi yüreğimizi bu [?] efendi
9. Şoñra ütüler āteş-i hicrān ile korğum
Bīhūde değıldür bu şu serpişler efendi
10. Evvel çıkışur dedi açınca aña rāzum
Çıkamaz deyü çıkdı yeñi bu peşler efendi
11. Seyfi Bey Efendi edicek Rāşid'i tanzīr
Nūrīye dañi geldi bu h̃āhişler efendi

127 b. 448

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Bir dem olmaz dil hayāl-i zūlf-i dilberden tehī
Olması mümkün müdür gencine ejderden tehī
2. Ateş-i 'aşk olmasadur h̃ātır olmaz h̃āl ü h̃aṭ
Micmere 'anber konulmaz olsa ahkerden tehī

3. Kālīb-ı fersūde-i maḥmūre rūḥ-ı tāzedür
Eylemez ārām u rāḥat rind-i sāğardan tehī
4. Rāhdur hem rūḥdur hem bādedür āmādedür
Dest-i sākī olmasun ol cām-ı aḥmerden tehī
5. Biz bizi Nūrī bilelden āh bir gün ḳalmadı
Sīne-i ṣandukamız sevdā-yı esmerden tehī

127 b. 449

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Zuhūr-ı sebz-i ḥaṭla milket-i ḥüsni fiten duḥdı
Şeh-i ḡam itdi şaḥn-ı ḥāṭıram ceyş-i miḥen duḥdı
 2. Dil-i ‘uṣṣāk ‘aḳd-i kākülünde vardı bend oldu
Ser-i zülfi perīşān oldu diller encümen duḥdı
 3. Dimāğ-ı ḥāḥişi itdi zükām kām-ı hicrden sālīm
O gül-i nādirüñ bû-yı semenden pīrehen duḥdı
 4. Ḥayāl-i sāye-i şemşīr-i ḡamzeñ geḫdi ḥāṭırdan
Dimāğ-ı küşte-gānı bû-yı kâfūr-ı kefen duḥdı
 5. Ruḥ-ı zībā-yı dil-cû nola olsa ḥālden ḥālī
‘Aceb ölmüş mi kâfir Ka‘be’de vārid vaṭan duḥdı
- 128 a. 6.** Gedā-yı sālīkān [?] ‘aşḳ-ı şāh olur elbet
Cihānı anuñçün dāstān-ı Kūhken duḥdı
7. Ederken dūḫer ü dilüñ şemīm-i ḥaṭṭ-ı ‘anber-sā
Zükām olmaz mı ol kim vird-i ḥadrā-yı demn duḥdı

8. Düşerdi dām-ı çeşme Nūri bir şūh biñ rūḥu
Ne hoş kām aldı şayd-ı köhne āhū-yı Ḥoten duḡdı
9. Gelince ḥākipāyi es‘ada tanẓīr bābuñda
Bir semm-i bendegāna elde bir deste semen duḡdı

128 a. 450

mefā‘ilün fe‘i lātün mefā‘ilün fe‘ilün (fa‘lün)

1. Tīr-i tegāfūl ile sīne dāḡdār oldu
Tīr-i tecāhūl ile dil zār zār oldu
2. Zuhūr-ı ḥaṭ oldu nümāyiş-i ḥüsnü
Açıldı gülşen-i gül şimdi nev-bahār oldu
3. Kızardı hiclet ile gül görünce ‘arızını
Ḥumār-ı çeşmini nergis görüp ḥumār oldu
4. Bezimde⁴⁵ bintü’l-‘ineb bir kemīne sāḡī imiş
Zamānemizde o da loḡma-i kibār oldu
5. Derūnı ehl-i dile gezeli kīñesi çerḡın
Bilendi Nūri bu eyyām-ı aşikār oldu

128 a. 451

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Va‘de-i nā-üstüvāruñla ḥarāb itdün beni
Tā-be-maḥşer ü ḡazā-gīr ızırāb itdün beni
2. Olmadan sāḡar-keş-i la‘lūñ cefā vü nāz ile
Şabr u sāmān-süz olup sāḡī kebāb itdün beni

⁴⁵ Bezm kelimesini vezin gereği “bezim” şeklinde okumayı uygun gördük.

3. Micmer-i dozd-i nigāhuñ ‘aqlımı yağmā idüb
‘Āşık-ı rüsvāsın ey ‘ālī cenāb itdün beni
4. Bāz çeşmüm şubhacek dilde hayālūñ seyr için
Sen bu vahşetle begüm düşmān-ı ẖāb itdün beni
5. Bir sitemkāruñ esīri ol cefā çeksün müdām
Behre-yāb ol her ne deñlü behre-yāb itdün beni
6. Her şerār-ı āh-ı Nūrī olmasun mı çerh sūz
Ateş-i hicrān ile pür iltihāb itdün beni

128 b. 452

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 128 b. 1. İtme ‘uşşākı perīşān alma deste şāneyi
Maḥrem-i esrār-ı kākül eyleme bī-gāneyi
2. Kayd-ı kākülde dil-i mecnūna gül verme rehā
Kays-veş rüsvā-yı ‘ālem eyleme dīvāneyi
3. Verme yağmāya metā’-ı hoş u şabr-ı ‘āşıkı
Mest olub meclisde süzme dīde-i mestāneyi
4. Yoluma lūtf et koma ey şayd-keş dām-firīb
Kim uçub bir arzū ile bıraḫdum lāneyi
5. Feyz-i eş‘arım la Nūrī raḫşa geldi pīr-i muğ
Reng-i efsūnumla dengin eyledüm ḥumḥāneyi

128 b. 453

mefā'ilün fe'i lātün mefā'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Dile ٲokundı yine tır-i hün-çegānuñ ucı
Erişdi küngüre-i çerhe tā figānuñ ucı
2. Biraz çekerek tut elüñ efendüm amān
ٲokundı tā cigere tır-i ebrvānuñ ucı
3. Sipehrüñ ettigine ben de çāk iderdüm anı
Gireydi destime ger dāmen-i samānuñ ucı
4. Nezāketinden öperken devinim olur elbet
ٲokunsa gerd-i ruh eline zebānuñ ucı
5. Girerse bir de ele haşre dek bırakmayum
[?] nūr u zalām kākül-i bütānuñ ucı
6. Göñülde zaḥm-ı sitem iltiyām kabül itmez
Alışdı şīşe-i kalbe begüm sinānuñ ucı
7. Cefā-yı gamze gehī Nūriyā belā-yı nigh
Uzandı kendine yek düşte-i [?] ezānuñ ucı

128 b. 454

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1. Kemend-i 'aşkına şalmaḫ içün ol şūḫı maḫrūrı
Bu geldi ḫalka ḫalka gerdem üzere perçem-i ḫūrı
2. O deñlü ḫüsnüne mestānelik vermiş nümāyişkim
Eder taḫlīd nergis daḫi çemende çeşm maḫmūru

- 129 a. 3. Göreydi ger Züleyhâ tal‘at-ı ebrû-yı ruhsâruñ
Olurdu mäh-ı Ken‘ân haşre dek bi‘t-ıtab‘-ı menfûrı
4. Nedür bu vaşset-i bî-câ bize ey mäh-mihr-i ahter
Helâk etmek mi kaşduñ cevriye ‘uşşâk-ı mehcûrı
5. Ve ‘ıyd-ı firkatüñle telh-kâm etme dil-i zârı
Getürme bâde şubh-ı vaşlda ol şâm-ı deycûrı
6. Felek durmuş basât-ı bezm-i Cemşîd ü Cem‘i ammâ
Şafâsından yine dillerde bâkî cām-ı meksûrı
7. Cebîn-i ‘ismetinde hâme-i kudretle haţ çekmiş
Yazınca kâtib-i hüsnüñ ruğunda ayet Nûrî

129 a. 455

mef‘ûlü mefâ‘ilün fe‘ûlün

1. Haţ geldi ruğuna nâz bitti
Nâz eyler iken niyâz bitti
2. Telh itdi mezâk-ı sebz-i haţ
Sünbül yirine piyâz bitti
3. Cevrüñ dil-zârı itdi bîzâr
Ol nağme-i dîl-nüvâz bitti
4. Şeh-nâza erişdi sâz-ı ‘uşşâk
Bezm-i aher olub o sâz bitti
5. ‘Arz etsün o şüh buselikler
Nûrî o niyâz-ı nâz bitti

129 a. 456

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Beste kılmış 'aşkına zülf-i semen-sālārını
Kays-ı şeydā-veş cünün eyler bu sevdālar beni
2. Bir perī peyker mehüñ mest-i harāb la'līm senüñ
Neş'e-yāb etmez daḡī sāḡī bu şahbālar beni
3. Şöyle dil-germ olmuşum ey büt firāḡuñla senüñ
Dökse lerz-i dāmen etmez heft deryālar beni
4. Bāzi-i hüsnünde maḡlūb piyāde olmazım
Āh mat eyler ruḡundan kīş bī-cālarını
5. Çāk çāk etti dili kil-k-i ḡayālüm Nūriyā
Rāşid'i tanzīrde rengīn ma'nālarını

129 b. 457

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 129 b. 1. Şūfī yak 'aşk ateşiyle bu riyyā-yı sādeyi
Baş ḡumār-ı bādeye peşmīne-i seccādeyi
2. Bāde-i bī-reng ile tā olmasun yek-reng mest
Sāḡī-i ḡoş lehce virmez saña dürr ü bādeyi
3. Maḡrem-i bezm-i harābāt eylemez pīr-i müḡān
Neş'e-i idrāki idrāk eyleyen āzādeyi
4. Ḳo harāb-ı cur'a-i mestāne olsun ḡaṡıruñ
Geç 'imāret eylemekten bu dil-i üftādeyi

5. Luṭfı var olsun deyü sākīden iç raṭl-ı girān
Nūriyā terk eyleme bezm-i mey-i āmādeyi

129 b. 458

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Gelüb ḥaṭṭ-ı hümāyün ruḥṣat-būs-ı ‘izār oldı
Nihāl-i ḥuṣk ümidüm yine pür berk ü bār oldı
2. Şeker-rız oldu la‘l-i nāb-ı sākī cām-ı gülgün
Gül-i peymāne gül şekker gibi sükker-niṣār oldı
3. Eylemişdi şāne-i dil kākül-i şebbū-yı cānāne
Ṭağıldı ṭurre-asā ‘aql u fikrim tār u mār oldı
4. Çeküb şahbā-yı la‘l-i hoş-güvār-ı şūḥ-ı fettānı
Erişdi çeşmine hayvāna ‘āşık zindedār oldı
5. Temāşā-yı ḥaṭ-ı nev-ḥīz-i dilber mevsimi geldi
Nümāyiş buldu Nūrī bāğ-ı ḥüsni nev-bahār oldı

129 b. 459

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Teşrīf-i ḥırām et tır-i serv-sā gibi
Ḥāk-i dehgede ḳaldı gözüm naḳş-ı pā gibi
2. Ey gül‘izār nezāre-i ruḥsāruñ olmasa
Bāğ-ı cihān gözümde benim bir giyā gibi
3. Şarf itdi dil ḥayālde dün çīn-i zülfüñle
Baḳdım kitāb-ı ḥüsnüñle ḳannım ḥıṭā gibi

4. Şubḥ u mesā döner ser-i kūyunda mihr ü meh
Deryūze ger kūçe-neverd-i bī-nevā gibi

- 130 a. 5. Görmüş mü kimse böyle cefā-pīşe Nūriyā
Maḥbūb-ı şūḥ-meşreb-i şīrīn-edā gibi

130 a. 460

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Ey çeşm-i siyeh tīr-i nigh cānıma geçdi
Peykān-ı müjüñ her biri bir yanıma geçdi
2. Bir kez çekerek dut elüñ ey ğamze-i cellād
Luṭf eyle ḥadengüñ dil-i nālānıma geçdi
3. Bir ğoncaya el şunmasızın bāğ-ı ruḥunda
Ḥār-ı ğamı dāmān u girībānıma geçdi
4. Kāfirlik idüp 'işve ü nāz ile o meh-rū
Raḥm eylemedi dīnime īmānıma geçdi
5. Nūrī kıluna itdi gör ḥaṭṭı gelelden
Tuğrālī emir pençe-i cānānıma geçdi

130 a. 461

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

(fā'ilātün)

(fā'lün)

1. Bezm-i deycūr yine reşk-i gülistān oldı
Dil-i firḳat-zedemiz gül gibi ḥandān oldı
2. Oldu ṭālī'-i ufḳ-ı maṭlabımızdan olma
Kevkeb-i baḥt-ı siyeh sa'd u dıraḥşān oldı

3. Geldi bezme gül-i nev-reste-i gülzār-ı ümīd
Dil-i dīvāne bugün vāşıl-ı cānān oldu
4. Nā'il-i vaşl olucağ şevķile şükrānesine
Hākipāyinde nice 'āşıkı ķurbān oldu
5. Emdürüb hoşķa-i la'lin dil-i sūzāna o meh
Sūziş-i firķatimiz bā'is-i ihsān oldu
6. Hāşret-i la'l-i lebiyle dü-şek olsun dü lebi
O raķībūñ ki dili luţf-ı firāvān oldu
7. Gevher-i dili eyledi rūşen bī-reyb
Kendi'irfān ile hem fā'ik-i iķrān oldu
8. Dil hayāliyle bulur dem-be-dem ārām u huzūr
Hāşılı sevgisi cān içre dile cān oldu
9. Öyle bir bülbul-i gülzār belāğatdür kim
Gül dahī 'aşķı ile çāk-ı girībān oldu
- 130 b. 10. Öyle bir zātuña luţfu dile her dem şāmil
Dem-be-dem himmetine Nūrī nighbān oldu

130 b. 462

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Vaşl ile hoşķāl iken hicrān irişdi nāgehi
Sāķī ser-germ idi līkin ķālub mīnālar tehi
2. Kec küleh kāküllerüñ dökmüş beyāz gerdene
Nīmniğāh mesti çāk eyler girībān mehi

3. Şīve-i reftār ile sāye şalaldan gülşene
Düşdi bāzār-ı kesāda kıymet-i serv-i sehī
4. Ben miyim hayrānı ol hūsn-i Hūdā-dāduñ faķat
Revnaķ-ı ruhsārınuñ āyīneler de vālihi
5. Kān döküb kurbānı ol Nūrī o hūni gözlerüñ
Taht-ı İrān'ın dilerseñ olmaya şāhenşehi

130 b. 463

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Haţţ ile olmuş o meh ruhsār-ı müstesnā bigi
Dest-i kudretle çekilmiş hūsnüne tuğrā bigi
2. Dīdeler 'uşşāķın eyler ķatline īmā bigi
Ġamzesi ķana ķanıķmış ġālibā ammā bigi
3. 'Aşķa düş itdi beni bir şūh-ı bī-hemtā bigi
Ķopdu pehn-i hāţırırmda şūriş-i hīcā bigi
4. Çeşmine meftūn iken olmuş esīr-i perçemi
Bir ķara sevdāya düşmüş 'āşık-ı rūsvā bigi
5. Ķays-ı şeydā-yı melāmet dīde gelmez bir daķı
Yoksa her şayda zuhūr eyler nice Leylā bigi
6. Sille-i efsūs ile sīnem tanīn-endāz olub
Kūhsār-ı dilde ķoydu āh-ı vāveylā bigi
7. Bir vechden būseye göstermiş ol mihr ü mesāğ
Şimdi itmiş hāţţınuñ aķķāmını icrā bigi

8. Gülsitānı şahñ-ı sūr itdi nevā-yı ‘andelīb
Bir қа‘n қalmıř küřāde goncalar güyā bigi
9. Sāde-rūlarda bulunmaz cād ebrū řivesi
Neř’esi zūr-āver olmaz olsa bu řahbā bigi
- 131 a. 10. Bend iken perçemde düşdüm arzū-yı kāküle
Oldu bī-dā-yı [?] dilimde bu hevā peydā bigi
11. Sende Nūrī gāřiyedār ol yürü Seyfi bigi
Eyledi bu nev-zemīn-i dilkeşi inřā bigi

131 a. 464

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Sīnede bir mähpeyker bu gice mihmān idi
Rūh idi tende meger cānım içre cān idi
2. Bezm-i üns ü ülfete mahrem değildi pīrehen
Cāme-ḥāb-ı vaşlda ol sīm ten ‘üryān idi
3. Noldu bā‘iş vaşsete ey bī-mür’üvvet bir zamān
Cilve-gāh-ı řāhid-i ḥüsnüñ dil-i vīrān idi
4. Ḥākipāyuñda o deñlü ebrū itdüm niřār
Şebnem-i eşkimle açdım ol güli ḥandān idi
5. Mazḥar-ı nuṭḡ itdi Nūrī bir řeker ḥand ile yār
Ṭūṭi-i endīře çoқdan beste vü ḥayrān idi

131 a. 465

fe'ılātün fe'ılātün fe'ılātün fe'ilün

(fā'ilātün)

(fā'lün)

1. Necm-i bahtum yine sa'd oldu toğub şîd gibi
Düşdü dil bir güzele ruhları hūrşîd gibi
2. Lerziş-i nāf ü serinüñ o bütüñ gördükçe
Ditrer endām-ı za'îfim varağ-ı bîd gibi
3. Bint-i reyḥānede [?] reşk ile gelür rakşa o şūḥ
Ṭarab-engîz olucağ meclise nāḥîd gibi
4. Rûze-dārân-ı ğama cünbüş taraf-ı ebrû
Neş'e-baḥş olmadadur cām-ı meh-i 'ıyd gibi
5. Alsam āġûşa o mehpāreyi faḥr eyler idim
Nūriyā bende-i şeh-i hūrrem-i cāvîd gibi

131 a. 466

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Gīsûları ol māḥ ruḥuñ deste değül mi
Tār-ı reg-i bû-yı gül ile beste değül mi
 2. Bīmār görüb çeşmine aldanma ki zinhār
'Uşşâkı helāk eyleyen ol ḥasta değül mi
131. b. 3. P.. figen şafḥa-i āyîne-i devrân
Ol zülf-şikendür şiken eşkine değül mi
4. Ey ḥ~āce bizi eyleme azar [?] reh-i teklîf
Mecnûn-ı muḥabbet heme vāreste değül mi

5. Bu nev-ğazeli Nūri uluñ durc-ı dehenden
Bir buse-i cān-basa da şāyeste deil mi

131 b. 467

mefā‘ilūn mefā‘ilūn mefā‘ilūn mefā‘ilūn

1. Bahār eyyāmı terk-i gūşe-i kāşāne olmaz mı
Temāşā-yı nigāh-ı nergis-i mestāne olmaz mı
2. Açılmış lāleler güller çıkar şūrīde bülbüller
Bu mevsim seyr-i gülzār itmiş dīvāne olmaz mı
3. Sebū ber-dūş-ı şīşedür baal nul-i ade der-dest
Sehī adlerle leb ber leb şafā zindāne olmaz mı
4. adeler sākīler vü mīnā vü meylar rind muribler
Bu nūş-ā-nūş-ı ‘iştretle emen baāne olmaz mı
5. Cihān pūr sebz-i sākī sebz ü bāde sebz iken Nūrī
Mey ü mabūba tövbe pek riyākārāne olmaz mı

131 b. 468

mefā‘ilūn fe‘i lātūn mefā‘ilūn fe‘ilūn (fa‘lūn)

1. Bahār geldi ‘aceb bu diyāra gelmez mi
Hezār name-serā bunda sāza gelmez mi
2. Benefşe sūnbül ile aqlar oldu nīlgūn
O yüz aralığı bu pīşe-zāra gelmez mi
3. Hāyāl-i vaşl ile seyl-i sirişkim oldu revān
O serv-i ad yā gelüb cūybāra gelmez mi

4. Cevāz-ı būs-ı lebe haṭ haṭ şudūr itmişken
O şūh raḥm ile būs-ı kenāra gelmez mi
5. Tenezzül itmez ise Nūri yār külbemize
Meger ḥayālde çeşm-i ḥumāra gelmez mi

132 b. *Taşīr-i Ġazel-i Şefīk*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. *Zülfünü gördü gönül ḥayf oldu bak şeydā yeñi*
Ḳayda düşdü oldu maḡlūb hevā vü sevdā yeñi
Ḥālını gördüm sevād-ı haṭda oldum dāğ-ı dil
Yogidi ‘aqlımda ol geldi bu sevdā yeñi
2. *Eski ademler cihānda görmemiş bir mişlini*
Māder-i eyyāmdan toḡmuş o meh ḥaḳḳā yeñi
Bī-müsemmā ḳalmasun deyü güzelüñ ḥūbluḳ
Gökden indi vārsa şimdi bir melek sīmā yeñi
3. *Nev-civānım la ‘lūñ emdirmez ḥaṭ-āver olmasa*
Cebr kesr itmez ‘ale’l-fevr olsa bir mummyā bigi
Eski yārūñ zevḳini virmez begim nev-restegān
Ṭab ‘-ı rindān istemez zīrā ola şahbā yeñi
4. *Cevr-i ḥūbān ‘āşīḳāne eski ‘ādetdür deyü*
Ġamzesi dāl ḥaṇçer oldu ḳurdu ḳaşı ya bigi
Ser-te-ser mülk-i dil ‘uşşāḳı aldı ḳabzaya
Başladı ḫulme yine ol şūh-ı bī-pervā yeñi

5. *Düşmen olmaz eski dost ey âfet-i cān bilmiş ol*
 Bir müselleme eski sözdür şanma bī-ma‘nā bigi
 Hem dökersin āb-ı rû hem keşf idersin râzuñı
 ‘Āşıkın terk eyleme yārān idüb peydā yeñi
6. *Var imiş eski zamānda bir Kerem nāmında zāt*
 Şimdi ol ma‘dūm-ı şarfı kim idüb ihyā bigi
 Beyz-i [?] gibi nā-yāb oldu aşhāb-ı himem
 Görmedim gitdin işitdüm ismini hatta yeñi
7. *Eski aḥbāb ile ülfet eylemez nev devletān*
 Eyleyince manşib-ı vālāya isti‘lā bigi
 Ehl-i cāha eyleme tezkīr eski ḥālini
 Ḥātırā idbār-ı eyyāmı gelür zīrā yeñi
8. *Eski demler yādıma geldükçe şöyle ağlarım*
 Açılır dāğ-ı dilim gül gibi ser-tā-pā bigi
 Şöyle tuğyān eyledi eşk-i sirişk-i iftirāk
 Şimdi yak iki gözüüm oldu iki deryā yeñi
- 133 a. 9. *Ḥüsnüñü vā‘iz görüb tecdīd-i imān eyledi*
 Oldu güyā vāḳıf-ı āyāt-ı vezzuḥa bigi
 Ol büt-i tersā-beçe zünnār-ı zülfün kaṭ‘ idüb
 Eskiden kāfırmiş oldu müslümān güyā yeñi
10. *‘Ālem-i ma‘nāda bulsa birüñi mazmūn Şefik*
 Kisve-i rengine ḳor eyler ḡazel inşā bigi
 Nūriyā kim baksa diḳḳatle sevād-ı şī‘rüne
 Zann ider ḥalk oldu zāhir bir yeñi dünyā yeñi

133 a. Taḥmīs-i Ġazel-i Nābī

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Sākīsī 'aceb nerde bu kāşāne kimiñdür
Bī-maştaba bāde bu peymāne kimiñdür
Bī-şāhid ü mey-i na'ra mestāne kimiñdür
Yok şem '-i nümāyān bu vīrāne kimiñdür
Gencīnesi nābūd bu vīrāne kimiñdür
 2. Çıkmaz ucu kākülde ki bu bahş-i cidālūñ
Tekşir-i sevād eylemedür zāmn-ı maḳālūñ
Bir nokṭa imiş 'ilm ü kemāl eḡle me'alūñ
Gör zülf-i ḥamında konulan nokṭa-i ḥālūñ
'İrfānile baḳ dām kimiñ dāne kimiñdür
 3. Üftāde-i ḥubb ezeli cümle mezāhir
Ser-geşte-i sevdāyı daḡī oldu ekābir
Zülfü tiline beste bütün mü'min ü kāfir
Bu emri Mevlāyı ḥired faşla ne kādir
Yok 'āşıkınuñ ḡāyeti cānāne kimiñdür
 4. Nışb ideli 'akkām-ı felek neyl ḥayyāmı
Eṭrāfına neşr itmedür meş'al-i bāmı
- 133 b.** Leylā-yı şebah [?] midür bulsa merāmı
Ṭurmaz meh-i yek-hefte ṭarar ṭurre-i şāmı
Meşşāṭası kimdür 'acebā şāne kimiñdür

5. La'lüñ hevesi 'âşıkā netdi hele bir bak
Ne bāde ider zabt anı ne cām-ı mürük
Mecnūnda bu vādīye kadem başmadı elhak
Zencīr-i hayālāt ile ārām ider ancak
*Dil nāmına nādīde bu dīvāne kimiñdür*⁴⁶
6. Gör Nūri bu gülzāre gelen mest-i harābı
Āvāze-i zenbūr şanur çeng-i rebābı
Farq eyleyemez alsa ele cām-ı habābı
Çok kimseyi gördüñ bu çerāgāhda Nābi
Bilmez ki kimiñ nānını yer hāne kimiñdür

133 b. Tahmīs-i Ġāzel-i Maḥlaş
mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Ta'n eyleme tatvīl-i maḳāll eylediğümünden
Taḥḳīk-i mezāyā-yı me'al eylediğümünden
Biñ nükte-i bārik hayāl eylediğümünden
Maḳşad sen idün medḥ-i cemāl eylediğümünden
Ḳadrim bilinür 'arz-ı kemāl eylediğümünden
2. 'Arz itmeğe aḥvālīmī mānī' olur aḡyār
Tenhā bulamam söylemeğe bir iki güftār
Āh itmedeyüm derd-i dil-i zārımı iẓhār
Ekşer şakınub eyleyemem sırrımı iẓhār
'Aşkuñla yekīm sīnemi lāl eylediğümünden

⁴⁶ Şālūs-ı riyākāruñ amān ḳulun işitme
Zühhād-ı sebk-i 'aḳl ile çıkmaz yola gitme
Vā'iz gibi nādānlık idüb cāma taş atma
Peymāneye ta'zīmde terk-i edeb itme
Bildüñse ḥaḳīḳatde bu meyḥāne kimiñdür

3. Ma'lūmu değil zannıma 'aşkuñ nedür aşlı
Yok zevk-i muhabbetden eser şordum o faşlı
- 134 a. İtseydi 'eğer aqlını bir sâdece fesli
Bilseydi şehā şūft eger lezzet-i vaşlı
Şormazdı benim ü zer bāl eylediğimden
4. Nutkum tıtulur nokta gibi vaşf-ı rehinde
Mihrāb-ı dü ebrū gelicek yāda cemende
Bülbül gibi nāliş iderüz şahın-ı bedende
Her lahza ikāmet olunur mahfil-i tende
Hāl-i Habeş'üñ dilde Bilāl eylediğimden
5. Başdırsa nola nağmesini murğ-ı hezāruñ
Taḥsīne sezādur sūhan-ı dūr-nişāruñ
Kand-ı deheninden geçemez Nūri nigāruñ
Ağzın şuladur bu gazelim mahlaş-ı yāruñ
Nazmım sūhanı āb-ı zülāl eylediğimden

134 a. Tahmīs-i Ġazel-i Rif'at

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1. Cemende tā-be-key faşl-ı dil-i nā-şāduñ ey bülbül
Figān ü nāledür vaqt-i seher evrāduñ ey bülbül
Meger bir hār-ı gamdan bā'ış bir bāruñ ey bülbül
Cihānı eyledi bī-dār-ı āh ü zāruñ ey bülbül
Bu halkı bī-huzūr itdi yine feryāduñ ey bülbül
2. Nigāh-ı fitne-i cevruñ gamzeyi bir şūr şererin mi
Dil-i pür arzūdan yoksa āh-ı bī-eşerden mi
Zuḥūrāt-ı kazādan çire desti-i kaderden mi
Seherden mi şabādan mı gül-i zībā-yı terden mi
Şikāyet-sāzlık kimden kime imdāduñ ey bülbül

3. Niyāz ü nāz ider ki būselik naqş-ı tegāfülde
Ne zencîr-beste var gör nağmeyi o nāz-ı kākülde
- 134 b. Nedür bu velvele her dem nihāl-i gülbün-i gülde
Sebok-amûz-ı tıfl-ı tab ‘uña bu mekteb-i dilde
Nevā-yı nāle mey ta ‘līm ider üstāduñ ey bülbül
4. İder mi senüñ ta‘n-ı gayrıdan feryād-ı ‘âşıklar
Ger keder olma kuhsâr-ı gama Ferhād-ı ‘âşıklar
Olurlar kayd-ı zabt-ı ‘aqlıdan azâr ‘âşıklar
Seni darbü ‘l-meşelde eylemiş irād-ı ‘âşıklar
Cünûniyyetle olmuş dilde destân aduñ ey bülbül
5. Seher gülzârı şebnem [?] jâleyle [?]
Açılmış bîkr-i gonca Nuriyâ bâzâra gelmişdür
Meger kim bağrını bir hâr-ı hançer-dâr delmişdür
Sebeb ne bir gül-i gonca için bu deñlü olmuşdur
Figân-ı zâr ile Rif‘at gibi ma ‘nâda [?] gelmişdür

134 b. Taḥmîs-i Ġazel-i Şefîk

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Varub [?] virdi bir büt-i tersâ yeñi
Nîmnigehle ‘aqlım aldı ol gözi şehlâ yeñi
Çekdi zencîr-i cünûn bir [?] Leylâ yeñi
Zülfünü gördü gönül hayf oldu bak şeydâ yeñi
Yogidi ‘aqlımda ol geldi bu ma ‘nâ yeñi
2. Vâlih-i hayrân itdi bir perî peyker beni
Ġonca-i ra‘nâya beñzer hârdur pîrâmeni
El çeker taşvîrden Behzâd göstereşün anı
Eski ademler cihânda görmemiş bir mişlini
Gökden indi varsa şimdi ol melek sîmâ yeñi

3. Sāḳi ehl-i bezme şunmaz mı ḳadehler ṭolmadan
Mije-i şeftālū virmez bāḡ-ı ḥüsnüñ bulmadan
135 a. Bir çiçekdür ḳoḳlanılmaz rengi rū-yı şolmadan
Nev-civānum la 'lūñ emdirmez ḥaṭ-āver olmadan
Ṭab '-ı rindān istemez zīrā ola şahbā yeñi
4. 'Āşıḳa nāz ü sitem hergiz 'ināyetdür deyü
Ḥaste-i çeşmüñ helāk itmek 'ibādetdür deyü
Maẓhar-ı ḳahr u 'itāb olsa sa'ādetdür deyü
Cevr-i ḥūbān 'āşıḳāne eski 'ādetdür deyü
Başladı ṭulme yine ol şūḥ-ı bī-pervā yeñi
5. Sīne mi şad pāre ḳılsa tīr-i müjgān bilmiş ol
Biñ sitem görseñ revā her laḫza her an bilmiş ol
Dāmenüñden çekmem el ey māh-ı Ken'ān bilmiş ol
Düşmen olmaz eski dost ey āfet-i cān bilmiş ol
'Āşıḳuñ terk eyleme yārān idüb peydā yeñi
6. Eylemez erbāb-ı ḥācāna kimesne iltifāt
'Ayn-ı cevri ü himmet olmuş çeşme-i āb-ı ḥayāt
Şimdilik dād u deheş ma'nāda mübhem bir lügāt
Var imiş eski zamānda bir Kerem nāmında zāt
Görmedüm kendin işitdüm ismini ḥatta yeñi
7. Bī-vefā her-cāyi meşreb dinse lāyık nev-ḥaṭān
'Āşıḳ-ı dīrīnesin bāde getürmez hiç bütān
Ḥürmet-i yār-ı ḳadīmi añlamaz dūn hemetān
Eski aḥbāb ile ülfet eylemez nev devletān
Ḥāṭıra eyyām-ı idbārı gelür zīrā yeñi

8. Bir niyâz-ı lutfâ bu kuhsârda bel bağlarum
Lâle-i nu‘mân gibi hasretle sînem dağlarım
Fırkat-i aḥbâb ile çokdan şu gibi çağlarım
Eski demler yâdıma geldükçe öyle ağlarım
Şimdi yok iki gözüüm oldu iki deryâ yeñi
- 135 b. 9. Kākülün sünbülleri ḥatır-ı perîşân eyledi
Küfr-i zülfün sillemi tertîb-i bürhân eyledi
Ebruvānuñ seyf-i ḳātı‘ gibi itkân eyledi
Ḥüsnünü vâ‘iz görüb tecdîd-i imân eyledi
Eskiden kâfîrmiş oldu müslümân gūyâ yeñi
10. Şayd-ı şehbâz-ı hayâl ḥatırı lafz-ı Refîḳ
Her ne dem Nûri ihâle eylese fikr-i Refîḳ
Mülk-i ma‘nâ vakf-ı ṭâb‘-ı nâzuñı olsa ḥaḳîḳ
‘Âlem-i ma‘nâda bulsa bir yeñi mazmûn Şefîḳ
Zann ider ḥalk oldu zâhir bir yeñi ma‘nâ yeñi

135 b. Tahmîs-i Ğazel-i ‘Ali Rızâ Paşa

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. Ṭurfe rindim beñzemem her mest-i mey-âşâma ben
İltifât itmem şafâ-yı cām-ı bî-encâma ben
Leblerinden çâre cüyem miḥnet ü âlâma ben
Devr-i la‘linde baş egmem bâde-i gülfâma ben
Sâye-i pîr-i muğânda minnet itmem câma ben
2. Kılma ser-gerdân-ı hayret vâle-i şeydâları
Pâyemâl itme ser-i kūyunda rüsvâları
Virme yüz başdan çıkarma kākül-i vâlâları
‘Anberîn zülfün getürdi başıma sevdâları [?]
Yoksa nirden nûş olurdum bu hayâl-i ḥâme ben

3. Sîne çâkim şâne-veş ‘âlem-pesend zülfüñe
 Dest-gâh itdüm dili târ perende zülfüñe
 Şanma kim cân atmışım beyhûde bend-i zülfüñe
Hâlini gördüm esîr oldum kemend-i zülfüñe
Dâne için kendimi şaldım düşmedüm dāme ben
- 136 a. 4. Mar-veş azār-ı ğam çıkmaz dil-i gencīneden
 Çerh-i nā-hemvār el çekmez benimle kīneden
 Taşa kazmış adımı miḥnet ile dīrīneden
Olmadım ḥālī nigīn-āsā hırāş sīneden
Bir dem ol günden ki düşdüm arzū-yı nāme ben
5. Nā-mülāyimdür ḥuşūnet üzre ‘ādet eylemek
 Hüsni halk ile olur nāsa ri‘āyet eylemek
 Refk ü rāḥatla gerek imrāra veḳāb eylemek
Halkile lāzımdur oldukça müdārā eylemek
Ger baña uymazsa eyyām uyarım eyyāma ben
6. Bü’l-heveslikle gönül gāhi hevāya bend olur
 Gāh efsūn-ı ḥayāl bād ile peyvend olur
 Ne ḳabūl-i nuṣṣ ider ne şermsār-ı pend olur
Ne firāḳa tāb ider ne vuşla tāḳat-mend olur
Şaşmışım bilmem ne yapsam bu dil-i nā-kāma ben
7. ‘Aks-i feryādumla geldi zāra gülzār-ı çemen
 Düşmüşüm nār-ı firāḳ-ı ḥasrete ey gül beden
 Nīm-nigāh iltifāt itmez iseñ bir kere sen
Eylerim dārü’s-selāmi kendime beytü’l-ḥüzün
Ḥasret-i ḥāl-i siyāhuñla gidersem Şām’a ben

8. Mübtelâ-yı vahşet oldum ne enîs ü yâr var
 Hayret alverdi ne yâr ü yâver-i âgyâr var
 Ne nesîm-i şubh-veş bir vâkıf-ı esrâr var
Kûy-ı gurbetde ne bir belden ne bir gamh'or var
Kim getürsün ger yazarsam yâda bilmem nâme ben
9. Âh kim kılmış ihâta her taraftan gam beni
 Gül gibi pejmürde hâtır eylemiş her dem beni
 Bir sitemle ülfete râhat kımaz her dem beni
Ki esîr-i gurbet eyler ki enîs-i gam beni
- 136 b. Neylesem bilmem ne itsem baht-ı nâ-fercâma ben
10. Eylemiş durc-ı dehânuñ haqqâ sükker Hüdâ
 Tûti-i endîşeye güftâruñ olmuşdur ğıda
 Nâtiķuñ hüsn-i edâya mazhar olmuş Nûriyâ
Telhkâm itmez senüñ şîrîn kelâmuñ ey Rızâ
Sen hemân eyle tekellüm râzıyım düşünâme ben

136 b. Tahmîs-i Pervâzı Ğazel-i 'Ali Rızâ Paşa

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Dürr-i la'lüñden baş eĝmem pâre-i gülfâma ben
 Cür'asın virmem neşât-ı câm ne icrâma ben
 Eylemem raĝbet şafâ-yı râh-ı rûh ârâma ben
 Sâķiyâ meyl eylemem her bezm-i mey-âşâma ben
Sâye-i pîr-i muĝânda minnet itmem câma ben
2. 'Anberin zülfüñ getürdi başıma sevdâları
 Nâz-ı bû-yı perçemüñ çün eylerim ĝavĝaları
 Kâkülüñ eĝdukçe kıldum âh-ı vâveylâları
 Görmeseydim turre-i meşķîn-i 'anber-sâları
Yoksa nerden nûş olurum bu hayâl-i hâma ben

3. *Hâlini gördüm esîr oldum kemend-i zülfüñe*
 Havf-i cān ile şarıldım kākül-i pür [?]
 İster öldür ister azād eyle cānā keyfüñe
 Arzū-yı vaşlile adem gibi bir luţfuñe
Dāne için kendimi şaldum düşerdüm dāme ben
4. *Olmadum hâli nigîn-āsā hırāş sîned*
 Hâtırım âzāde olmaz miḥnet-i dîrîned
 Görmedim rû-yı şafâ bir lahza bu âyîned
 Neşter-i âlām hiç çıkmaz dil-i bî-günehden
- 137 a. *Bir dem ol günden ki düşdüm arzū-yı nāme [?] ben*
5. *Halk ile lāne midür oldukça mümāşāt eylemek*
 Pîri düşdükçe ḥekīmāne müdāvāt eylemek
 Terk-i âyîn-i ḥuşūnetle müdāra eylemek
 Şîve-i ‘aşra gerek hergiz mürā‘āt eylemek
Ger baña uymazsa eyyām uyarım eyyāma ben
6. *Ne firāka tāb ider ne vaşla tākāt-mend olur*
 Ne cefāya katlanur ne rāḥata [?] olur
 Ki hevā-yı kāküle ki reng-i zülfe bend olur
 Hāşılı teg [?] tırmaz aşla bir gama peyvend olur
Şaşmışım bilmem ne yapsam bu dil-i nā-kāma ben
7. *Eylerim dārü’s-selāmi kendime beytü’l-ḥüzün*
 Derd-i ḥicrūñle senüñ dilber-i Yūsuf zeḫan
 Olmasa gāhi meşāmım cā-yı bû-yı pîrehen
 Nār olur āh-ı derūnumla bu eyvān-ı köhen
Hasret-i ḥāl-i siyāhuñla gidersem Şām’a ben

8. *Ki esîr-i gurbet eyler ki enîs-i gam beni*
 Mübtelâ eyler bir özge miñnete her dem beni
 Eylemez bir gül'izâruñ bezmine maħrem beni
 Bülbül-i şûrîdelerle eylemiş hem dem beni
Neylesem bilmem ne itsem baħt-ı nâ fercâma ben
9. *Kûy-ı gurbetde ne bir beldeñ ne bir ğamh'or var*
 Genc-i firķatde ne hemdem ne mey-i şerşâr var
 Dilde ne ümîd-i vuşlat ne ħayâl-i yâr var
 Ne enîs ü ne celîs ü ħod ne bir dildâr var
Kim götürsün ger yazarsam yâda bilmem nâme ben
10. *Telĥkâm itmez senüñ şîrîn kelâmuñ ey Rîzâ*
- 137 b. *Ta'bîh itmiş lebinde zehr-i tiryāk-ı kaçâ*
El virür Nûri tegâfûl el amân zâķû'l-kaçâ [?]
Sen hemân eyle tekellüm rāzıyım rüşnâma ben

137 b. Tahmîs-i Pervâzı Ğazel-i 'İzzet
mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

1. *Yine bir dilberüñ 'aşkıyla dil sūz ü güdâz eyler*
 O penbe cisme vuşlatdan anuñcün ihtirâz eyler
 Ne meyl bu silk ne ħ'âhiş nâz ü niyâz eyler
 Bu ħâşiyetle dil 'uşşāk içinde imtiyâz eyler
Ĥaķîķatdür murâd ammâ ki izĥâr-ı mecâz eyler
2. *Figân itme şâķın bülbül gibi pervâne temkîn ol*
 Sükûtsuz şem'e sen daĥî [?] 'âşık-ı âyîn ol
 O meh-i ruĥsâra ħayretle nazarda hemçü pervîn ol
 Basât-ı 'aşķda firâş-ı şem' bezm-i taĥsîn eyler
Urur 'âşık ki hem cānuñ yaķar hem ketm-i râz eyler

3. *İnanma her zamān aġyār ile hem-bezm-i ülfetdür*
 Konuşmam bâde içmem dediği ġayr-ı şan‘atdur
 Mey-âşāmān ile her rûz-ı şeb ser-mest-i ‘işretdür
 Nühüfte-i ekseri ten dāde-i aġuş-ı vuşlatdur
O meh-rûlar ki ‘iffet gösterüb ‘uşşāka nāz eyler
4. *‘Aceb maġrûr idim ben mevsim-i vuşlatda iġbāle*
 Olub dilbeste geh zûlf-i siyāha geh dāne ħāle
 Leb-i la‘li baña āl itdi şaldı başka bir ħāle
 Cefā-yı hicri aşla hiç ħuţûr itmez idi bāle
Baña şimdi o āfet her ne cevır eylerse ezā eyler
5. *Ne kâdir ehl-i cîn icrā ide ef‘āl-i merdānı*
 Nice şemşîr-i çûb ile olur bir tîġ-i bir anı
- 138 a. *Mümeyyizdür miyān-ı nîk ü bedde ‘aql ü insānı*
 Bu remzi fehm ider her kimsenüñ ki ola ez‘ānı
Ne mümkün zāġ ü zenbûr eyleye enige bāz eyler
6. *Hevāya şarf-ı evkāt eyleme taġşîl-i ‘irfān it*
 Çalış kesb-i kemāle kendüñi maġsûr-ı iġrār it
 Dil-i mir’atı sil jeng ü kederden Nûri tâbān it
 Bu pend-i dilpesend-i ħazret-i destûrı Ez‘ān it
Hüner erbābı ‘ālemde ‘izzet-i ser-firāz eyler

138 a. Tercî‘

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Sâķî müdām-ı m [?] [?]
 Cür‘a-i mey-kāse-i zehr ü sitem
 Bâdede bî-şekk görünür reng-i ġam
 Hicrûñ ile alsam ele cām-ı Cem
Ger bekeşem bî to hemîn cām-ı Cem

2. Hûn-ı sirişkim cûy-ı seyl-âb oldu gel
 Tās-ı felek hemcu ḥabāb oldu gel
 Dīdelerim düşmen-i ḥ̣āb oldu gel
 Kūşe-i ḡamḥānemiz olsun İrem
Tā key şeved genc-i ḡam-ı mā İrem
3. Cān ile dil ma'il-i dīdārdur
 Dīdelerim naḡş-ı reh-i yārdur
 Naḡş-ı ḥayāt yāyına īsārdur
 Bezmimize luṭf ile başa ḡadem
Luṭf bigin bezm-i murāna ḡadem
4. Şubḥ ü mesā bu dil-i pejmürde-i ḡam
 Yāda gelür hicrūñ ile dem-be-dem
- 138 b. Besdür efendüm yeter itme sitem
 Raḥm u kerem ḡıl bize ey ḡonca fem
Raḥm u kerem peres yümn ey ḡonca fem
5. Dilde niyāzım buñı leyl ü nehār
 Ola benimle o perī rāz dār
 Eyleye aḡyārı görüb Nūri rāz
 Ben olayım vaşlı ile muḡtenem
Men bevişāleş şevem īmen zi ḡam

138 b. Tercī'band-i Pertev Paşa

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Bülbül naḡamāt ile gelüb ḡülşene ḡondu
 Muṭribde uşul eyleyerek sāze ṭoḡundu
 Pesden bir iki vech şabā-beste oḡundu
Ol ḡonca-i ser-mest şabāḥ oldu uyansun
Āyīne-i mül-i ḡül ruhunu görsün utansun

2. Fıskıyye-i hūrşīd gelüb şevķile fevre
İzhār-ı nedim kıldı felek itdügi cevre
Yıldız gibi peymāne yine başladı devre

138 b. Eyzān

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Kõdõ çemeni gülşene geldi yine bñlbñl
Her yaña nevā ile hūrüş eyledi bñlbñl
Bu neş'e ile tñldı sürāhi dedi kñlkñl

139 a. Eyzān

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

- 139 a. 1. Bñlbñl gibi ibrām ile çalışma vişāle
Bār olma şaķın jāle gibi ol gül ele
Göz yaşını şebnem gibi dñk berk-i nihāle

139 a. Eyzān

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Destinde kadeh Nñri o gül gülşene geldi
Murğ-ı seherññ nāleleri bağrımı deldi
Feryādı hezārññ çemene velvele şaldı
Ol gonca-i ser-mest şabāh oldu uyansun
Āyñe-i mñl gül ruhunu görsñn utansun

139 a. Tercī'

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Sāķi mağfūr u çemen nābūd-ı kāse ser-nigñn
Ceng-i āh u nāle ü miñnet nevāle bāde hñn
2. Tñr-i ğam peykān hem amed şod eyler dem-be-dem
Sñne teng hātırımuñdur dāğile dil lāle-gñn

3. Nā Hüdā nā-fehm dil yā vehm deryā pür haṭar
Fülk-i bī-esbāb mevc-i ādem deryā mānend-i nūn
4. Leyle-i maḫşūd u Şīrīn-i emelden nā-ümīd
Ḳays-ı dest-i miḫnetim Ferhād-ı kuhsār-ı cünūn
5. Ḥasb-i ḫālīm düşdi bu ma'nā benim Nūrī tamām
Ezber eylersem okursam nola yā āh-ı derūn
6. Yād bī-raḥm felek bī-mihr-i devrān mey sūkūn
Derd çok dermān yok düşman ḳavī ṭālī' zebūn

139 b. Müseddes berā-yı Ḳıṭ'a Pertev Paşa

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

- 139 b. 1. Açıub ḥ'āb-ı 'ademden dīde-i Ḥaḳḳ beyn-i temyīzi
Görüb bir āfetüñ oldum esīr-i çeşm-i ḥūn-rīzi
Ferāmūş eyledüm ḫāṭırda ki heb çīz ü nā-çīzi
Çıkarıdum sīneden ḥubb-ı sevād ü zühd ü perhīzi
Göñül mehcūr-ı vuşlat sāḳiyā şun cām-ı lebrizi
Ne yapsam neyle demsāz eylesem āh-ı seḫer-ḫīzi
2. Semūm ḳāhrdur dehrüñ nesīm-i 'anber-āmīzi
Ser-ā-ser ḫār deyü gülsitānuñ şāḫ-ı gülb [?]
Ne renginde leṭāfet var ne bir būy-ı dil-āvīzi
Dehān-ı gōncadan ṭuydum bu sırr-ı ḫikmet-āmīzi
'Aceb mi beklesem yatsam şabāḫ maḫşer-i engīri
Uzadı leyle-i ḫasret yetiş başımın [?]
1. E [?] mufahḫam eyā kerem māye
Nigāh-ı 'āṭıfeṭüñ bend-kāne sermāye

2. Olunca nāṣīḥ ḥākipāy-i vālāya
Bu beyti ‘arz iderdüm pīṣgāh-ı [?]
3. Kuluña besdür efendüm bu mertebe-i pāye
Nihāl-i luṭfuñ eger şalsa üstüme sāye
4. Menba‘-ı cār ne bi zāt-ı mültecā ararum
Derüñden özge ne cā-yı intimā ararum
5. Ne zıll-ı şehīr ve ne sāye-i hümā ararum
Cihānda daḥi ne bir başka müdde‘ā ararum

140 a. Eyżān

mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün (fā‘lün)

- 140 a. 1. Leḥāzına kerem-i çāker olalı mazḥar
Du‘ā-yı devletüñi eylemekdedür ezber
2. Olursa ketf-i ḥimāyetde müḥimmi bükmez
Külāh-ı köşesi olmaz mı çerḥ ile hemser

140 a. Eyżān

mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün (fā‘lün)

1. Bu ma‘na gāh huṭūr eylemekdedür bāle
Nigāh-ı merḥametüñ olsa maṭla‘-ı ḥāle
2. Baḳar mı dāḥi köleñ ‘izz ü cāh ü iḳbāle
Felekde bende irerdüm ümīd ü imāle

Eyżān

mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün (fā‘lün)

1. ‘İnāyet eyle efendüm kuluñu itme melül
Kuşūru ile yine bendeliğe eyle qabül

2. Şumûl-i merhametüñle buyur köleñ meşmûl
Şafâ-yı bâl ile eyle şılasına mevşûl

Eyżân

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün (fâ'lün)

1. Yedüñde hâme-i fermân-ı ihtirâz itsün
Dür-i 'ināyetüñi Hâk müdām yaz itsün
2. Zamāne 'ömri gibi 'ömrüñü dırâz itsün
Efendimize bunu Nüride niyâz itsün
3. Kuluña besdür efendüm bu mertebe-i pâye
Nihâl-i luţfuñ eger şalsa üstüme sāye

140 a. 1

Lügaz

1. Nedür ol nām-ı nāmı vü ism-i sāyile şāhān ü Tācidārān ile hemser ü gedāyān
2. Bī-ser ü pālarla berāberdür ve ol 'alīcenābuñ ostān bāb-ı vālāsına yüz sürmedükçe
- 140 b. 3. Bir ferd-i āferīde kendisine yol bulmak maḥāl ü dā'imü'l-evḳāt bir yüz mālīde-i pīş ostān
2. Bey-nişān olduğuna şüret-i ḥāl-i güvāh ve bu ma'nā bī-iştibāhdur īzā-ı ism-i mezbūre
3. İm'an-ı nāzar olsa ḥüsn-i mübārek üzre lāmi' ü belki her bir [?] nice ḥamseye cāmi'dür
4. Ve evvel ü şāni bāb-ı meftūḥ olduğuna ḳalbidür vü şāni ü şālīşi edāt-ı nisbet idügi
5. İmza ü şālīş ü rābi'nüñ bu yüzden ḳi iḳtizā itmişdür veleḥü ism-i mezbūruñ
6. Evveli āḥīrine dāl ü āḥirinden zamīr istidlāl ü evvel ü şānīsi zarf-ı

- müstaḳarr ü ṣāni
7. Ve ṣālīṣi emr-i ḥāzır ü ṣālīṣ ü rābi‘i zamīr-i ḡāib ü ahiri isme meḥās
olsa zamīr
8. Ġā‘ib kendisinden iḳtibās olduđu gibi fi‘le lāyık olucaḳ mef‘ūliyeti
fāyık [?]
olur
9. Īzā-yı ism-i mezbūruñ evvel ü ṣāni ü ṣālīṣi şülüs-i ḥasebiyle rābi‘ [?]
muvāfık
10. Ve evveli ṣānisine mutāba‘atle min vech-i evvel ṣāni birbirine
mutābık
ve birbirine berāber
11. Ve ṣālīṣi rābi‘inden evvel ü ṣālīṣi ḳadar ekser ü rābi‘i ḥāmisinüñ
‘aşr-ı şülüs ḳadar
12. V [?] icrāsı [?] hem-dem ü ḥesābda [?] daḫi tev‘āmdur Allāh-ı a‘lem
[?]

140 b. 2

Lügaz

1. Nedür ol nām-ı nāmı ve ism-i sāmuña erkān-ı erba‘ası kāmil ü belki
her rüknü nice
2. Ma‘nāya şāmildür rükn-i evvelini imḥā dīde-i rindāna ḳalben ve
ḳalbendür muḡānı-i imā
3. İdeceğinden başḳa Muşḥaf‘ı bir recl-i şecī‘üñ ism-i maḥşūsıdır ki rāst
4. Geldüğünü döküb sökmek ‘ādet-i me‘lūfesi ve hemīşe fā‘iliyyet ḳāide-i

- 141 a. 5. mevşūfesidür erkān-ı evveliden rükn-i evvelini ḳalben naş-ı celīl tehī
ü ḳalb-i rükn
6. Ṣānisi faḳaṭ zukūre şāmil ve ba‘zan maḳām-ı ta‘cīde isti‘māli şāyi‘dür
ve rükn
7. Ṣālīṣ-i ‘Aşere-i mübeşşereden bir zāt-ı ‘ālī ve rükn-i rābi‘i erkān-ı

- erba‘asına mu‘ādil ü mertebe
8. İbdāle vāşıl olanlardandır eyzān oluna herkes tālīb ü hamīleye
ğālibdür
9. Ve nışf-ı şānisi bir kālā-yı girān-bahādur ki az kıymetle alınmaz ve
bāzārda
bulunmaz ve ba‘zı
10. Raḥīs olub şey’i ḳalīl ve belki dirhem-i vāḥidden zīyāde değmez ve
alub şatana
11. Daḥi ḥayr itmez taḥḳīḳ-i bādi-i nazra da zevcdür ferdini bir vechle
ḳabūl itmez
12. Taḥḳīḳ olunsa birdür iki taşavvur olunmaz evveli aḥirinden bir māh
zā’id ü aḥir
13. Nışf oluna evvel nışf-ı aḥiri zām olunduḳda saṭḥ-ı ‘ibāriye mānend-i
‘ilm-i şāḥib
14. Hem olacaḡına iştibāḥ yokdur Allāh-ı a‘lem

141 a. 3

Lügaz

fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

1. Nedür evvel ism-i pāk çār rükn
Ẓabt-ı teşḥīr itmiş anı cinn
2. Kendisi gerçi nām-ı ehl-i sedād
Līk var kendisinde dāḥi bir ad
3. Başınuñ başı bir başı birdür
Ḳanı çok yaşlı bir ḳoca pīrdür
4. Başı beñzer hemān ‘ulyāya
Zühtüñü şalma başḡa ḥülyāya

5. Dā'imā başı üzre bir bülbul
Gezib eyler nevā ile ğulgul
6. Herkese çünkü evveli kāfi
Bu işāretler ehline vāfi
- 141 b. 7. Rükni-i şānisi olsa cilve-fürüş
Heşt cennet olur o dem mefrüş
8. Anı bir ehl-i diğkat itse şomār
Penç pencāh olurdu aḥirgār
9. Olur idi semmi zi'n-nüreyn
Oldı amāna çāre ki bī-'ayn
10. Kālb ü taşḥīfde berāberdür
Ya'ni kim bir Şefīk dār [?]
11. Şālisi bir ışıklı aḥterdür
Şübhesiz şemi ile berāberdür
12. Ki olur bir gehi olur toḡsan
Yine gelmez ḥesābına noḡşān
13. Göricek özini bir ehl-i reşād
Didi şübhem yok olduġuna 'inād
14. Rükni-i rāyi'i beñzer ibdāle
Ya'ni bir ḡadd-i tıfl-ı nev-sāle

15. İki yüz dörd yaşına girdi bu yıl
Hüsnüne her gören olur mā'il
16. Zeyl-i dāmānını tutub elde
Gezdürür cümle halk anı dilde
17. Var 'anāşır ile münāsebeti
Pek de çok olmadı muvāfaqati
18. Cümle eczāsı cem' olunca anuñ
Başınuñ tācı olur insānuñ
19. Başını kaldırıp bakarsa hemān
'Āleme lāyık olsa derd-i zebān
20. Serr ü pāyinde var bir özge marāz
Añlaşıldı bu sözde oldu ğaraż
21. Bulunur yine kendisinde devā
Gelür icrāsı ile derde şifā
22. Yārısı māye-i hayāt-ı vücūd
Bā'ış-i zinde dārı mevcūd
23. Rükni-i şāni-i kaldırınca bu dem
İrişür Nūri kendiye adem
- 142 a. 24. Bir lügazdur bu ki açıktan açık
Lafz u ma'nāsı birbirine tanıķ

142 a. 4

*Lügaz***fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün**

1. Nedür evvel lafz-ı pāk-i müsteṣnā
Muhtaşar hem müfīd-i pür ma‘nā
2. Cümleñ māye-i medārıdur
‘Ālemüñ şāh-ı tādārıdur
3. Her kim aña muvaffaq olsa olur
İki ‘ālemde nīk nām bulur
4. Gerçi bir şūh ṭab‘-ı mehveşdür
Mihri yoḡdur biraz müşevveşdür
5. Kendine itdi nice ser-keşi rām
Almadı kimse kendisinden kām
6. Şanki bir ḥātem-i müşelleşdür
Yedilerle daḡi mülebbesdür
7. Heftede ḡaldur baş bir kez
Ayaḡına güneş olur merkez
8. Vasaṭını Ḥüdā bilür ne ḡadar
Ṭoḡsana var taḡammülü o ḡadar
9. Gözi var herkesi gözi görmez
Bulur elbet birini tek ṭurmaz

10. Nūri vü [?] aña meftūndur
Ekşerisi [?] [?] mağbūndur

11. Diğķat ile çıkar uşūl uşūl
Var ise himmetüñ ara anı bul

142 a. 5

Lügaz

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

(fā‘ilātün)

(fā‘lün)

1. Söyle ey nāme yine remz ile ehl-i ‘aşķa
Bir lügaz tā ki ola ism-i dil-ārā ma‘lūm
2. Teb-i ‘aşķı vararak oldu begim ķalbe resīd
Nice beter nigeħi sīnede ķaldı ma‘dūm
- 142 b. 3. Geçdi terdīf ile taşķıf ile ‘ömrüñ Nūri
Şaķalın al ele fıkır eyle ne bu şoğl-i ğamūm

142 b. 6

Lügaz

fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

1. Kimdür ol āfet [?] eşer
Ki sefer üzre gāħi ehl-i Hızır
2. Her kime yār olursa şād eyler
Dūr u nezdīk anı yād eyler
3. Herkese gerçi kim ķarīn olur
Şanma kim herkese emīn olur

4. Olur şübhesiz kıubürdadur
Diridür hem yine huzürdadur
5. Zülmet ü nürdan idüb terkīb
Hoşça ma‘cün ider müdām-ı tertīb
6. İşidür hem virir cevāb-ı sühan
Müstakīm [?] pīr-i köhen
7. Cümle iklīmi gezdi Hindi gibi
Nūriyā maqşaduñ bilindi gibi

142 b. 7

Lügaz

fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

1. Dibi yumurta gibi iki çocuk
Mübtelā birbirine oldu yazık
2. Birbirisinden olmayub [?]
Oynadurlar birbirine göbek
3. Kādınuñ meclisinde ol bī‘ād
Akıdur birbirine her bār
4. Biri yatur öbürüsü oturur
O da kalkar öbürünü yaturur
5. İkisi dağı kıubbe-i mīnā
Her biri bir şüh-ı pāk-ı müsteşnā

143 a. 6. İşte bu fi‘le eyleyüb āġā
İtmede birbirine şīve vü nāz

7. Birisi müflis olsa bī-māye
Öbürü virür aña sermāye

8. Nūri her sā‘at ol iki dilber
Turmayub birbirisine silker

143 a. 8

Lügaz

fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

1. Nedür ol murġ münakkaş-ı pür
Turmayub devr ider cihānı gezer

2. Ateş-i ‘aşka olmuş üftāde
Gece gündüz gelür feryāda

3. Bir gāvur oġluna olub ‘āşık
Başladı rakşa şimdi ol fāsık

4. Sīm ü zer şarf idüb o şūha bezer
Koynuna girmek istedi biraz

5. Turmadı rāhat uğradı nefse
Tutdular koydular anı kafese

6. Ġālība kendi kendüsin yordu
Şarkıtıp kuyruġun biraz turdu

7. Başka bir fi‘le bulmayınca mecāl
Kendi mef‘ül olur hemān fi‘l-hāl

8. Eline altın alınca biri
Çevirür ruyunā seni [?]
9. Herkesüñ bād-ı ğam-güsāridur
Hem fūrū-māye hem kibāridur
10. Yapılır dā'ima vü līk günü yok
Bilür kendisi vü līk günü anı yok
11. Beline bağlayub hemān zünnār
Gehī müsellemler olur gehī küffār
12. Bir iki kubbeli hamām mıdur
'Aceb üstünde cām mıdur
- 143 b. 13. Elime girseydi Nūri biri
Konacak var idi anuñda yeri

143 b. 9

Lügaz

fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1. Kimdür ol merd-i pīr-i rūy-ı sefid
Cümle halkı özüne kıldı mürīd
2. Gehī itfāl ile ider ülfet
Gehī 'ārifler ile hem-şoĥbet
3. Kimi görse anuñ ile olur iş
Aşlı pāk līk kendisi kāfir kişi
4. Nuşı ider kendisi 'amel itmez
Söz ile hiç kimse kendüye yetmez

5. Pāresiz kimseye qarīn olmaz
Müflisüñ yanına yaqīn olmaz
6. Gizliden gizli hayli fāsıkdur
İki yüzlü ‘aceb münāfıkdur
7. Halkı hayra müdām ider teşvīk
Hayrdan şerri eylemez tefrīk
8. Mü’min kāfire ider imdād
Gehī esbāb-ı zulm olur gehī dār
9. O yüzü kara Nūri abīdür
Līk kāfir değıl kitābīdür

Mu‘ammalar⁴⁷

143 b. 1

Benām-ı Süleymān

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Nāle-i bī-intihā-yı bülbül-i şūrīdeden
Pertev-endāz oldu gonca bir gümüş āyīneden

143 b. 2

Diğer Benām-ı Süleymān

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. ‘Arz-ı hāl itdi çemende dest-i cevr-i goncadan
Nāle vü feryād ü zār eyle şabāya ‘andelib

⁴⁷ Bu başlık tarafımızdan konulmuştur.

144 a. 3

*Benām-ı Süleymān***fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün**

1. Rūy-ı rāḥat mı görür 'ālemde aşḥāb-ı fütūn
Serseri gezmekde dil pā-bend-i zencīr-i cünūn

144 a. 4

*Benām-ı Dāver***mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün**

1. Bīmār-ı 'aşḳ bāde-i firḳat [?]
O mäh-ı mihr-i melāḥat muḥabbet [?]

144 a. 5

*Benām-ı Laṭīf***mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün**

1. Ser-i gīsūda bend ol ihtirāz itme o ebrūdan
İriş sırr-ı dehāna buse çīn ol gülşen rūdan

144 a. 6

*Benām-ı Taḳī***fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün**

1. Gösterüb ruḥsārını itdi nihān
Çaldı mihri sīnede bākī hemān

144 a. 7

*Benām-ı Dervīş***mefā'ilün fe'i lātün mefā'ilün fe'ilün (fa'lün)**

1. Redīf kim idügin ṭuymadum o mehrūnuñ
Dehān-ı nāzenüñi yoḳladum beş altı kere

144a. 8

Benām-ı ‘Osmān Seyfī

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

(fā‘ilātün)

(fā‘lün)

1. Bir meh-i ğonca-femüñ gül yanağın būs itdüñ
Biñ miḥnet ile o mehi [?] dile me’nūs itdüñ

144 a. 9

Benām-ı Süleymān

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

(fā‘ilātün)

(fā‘lün)

1. Ehl-i dil rağmına olsa ne zamān tīr-endāz
Ḳaşd ider baña hemān bu felek kīne- gūdāz

144 a. 10

Benām-ı Mu‘ṭī

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. چون يك از يك ميقتد بی اشتباه
میشود ظاهر ترا ان نام شاه

144 b. 11

Benām-ı Mu‘ṭī

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Dil-i mecrūḥuña ey ‘āşık-ı mehcūr dermān it
‘İnād itme elem çekme şaḳın āh itme iḥsān it

144 b. 12

Benām-ı ‘Abdülmü‘ṭī

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. بيكس دوريد ستم رسيد ان باده
كه همجو لعل تو بويش لطيف می ايد

144 b. 13

*Benām-ı ‘Ömer***mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün**

1. Her dem ruḥunu setr ider ol rūḥ-ı muşavver
Benden ḥazer üzre görünür zülf-i mu‘anber

144 b. 14

*Benām-ı ‘Ömer***mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün**

1. Zāhidde za‘m-ı fāsadini [?] kıldı āşikār
Meftūn-ı ḥāl ü ḥaṭṭ itmiş o ḳalb-i saḥte-kār

144 b. 15

*Benām-ı ‘Ömer***mefā‘ilün fe‘i lātün mefā‘ilün fe‘ilün (fa‘lün)**

1. Şenāda çektiği çile bu yıl aña yetişür
Bahāruñ urna iyi çıkısa ‘andelīb ötüşür

144 b. 16

*Benām-ı ‘Ömer***mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün**

1. Bir buse değil virse eger ol peri pencāh
Çekmez yine pāy-i ṭama‘ı ‘āşık-ı gümrāh

144 b. 17

*Benām-ı ‘Ömer***mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün**

1. ‘Aceb sevdāya düşdüm genç yaşımda
Ḳavaḳ yeli her dem eşer başımda

144 b. 18

Benām-ı ‘Ömer

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Za‘m-ı hāre oldu gülşende bahār
Çeşm-i bülbülden gele katre-nişār

145 a. 19

Benām-ı İbrāhīm

fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

1. Dil-i ‘uşşāka virme gird-i ğubār
Ser-i kūyunda koyma bir aġyār

145 a. 20

Benām-ı İbrāhīm

fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

1. İtme hiç yere sen seni pā-māl
Peder ü māderüñ du‘āsını al

145 a. 21

Benām-ı İbrāhīm

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Ol nihāl-i tāzenüñ mecbūrum dīrīneden
Baħr-ı ‘aşka düşmeyenler āh çekmez sīneden

145 a. 22

Benām-ı İbrāhīm

mefā‘ilün fe‘i lātün mefā‘ilün fe‘ilün (fa‘lün)

1. O kaşı ya nice kim perde-i hicābdadur
Kamerde şerm ü hicālet ile seħābdadur

145 a. 23

*Benām-ı İbrāhīm***fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün**

1. Ḳalb [?] itdi ebrū bir de maḥall
İtdi icrā o ḥūkmü burc-ı ḥamel

145 a. 24

*Benām-ı Naẓīf***mef‘ülü mefā‘ilün fe‘ülün**

1. گر پیر که ز نامم چند است
دل پای دل ما در اند است

145 a. 25

*Benām-ı ‘Ademī***mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün**

1. Hezāruñ pek perīṣān oldu ḥālī
Döküldü erba‘inde per ü bālī

145 a. 26

*Benām-ı ‘Ademī***fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün**

1. Maḥv idüb nokṭa-i dāğ-ı elemi
Ala gör bāde ele çekme ğamı

145 a. 27

*Benām-ı ‘Ademī***fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün**

1. O ḳadar yüzünü yüzdüğü şitā
Şayf daḥi nıṣfuñ aña itdi çabā

145 b. 28

Benām-ı Rif‘at

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Taleb-i haşmet için bî-pervā
Olma fersûde gerek pây-i cefā

145 b. 29

Benām-ı Rif‘at

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Kâdir olamaz refākate bî-pervā
Naşb-ı ‘aynım iken ol mäh-likā

145 b. 30

Benām-ı ‘Ademi

mefā‘ilün fe‘i lātün mefā‘ilün fe‘ilün (fa‘lün)

1. Hezār [?] yemîn ile ‘ademi-i gamgîn
Çıkardı Türkçeye fikr-i refîki buldu hemîn

145 b. 31

Benām-ı ‘Ömer

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Âhiri gamzeye erince fütür
Hâl-i rüyuñda haţ eyledi mestür

146 a. 1

Kıṭ‘a

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

- 146 a. 1. Gamzeñ geliyor ‘aqlımı tārāc idecekdür
Tîr-i müjeler sînemi amāc idecekdür
Mazmûn-ı haţuñdan bu me’al añlaşur kim
Her bār-ı cefāya bir öpüş bāc idecekdür

146 a. 2

Kıṭ‘a

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

(fā‘ilātün)

(fā‘lün)

1. Bir sipāhi gözlü atıyla geldi geçdi
Bağrımı nīmningeh-i nāz ile deldi geçdi
Uşulcan sitem ‘işve-i ‘āşık-küş ile
Kūy-veş bu dil-i ğaltānımı çeldi geçdi

146 a. 3

Kıṭ‘a

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Olmasa fütāde bām-ı felekden [?] [?]
Gerdün-ı sıfle-pervere dil baş eğer meğer
Virsin ‘arūs-ı çerh-i özüne zīb ü ziyneti
Bir nīmningāh-ı ülfete şāyed değer meğer
Pāyine düş niyāz-ı vişāl ile ol mehüñ
Hışmile çeşm-i mest eğer tığ çeker meker

146 a. 4

Kıṭ‘a

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Hākipāyüñ tūtiyā-yı çeşm-i giryānımdur
Nīmningāh iltifātuñ māye-i cānımdur
Hākipāyüñden beni dūr eyle yelden çerh-i dūn
Bī-ķarār iden sipehri āh-ı nālānımdur

146 a. 5

*Kıṭ‘a***fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün**

1. Zülf-i pür pīç hamında rūy-ı rahşān oynadur
 ‘Āşıkā ol şehsuvārım gūy-ı çevgān oynadur
 Depredür nāf ü ser nīk şöyle kim raqqās-ı şūh
 Tepsi simīn üzre şanki fīncān oynadur

146 b. 6

*Kıṭ‘a***mef‘ülü mefā‘ilün mef‘ülü mefā‘ilün**

- 146 b. 1. Geldi o peri bezme nāz ile qadeh der-dest
 Mest eyledi bārānı mestāne nighle mest
 Her semm semendinde şekl-i meh-i nev peydā
 Görse qadd-i mūrunuñ olmaz mı şanavber mest

146 b. 7

Kıṭ‘a

[?]

1. Cindi hamāmı Antakya’da hayli nefīs
 İki hamāmı var ammā biri birinden pis
 Birisinüñ Şaqa’lı [?] [?] [?]
 O perīnūñ ki daḥi gireli hamām [?]

146 b. 8

*Kıṭ‘a***mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün**

1. Varınca serv-i qadlerle temāşā-yı çemenzāra
 Pīñār başında aqdı şu gibi dil semt-i dildāre
 ‘Aceb çağlar aqar seyl-i sirişkim pāyına bāruñ
 Aқан şular tūrurken böyle nāz ü hūsn-i reftāra

147 a. 1

Müfred

mefā'ilün fe'i lātün mefā'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Bahār ola mey ola sākī şekker-leb ola
Bir elde zülf-i perīşān bir elde ğabgab ola

147 a. 2

Müfred

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

(fā'ilātün)

(fā'lün)

1. Baḳmayub yemmdeki emvāc-ı sehm-gīnlere
Ḥaḳḳ selāmet vire şalduḳ dili engīnlere

147 a. 3

Müfred

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

(fā'ilātün)

(fā'lün)

1. Nerm-i tünd [?] it eyleme vahşet bata gör
Müşteri kızgın iken tırma metā'ın şata gör

147 a. 4

Müfred

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Bu şehirde ey şūḥ güzeller fenni çokdur
Zann itme ki bu bağda bir gül daḫi yokdur

147 a. 5

Müfred

[?]

1. ومانى النطبي من طرق النبال
رايت البدر فى يوم الهلالى

147 a. 6

Müfred

[?]

1. استانت قبله ارباب حاجت شد جلی
دستگیر بنده شو با حاجی بیرام ولی

147 a. 7

Müfred

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

(fā'ilātün)

(fā'lün)

1. Tesliyet itmedeyüz hāṭır-ı bir ğamgīne
Ol nice eyleyeli dergeh-i Tācettīn

147 a. 8

Müfred

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Sehl ide bār-ı Hüdā her eşki
Hıfz ide ḥazret-i Ḥaḳ dānişini

147 b. 9

Müfred

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Olmuşum dergehüne üftāde
Dest-gīr ol baña yā üftāde

147 b. 10

Müfred

mefā'ilün fe'i lātün mefā'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Ḥamām-ı Sivriḥişār'a girince dön bi bak
Şaḳal lifine bizi çekdi bir dellāk

147 b. 11

*Müfred***mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün**

1. Şıkıldım ruh-ı pür tábını dellāk-ı nigāruñ
Çıkıldı götümüzden acısı Sivrihişar'uñ

147 b. 12

*Müfred***fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün****(fā'ilātün)****(fā'lün)**

1. Haleb Anṭākya Urfa Birecik ḥamāmı
Ne ḥamām her birisi şanki bir eşek tamı

147 b. 13

*Müfred***mefā'ilün fe'i lātün mefā'ilün fe'ilün (fa'lün)**

1. Vişāl-i yāre zafer şanma çeşm-i terle olur
Huşul-i maṭlab eğer olsa sīm ü zerle olur

147 b. 14

*Müfred***mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün**

1. Göğsüñ dökerek zār ile kan ağlasun eflāk
Bu mātem ile bende idem sīnemi şad çāk

147 b. 15

*Müfred***mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün**

1. Fetvā-yı 'aşk ile şakın eyler heder demüñ
At sürme o sipāhi mülāzımuñ⁴⁸

⁴⁸ Bu mısra da vezin eksiktir.

147 b. 16

*Müfred***mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün**

1. Bir şeb Kızılābād'da hamāma şoyundum
Bir şūh-ı kamer-ṭal'ata şabun süründüm

147 b. 17

*Müfred***mefā'ilün fe'i lātün mefā'ilün fe'ilün (fa'lün)**

1. خدا زمکرمّت دوست از خزانه غیب
فشاند لولو رحمت بپای مهمانش

148 a. 18

*Müfred***mefā'ilün fe'i lātün mefā'ilün fe'ilün (fa'lün)**

- 148 a. 1. Hāyāt-ı tāze bulur dil nedm-i şarāba düşer
O māhi gibi ki şayyād elinden āba düşer

148 a. 19

*Müfred***fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün**

1. Hāzret-i Yūsuf olunca mülk-i Mısr'a pādīşāh
Kāşki Ken'ān'da gedā olsam didi bī-iştibāh

148 a. 20

Müfred

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
(fā'ilātün) (fā'lün)

1. Yūsuf'ı uñ çekdiği miḥnetleri zann itme tehī
Ser çeker mi budanub çekmese ğam serv-i sehī

148 a. 21

*Müfred***mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün**

1. Hayālinden kad-i dil-cūsu çıkmaz bağ-ı cennetde
O servi kâmet o deñlü kodı ‘uşşâkı hayretde

148 a. 22

*Müfred***mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün**

1. ‘Ālem bütün ol âfet-i cān ‘aşkına düşmüş
Biñ fāhite bir serv-i revān ‘aşkına düşmüş

148 a. 23

*Müfred***mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün**

1. Ağlatma beni gülmek ise maṭlabuñ ey yār
Mümkün mü sitem çekmeye ‘ālemde sitemkār

148 a. 24

*Müfred***mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün⁴⁹**

1. Ğamzeñ ki ola üftâdelerüñ katline mā’il
Kim men‘ine kâdir kim olur tîguña hā’il

148 a. 25

*Müfred***mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün**

1. Tezek tütünü şoba ise çire duhānı
Külhānligüñ şimdi imiş vaḳt ü zamānı

⁴⁹ İlk mısradaki hece sayısı fazladır.

KAYNAKÇA

Aksoy, Ö. Asım, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 1-2*, İstanbul 1995.

Akün, Ömer Faruk, "Divan Edebiyatı"- *İslam Ansiklopedisi*, c. 9, s. 389-427.

Ali Emirî "*Diyarbakır A'yânının Mevâkıb ve Eşrâfının Terceme-i Halleri*", AE Tarih Nu. 750.

Beysanoğlu, Şevket, "Osman Nûrî Paşa". *Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları*. c.I, Ankara s. 321-326.

Canım, Rıdvan, *Divan Edebiyatında Türler*, Ankara 2010

Dilçin, Cem, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Ankara 1994

Gölpınarlı, Abdülbâki, *Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri*, İstanbul 2004.

İbnü'l-Emin Mahmud Kemal İnâl, "Nûrî", *Son Asır Türk Şairleri*. c. III. İstanbul 1246-1248.

İpekten, Haluk, *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, Birinci Baskı, İstanbul 1994.

Kam, Ömer Ferit, *Divan Şiirinin Dünyasına Giriş (Asar-ı Edebiye Tetkikatı)* Hazırlayan: Halil Çeltik, Ankara 2008.

Köksal, M. Fatih, *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori* s. 13 Birinci Baskı 2012.

Levent, Agah Sırrı - *Divan Edebiyatı-Kelimeler ve Remizler-Mazmunlar ve Mefhumlar*, 4. Baskı, İstanbul 1984.

Onay, Ahmet Talat, *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*, (Hzl. Cemal Kurnaz), Ankara 2000.

Pala, İskender, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, İstanbul 1998.

Şemsettin, Sami, *Kāmūs-ı Türkî*, İstanbul 1989.

Tanyeri, M.A. *Örnekleriyle Divan Şiirinde Deyimler*, Ankara 1999.

İsen, Mustafa (Edt), *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*, 7.Baskı, Ankara 2012.

Tökel, Dursun Ali, *Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar*, Ankara 2000.